FEMEIA LA 1000°C

HALLGRÍMUR HELGASON

virtual project

HALLGRÍMUR HELGASON

FEMEIA LA 1000°C

Original: *Konan við 1000°*
[*Woman at 1,000 Degrees*] (2011)

Traducere de:
IOANA MIRUNA VOICULESCU

virtual-project.eu

2019

NOTA AUTORULUI

Femeia la 1000°C este un roman. Deși se bazează într-o anumită măsură pe evenimente care chiar au avut loc și oameni care chiar au trăit și au murit, trebuie subliniat că este o operă de ficțiune. Hans Henrik, Gudrún Marsibil și Herbjörg Maria sunt personaje fictive. Prin urmare, autorul îi roagă pe cititori să le arate respectul cuvenit persoanelor reale care i-au servit drept model și să nu confunde biografiile lor reale cu cele născocite de el în cartea de față.

Istoria se bazează pe fapte, romanele sunt pură ficțiune.

– HH

1.

Model din 1929
2009

Locuiesc singură într-un garaj, alături de un laptop și o grenadă veche de mână. E bine și călduț aici. Stau întinsă într-un pat de spital și n-am nevoie de altă mobilă în afară de vasul de toaletă, și acela foarte greu de folosit. E o adevărată aventură să ajung la el: trebuie să parcurg întâi întreaga lungime a patului, apoi încă pe-atât până la colț. Via Dolorosa, așa-i spun în glumă, și, ca orice fantomă reumatică, trebuie s-o străbat șontâc-șontâc de trei ori pe zi. Visez că vor veni și mă vor lega la o perfuzie și-mi vor pune ploscă, dar cererea mea s-a blocat undeva în sistem. Constipația domnește peste tot.

Nu am prea multe ferestre aici, dar privesc lumea prin monitorul calculatorului. E-mailuri vin și pleacă, iar Facebook își vede netulburat de treabă, ca viața însăși. Ghețarii se topesc, președinții devin tot mai pătați, iar oamenii se plâng că și-au pierdut mașinile și casele. Dar viitorul ne așteaptă la capătul bandei pe care se învârtesc bagajele la aeroport, cu ochii mijiți și un zâmbet pervers. Da, urmăresc toate acestea din patul meu alb și vechi, în care zac ca un cadavru inutil, așteptând să mor sau să primesc o injecție care să-mi mai prelungească puțin viața. Mă vizitează de două ori pe zi fetele de la serviciul de îngrijiri medicale la domiciliu din Reykjavík. Cea de dimineață e o drăguță, dar cotoroanța de după-amiază are mâinile reci, respirația urât mirositoare și îmi golește scrumiera cu o privire aspră.

Dar, dacă-mi închid ochii îndreptați spre lume, dacă sting lampa de deasupra capului și las întunericul de toamnă să învăluie garajul, pot distinge celebrul Imagine Peace Tower printr-o

ferestruică îngustă aflată aproape de tavan. Căci răposatul John Lennon a fost transformat într-un stâlp de lumină aici în Islanda, care luminează strâmtoarea scufundată în beznă în nopțile lungi. Văduva lui a fost drăguță și l-a amplasat vertical în raza mea vizuală. Da, nu-i rău să adormi la lumina unei foste flăcări.

Sigur, ați putea spune că nu fac altceva decât să vegetez în garajul ăsta ca orice altă rablă de epocă care și-a încheiat cursa. I-am menționat chestia asta lui Gudjón într-o zi. El și Dóra sunt cuplul care-mi închiriază garajul cu șaizeci și cinci de mii de coroane pe lună. Dragul de Gudjón a râs și a declarat că sunt un Oldsmobile. Am navigat pe net și am găsit o poză cu un Oldsmobile Viking, model din 1929. Sinceră să fiu, nu mi-am dat seama că am îmbătrânit în halul ăsta. Seamănă cu o caleașcă ceva mai răsărită.

De opt ani zac singură în garajul ăsta, imobilizată la pat din cauza emfizemului care mi-a făcut zile fripte de trei ori încă pe-atâția ani. Cea mai mică mișcare îmi taie respirația până la sufocare – nu e o senzație plăcută, „disconfortul celor neîngropați” i se spunea pe vremuri. Rezultatul a zeci de ani de tutun. Trag cu sete din țigări încă din primăvara lui 1945, când un suedez plin de negi mi-a prezentat aceste minunății. Iar strălucirea lor continuă să mă facă să radiez. Mi-au oferit o mască cu tuburi nazale, care ar trebui să mă ajute să respir, dar, ca să-mi dea tubul de oxigen, mi-au pus condiția să mă las de fumat „din cauza pericolului de incendiu”, mi-au explicat. Așa că am fost obligată să aleg între doi gentlemeni: Tutunul, contele rus, și Oxigenul, lordul britanic. N-a fost o alegere grea. Prin urmare, răsuflu ca o locomotivă cu aburi, iar călătoriile până la toaletă rămân penitența mea de zi cu zi. În schimb, micuței Lóa îi place să meargă acolo, iar mie îmi place să ascult clipocitul muzical și virginal în timp ce face pipi. Ea e sprijinul meu.

Of, bat câmpii. După ce ai trăit un internet întreg de evenimente, o căruță de zile, e greu să le mai deosebești unele de altele. Totul se confundă în curgerea tulbure a timpului. Fie-mi amintesc totul deodată, fie nu-mi amintesc nimic.

Așa, da, apoi a venit criza financiară, durează deja de-un an în tara noastră. Dar totul e relativ, firește. Dora și asistentele mă asigură că orașul continuă să stea în picioare. Nu sunt semne vizibile ale prăbușirii în Reykjavík, spre deosebire de Berlinul prin care am bântuit de una singură pe vremea când eram o copilă prostuță, la sfârșitul războiului. Și nu știu cum e mai rău: o prăbușire vizibilă sau una ascunsă.

Eu personal am savurat criza. Toată perioada de creștere economică fulminantă am petrecut-o imobilizată la pat, în timp ce în jurul meu lăcomia îmi înfuleca economiile, așa că nu m-am supărat să le văd înghițite de flăcări, mai ales că între timp devenisem mai degrabă indiferentă față de bani. Ne trecem viețile încercând să punem ceva deoparte pentru bătrânețe, apoi vine bătrânețea și orice poftă de lux dispare, cu excepția ambiției de a putea urina întinsă pe spate. Nu neg că mi-ar fi plăcut să am bani și să-mi pot cumpăra un neamț tânăr exclusiv pentru plăcerea mea, să-l pun să stea aici lângă mine, pe jumătate dezbrăcat la lumina unei lumânări, și să-mi recite din Schiller, mie, băbătiei țintuite la pat, dar după câte se pare în țara noastră au interzis prostituția, drept care n-are niciun rost să mă jelesc. Nu mai am decât câteva săptămâni de trăit, două cartușe de Pall Mall, un laptop și o grenadă de mână, dar nu m-am simțit niciodată mai bine.

2.

Feu de Cologne
2009

Grenada de mână e un model „ou” de-al lui Hitler pe care l-am dobândit în război. M-a însoțit de-a lungul râurilor și fiordurilor vieții mele, al tuturor căsniciilor mele, la bine și la rău. Iar acum, în sfârșit, ar fi momentul s-o folosesc, asta dacă nu i s-ar fi rupt siguranța cu mulți ani în urmă, într-o zi foarte proastă din viața mea. Oricum, ar fi un mod neplăcut de-a muri, să te arunci cu brațele deschise în furtuna de foc și s-o lași să te decapiteze. Sinceră să fiu, m-am cam atașat de mica mea bombă după atâția ani, da-i-ar Dumnezeu sănătate. Ar fi păcat ca nepoții mei să nu se bucure de ea, într-un castron de argint în dulapul cu obiecte moștenire de familie.

Meine geliebte Handgrenate, pe cât de frumoasă, pe atât de înșelătoare, îți încape tocmai bine în mână și-ți răcorește palma transpirată cu învelișul de fier rece întesat de pace. Iată lucrul cel mai remarcabil în legătură cu armele: deși aducătoare de neplăceri pentru cei care se-ntâmplă să le stea în cale, deținătorilor le oferă foarte multă alinare. Odată, în urmă cu multe orașe, mi-am uitat oul de aur într-un taxi și, până nu l-am recuperat, după nenumărate telefoane înnebunite la compania de taximetrie, nu m-am liniștit. Șoferul de taxi a rămas ezitând pe scări, încercând să se dumirească.

— E o grenadă de mână veche, nu?

— Nu, e o bijuterie. Ai auzit vreodată de ouăle imperiale Fabergé?

În orice caz, am ținut-o multă vreme în cutia de bijuterii.

— Ce-i aia? m-a întrebat odată șarmantul meu urs de mare Bæring, înainte să plecăm la un bal.

— Parfum: Feu[1] de Cologne.

— Serios? a întrebat marinarul cu gura căscată.

Bărbații au calitățile lor, dar isteți sigur nu sunt.

În plus, mi-a prins mereu bine s-o știu acolo, în poșetă, la sfârșitul serii când vreun idiot insista să mă conducă acasă.

Acum o țin fie pe noptieră, fie între pulpele mele descărnate, îmi clocesc oul de oțel german ca o găină postbelică, în speranța că va ieși din el o vâlvătaie – lucru de care plicticoșenia asta de societate contemporană, complet lipsită de violență, duce o lipsă acută. Oamenilor le-ar face bine să-și piardă acoperișul de deasupra capului sau să-i vadă pe cei dragi împușcați în spate. Mereu mi-a fost greu să relaționez cu oamenii care n-au fost niciodată nevoiți să calce pe cadavre.

Oare dacă aș arunca-o pe jos, ar exploda? Grenadele de mână adoră podelele de piatră, am auzit cândva. Da, sigur c-ar fi minunat să-mi fac ieșirea cu o explozie și să-i las să caute prin praf și moloz în speranța că vor găsi câteva bucăți din trupul meu. Dar înainte de a exploda, permiteți-mi să-mi povestesc viața.

3.

Herra Björnsson
1929

M-am născut în toamna anului 1929, într-o șandrama ca o conservă, în Ísafjördur. Și m-am pricopsit cu numele bizar de Herbjörg María, care nu mi s-a potrivit niciodată, și nici numele între ele nu s-au potrivit de fapt. O combinație de ingrediente păgâne și creștine, care s-au amestecat ca apa și uleiul, iar cele două elemente surori continuă să se lupte în mine.

Mama a vrut să-mi pună numele Verbjörg, după mama ei, însă bunica nici n-a vrut să audă. Semăna prea mult cu *verbúd,* „colibă de pescar" în islandeză, unde, spunea bunica – blestemându-și propria mamă pentru că-i pusese un nume așa de înjositor –, oamenii duceau vieți umede, reci și nefericite. Timp de șaptesprezece sezoane de pescuit, bunica Vera vâslise între insulițele Bjarneyjar și Oddbjarnarsker, iarna, primăvara și toamna, „dar-ar dracii în ei cu ploaia lor pișăcioasă de-au inventat-o în iadul ăla de apă sărată, încă și mai groaznică pe uscat".

Tata a propus să mă cheme Herbjörg în loc, iar aparent, mama nu l-a urât suficient de mult încât să se opună. Personal, aș fi ales numele străbunicii mele materne, nemaipomenita Blómey Efemía Bergsveinsdóttir. A fost singura femeie din istoria Islandei care a purtat acest nume, asta până în secolul XX când, îngropată fiind sub țărâna insulei de cincizeci de ani deja, s-a ales în sfârșit cu două tize. Una a fost țesătoare și a locuit într-o cocioabă ca vai de lume, iar cealaltă Blómey, mica mea Blómey, ne-a părăsit la o vârstă atât de fragedă, dar continuă să trăiască în cele mai dragi locuri ale sufletului meu și mi se arată când și când pe fâșia aceea de iarbă care desparte visul de realitate.

Ar trebui să fim botezați pentru moarte, așa cum suntem botezați pentru viață, și să putem alege numele care vrem să ne rămână scris pe piatra de mormânt pentru restul eternității. Îl și văd pe-al meu: *Blómey Hansdóttir (1929-2009).*

Pe vremea aceea, nimeni nu avea două prenume. Dar chiar înainte să mă nasc, draga și înzestrata mea mamă a avut o viziune: Fecioara Maria i-a apărut într-o vale de cealaltă parte a fiordului, stând pe o piatră înaltă de peste o sută de metri. Așa am ajuns să port, pe lângă numele meu, și numele ei, și sunt sigură că mi-a adus și ceva lucruri bune. În orice caz, le-am dus pe toate până în acest vârf al existenței mele imobilizate la pat.

Prenumele „María" îl îmblânzește pe „Herbjörg", dar mă îndoiesc că au existat două femei mai diferite care să împartă aceeași viață. Una și-a sacrificat despicătura pentru Dumnezeu, în timp ce cealaltă și-a dăruit-o unei armate de bărbați.

Nu mi s-a permis să port patronimul de *dóttir*, deși este dreptul și privilegiul tuturor islandezelor să fie numite „fiică". Pe mine m-au numit în schimb *son* (fiu). Cei din neamul tatei, presărat și la pupa și la prora cu miniștri și ambasadori, își clădiseră carierele în străinătate, unde nu se folosește decât numele de familie. Astfel că întreaga familie a fost bătută în cuie de capul aceluiași bărbat, obligată să poarte numele de familie al bunicului Sveinn Björnsson (care ulterior a devenit ambasadorul Islandei în Danemarca și, într-un final, primul nostru președinte). Niciun alt membru al familiei nu a mai reușit să-și facă un nume al său, și de-asta n-am mai reușit să producem nici miniștri, nici președinți. Bunicul a atins culmea, iar rolul copiilor și nepoților săi a fost să o ia șerpuind la vale. E greu să-ți păstrezi vreo ambiție când ești într-o continuă coborâre. Firește însă, la un moment dat, vom ajunge la poale, iar de-acolo

singura direcție pentru tribul Björnsson va fi din nou în sus.

Acasă mi se spunea mereu Hera, dar când, la vârsta de șapte ani, împreună cu părinții, mi-am vizitat rudele din partea tatei la Copenhaga, servitoarea lor nu reușea să pronunțe „Hera”, așa că-mi spunea fie Herre (cuvântul danez pentru „domn”), fie Den Lille Herre („Micul Domn”). Unchiul meu Puti s-a amuzat foarte tare pe chestia asta, iar de-atunci înainte nu mi-a mai zis decât „Herra”, echivalentul islandez pentru „domn”. La început am suferit din cauza asta, pentru că, într-adevăr, aduceam puțin cu un băiat, dar așa mi-a rămas numele, iar treptat mi l-am însușit. Și uite-așa, din domnișoară am devenit domn.

Când am revenit în provincialul Reykjavík al anilor ’50 după o lungă ședere în străinătate, m-am bucurat de o atenție deosebită, o domnișoară radioasă, dată cu ruj și cu apucături mondene, iar porecla s-a transformat într-un nume de scenă aproape: „Printre invitați s-a numărat și domnișoara Herra Björnsson, nepoata președintelui Islandei, care atrage atenția oriunde s-ar afla datorită purtărilor sale dezinvolte și cosmopolite. Herra s-a întors de puțin timp acasă în Islanda după o lungă ședere la New York și în America de Sud”. Ingratul nume a devenit brusc de bun augur.

4.

Hotel Islanda
1928

Tatăl meu, Hans Henrik, a fost primul copil al lui Sveinn Björnsson și al soției sale daneze, Georgía. Născut în 1908, era, prin urmare, cu patru ani mai tânăr decât mama. Ea era fiica deja menționatei Verbjörg Jónsdóttir și a unei aventuri de-o noapte, un anume Salómon, care a murit în timpul furtunii din 1927.

Mamei i s-a spus mereu Massa, deși pe ea o chema de fapt Gudrún Marsibil Salbjörg Salómonsdóttir. A primit numele celor trei femei care au ajutat-o pe bunica cel mai mult. Aceasta obișnuia să spună: „Din cauză că am fost așa de zgârcită cu ovulele mele, biata mea Massa a trebuit să poarte toate numele”. Dar a meritat. În mod evident, cele trei femei au fuzionat în mama și au produs una bună. O femeie de trei ori bună. Dacă bunica Vera fusese „bună și bună”, cum obișnuia ea să spună despre lucruri, atunci mama a fost bună și bună și bună. După care am apărut eu, care n-am mai fost nici măcar o singură dată bună. Dintr-un motiv sau altul, m-am dovedit complet lipsită de acel spirit blând și neobosit, de bunătatea și abnegația înnăscute asociate cu insulele Svefneyjar din Breidafjördur unde mi-am petrecut primii șapte ani din viață. Am fost o mamă mizerabilă și o bunică și mai rea.

Mama și tata s-au cunoscut la Reykjavík, la un bal organizat la Hotel Islanda, sau cel puțin așa e povestea. Poate că s-au întâlnit beți morți pe cine știe ce alee dosnică și și-au smuls hainele de pe ei în spatele unui tomberon. Ce știm noi despre propria zămislire? Doar ceva mai mult decât Dumnezeu despre crearea universului.

Massa era o fată veselă din Fiordurile de Vest și stătea în gazdă la doamna Höpfner, pe Hafnarstræti, la numărul 5. Tata încă nu terminase liceul și era un băiat palid, inteligent, cu ochi timizi, un copil de bani gata care locuia la sud de lacul din Reykjavík, într-o casă întrecută în frumusețe doar de o singură locuință din oraș. Bunicul Sveinn și bunica Georgía își luaseră deja în primire rolul de cuplu ambasadorial la Copenhaga, așa că tata locuia singur în căsoi, cu bucătăreasa și o mătușă paternă căreia îi fusese lăsat în grijă băiatul și care mai târziu s-a învinovățit pentru felul în care au ieșit lucrurile. Cel mai bun prieten al tatei era Benni Thors, care locuia alături, în cea mai mare și mai frumoasă casă din țară. Tatăl lui Benni era cel mai bogat om din Islanda, iar fratele lui, Ólafur, a devenit mai târziu prim-ministru. Cum se face că un băiat de condiția tatălui meu s-a îndrăgostit de o fată în casă din Vest, concepută într-o barcă la poalele unui ghețar, care, și mai grav, avea un trecut îndoielnic și era și cu patru ani mai mare decât el? Se vede treaba că venirea mea pe lume n-a fost lucru ușor. Dar Fermierul Atotputernic din cer, cum obișnuia bunica să-i spună Creatorului, și-a aruncat plasele și cârligele peste oraș, ademenindu-l pe viitorul meu tată să umble din crâșmă-n crâșmă în acea noapte, cu frații Thors, ei fiind cei care l-au târât până la Hotel Islanda; pe drum au aruncat cu pietre după rațe și le-au cântat cel mai recent șlagăr polițiștilor pe lângă care treceau – *I scream for ice cream!* –, în timp ce mama se farda în mansarda ei de pe Hafnarstræti și râdea în hohote cu prietena ei Berta, fiica cu fața lată a unui învățător, ca să intre în dispoziția de ieșit în oraș.

De cum au ajuns la hotel, tata a trebuit, firește, să meargă la budă, unde a fost reținut de un angajat beat mort al Companiei Islandeze de Transport Maritim care a găsit imediat ceva de

comentat în legătură cu tatăl tatei, fondatorul companiei: „Mare om, taică-tu, mare om. Dar cum îi merge? Nu se plictisește acolo toată ziua la ambasadă?”

Se pare că lucrurile au decurs după cum urmează: când tata a reușit în cele din urmă să iasă împleticindu-se din toaleta bărbaților, primul lucru pe care l-a văzut a fost o fată care tocmai se așezase la o masă împreună cu prietena ei – o frumusețe cu brațe vânjoase și sprâncene stufoase din insulele Svefneyjar, care avea deja trei cuceriri la activ, și pe-a patra la bar.

Prin rumoarea balului, un amoraș bălai i-a șoptit la ureche soarta, iar ea și-a întors capul când tata a trecut pe lângă ea. Rujul ei roșu-închis i s-a strecurat în suflet, la fel și sprâncenele negre și ochii albaștri ca pietricelele de la malul mării. Pielea ei de un alb perfect, ca marea albă și liniștită între acele insule fermecate. El habar n-avea despre fete și nici c-a învățat vreodată, dar a simțit cum o siguranță protectoare ca o paralizie pune stăpânire pe inima lui, iar privirea aceea intensă de Breidafjördur l-a lovit drept în frunte.

Mama și-a dat ochii peste cap în direcția prietenei ei și amândouă au zâmbit sarcastic: un băiat tipic de Reykjavík.

Două pahare mai târziu, tata a traversat ringul de dans clătinându-se, ca un somon mic care-și croiește drum cu coatele printr-un banc de heringi, și s-a oprit la masa mamei. S-a înfipt cu picioarele în podea legănându-se ușor și s-a apucat să facă tot felul de măscări: și-a lipit coatele de coaste și a început să gesticuleze cu mâna dreaptă în timp ce-și ținea piciorul drept în aer și cotcodăcea, ca și cum ar fi încercat să imite o gâscă care încearcă să urineze ca un câine. A repetat sceneta de cel puțin trei ori, timp în care mama i-a suportat prostia cu acea indulgență tipic islandeză, recompensându-l cu trei din cinci zâmbete posibile. (Nicio femeie nu poate rezista unui bărbat dispus să se facă de

râs pentru ea. E o declarație de dragoste categorică.) Mama s-a mutat cu un scaun mai încolo, după care o mână invizibilă l-a pocnit pe tata peste ceafa obligându-l să se așeze pe scaunul pe care ea doar ce-l eliberase.

— Cum te cheamă? a întrebat-o lingându-și buzele.

— Poftim?

Formația cânta o polcă sprintenă.

— Cum te cheamă? a repetat el.

— Gudrún Marsibil.

Mama a schimbat o privire furișă cu Berta, care stătea la celălalt capăt al mesei, cu fața ei lată și părul negru creț.

— Cum?

— Gudrún Marsibil.

Mama i-a aruncat încă o privire Bertei, care părea amuzată, cu bărbia ei mare și ochii mici, depărtați.

— Gudrún Marsibil… a repetat el papagalicește, eliberând din plămâni un damf greu de alcool, ca un maratonist care a trecut linia de finiș și, aflând timpul pe care l-a scos, îl repetă pentru sine, apoi se prăbușește epuizat: Gudrún Marsibil…

— Dar pe tine?

— A?

— Pe tine cum te cheamă?

Vocea ei trăda un zâmbet ușor superior.

— Pe mine? Eu sunt Jan Flemming. Jan Flemming Pedersen Havtroj.

— Hm! Ești danez?

— Da, am pielea asta nenorocită de danez și orice-aș face, nu scap de ea!

Moment în care s-a tras cu degetele mâinii stângi de pielea încheieturii drepte, apoi i-a dat drumul urmărind-o cum revine la loc ca un elastic. A repetat figura de câteva ori, după care și-a înfipt unghiile în braț, în scalp, iar în final s-a lovit cu palmele peste față.

— Nu pot să scap! Of! Fir-aș al dracului de danez.

— Dar vorbești foarte bine islandeză.

— Ești cu cineva?

— Da.

— Și unde e tipul?

— Acolo e.

— Unde?

— Acolo.

Ea i-a arătat cu degetul un bărbat scund cu capul mare care se îndrepta spre masă cu o sticlă de vin, trei pahare și o expresie cât se poate de serioasă.

— Tipul cu fruntea mare?

— Da, a râs ea.

— Cum îl cheamă?

— Alli.

— Alli?

— Da, Adalsteinn.

— Adalsteinn?

— Da. Sau scurt, Steinn.

— Sau scurt, Steinn? Ce, nu se poate hotărî? Dac-aș fi eu iubitul tău… Ochii tăi sunt ca pietrele. Ca două pietre.

— A, da?

— Mi-i dai mie?

Totul îi ieșea neclar din gură. Era beat cui, iar bretonul îi atârna peste frunte și-i tremura neîncetat.

— Să ți-i dau?

— Da. Mi-i dai mie?

Și-atunci s-a petrecut ceva ciudat, ceva ce nu poate fi descris decât ca un ochi scăpat în tricotajul destinului.

— Ia te uită.

Bărbatul scund cu capul mare ajunsese la masă, pe care a pus cele trei pahare și sticla de vin. A mormăit ceva ce n-a auzit nimeni și s-a așezat de partea cealaltă a mamei. Ochii severi de sub fruntea bombată erau ca două colibe de pescari sub o faleză abruptă. A umplut cu stângăcie paharele,

ca și cum n-ar mai fi oferit în viața lui cuiva un pahar.

— Alli, el e… Jan… ăă… Flemming ai zis? Chiar te cheamă Jan? Nu poate să te cheme Jan. Ești islandez.

— E Björnsson. Un nenorocit de burghez, a replicat bărbatul, iar vocea ciudat de puternică și de gravă i-a ieșit din trupul fragil precum frânghia de tractare dintr-o barcă de salvare.

— Ce? Îl cunoști? a întrebat mama.

— Credeam că bobocii de rață n-au voie să bea.

Cuvintele lui au răsunat ca vocea unui munte care străpunge o colonie de păsări gălăgioase.

— Poftim? a zis tata prin aburii alcoolului, zâmbind în sinea lui la cele două pietricele de pe plajă pe care mama tocmai i le dăduse.

Adalsteinn l-a ignorat și a ridicat paharul.

— Noroc!

Mama și Berta au ciocnit energic cu el.

— A, aici erai!

Benni Thors și frate-său se apropiaseră de masă și se uitau la ei de sus, cu un aer mulțumit de sine.

— E clar că nu știi să bei, frate. La băutură trebuie să urci, nu să cobori, cum bine zice frate-meu. Haide. O ștergem.

— Nu știam că prinții danezi ai pescuitului au voie să iasă din grădinile palatului, a replicat Adalsteinn.

Benni Thors a dat să-i ardă una bărbatului, dar fratele lui a reușit să-i oprească pumnul. Adalsteinn s-a întors spre tata și a rostit cu vocea ca de tunet:

— Blestem pe casele voastre![2].

Blestem care ne-a dat multă vreme de furcă, cu atât mai mult cu cât ne-a afurisit Steinn Steinarr, cel care avea să devină cel mai mare poet islandez al secolului XX și care, dacă-mi amintesc bine, cita astfel ultimele cuvinte ale lui Mercutio înainte de a muri, din *Romeo și Julieta* de Shakespeare.

Frații Thors l-au luat pe tata de subsuori, l-au ridicat de pe scaun și l-au dus de-acolo. Ringul de dans era încă foarte animat; de la mese se revărsau discuțiile și flirturile. Bărbații atârnau la bar, pe pereți, tablourile ieftine. Totul era impregnat de prezent, de la decor până la mode – octombrie 1928 erau timpuri cum nu se mai văzuseră, și nimeni nu știa ce-i așteaptă în afara acelor ziduri: vremuri bune, o criză sau un război.

Tata s-a ținut după tovarășii lui pe străzi. Cineva pomenise de o petrecere în miez de noapte pe Bergstadastræti, care s-a dovedit însă a fi într-un apartament la mansardă, în mod evident foarte mic, întrucât coada se întindea pe scări și ieșea în stradă. Un șir de băieți cu pălării stăteau pe veranda de la capătul treptelor, pierzând vremea, trăgând cu poftă în piept aerul nopții, după cum le e obiceiul bărbaților. Era o noapte liniștită și blândă de toamnă, iar ecoul vocilor lor răsuna în grădinile lipsite de copaci. Frații Thors s-au alăturat mulțimii pestrițe, în schimb tata a rămas pe stradă cu mâinile în buzunare, matolit bine și la fel de stângaci ca orice alt puști din Reykjavík indiferent de epocă, cugetând la fetișcana din Breidafjördur care îi dăruise pietricelele frumoase ale ochilor ei.

Zarurile fuseseră aruncate. Da, măcar asta e sigur. Mama l-a preferat pe tata în defavoarea lui Steinn Steinarr, alegând fiul unui ambasador în locul *Călătoriei fără promisiune,* alegere pentru care a fost aspru pedepsită, adeverindu-se astfel vechea zicală că cine părăsește un poet are ghinion.

5.

Bretelele Islandei
1929

În 1928, Hans s-a dus la Copenhaga să-și petreacă Crăciunul alături de părinții și frații lui. Această pauză de la viața de noapte a Reykjavíkului, cu nimic mai puțin dezmățată pe atunci decât avea să devină mai târziu și va continua să fie secole de-acum încolo, i-a permis întâiului născut să adoarmă la miezul nopții netulburat și să se trezească la amiază în miros de ciocolată caldă pe care Helle, buna Helle, bucătăreasa daneză a ambasadorului Islandei și a soției sale, o pregătea cu plăcere pentru băieții Björnsson. Frații mai mici ai tatei, Puti și Henni, încă locuiau cu părinții și mergeau la un liceu danez. Își treceau timpul jucându-și unul altuia nesfârșite farse, însă lipsa de griji care lucea cândva în privirea celui mai mare dintre ei se brumase în această primă toamnă a tinereții sale nechibzuite. Sarcina femeii apasă greu asupra bărbatului.

Pe lângă mâncare, tata primise de Crăciun din Islanda și o scrisoare dintr-un pod de pe Hafnarstræti nr. 5. Astfel că, după Anul Nou, băiatul de douăzeci de ani cu părul blond și sprâncenele închise la culoare a intrat în biroul tatălui său (pe vremea aceea bărbații de o anumită condiție aveau birouri și acasă, mici sanctuare acoperite cu lambriuri de lemn, în care se închinau la cifre și apeluri telefonice) pentru a-i aduce la cunoștință un anumit incident care se petrecuse la începutul acelei ierni în Islanda, un incident, da, o întâmplare nefericită chiar, un lucru de o anumită gravitate, care nu putea decât să se agraveze în timp. A mormăit numele fetei și și-a încheiat cuvântarea schițând cu degetul arătător de la mâna

dreaptă un cerc aproximativ, simbolizând pesemne evoluția ulterioară a lucrurilor. Bunicul Sveinn și-a scos ochelarii și și-a petrecut degetele mari pe după bretele, imediat deasupra beteliei pantalonilor. Erau bretelele Islandei pe pământ străin.

— Înțeleg. Și din ce neam se trage?

Fir-ar a naibii de treabă. Deși era prima întrebare pe care toți tații islandezi le-o adresau odraslelor lor în legătură cu viitorii cuscri, încă de pe vremea primilor coloniști, l-a luat pe tata complet pe nepregătite. De fapt, nici nu-i trecuse vreo clipă prin cap, adeverindu-se astfel aforismul clasic că un tânăr nu gândește niciodată mai departe de jetul propriei sperme. Tot ce și-a amintit a fost că fata era fiica unui anume Salómon și a unei bătrâne care trăia undeva pe-o insulă. Nici măcar nu era convins că era pe de-a-ntregul umană; ar fi putut foarte bine fi odrasla unui trib necunoscut care locuia pe vreun stei ițit din mare, o încrucișare între elfi, foci și calcani.

— Ăăă… nu știu.

— Nu știi?

— Ăă… nu.

Moment în care ambasadorul a tăcut. Și a tăcut suficient de mult pentru ca fiul lui să conștientizeze ce făcuse; era ca și cum l-ar fi poftit pe tatăl său să danseze Charleston dezlănțuit în propriul birou, în miezul zilei, la fel de dezlănțuit cum dansase și el cu țărăncuța lui islandeză în noaptea în care m-au conceput, o fată pe care, colac peste pupăză, o mai chema și Massa. Ar fi putut la fel de bine s-o cheme Masiva! Cât țopârlănism! Doamne păzește să afle bătrânul vreodată cum o cheamă. Și când te gândești că tatăl lui bătuse tot drumul până la Copenhaga să-și găsească soție, pe numele ei nobil Georgía, iar acum era reprezentant de prim rang al țării sale și locuia într-o reședință somptuoasă, cu tavan înalt de patru metri, doi dintre ei de rezervă, în caz că

ambasadorului Islandei i-ar fi venit brusc pofta să sară mai sus decât propria înălțime, asemenea lui Gunnar, personajul de saga. Cu siguranță, sărăntoaca crescuse într-o cocioabă cu o singură cameră, cu acoperișul din iarbă și un singur horn, care probabil ar fi încăput toată în sala lor de mese din față fără să fie măcar nevoie să ridice candelabrul de cristal. Nu. Da. Nu. Era o rușine. Pe tata îl treceau transpirațiile cum stătea în fața tatălui său care continua să tacă. Cu excepția unui oftat, a unei pufnituri solemne. Ambasadorul a tăcut timp de șapte secunde mari și late până când a rostit:

— Ei bine, dragul meu fiu…

Nu, bunul meu tată. Nu lua în seamă. E doar… Nu-i nimic important, e doar un copil, o viață mică și-atât… nimeni nu trebuie să afle despre asta.

Tata s-a ridicat și a pășit prin ușa greșită în șifonierul tatălui său unde a dat cu nasul de cămăși călcate cu gulere scrobite, albe ca Islanda, iar în spatele lor faimoasa uniformă, redingota căptușită cu auriu pe care mătușa o crease pentru ca bunicul Sveinn să poată defila prin fața regelui Angliei. Hans Henrik s-a înroșit ca racul și a rostit pe un ton agitat: „Nu… nu-i nimic important”, după care a găsit ușa bună.

„Nu-i nimic important”. Astea au fost cuvintele care mi-au precedat venirea pe lume.

Au urmat luni dificile în viața unui tânăr. Întors la Reykjavík, a dus o viață dublă, presărată cu minciunele, până a venit timpul să-și ia rămas-bun, *momentul trădării,* când a fost rândul tatei să tacă până când mama a înțeles.

Cu capul plecat, s-a îmbarcat pe vaporul poștei, iar tata a luat-o spre sud, peste câmpia golașă și stearpă, către strâmtori. Soarele de după-amiază târzie strălucea peste lacrimile tânărului în timp ce acesta se îndepărta de râul Raudará de-a lungul țărmului, în direcția orașului. Din celălalt capăt al golfului scăldat în soare a urmărit vasul

micșorându-se, în timp ce deasupra munților pluteau câțiva nori, ca niște semnale de fum venite dinspre insulele adormite de dincolo de ei.

Mama nu a pomenit niciodată de căderea ei nervoasă, oricum nu mie, dar cum pe-atunci eram chiriașul în vârstă de cinci luni din pântecele ei, am resimțit din plin consecințele și de-atunci tot într-o terapie am ținut-o. Ba nu, mint acum, vacă ce sunt.

Nu peste mult timp, asemenea tuturor înaintașelor ei, și-a făcut apariția la debarcaderul satului natal cu burta la gură și m-a purtat sub șorț tot restul acelei veri până când a fost trimisă cu o barcă în vest ca să mă nască. Dar nu mint când spun că am venit pe lume furioasă în casa părinților tatălui ei, zbierând din cauza nefericirii pe care o cauzasem și anunțând o criză mondială, profeție care s-a dovedit corectă douăzeci de zile mai târziu când s-a prăbușit Wall Streetul. În aceeași toamnă, tata a fost admis la facultatea de Drept ca orice altă găină lovită incurabil în aripă. În vara anului următor, a fost trimis la Vejle, în Danemarca, să-și continue convalescența, la unchiul patern al bunicii mele Georgía, care avea acolo o mică farmacie cu mii de sertărașe și care ar fi trebuit să-l învețe pe tata contabilitatea daneză și arta de a curta fete aristocrate.

6.

Lóa
2009

Ei bine, iat-o! Lóa, floricica mea de bălegar. Ca un trandafir alb răsare din negura dimineții.

— Bună dimineața, Herra, dragă. Cum te simți azi?

— Termină cu politețurile.

Abia se crapă zorii cenușii. Și cenușie va fi și ziua, asemenea tuturor suratelor ei. *Daggry,* o numesc danezii.

— Ești trează de mult? Te-ai uitat la știri?

— O, da. Harababura continuă, molozul de după dezastru…

Își scoate haina, șalul și căciula. Și oftează. Dac-aș fi un tânăr cu suflet efervescent, în care colcăie hormonii mi-aș face o favoare și m-aș însura cu fata asta. Pentru că e bunătatea și blândețea întruchipate. Iar bujorii din obraji sunt divini. Fetele cu un astfel de ten nu trădează niciodată. Eu însă am avut dintotdeauna paloarea trădării, iar acum iată-mă-s aici, galbenă ca un cadavru, în cămașa de noapte albă ca lințoliul.

— Nu ți-e foame? mă-ntreabă Lóa și aprinde lumina în chicinetă, băgându-și nasul în dulapuri și pe etajere.

Toate astea le văd la tribord, din patul meu vapor.

— Fulgi de ovăz, ca de obicei?

Zice asta în fiecare dimineață când se apleacă până la mini-frigiderul pe care mi l-a dat Dóra și care uneori nu mă lasă să adorm cu murmurul lui înghețat. Trebuie spus că mica Lóa are un posterior generos și picioarele ca doi mesteceni cvadragenari. De-asta nu reușește, biata, să se tăvălească cu nimeni și locuiește în continuare, nulipară, cu mama ei. Cine să-i înțeleagă pe

bărbați? Să lase așa o bunătate și o frumusețe de fată să le scape? Și pielea ei atât de moale, de fină…

— Și, ce mai faci tu? Cum ți-ai petrecut weekendul? Vreo tăvăleală de raportat? o întreb în timp ce-mi mișc degetele pe tastatură și trag cu sete aer în piept.

Mult prea multe cuvinte pentru o suferindă de emfizem.

— Poftim? întreabă ea, cu o cutie alb cu albastru de lapte în mână și expresia aia tâmpă pe care o afișează atât de des.

— Păi, ai ieșit și tu undeva? Să-ți faci de cap? o întreb fără să ridic privirea.

Pot să jur că vocea mea începe să capete o sonoritate mormântală.

— În oraș vrei să zici? Nu. Am ajutat-o pe mama. Schimbă draperiile din sufragerie. Iar duminică – ieri, adică – am mers în vizită la bunica.

— Trebuie să te gândești și la viața ta, Lóa.

Fac o pauză să trag aer în piept înainte de a continua:

— Nu trebuie să-ți irosești tinerețea cu o cotoroanță ca mine. Nici nu-ți dai seama când se termină sezonul de împerechere.

Mi-e așa de dragă, că-mi supun la tortură coardele vocale, gâtul și plămânii. Resimt vertijul de după ca pe un roi de muște captiv în spatele ochilor, care pornește un atac kamikaze asupra nervilor mei optici, lovindu-i cu aripile lor de plumb. O, Doamne Dumnezeule.

— Sezonul de împerechere?

— Da. Aoleu, mi-o fi răspuns?

— Cine?

— Aldon din Australia.

— Aldon?

— Da, așa-l cheamă. Și se pare că l-am pus pe jar bine de tot.

— Ai așa de mulți prieteni, spune ea apucându-se de spălat vasele.

— Da, am peste șapte sute.

— Poftim? Șapte sute?

— Da. Pe Facebook.

— Ești pe Facebook? Nu știam. Pot să văd și eu?

Se apleacă deasupra mea, învăluindu-mă în mirosul ei, în timp ce eu îmi redeștept pagina din adâncurile magice ale netului.

— Uaaa, ce poză frumoasă ai. Unde e făcută?

— Baires. La un bal.

— Baires?

— Buenos Aires.

— Aici scrie că ai o sută patruzeci și trei de prieteni. Mi-ai zis șapte sute.

— Da. E doar unul din profilurile mele. Am o groază de alte identități.

Parșivă cum sunt, am împrumutat numele altora, inclusiv pe-al Lindei Pétursdóttir, care a fost Miss World în 1988. Bóas, asistentul meu medical, care a plecat la studii în străinătate, mi-a făcut o adresă lindap-missworld88@gmail.com. Dintre toate adresele, e cea care-mi furnizează suficiente povești suculente cu care să-mi scurtez nopțile lungi și negre de toamnă.

— Mai multe identități pe Facebook? Dar e voie?

— Nu există „nu e voie” pe lumea asta, cred eu.

— Hă? ciripește ea în drum spre chicinetă.

Ciudat cât de bine îmi face să fiu în apropierea oamenilor care muncesc. Scoate la iveală aristocrata din mine. Cu un picior mă trag din mare și cu celălalt dintr-un palat, de-asta am și început să desfac picioarele devreme. Bunica mea paternă daneză și aristocrată a fost o stăpână de sclavi desăvârșită, deși muncea la rândul ei din greu. Înaintea fiecărei gale, de la amiază până seara dădea neobosită ocol sălii de banchete, cu o țigară subțire de foi în gură și cu alta între degete,

vigilentă să nu-i scape vreun detaliu și să așeze fiecare invitat la locul potrivit. Să nu lipsească nimic, totul să fie la locul lui. Altfel, țara și poporul nostru ar fi avut de suferit. Dacă ambasadorului american i-ar fi rămas un os de pește în gât, s-ar fi dus de râpă Planul Marshall. Era perfect conștientă că negocierile nu aveau aproape nicio valoare. *„Det hele ligger på gaffelen!”* spunea în daneză – totul stă în vârful furculiței!

Bunicul n-ar fi devenit niciodată președinte dacă n-ar fi fost bunica Georgía – și cineva ar fi trebuit să-i spună și lui chestia asta, de altfel. Era o doamnă desăvârșită: toată lumea, prinț sau cerșetor, se simțea bine în prezența ei, și îi trata pe toți la fel, de la boschetarul străzii la Eisenhower însuși.

De trei ori „ura!” pentru înțelepciunea conducătorilor țării de atunci, care au ales acest cuplu să reprezinte proaspăta republică în 1944: el islandez, ea daneză. A fost o reverență față de fostul colonizator. Divorțasem de danezi, dar continuam să purtăm verigheta.

7.

Svefneyjar
1929

M-am născut așadar în Ísafjördur, în ziua de 9 septembrie 1929. Mama fusese trimisă departe de văzul lumii pentru a da naștere ființei pe care nimeni nu voia s-o vadă și care n-ar fi trebuit să existe: mie. Cum a existat o limită de timp înainte de a intra în familia respectabilă a tatei, așa se face că în primii șapte ani eu și mama am trăit singure pe insulele Svefneyjar, în casa fermierului Eysteinn și a soției sale, Lína, unde mama a lucrat ca servitoare.

O femeie din cele mai blânde, Lína era trupeșă, cu pieptul impunător și avea grai dulce, deși vorbea cam tare. Mai avea și inima bună și brațele incredibil de puternice, ca toate femeile pe vremea aceea, dar cu timpul picioarele i-au anchilozat de la artrită. Conducea gospodăria ca un căpitan de vas, cu un ochi la mare și celălalt la plită. I-a fost mamei ca o mamă dat fiind că, în ciuda multelor calități ale bunicii mele, căldura maternă nu se număra printre ele. Prin vrerea și fantezia Creatorului, bunica și-a trăit ultimele zile pe Svefneyjar, însă nu la fermă, ci într-un vechi hangar pentru bărci, împreună cu alte trei femei. Cât despre mine și mama, noi trăiam în fieful Línei.

Eysteinn avea trăsături bine conturate, o barbă pufoasă, obrajii rumeni de la mare și privirea blândă ca un golf liniștit. Mai avea și mâinile mari și umerii lați, iar odată cu trecerea timpului și împlinirea pântecelui, a început să meargă în baston. Dimineața era voios, dar seara căpos; înțelegător la el acasă, dar ca un catâr când era vorba de tranzacții sau orice altceva legat de „afaceri externe”. I se dusese buhul pentru că

gonise în șuturi niște topografi danezi care încercaseră să-i mute hotarul cu trei metri mai la sud.

Era un bărbat „bun și bun”, cum spunea bunica. Ea se trăgea din Breidafjördur după ambii părinți și lucrase la fân pe mai bine de-o sută de insule. Și avea obiceiul ăsta de a repeta complimentele. „O, e fain și fain”, spunea despre un drops sau un muncitor. Bunica avea o sută de ani când m-am născut eu, și tot o sută când a murit. A avut o sută de ani timp de un secol întreg. Botezată de mare și călită de trasul la năvod, fiica niciunui bărbat, măritată cu Islanda, mama mamei mele și eroina eternă a gândurilor mele. Verbjörg Jónsdóttir. O voi ajunge curând din urmă, ca vârstă și ca mânie, și-i voi bate la ușă.

— Ah, tu erai, chifteluța mea de bălegar?

A naibii să fiu dacă n-am început să mă gândesc cu drag la moarte.

Da, am trăit șapte ani fericiți în Breidafjördur până când i-a trecut tatei amnezia și și-a amintit că are o fiică și o soție în acest colț de țărm al Islandei. Copilăria mi-a fost presărată cu insule. Insule pline de marinari scandalagii și de rumegătoare care pasc iarbă de mare. Insule scăldate în soare, bătute de valuri și de vânturi din cele patru zări și totuși mereu învăluite de calm în amintirea mea.

Se spune că cel care a fost pe toate insulele din Breidafjördur e un om mort, pentru că multe dintre ele sunt scufundate în mare. Și se mai poate spune și că, deși par nenumărate la flux, par și mai multe la reflux. Lucru care se aplică atâtor alte aspecte ale vieții care se lasă greu numărate. Cu câți bărbați am fost? De câte ori m-am îndrăgostit? Fiecare moment rememorat e o insulă în adâncurile timpului, scria cândva un poet. Dacă Breidafjördur este viața mea, atunci aceste insule sunt zilele pe care mi le amintesc astăzi, cum mă plimb pufăind de la una la alta în patul meu vapor,

dotat cu acest motor exterior ultimul răcnet căruia i se spune laptop.

Puf-puf, puf-puf, puf.

8.

O mie de leghe
2009

Dar eu nu sunt nici marinar, nici căpitan, iar acum mă scufund în adâncurile plăpumii pufoase și glaciale, albastră-cadaveric și cu răsuflarea tăiată, unde marinari înecați, femei și marele poet își văd de treabă pe fundul mării înțesat de calcani. Dragi locuitori ai abisului, uitați-vă cum mă scufund cu pradă, vele și vâsle cu tot. Cu toate minciunile mele.

Îmi mijesc ochii și aud cum ies din mine bulele de aer. Peruca îmi alunecă de pe capul mic și se transformă într-o meduză neobișnuit de tare, care-și flutură tentaculele prin fața unui cod și-al unui eglefin, în timp ce puful de nou-născut mi se agită pe cap asemenea planctonului înfometat, iar pantalonii de pijama de spital se umflă și mi se ridică până sus, dezvelind oroarea picioarelor descărnate: pielea fâlfâie pe ele ca niște branhii, iar călcâiele sunt încovoiate ca niște prize electrice străvechi conectate la gambe prin tendoane subțiri precum cablurile electrice, dar toată electricitatea din ele s-a dus, nu mai dansează tangou ca în Baires pe vremuri. Bluza de pijama tare ca pânza de corabie se lipește de carcasa tubulară cândva modelată din carne albă și tare, dorită de marinari musculoși din toată lumea. Din anchiorul adânc dă să iasă un sac de piele în formă de prezervativ numit sân… Vai, vai.

Aici se scufundă o umbră trist-pocită, o zeiță a garajului prăbușită, o mumie de marmură care nu merită nici piatră de mormânt, nu merită nimic, nu merită decât lopata.

Da, priviți ce epavă sunt, ascultați-mă cum cânt în timp ce mă scufund:

Marea, marea,
Priviți-mi marea
Cândva mi-am dorit marea cu sarea.

Dar ce văd în timp ce plutesc în bezna adâncurilor? Da, îmi văd adâncurile vieții, îmi văd viața glacială și sărată, cu eterna ei harababură. Sub mine sclipesc orașe, insule, țări. Bărbații rânjesc ca lupii de mare, rechinii dau târcoale deasupra, însemnați cu crucea Luftwaffe[3], iar în depărtare se aude alarma aeriană a balenelor.

Asemenea unui banc de toni, rudele mele apar din crepusculul verzui. Bunicul, bunica și toată familia ei de farmaciști din nobilimea daneză, și bunica Verbjörg din Breidafjördur în haine umede de lână; Eynsteinn și Lína, proaspăt epuizați ca întotdeauna, și străbunica Blómey ca un catarg bătrân, bătut de valuri, dar nicidecum putrezit; și iată-i și pe mama… și pe tata… înoată unul lângă altul, în haine de gală, urmați de frații și surorile tatei, toți cu expresii grave… iar ultima apare o fetiță… fetița mea, fetița mea… părul blond îi flutură în jurul urechiușelor ca niște înotătoare fine. O, draga mea, sufletul meu. Priviți-i chipul, atât de drăgălaș, de calm, și totuși a produs mai multe pagube decât o noapte întreagă de bombardamente asupra Berlinului…

Defilează pe lângă mine în aceeași formație încântătoare, de banc, de clan. Ei pleacă, iar eu mă scufund, singură.

Mă scufund la cele o mie de leghe sub ape ce dau măsura vieții unui om. Văd sub mine un oraș cuprins de război, totul în alb și negru, dar înroșit de flăcări. Călăresc o bombă, o bombă în picaj. Sunt o Nornă[4] pe un crater, o vrăjitoare călare pe mătură care, printr-o vrajă, se preface în ploaie… da, mă topesc în mii de picături, cad și tot cad…

Acum cad peste Thingvellir. Mă împrăștii pe tot cuprinsul său. E 17 iunie 1944, data în care s-a născut Republica Islanda, o zi cu ploaie torențială.

Ud fleașcă drapelele, stropesc sulițele, mă scurg pe scuturi și săbii, pe balustrade, pălării, margini și speteze de scaune, și înmoi, da, însuși documentul pe care-l semnează bunicul. Șterge lacrimile tremurătoare de pe viitorul Islandei, crede că sunt picături de ploaie, dar simte gustul sărat și, cuprinzând cu privirea câmpurile care mustesc, înțelege că preia conducerea unei țări scufundate sub apă.

Iar eu continui să mă scurg, printre firele de iarbă și mai jos, mult sub semnătura bunicului, în pământ și dincolo de prăpăstii printr-o crevasă, către miezul pământului, lava lichidă unde Hitler tună și fulgeră la o tribună, scuipând focul care-mi consumă viața…

— Să-ți aduc fulgii de ovăz?

— Poftim?

— Vrei să mănânci fulgii de ovăz acum?

— Nimeni nu mănâncă în iad.

— Hă?

— Nimeni n-are nevoie de mâncare în iad!

— Herra dragă.

— Nicio Herra.

— Herbjörg…

— Mă cheamă Blómey!

— Blómey, draga mea, fulgii de ovăz. Vrei să te ajut?

— Nimeni nu poate să m-ajute.

— Vrei să-i mănânci singură atunci? Trebuie să mănânci.

— Zice cine?

— Toată lumea trebuie să mănânce.

— Mi-i bagi pe gât numai ca să-mi vină să mă cac. Să ai tu ce să faci. Să mă ștergi. Asta vrei mereu și mereu. Eu n-am chef să mă cac. M-am căcat destul la viața mea!

Gâfâi deja cu răsuflarea tăiată la finalul tiradei.

— Herra dragă…

— Blómey! *Blumeninsel! Das Blumeninsel im breiten Fjord. Das bin ich.*

— Nu-nțeleg germană, știi bine.

— Nu-nțelegi nimic.

Mă privește, pe mine, o mâță care scuipă, regină peste regatul ridurilor, cu o perucă ridicolă pe cap, și rămâne așa o vreme, fără să spună nimic, cu castronul cu fulgi de ovăz în mână: prostia întruchipată cu sprâncene. Merit mai mult de-atât, fir-ar să fie. Merit mult mai mult. Am crezut că cel puțin voi fi lăsată să mor în patul meu, înconjurată de „ai mei", cum ar veni. Dar băieții par să nu mai știe dacă sunt îmbrăcată sau autopsiată. Par să nu conștientizeze că a fost nevoie de o mamă ca să-i aducă pe lume, că n-ar fi reușit să vină de unii singuri. Nu, a fost nevoie de-o mamă cu crăcii desfăcuți, cu vulva păroasă ca să le-mpingă fundurile de purcelușii prin tunel către lumină. *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta,* scrie undeva, dar cine mai ține minte Scriptura în era calculatorului? Au trecut trei ani lungi de când n-am mai auzit nici de ei, nici de muierile lor cu sâni fleșcăiți, deși am acum propriile mijloace să stau cu ochii pe ei.

— Poate nu ți-e foame?

— *No tengo cinco años.*

— Poftim?

— N-am cinci ani.

— Să-ți iau laptopul ca să poți mânca singură pe masa pentru pat?

— Am crăpat?

— Nu, pentru pat. Așa se cheamă la spital.

— Nu-mi vorbi de spitale. Nu sunt la spital.

— Nu, nu, știu, îmi spune ea ridicând tăblia, fără să i-o fi cerut-o cineva.

Îmi aranjează perna, ridică plapuma și dă cu ochii de oul din război. Cât de neglijentă am fost, am uitat să pun grenada la loc. O ia de sub plapumă. Dacă aș mai fi în stare să roșesc, acum ar fi momentul.

— Ce-i asta? mă-ntreabă.

— Asta? Asta e… asta e ceea ce se cheamă o bilă de răcire pe care-am păstrat-o de când am fost la spital, pe vremuri.

— Serios?

O-nghite, copila credulă, și pune obiectul bine în sertarul noptierei, ca o recuzitoare cuminte. Îmi recapăt stăpânirea de sine.

— Trebuie să faci sex. Doar nu vrei s-ajungi fată bătrână, nu?

— Știu, mi-ai mai zis.

— N-o să te lase maică-ta gravidă.

— Nu, ha ha, știu.

— Pot să-ți fac lipeala cu un băiat. Cum ți se pare australianul meu?

— Cred c-aș prefera un islandez.

— Prostii. Sunt niște pești de lemn. Ideea e să se amestece sângele. Un prundăraș auriu ca tine ar trebui să se împerecheze cu un pelican, să iasă ceva nou.

— Prundărașul auriu așteaptă primăvara și partenerul potrivit.

— Da, ești o fată deșteaptă. Știi mai bine ca mine, care mi-am irosit virginitatea în cele patru vânturi. Bun așa, acum dă-mi fulgii ăia, fâțo.

9.

„Ți-a venit taxiul”
1959

Mereu i-am detestat labele Primului Jón, sau pre-Jón, cum aveam să-i spun mai târziu. În fiecare seară, mi le băga sub nas și-mi ordona să-i scot șosetele și să-i fac masaj la degete, tălpi, călcâie și gambe. N-aveam cum să iubesc picioarele alea de islandez, în formă de trunchiuri de mesteacăn, tari și groase, îngrozitor de albe ca lemnul de pe care a fost cojită scoarța. Mda, și cam tot la fel de reci și de umede. Unghiile încarnate de la picioare semănau cu niște muguri prinși de îngheț primăvara. Și nici cum puteau n-o să uit vreodată. După al Doilea Război Mondial, toți bărbații purtau șosete de nailon și practic dormeau încălțați.

Cum să iubești bărbații islandezi care râgâiau la masă și se bășeau întruna? După patru soți islandezi și un șir apreciabil de amanți dolofani, devenisem o fină cunoscătoare în ale flatulenței, fiind în stare să descriu diferitele categorii cu siguranța cu care un enolog descrie vinurile. *Explozia șuierătoare, fâsâiala puturoasă, bomba cu gaz, pârțul de cafea, toba de eșapament* și *Luftwaffe* se numărau printre cele mai frecvente.

Bărbații islandezi n-au niciun fel de maniere, n-au avut niciodată și nici nu vor avea, dar, per total, sunt mai degrabă amuzanți. Sau oricum asta cred femeile islandeze. Parcă ar fi dotați cu o trusă internă de urgență, plină până la refuz cu umor și ironie, pe care o poartă tot timpul cu ei și la care pot apela în caz de nevoie. Pesemne o înzestrare ereditară, transmisă genetic. Oricine se rătăcește pe munte, rămâne blocat undeva din cauza zăpezii sau trebuie să petreacă un weekend într-un lift stricat nu trebuie decât să deschidă această trusă de

urgență specială islandeză și să scape din situație cu o poveste pe cinste. După peregrinări prin toată lumea și un lung sejur pe continent, mă plictisisem de bărbații politicoși, fără bășini, care-mi deschideau ușile și plăteau consumația, dar n-aveau niciodată nimic de povestit, fie erau complet asexuali, fie insistau să ne futem până se crăpa de ziuă. Ceasornicari elvețieni cu programe atât de stricte, că n-aveau loc de-o tăvăleală scurtă sau francezi păroși ca niște maimuțe care pretindeau mereu douăsprezece runde de cordeală la sfârșitul unei mese cu cinci feluri.

Cred că cel mai mult mi-au plăcut nemții. O combinație echilibrată între nordicul amator de râgâieli și sudicul amator de cultură, între ordinea occidentală și țăcăneala orientală, deși în anii de după război erau, ce-i drept, zdruncinați. Nu prea aveai ce să faci cu ei altceva decât să încerci să-i repari. Dar cine avea timp pentru așa ceva? Londonezii sunt optimiști și veseli, dar faimosul lor simț al ironiei l-am găsit prea mecanic și obositor pe termen lung. Se prea poate ca această mașinărie de produs ironie să le fi epuizat adevărata esență. Mașinăria franceză, în schimb, e pusă în mișcare de o seriozitate veritabilă, iar francuzii te pot aduce în pragul nebuniei când o dau pe jargonul filosofiei. Italienii venerează femeia ca pe o regină până când o duc acasă, unde doamna se transformă brusc în curvă. Yankeul e un tip grozav, plin de idei mărețe, care-ți promite mereu că te duce pe lună. În același timp poate fi însă la fel de încrezut și meschin precum cea mai cărpănoasă croitoreasă și o ia razna dacă cineva îi mănâncă sandvișul cu unt de arahide pe nava spațială. Rușii mi s-au părut chiar interesanți. De fapt, s-au dovedit cei mai islandezi dintre toți: beau paharul până la fund și se aruncau cu pasiune în orice fel de distracție, știau o infinitate de povești și nu se luau niciodată în serios, mai puțin când ajungeau la fundul sticlei și începeau să

plângă după mamele lor care locuiau la mii și mii de kilometri depărtare, dar veneau pe jos să le aducă rufele spălate în fiecare lună. Erau complet țicniți și mult mai atletici în pat decât compatrioții mei dragi, dar am sfârșit prin a mă sătura de acrobațiile lor în dormitor.

Scandinavii sunt la fel de bădărani ca islandezii. Se îmbată la cină, râd zgomotos și râgâie, iar la final se pun pe cântat, inclusiv în locuri publice, în restaurante, unde oamenii plătesc bani grei ca să scape de nebunia lumii. În schimb, portofelele lor rămâneau întotdeauna la garderobă, treze ca ziua, în timp ce ale islandezilor stăteau deschise pentru toată lumea în mijlocul mesei. Din punctul ăsta de vedere, ai noștri erau vikingi superiori. „Doar reputația contează! Restul e pentru proști!" obișnuia să spună Bæring al meu. Fiecare seară trebuia să fie memorabilă, orice altceva ar fi fost un eșec. Dar a doua zi dimineață se transformau în balegi. Islandezele nu se dau în lături de la a prelua șefia căsniciei: unele și le conduc ca pe niște afaceri, și nu în puține cazuri personalul lasă de dorit. Am fost nevoită să-mi concediez angajații în mai multe rânduri, și nu întotdeauna am găsit înlocuitori mai de doamne-ajută.

Totuși, am reușit să-i iubesc pe neciopliții de islandezi, cel puțin până la genunchi. Mai jos de genunchi, începeau problemele. Iar când, la maternitate, au ieșit din mine picioarele vlăstarului Primului Jón, am simțit că mi-a ajuns. Nici că se putea o asemănare mai izbitoare, în cel mai mic detaliu: picioarele lui Jón, în varianta bonsai. Mi s-a făcut instantaneu scârbă fizică de tată și i-am interzis să intre să vadă copilul. N-am auzit decât nota de surpriză din vocea lui de bas pe coridor când moașa i-a spus că-i chemase un taxi. Din ziua aceea, a rămas regulă: mi-am concediat bărbații chemându-le un taxi.

„Ți-a venit taxiul" a devenit expresia mea preferată.

10.

Succesiunea de Jóni
1959-1969

În anii de după război, și înainte de Războaiele Codului, unul din doi islandezi purta prenumele Jón, varianta locală a lui John. Oriunde te-ai fi dus dădeai peste un Jón. Era de-ajuns să pășești pe ringul de dans ca să concepi un mic Jón. În zece ani, am avut trei băieți cu trei Jóni diferiți, de ajunsesem să mi se spună Regina Jónilor.

Primul din serie a fost Jón Haraldsson, un angrosist dat cu briantină, cu bărbie dublă și obrajii presărați cu puncte negre. Cu el l-am avut pe Harald Păr-Bălai. Următorul a fost Jón B. Ólafsson, un scriitoraș cu părul morcoviu care scria la un ziar, tare în pat și molâu în rest. Cu el l-am făcut pe Regele Smörgåsbord[5], Ólafur, care locuiește acum în Bergen, în Norvegia, unde se înțelege de minune cu pâinea, în schimb nu-l irită nimic mai mult decât vizitele mamei lui.

În fine, ultimul din serie a fost Jón Magnússon, avocatul și expertul în genealogii, moale și șovăitor ca piftia, care-și trăia viața după dictonul *carpe diem,* trăind fiecare zi din plin cu paharul în mână, ostentativ. Cu el l-am avut pe Magnús, „Legislatorul”. De dragul simplificării, mi-am botezat Jónii astfel: Întâiul Jón, Jón cel din Mijloc și Jón cel din urmă.

11.

Grosse Freiheit
1960

Și a mai fost și Jón Pacifistul.

După ce i-am chemat un taxi întâiului Jon, mi-am lăsat fiul nou-născut în grija mamei și a lui Fridrik Johnson, al doilea ei soț, și am plecat la Hamburg, unde am rămas timp de doi ani, din câte-mi amintesc. Eram încă prea tânără ca să mă mulțumesc cu o existentă islandeză obișnuită și simțeam nevoia să mă bucur mai mult de viață înainte de a mă preda „mortalității infantile”: femeile știu că nașterea copiilor înseamnă propria moarte. Mai avusesem un copil înainte și refuzasem să mor pentru el, alegând în schimb să-mi văd de viață, ceea ce s-a dovedit cea mai mare greșeală a vieții mele. Nu aveam de gând s-o repet, dar după șase luni de înfruntat cu îndârjire zloata nordică, mi s-a luat. Nu eram făcută pentru cenușiu.

A fost și ultima mea tentativă de a face ceva cu viața mea. Aveam aproape treizeci de ani și nu învățasem nimic de la viață, în afară de cum să folosesc o grenadă de mână și cum să dansez tangou. La Hamburg aveam de gând să studiez fotografia. Mereu îmi plăcuse să desenez, iar la New York, Bob, iubitul meu de-atunci, îmi deschisese ochii asupra acestei noi forme de artă. Tatăl lui deținea un original de Man Ray și cărți cu lucrările lui Cartier-Bresson și Brassaï care mi-au capturat atenția ca niște gheare negre ca tușul. Când m-am întors în Islanda, nu prea mai aveam ce vedea, așa că m-am străduit să țin pasul cumpărându-mi uneori *Vogue* și *Life,* când se găseau. Puține islandeze reușeau ca fotografi pe vremea aceea, iar tata mi-a zis că dacă am vreun talent acela e pentru „arta momentului”.

Mai locuisem în orașul hanseatic și-n timpul războiului. Pe vremea aceea era tot o ruină, dar acum îl curățaseră și-l reconstruiseră. Una-două se repun pe picioare nemții ăștia. În schimb, era o criză a locuințelor, așa că în curând m-am trezit împărțind locuința cu o nemțoaică și iubita ei franțuzoaică, Joséphine, într-un apartament din Schanzenviertel, Cartierul Șansei. Amândouă erau mult mai tinere decât mine, nu le interesa decât distracția, trăiau din plin noaptea și ziua dormeau. Și totuși, m-am lăsat atrasă de luminile orașului alături de ele, iar amintirile din acea perioadă sunt destul de încețoșate: o pendulare între viața de noapte și camera obscură.

Josie era genul de fată de oraș care nu cunoștea decât „oameni care contau”. Iar Astrid Kirchherr, un fel de vedetă printre tinerii din cluburi, blondă, tunsă scurt, de o frumusețe delicată, se îndrăgostise ca și mine până peste cap de fotografie. Pe vremea aceea, localurile cele mai cu ștaif erau Kaiserkeller și Top Ten Club, iar într-o noapte ne-am nimerit în primul și am văzut un concert electrizant al băieților din Liverpool. Nu s-a produs nicio explozie în sala de la subsol – avea să vină mai târziu –, dar se simțea deja că muzica lor aducea cu ea o nouă sensibilitate. Cântau muzică rock americană într-un stil european. Tinerii din Hamburg, crescuți cu Bach și jazz pentru băut bere, nu mai auziseră niciodată ceva asemănător. Nu știam prea multe despre muzica pop, dar mi-au picat cu tronc băieții ăia cu părul lung pentru inocența și bucuria cu care cântau. Radiau un soi de libertate proaspăt câștigată: în sfârșit lăsasem războiul în urmă.

Große Freiheit, Marea Libertate, se numea strada. Dădeau concerte în Kaiserkeller opt zile pe săptămână. Și am citit undeva că așa și-au perfecționat stilul. Erau obligați să presteze încontinuu din cauza concurenței acerbe. Intrarea era gratuită, iar oamenii o ștergeau rapid dacă se

plictiseau. Alături era un club de Striptease, deci se prea poate ca rivalitatea cu sexul să fi adus lumii toate acele cântece. Iată secretul Beatleșilor. E posibil să fie valabil și pentru Shakespeare și tonele de geniu pe care ni le-a lăsat moștenire. El nu concura cu striptease-ul, ci cu luptele cu urși și câini din clădirea de-alături. Și când te gândești că se spune că sexul și violența sunt dușmanii artei!

12.

Beatles Party în Hamburg
1960

Pentru că le cunoșteam pe Astrid și pe colocatarele mele am avut norocul să fiu invitată la o petrecere cu acești cuceritori ai epocii. Un moment excepțional pentru o fată din Islanda, firește, deși ar fi putut avea cu totul alt final.

Astrid se vedea cu al cincilea Beatle, cel „în plus", Stuart Sutcliffe, un student la arte timid și sensibil pe care John, nemernicul, îl tachina tot timpul, făcând mișto de hainele lui și de atitudinea lui pe scenă. După unul dintre concerte, Astrid ne-a invitat pe toți la ea. Pe vremea aceea Fab Four erau cinci, iar să mergi cu ei pe Reeperbahn, stradă cunoscută pentru prostituatele insistente, și morile de vânt, și felinarele roșii corespunzătoare, era o întreagă aventură. John se detașa clar drept liderul trupei. El vorbea cu prostituatele și le întreba dacă sunt obosite, dacă vor să vină la petrecere, le promitea că le plătește cât ar primi și pentru treaba ailaltă. Pe drum, John a făcut mișto și de accentul german al lui Astrid, de numele străzilor pe lângă care treceam, dar și eu, și fetele râdeam la toate astea, cum se aștepta de la noi în anii aceia, și se pare că eu am râs cel mai tare, pentru că mi-a făcut ochi dulci.

Astrid era o clonă a lui Twiggy. Își zugrăvise camera în negru, alb și argintiu și atârnase crengi desfrunzite de tavan. Era la limita suportabilului. Dar avea băutură și muzică. Discuri vechi cu The Platters, țin minte, și Nat King Cole. Lennon a întrebat-o pe gazda noastră dacă moștenise colecția de discuri de la bunicul ei. Am simțit o oarecare tensiune între el și Astrid și, cel mai probabil, faptul că îl tachina pe Stuart, numindu-l uneori Shutcliff sau Stuffclit, venea din gelozie. Am

profitat de ocazie când John s-a aplecat să inspecteze colecția, bolborosind ceva, și le-am zis că fusesem în America. L-am întrebat dacă-l știa pe Buddy Holly pentru că, sincer, cu toată briantină aia în păr, la el mă ducea cu gândul. Se pare că pronunțasem cuvintele magice, pentru că John m-a asaltat cu întrebări despre cântăreț, despre care nu știam nimic altceva decât că era mort. Dar spărsesem gheața, iar în scurt timp eu și John am început să dansăm, deși mi se spusese că nu dansa niciodată. Cineva a stins luminile, The Platters cântau și noi ne legănam cu fețele lipite una de alta când, din senin, fata din Breidafjördur a primit un sărut de Beatle.

Abia mai târziu mi-am dat seama ce moment marcant a fost pentru istoria Islandei, chiar dacă din categoria celor care nu se menționează. Mi-am și imaginat titlul în ziarele de scandal: „O islandeză îl sărută pe unul din Beatleși la Hamburg”. Pe de altă parte, era atât de trivial, încât nici nu merita pomenit. Un dans, un sărut. Bănuiesc că m-am simțit ca fata care l-a sărutat pe Iisus înainte ca el să devină faimos, apoi și-a petrecut tot restul vieții păstrând secretul, inclusiv după ce rudele ei au început să-l venereze ca pe fiul lui Dumnezeu. Ultimul meu soț, Bæring, ar fi vrut să povestesc despre sărut cuiva de la o fițuică locală sau alt ziar de scandal, i se părea o picanterie demnă de publicat, dar am refuzat, inclusiv după moartea lui John. Mi s-a părut un gest prea „mahalagist”, cum ar fi zis mama.

A rămas însă în colecția mea de Jóni, Jón Pacifistul, deși am citit mai târziu despre el că n-a fost deloc vreun înger al păcii. El însuși a recunoscut că la baza eforturilor lui pacifiste se aflau conflictele interioare și chiar a admis că a fost violent cu femeile. Așa sunt toți vizionarii: au mereu ceva pe foc acasă.

În ciuda tinereții sale, avea deja umorul piperat al unui marinar și emana siguranță de sine și,

firește, acel șarm magic. Săruta foarte bine, m-a întrebat dacă britanicii i-ar învinge pe germani într-un război al săruturilor și a fost uimit să afle că sunt islandeză.

— Ha? Deci de-aia mi-e așa frig.

— Ți-e frig?

— Nu, mi-a zâmbit. Și eu tot din Islanda vin.

— Ce? Din Islanda?

— Da, așa-i spune Mimi dormitorului meu, Islanda.

— De ce?

— Pentru că e mereu foarte frig. Țin tot timpul geamurile deschise.

— De ce?

— Fiindcă-ți intră fumul în ochi, a fredonat el, îngânând melodia de la The Platters pe care dansaserăm. Mimi ar vrea să nu fumez.

— Cine-i Mimi?

— Mătușa mea. Sau mama mea. Mama a murit într-un accident de mașină. A călcat-o un bețiv.

— O, nu. Ce groaznic.

— Da. Încă nu l-am prins să-l omor.

Spre surprinderea mea, propoziția a făcut implozie, ca o bombă, în sufletul meu. Totul s-a întunecat, ochii mi s-au umplut de lacrimi și m-am scuzat, am ieșit pe balcon unde m-am ținut de balustrada înghețată, fixând cu privirea clădirile și fluviul. N-aveam de gând să bușesc în plâns de față cu tinerii ăia. Și-a băgat ușor capul pe ușa balconului îngust.

— Ce s-a întâmplat? Am zis eu ceva…?

M-am întors spre el.

— Nu, nu, eu… doar că… am pierdut și eu… în mod asemănător…

— Mama?

— Nu, era mică… mică…

— Sora?

N-am putut să răspund. Doar am clătinat din cap că nu. Durea încă incredibil de tare. Doare încă incredibil de tare. Am crezut că, puțin câte puțin,

îmi voi reveni după accidentul în care mi-am pierdut fiica, dar cum stăteam acolo, șapte ani mai târziu, tot nu suportam să aud cuvântul „accident de mașină”. Și cum zac aici, cincizeci și șase de ani mai târziu, îmi șterg o lacrimă solitară de pe obrazul scofâlcit. Dar ce ghinion, să mi se pună nodul în gât de față cu el, fix în noaptea aceea. S-a purtat frumos, dar asta a pus în mod evident capăt oricăror „raporturi” între noi. Tinerii nu se culcă cu probleme vechi.

— Vrei să spui… un copil?

Am încuviințat din cap, am înghițit și am încercat să-mi șterg lacrimile cu un zâmbet. Dincolo de muzică se auzea scârțâitul unui tren undeva în beznă. Beatle-ul mi-a răspuns tot cu un zâmbet, a făcut în sfârșit pasul până pe balcon, și-a aprins o țigară și, în timp ce elibera fumul, mi-a spus:

— Ești mult mai în vârstă decât mine, nu-i așa? Câți ani ai?

Spre surprinderea mea, insolența lui m-a învigorat. I-am cerut o țigară și mi-am recăpătat graiul.

— Nu… nu întrebi o doamnă ce vârstă are. Nu ești un gentleman?

— Nu, sunt din Woolton, câți ani ai?

— Treizeci și unu, tu?

— Douăzeci, mi-a răspuns zâmbind. Dar fac treizeci la anul.

Nici nu mi-am dat seama câtă dreptate avea. Căci acela era începutul celui mai rapid deceniu al secolului XX. L-am urmărit cum deschide ușa de la balcon, care era de fapt doar un geam mare, cum se întoarce la atmosfera veselă de la petrecere și cum se transformă apoi în fostul Beatle cu părul lung care a redefinit istoria muzicală a epocii sale și care a tras după el jumătate de lume în hippioție, dintr-un pat din Amsterdam.

Am rămas din nou singură și m-am întors cu fața spre oraș, trecutul meu plin de suferință.

Undeva în noapte se afla gara în care, în mijlocul războiului, îi „pierdusem” pe mama și pe tata în aceeași zi. Și undeva în mine era o fetiță blondă care se juca pe trotuarul altui oraș. O auzeam și acum pe Blómey râzând în timp ce eu intram în bar și apoi *bufnitura,* care m-a lovit ca o cărămidă în ceafa, cel mai oribil sunet pe care-l poate produce viața și cel care m-a transformat în cea mai rea femeie care a trăit vreodată. *Bufnitura* (craniul unui copil de doi ani care se ciocnește de bara de protecție din oțel a unei mașini americane, la treizeci de kilometri la oră, pe o stradă îngustă din capitala Argentinei) mi-a răsunat în cap lună de lună, uneori zilnic, tot restul vieții. Cel care pierde un copil își pierde jumătate din rațiune.

Și totuși mai făcusem un copil, dar îl lăsasem cu mama ca să pot evada aici și să sărut băieții altor femei. Acum dormea în casa bunicii lui, Haraldur în vârstă de un an, de care nu mă simțeam legată în niciun fel. Departe de ambii copii, mi-era dor de cel mort mai mult decât de cel care trăia încă. Poate eu eram cea care murea încetul cu încetul. Oare îmi părăsisem băiețelul de teamă că l-aș putea pierde și pe el într-un accident?

M-am adunat, mi-am șters lacrimile și am observat că țineam încă în mână țigara nefumată, cea pe care mi-o dăduse sosia lui Buddy Holly. Am căutat prin buzunarele hainei după chibrituri, în zadar, dar cum n-aveam chef să mă întorc imediat, am dat drumul țigării pe stradă.

Cum zac aici în pat, încălzindu-mă la imaginea înghețată a Turnului Imagine Peace, îmi dau seama că ar fi trebuit să păstrez țigara din pachetul lui Lennon, o amintire nefumată a ceea ce-ar fi putut fi. Aș fi putut-o vinde pe eBay, la pachet cu un sărut umed de Beatle, iar din câștiguri mi-aș fi redecorat frumos garajul, aș fi pus niște tapet, mobilă și aș fi cumpărat un televizor cu ecran plat care ar fi difuzat doar filme inspirate din viața mea.

13.

Propria stăpână
2009

Ca femeie, m-am simțit foarte însingurată în generația mea. În timp ce colegele mele de generație mergeau la liceu, eu a trebuit să mă lupt într-un război mondial. Mi-am luat diploma în război la cincisprezece ani, cu experiența de viață a unei femei de treizeci de ani. În 1949 aveam douăzeci de ani și, conform standardelor epocii, ar fi trebuit să-mi termin studiile în Danemarca și să-mi găsesc un soț în Islanda ca o fată bine-crescută din familia președintelui, care-și aranjează părul pentru balurile de la sediul Partidului Independenței. Acolo aș fi întâlnit un politician ambițios care m-ar fi invitat la dans și împreună am fi sfârșit în reședința prezidențială din Bessastadir (ar fi câștigat alegerile cu mine alături), înconjurați de copii și reporteri. În schimb, eu m-am aruncat în noi aventuri, am dansat pe punțile vapoarelor la sud de Ecuator, niciodată așteptând să mă invite bărbații, ci luând eu inițiativa.

Bașca faptul că pe-atunci Islanda era cu vreo șaisprezece ani în urmă față de restul lumii, așa că viața provincială a Reykjavíkului mi se părea greu de suportat. Eram un copil al războiului, dar nu în sensul că fusesem crescută în timpul războiului: războiul mă crescuse. Am fost o femeie cosmopolită înainte de a deveni femeie. Eram o petrecăreață și-i băgăm pe bărbați sub masă la băutură. Practicasem feminismul cu mult înainte ca acest cuvânt să apară măcar scris într-un ziar islandez. Practicasem „dragostea liberă” cu mulți ani înainte de inventarea termenului. Și, bineînțeles, îl sărutasem pe John Lennon cu mult

înainte ca „Beatlemania” să se abată asupra țărmurilor noastre înghețate.

Și toată lumea se aștepta de la mine să „intru în rând”.

Eram independentă, cu prea puține scrupule și nimic nu mă făcea să dau înapoi – dogmele, bărbații sau bârfele. M-am mutat dintr-un loc în altul, am făcut munci temporare, mi-am văzut de interesele mele, am făcut copii și am pierdut unul, dar nu le-am permis celorlalți să mă țină legată de par, i-am luat cu mine sau i-am lăsat în urmă, am mers tot înainte și-am refuzat să mă las atrasă în capcana unei căsnicii și *să mă plictisesc de moarte,* deși ăsta a fost de departe lucrul cel mai dificil, desigur. Cu mult înainte să apară pe scenă primele hipiote și să înceapă să-și lase copiii cu mamele lor ca să-și poată vedea de viețile lor de desfrâu, eu inventasem conceptul de mamă la distanță. „Nu poți lăsa rodul vieții sexuale anterioare să ți-o strice pe următoarea”, spunea una dintre eroinele anilor ’60, sau poate am zis-o chiar eu? Sigur, s-ar putea spune că am dus un fel de existență hipiotă, dar mi-am construit-o singură, n-am urmat cele mai noi tendințe de la Paris.

Deduc că stilul meu de viață libertin a devenit monedă curentă printre islandeze abia în ultimii ani. Am citit recent într-o revistă spaniolă un articol despre Islanda în care tinerele *Ice Ladies* lăudau libertatea oferită de viața într-o țară mică, în care oricine poate face copii cu oricine, dat fiind că toată lumea are deja mai mulți soți la activ, copii și copii vitregi. Dacă e să dăm crezare articolului, Islanda n-ar fi decât o mare orgie de divorțuri și relații în care copiii își aleg singuri casele și familiile.

Încă mai aștept un telefon de la aceste femei moderne și un buchet de flori pe care să-l primesc în cadrul unei scurte ceremonii chiar aici, în garaj, pentru că am fost o pionieră a acestui stil de viață. Cu condiția să n-o aducă și pe prima președinte

femeie, Vigdís Finnbogadóttir, vedeta generației mele. Mereu m-a făcut să mă simt ca un mare căcat.

14.

Cancer-fulger
2009

Bunica și-a sfârșit zilele într-un hangar pentru bărci, eu într-un garaj. Asta a fost soarta rezervată amândurora la bătrânețe. Dar măcar ea a avut companie, o, da. Deși laptopul meu știe tot și e foarte cald, tot n-am reușit să-l învăț să râdă. Pe de altă parte, sunt, firește, foarte mulțumită că nu trebuie să suport sforăiturile, băsinile și vorbăria neîncetată a altora, deci pentru mine să trăiesc în garajul ăsta e o binecuvântare. Și mai sunt și medicamentele. Minunatele medicamente. Măiculiță, ce de lucruri s-au inventat pentru noi.

— Așa, începem cu Sorbitolul? mă întreabă fata în uniformă cu mâneci scurte în timp ce toarnă în lingură vâscozitatea dulceagă, să-mi lubrifieze mațele.

Gustul lui îmi amintește de bunica Georgía. Ei îi plăceau foarte tare lichiorurile dulci. După ea, a venit generația mamei: lor le plăcea vinul de Porto. Generația mea a trecut direct la votcă. Apoi au venit alte grupuri cu băuturile lor. Biata Lóa spune că nu bea bere decât în acele puține ocazii în care își scoate veverița la aer. Iar chestia pe care o văd tremurând în fața ochilor e pesemne grăsimea de la bere.

— Bun. Acum urmează Femara, nu-i așa?

— Vai, nu-mi mai amintesc.

— Da, două dintr-astea cu un strop de apă… așa venea, da.

— Pot să pun mâna?

— Pe ce?

— Pe brațul tău. Pare atât de moale…

— Ha ha. Da? Sigur. E pur și simplu foarte grăsuț, ha ha.

Acum sunt vrăjitoarea căreia îi curg balele în timp ce pipăie mânuțele lui Hansel și Gretel. Haide, Lóa, fii drăguță și las-o pe cotoroanța asta uscată să înhațe carnea ta de fecioară. Cu ultimul ei dinte adevărat. O, cât de moale și moale este.

— Sunt sigură că e foarte gustos, îi spun, genul de lucruri pe care le scot pe gură.

— Sper că n-o să mă mănânci!

— Așteaptă tu și-ai să vezi.

Medicamentele vin cu nelipsitele lor efecte secundare pe termen lung: trupul meu absoarbe toxinele ca pământul. Otrava trebuie contracarată cu otravă, spun doctorii, pentru a asigura un armistițiu de-o viață în intestine. În afară de asta, nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de acest joc de-a *toma de medicamentos.* O fac exclusiv de dragul Lóei. Îi face plăcere să mă otrăvească cu diverse, chiar îi face.

În 1991 am primit diagnosticul că n-o să mai ies din primăvară. De șapte ani de-abia îmi trăgeam suflul din cauza emfizemului, pe care-l alimentam neobosită cu nicotină, motiv de proteste viguroase în sistemul de sănătate. După care cancerul a hotărât brusc să-mi invadeze scobitura pieptului ca o armată germană. „E un cancer-fulger”, le-am explicat medicilor de cum m-au internat.

Mi-au dat până în primăvară, apoi florile de vară aveau să-mi crească pe piept. N-ar fi trebuit să mai apuc noul secol, și n-aveam decât șaizeci și doi de ani. Să mor dacă înțelegeam, cum zic tinerii. După multe tratamente, injecții, speculații, medicamente peste medicamente, a fost ca și cum ar fi pus stăpânire pe mine o iarnă rusească, forțând armata germană să se retragă. O vreme. A continuat să se întoarcă, nemernica, încă o mai face.

Din spital am luat un virus abominabil și doar printr-o minune am scăpat de-acolo cu viață. De-atunci nici c-am mai pus piciorul într-un spital. Pur și simplu nu mi-o permite sănătatea.

De optsprezece ani îl port pe Băiatul Cancer sub centură, nici nu s-a născut, nici n-a murit. Canker Björnsson e un flăcău de optsprezece ani cu tuleie și acnee, care și-ar putea lua permisul de conducere dacă ar vrea. În mod evident, va ieși târându-se la lumină doar după ce va fi devenit doctor cu patalama, cât să-mi pronunțe decesul. Se spune despre mine că aș fi persoana islandeză care a trăit cel mai mult cu această boală. Dar președintele încă nu m-a invitat la Bessastadir să agațe o medalie de rămășițele răposatului meu sân.

Al Doilea Război Mondial continuă să facă ravagii în trupul meu; e o luptă nesfârșită. Germanii au intrat mărșăluind în ficatul și rinichii mei chiar înainte de Crăciun anul trecut cu malignitatea lor nemiloasă și continuă să ocupe anumite zone și acum, deși Aliații i-au făcut să se retragă din stomac și colon primăvara de dinainte. (Bătălia sânilor s-a încheiat cu mult timp în urmă, unul dintre ei fiind acum membru al parlamentului mamar, într-o lume mai bună.) Rușii, în schimb, continuă asaltul asupra scobiturii pieptului și avansează rapid către inimă, unde mai devreme sau mai târziu se va înfige steagul roșu. Și acela va fi sfârșitul; pacea va domni în această parte a lumii până-și va face Stalin apariția cu bisturiul și-mi va diseca trupul în două.

Apoi mă vor incinera. Sunt cât se poate de hotărâtă în privința asta.

Au trecut, așadar, optsprezece ani de când mi s-au dat doar trei luni de viață. Am supraviețuit și supraviețuiesc în continuare. Când mă plictisesc să fiu Linda Pétursdóttir, intru uneori cu numele meu adevărat pe site-urile de întâlniri romantice: „Femeie cu un singur sân, cancer la plămâni, rinichi, ficat și aiurea caută bărbat sănătos. Petele de vin de Porto nu sunt o problemă”.

15.

Flăcările purgatoriului
2009

Lóa mi-a lăsat telefonul ei mobil cât s-a dus la supermarket să-mi cumpere un bec. Am profitat de ocazie și am sunat la crematoriu ca să aflu informații despre procedură. Mi s-a spus că incinerează șapte sau zece trupuri pe zi, fiecare producând între două și trei kilograme de cenușă (în funcție de greutate, bănuiesc), iar temperatura cuptorului ajunge până la o mie de grade Celsius. Fiecare persoană petrece cam o oră înăuntru. „Sau poate chiar o oră și jumătate, aș zice eu”, mi-a comunicat o fată tânără pe un ton plictisit. În ciuda faptului că se afla chiar în mijlocul topitoriei morții, părea să o despartă o viață întreagă de foc și cenușă. Îmi imaginasem că durează mai puțin de-atât, dar bănuiesc că, atunci când va veni vremea, n-o să mă grăbesc nicăieri. Fata mi s-a părut deosebit de înceată la minte.

— Aș vrea să-mi fac o programare pentru incinerare.

— O programare?

— Da.

— În regulă, bine… îmi spuneți vă rog… cum vă cheamă?

— Herbjörg María Björnsson.

— În regulă, dar nu vă găsesc în registru. Ați făcut o cerere?

— Da, nu, programarea e pentru mine.

— Pentru dumneavoastră?

— Da.

— Dar… știți… întâi trebuie să primim formularul, înțelegeți.

— Și cum fac asta?

— Îl puteți completa online, apoi ni-l trimiteți, dar nu-l vom procesa efectiv decât în momentul…

păi, da.

— În care moment?

— Păi n-avem cum, știți… până când omul nu, mă rog, moare, înțelegeți.

— Da, da, voi fi moartă la momentul respectiv, fiți fără griji.

— Da? Ăăă…

— Da, în cel mai rău caz vin pe picioare și mă băgați în cuptor vie.

— Vie? Nuu, asta… asta nu se poate, înțelegeți.

— Bine atunci, o să încerc să vin moartă. Când aveți liber?

— Da, păi, ăă… când ați dori să…

— Când aș dori să mor? Mă gândeam înainte de Crăciun, pe la mijlocul lunii decembrie.

— Da, avem locuri libere… Da, e totul liber, cred.

— Bun, deci îmi puteți face o programare?

— Ăă… da, sigur. Când să fie?

— Hai să zicem 14 decembrie. Ce zi a săptămânii e?

— Ăăă… e o… e luni.

— Da, e perfect, nu există mod mai bun de-a începe săptămâna decât cu o incinerare. La ce oră aveți liber?

— Ăăă… se pare că e liber de la prima oră, la nouă. Puteți veni și după prânz, știți.

— Da… Bănuiesc că ar fi mai sigur după-amiază. Așa nu trebuie să mă grăbesc.

— Ca să… ca să ajungeți aici, vreți să spuneți?

— Nu. S-ar putea să trebuiască să-mi tai venele și n-am de gând s-o fac duminica seară. Vreau să zic că durează ceva până se scurge tot sângele din mine…

— Îhâm… O să notez aici… dar…

— Ce?

— Sunteți absolut… adică… sunteți absolut sigură că vreți…?

— Da, da, tot ce vreau e să fie cuptorul foarte bine încins, nu doresc să mă coc doar pe jumătate.

O mie de grade ați zis?

— Da, da, nu vă faceți griji, îl putem încinge foarte bine înainte…

— Da, și mă băgați cu capul înainte, da?

Mai bine în incinerator decât în mormânt, deși mi-aș permite și coșciugul, și coroanele de flori. Firește, pe băieți i-ar putea atrage ideea de a-și purta mama pe umeri pe treptele bisericii, dar nu-s sigură că vreau să le încredințez această sarcină. Pe de altă parte, n-am nicio garanție că vor participa măcar la înmormântare. Sunt bărbați ocupați, așa că s-ar putea să nici nu asculte rubrica de necrologuri la radio.

Da, sunt hotărâtă să părăsesc această lume înainte de Crăciun. N-aș mai suporta să petrec încă unul în garajul ăsta. Anul trecut am avut un Crăciun atât de însingurat și rece, eu și laptopul meu, chiar dacă draga de Dóra a avut grijă să-mi comande friptură la cuptor cu sos. De fapt, mă surprinde faptul că autoritățile locale nu au găsit un mod de a-i recicla pe aceia dintre noi care suntem dispuși să donăm planetei resturile organice ale propriilor trupuri. Ne-ar putea toca și transforma în compost pentru flori, în loc să omoare florile în cinstea noastră. Dar probabil eu nu m-aș califica din cauza toxinelor din corp. Da. Cu cât mă gândesc mai bine, cu atât mai mult îmi surâde ideea celor o mie de grade. Flăcările purgatoriului n-ar putea fi mai fierbinți, și poate așa se vor șterge o parte din petele de pe sufletul meu nenorocit, pete pe care singură n-am reușit să le șterg.

16.

Gudjón și Dóra
2009

În garajul meu domnește simplitatea. În el încape tot ce-mi trebuie, pentru că nu-mi trebuie nimic. Numai medicamente, mâncare și net.

Ah, da, și țigări: șapte pe zi.

Patul este unul de spital, vechi, dar în stare bună, pe care mi l-au adus pe roți până aici de la clinica aflată ceva mai jos pe stradă, la inițiativa unor femei cumsecade. Îl pot ajusta în sus sau în jos și în mod normal îmi țin spatele și gâtul ridicate. Perna se reazemă de un zid solid, fără geamuri, orientat spre sud-vest, care mă apără de aversele vieții, precum bărbatul pe care nu l-am găsit niciodată. Peretele din fața mea e orientat spre nord-est și conține o ușă cu o clanță lucitoare, iar în dreapta ei, trei geamuri mici, foarte sus. Cel mai din stânga îmi oferă priveliștea stâlpului de lumină al lui Lennon în nopțile întunecate de toamnă.

În continuare pe partea stângă se află un perete despărțitor subțire, neizolat fonic, care maschează garajul și debandada de lucruri depozitate de Gudjón. În partea dreaptă, de-a lungul peretelui estic, se găsește o chicinetă cu chiuvetă, un frigider și un reșou, iar tortura mea zilnică se află în colț, lângă ușă: despărțitura cu WC-ul. Ciudată societatea asta în care trăim și care-și obligă bătrânii să se deplaseze. Am încercat să le explic fetelor acest paradox de mai multe ori – pe vremuri, până și cei mai săraci dintre săraci aveau dreptul să defecheze în pat. Dar degeaba.

— Ne pare rău, dar noi nu asistăm decât persoanele cu AVI.

— Ce-i AVI?

— Abilități pentru viață independentă.

— Dar eu nu le am. Nu le-am avut niciodată!

Am uitat să menționez noptiera, o antichitate cu patru picioare moștenită de la bunicul Sveinn și bunica Georgía, sculptată din arborele nostru genealogic danez. Pe ea îmi țin scrumiera, o moștenire de familie de la tata, făcută din alamă germană. A, da, și mai e și scaunul de birou vechi de lângă pat, care stă în mod inexplicabil aplecat în față, așteptând cu infinită răbdare vizitatorii. Uneori mă ajut de el, ca de un cadru pentru mers, ca să parcurg Via Dolorosa.

Garajul a fost amenajat în întregime de Gudjón. Ce m-aș face fără el? Pe lângă W.C., mi-a instalat bucătăria și peretele despărțitor, a lustruit podeaua și a schimbat sistemul de iluminat. E un meșter înnăscut, la fel ca toți bărbații islandezi. Dintotdeauna am fost o nație de bricoleuri. Toată lumea dărâmă ziduri, construiește verande sau repară instalația electrică, totul pentru a-și salva căsniciile. Se știe însă că sursa tuturor greutăților moderne este ceea ce eu numesc inerția masculină. Problemele în căsnicie au apărut numai după ce bărbații nu au mai plecat pe mare și au început în schimb să bocănească pe lângă casă în weekenduri. Bărbații au înțeles și ei în sfârșit chestia asta și încearcă să umple tot acest timp liber care le rămâne cu treburi urgente imaginare. „I-am promis lui Gummi că-i dau o mână de ajutor la casa de vacanță”, l-am auzit pe Gudjón spunând de dincolo de peretele despărțitor săptămâna trecută. Da. În mod evident, nu există iad conjugal în Islanda peste care să nu poți construi o verandă.

17.

În spatele celor șapte veri
1929

Cine nu are amintiri cu mama sa a avut o mamă bună. Nu mi-o amintesc pe mama în perioada în care am locuit împreună pe insulele Svefneyjar, șapte veri și șapte ierni. Și totuși, în cea mai mare parte a timpului am dormit în același pat. Nu observăm niciodată lucrurile cele mai evidente, deși sunt cele mai bune.

În izolarea acelui tărâm de la capătul oceanului, m-am bucurat de ceea ce marile orașe ale Europei aveau să-mi refuze mai târziu: siguranță și căldură. Copilăria mea a fost ca o prelungire a sarcinii: mama era mereu aproape, mă purta în ea, fără ca eu să-i văd vreodată fața. Timp de șapte ani nu am plecat nicăieri. Mai târziu, dezrădăcinată fiind, aveam să-mi găsesc consolarea în faptul că nimeni nu avea rădăcini mai adânci ca ale mele. Atât de adânci, de fapt, încât am reușit să mă agăț de ele un război mondial întreg.

Ne-am pierdut una de alta la începutul războiului, iar eu am dat vina pe ea. După război, ne-a despărțit o mare doamnă, pe numele ei Georgía. Cele mai multe femei încearcă încontinuu să fugă de mamele lor, în schimb eu am tot alergat după a mea. Tânjeam după compania ei, dar în același timp voiam *s-o scutesc de a mea.* Deja nu mai eram copilul mamei, ci domnișorica tatei; războiul ne aruncase împreună, iar eu am sfârșit prin a-l urma în America de Sud. Aceasta a fost sămânța a ceea ce ulterior a devenit sentimentul meu predominant față de ea: vinovăție. Mama a fost *mai bună* decât mine, o persoană *mai respectabilă* decât mine, un om *de nădejde.* În plus, eu n-am fost în stare „să fac ceva cu viața mea”.

Secole la rând, cei din neamul ei munciseră din greu pe insule, departe de școli și munci de birou, ce să mai vorbim de șanse pentru femei. Am fost prima din istoria de o mie de ani a familiei mele căreia i s-a oferit șansa unei educații, dar, în loc să împlinesc visul pe care mama și-l refuzase păstrându-l pentru mine, m-am lăsat purtată ca o frunză-n vânt prin viață. De trei ori m-a rugat să mă mai gândesc. Poate că mi s-ar potrivi Liceul Comercial, ori poate științele domestice. „Uite ce bine-i merge lui Vigdís Finnbogadóttir", îmi spunea, „s-a dus în Franța, la facultate". Până la urmă, am cedat și am urmat un curs pentru secretare de trei luni, unde am învățat să dactilografiez, abilitate care mi-a fost foarte folositoare în viață, inclusiv în garajul din prezent, și pentru care-i mulțumesc.

Uneori încerc să-mi imaginez cum a fost pentru mama să se întoarcă în vest. O femeie superbă de douăzeci și cinci de ani, forțată să-și irosească floarea tinereții cu un copil de-o șchioapă, blocată pe o insulă, trudind fără încetare în frig și celibat. Primăvară după primăvară, Crăciun după Crăciun. Ce gânduri i-or fi trecut prin minte?

Pentru tata a fost însă și mai rău, căci există mereu reversul medaliei. Fiecare acțiune conține opusul său. Oricât ar fi de dureros să fii trădat, e și mai rău să trădezi. Când se rupe o legătură bazată pe încredere, întâi simți o durere acută, apoi o senzație de libertate. Cel care rupe legătura însă rămâne cu lațul în jurul gâtului, se crede liber până în momentul în care simte strânsoarea. Încet-încet. Atâta lucru știu.

Uneori norocul îți oferă o singură șansă și vai de cel care-și bate joc de ea. Oricât s-a străduit tata, nimic nu i-a ieșit ca lumea. Și-a ratat studiile de Drept, s-a frânt în spatele tejghelei de farmacie, a scârțâit la vioară, dar nu i-a mai ieșit niciodată melodia cum trebuie. Cel care se pierde în pădure

încearcă să afle cărarea, dar celui care se pierde pe sine nu-i mai folosește nicio cărare.

Nehotărârea lui l-a mânat până la urmă spre o branșă în care n-ar fi trebuit să intre niciodată: cleștii de rufe germani (mereu mi-e jenă să vorbesc despre asta). În final, el a fost cel lăsat să atârne în bătaia vântului pentru că a încurcat borcanele într-un moment crucial. Ar fi putut la fel de bine să se bage într-un dulap și să stea acolo șapte ani. A ratat un întreg capitol din viața lui. Noi l-am așteptat pe celălalt țărm al mării, eu și mama, femei răbdătoare într-o epocă a bărbaților.

Căci purtătorii de cravate își permiteau asta: să-și conserve dragostea în oțet și s-o scoată peste șapte ani, absolut intactă, doar o tentă mai acrișoară. Nu că mama n-ar fi dansat cu câțiva lupi de mare la balurile de pe Flatey și n-ar fi zâmbit dorinței lor în spatele clădirii, dar nimic mai mult. Nu-mi amintesc să fi venit cineva pe insulă ca s-o sărute, dar, așa cum spuneam, nu-mi amintesc nimic despre ea din acei ani.

Mi-l amintesc în schimb pe tata, firește, cum a reapărut el din ocean ca un înger cu părul lins.

18.

La fân
1936

Era vara lui ’36. Într-o zi frumoasă, argintie de la mijlocul lui august – la apogeul verii, când norii atârnă umflați de căldură deasupra mării vâscoase, iar munții capătă culori ceva mai europene, mai blânde și mai pronunțate –, un bărbat blond a sosit cu barca prin strâmtoare.

— Cât a durat traversarea cu barca de pe insula Flatey, am stat în picioare. Pur și simplu n-am putut să mă așez, mi-a povestit tata mai târziu.

A pus piciorul pe țărm. Fără s-o observe, a trecut pe lângă o fetiță de șapte ani care coborâse alene spre mal să vadă ce se întâmplă și s-a apropiat de Massa lui, care grebla fânul: cu părul la fel de negru, ochii la fel de visători, la fel de frumoasă ca înainte.

— Bună.

Ea și-a ridicat privirea, iar grebla i-a înghețat în mâini, apoi a continuat ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Bara cu dinți de metal a uneltei tremura înfigându-se în iarba scurtă și uscată. Deși soarele era ascuns în nori, brațele Massei purtau urmele verii: cafenii de la muncă deasupra și de un alb sidefiu dedesubt, amintindu-i bărbatului de un păstrăv frumos. Tânjea (de asta sunt sigură, îmi cunosc bărbații, după ce am trăit cu o întreagă armată, chiar dacă dinții poftelor lor sexuale variază ca mărime)… tânjea să-i sărute pielea cafenie și să muște din cea albă.

— Bună, a repetat tata. Îți… îți mai amintești de mine?

Ea a continuat să grebleze viguros.

— Nu. Cine ești?

— Hans. Hansi. Tu…

— Hans Henrik Björnsson? Am crezut că a murit. La naștere.

— Massa… am… am venit.

Grebla s-a oprit din nou. Mama l-a privit în ochi.

— Așteptam ploaia, nu pe tine.

După care a reluat greblatul.

— Massa… iartă-mă.

— Ai venit aici să te jelești? l-a întrebat cu răceală, continuând să muncească cu și mai mult avânt ca până atunci.

Purta o bluză fără mâneci gri-oțel, iar la subsuori se conturau pete mari de transpirație: jumătăți de lună întunecate care păreau brodate pe material. Broboanele de transpirație mai că se contopeau pe fruntea ei.

— Ce vrei?

— Pe tine.

— Pe mine?

În momentul acela, mama s-a oprit din greblat și a început să râdă.

— Da, Massa… Eu am…

S-a mai bâlbâit o dată, iar mama a împuns grămada de fân dintre ei doi, apoi a întins-o de-a lungul câmpului ca pe un hotar îngălbenit între dragoste și ură. Mai jos, alți țărani munceau din greu, Sveinki Romanticul și Rósa Durdulia, amândoi echipați cu greble. Cea din urmă a ocupat poziția din spatele unei căpițe ca să-l poată urmări pe nou-venit.

— A fost greu și pentru… dar acum eu… a continuat tata să se bâlbâie în jurul propriilor gânduri.

Mama l-a privit, așteptând continuarea. El a încercat din nou.

— Acum știu…

Dar când nu a mai ieșit nimic din gura lui, femeia a renunțat și i-a spus pe un ton hotărât:

— Mi-ar fi mai de folos mâinile tale acum. Du-te și ia-ți o greblă din șopron.

Tata mi-a povestit mai târziu că în viața lui n-a muncit ca atunci. Nici măcar în război, când săpase tranșee la est de Don și Nistru. A trudit cât o sută de bărbați în ziua aia și toată săptămâna de aproape i-a strâns tot fânul fermierului din Svefneyjar de unul singur. Îmi amintesc că-l admiram în timp ce arunca baloturile în hambar, cu mușchii brațelor albe sclipind în soare. Casierul de farmacie pe jumătate danez dovedise un talent ascuns pentru strânsul fânului, ascunzându-și bășicile din palmă în timpul meselor, deși fiica lui le observase și le venerase la fel cum primii creștini au venerat rănile martiriului lui Hristos.

În mod firesc, avea un aer exotic. Tatăl meu Hansi făcea o figură frumoasă cu profilul lui uimitor, asemenea unei păsări de soi, cu nasul drept și pieptul înalt. Spre deosebire de localnici, mergea mereu cu spatele drept. Pe vremea aceea avea fața palidă, albă ca un cearșaf printre toate fețele bătute de vânt și soare care stăteau în jurul mesei din bucătăria Línei, înfulecând carne de focă afumată și înotătoare perpelite. Abia mai târziu fața i s-a făcut roșie de la vin. Mama îmi spusese că bărbatul acela era tatăl meu, dar el nu prea m-a băgat în seamă în primele zile, iar mamei i-a mai adresat doar câteva cuvinte în plus. Fiul viitorului președinte trebuia mai întâi să-și ducă la bun sfârșit misiunea demnă de un basm. Era fiul țăranului care avea de trecut șapte încercări pentru a cuceri mâna prințesei. În cele din urmă, mama l-a invitat la o plimbare cu barca și împreună și-au găsit insula iubirii, invizibilă cu ochiul liber.

În septembrie am luat vaporul spre sud, tata, mama și eu, care m-am holbat la bărbatul cu pălărie toată călătoria. Nu-mi amintesc nimic din acea primă iarnă petrecută la Reykjavík, cu excepția faptului că am început școala, atrăgând atenția cu încăpățânarea și purtările mele precoce. „Știi să recunoști literele?” m-au întrebat. „Doar ouăle de chiră arctică”.

În primăvară am pornit spre Germania. Tata nu găsise doar dragostea, ci și pe sine. A închis cărțile de drept pentru a deschide altele, înscriindu-se la Facultatea de studii nordice a Universității din Lübeck.

Contrar a ceea ce-și imaginase mama, socrii au primit-o cu căldură. Primul ambasador al Islandei și soția sa daneză vor fi avut ei așteptări mai mari de la fiul lor, dată fiind poziția lor socială, dar erau oameni cumsecade în esență. Motivul pentru care tata își refuzase țărăncuța nu fusese porunca neechivocă a tatălui lui. Tata *presupusese* că bunicul Sveinn se opunea acestei uniuni, bazându-se exclusiv pe cele șapte secunde de tăcere ale acestuia.

19.

Tradiția islandeză a tăcerii
2009

Pe vremea aceea, tăcerea era unul din stâlpii culturii islandeze. Oamenii nu-și rezolvau neînțelegerile prin dialog și se pricepeau mai bine să interpreteze tăcerile decât să pună întrebări. Credeau că e posibil să ștergi existența unei persoane exclusiv prin puterea tăcerii. Dar nu e de mirare, doar ieșeam pe brânci dintr-un mileniu de domnie a muțeniei peste uscat și mare, când lupta noastră pentru existență nu avea nevoie de cuvinte, iar locul cel mai potrivit pentru ele era într-o carte păstrată în camera de zi comună. Iată de ce limba islandeză nu s-a schimbat în ultima mie de ani: pentru că n-am folosit-o aproape deloc.

Secole la rând, în Islanda s-au spus foarte puține lucruri. Pentru că oamenii se întâlneau atât de rar. Și când se întâlneau, evitau în mod sistematic conversația. În locuințele noastre, ascultam lecturi din Biblie, la biserică, predici, la aniversări importante, discursuri întregi; iar când a început să crească populația, în secolul XX, am găsit modul perfect de a păstra tăcerea: jucând vist. Islandeza a fost o limbă mai mult scrisă decât vorbită. Abia când am început să învățăm limbi străine ne-am dat seama că limba se poate folosi și pentru alte lucruri decât poezia, scrisul și cititul.

Am auzit că marea tăcere islandeză s-ar fi tras de la un pact făcut cu țările nordice: ei ne lăsau în pace cu condiția să le conservăm limba, pe care ei o pierdeau în ritm alert lingușindu-se pe la curțile Franței și Germaniei. Și nu ai voie să te atingi de lucrul pe care îl păstrezi pentru altul. Ei în schimb nu s-au sinchisit de pact și, până să ne dezmeticim, ne transformaseră deja în colonie. Iar acum se așteaptă să vorbim varianta lor diluată a comorii

lingvistice pe care noi am tezaurizat-o: *latina nordului,* nici mai mult, nici mai puțin.

Prin urmare, noi islandezii umblăm cu aur în gură, lucru care ne-a format mai mult decât orice. Măcar nu irosim cuvintele. Problema cu islandeza însă este că e o limbă prea mare pentru un popor atât de mic. Am citit pe net că ar conține șase sute de mii de cuvinte și peste cinci milioane de combinații de cuvinte. Limba noastră este așadar considerabil mai mare decât poporul.

Am ajuns să vorbesc și alte limbi destul de bine, dar puține au solemnitatea islandezei, pentru că sunt concepute pentru uz zilnic. Germana mi se pare cea mai puțin pretențioasă limbă, iar vorbitorii ei o folosesc cum își folosește tâmplarul ciocanul: își construiesc cu ea o casă pentru gânduri, fără vreo considerație pentru estetic. În afară de rusă, italiana este cea mai frumoasă limbă din lume, care transformă pe oricine într-un împărat. Franceza este un sos gustos pe care francezii vor să-l savureze cât mai mult posibil, iată de ce vorbesc în cercuri, mestecând fiecare cuvânt, motiv pentru care deseori le curge sosul pe la colțul gurii. Daneza e o limbă cu care danezilor le e rușine. Vor să scape de ea cât mai repede, de-asta își scuipă cuvintele. Olandeza e o limbă guturală care a înghițit alte două. Suedeza se crede franceza Nordului, iar suedezii fac tot posibilul să-i dea gust plescăind din buze. Norvegiana e rezultatul încercărilor unui popor întreg de a nu vorbi daneză. Engleza nu mai e o limbă, ci un fenomen universal ca soarele și oxigenul. Cât despre spaniolă, e o pervertire aparte a limbii latine, care a apărut pe lume când poporul a încercat să se adapteze defectului de vorbire al unui rege, și totuși e limba pe care am învățat-o cel mai bine.

Puține dintre aceste popoare au ajuns însă să stăpânească arta tăcerii. Concurenții cei mai acerbi ai islandezilor în cursa tăcerii sunt finlandezii,

fiind singurul popor din lume care poate tăcea în două limbi, cum spunea Brecht.

Noi, islandezii, pe de altă parte, suntem singurii din lume care ne-am venerat atât de mult limba, încât am decis s-o folosim cât mai puțin posibil. Iată de ce islandeza e o fată bătrână trecută de șaizeci de ani căreia i s-au dezvoltat impulsurile sexuale târziu și care nu-și dorește nimic altceva decât să fie posedată de cuvinte înainte de a muri. Și exact asta face. După ultimele mele incursiuni în lumea blogurilor, m-am convins că se poate conta pe generațiile viitoare să extragă aurul din rahat și să-l arunce pe primul peste bord ca să-l păstreze pe cel din urmă.

Tradiția islandeză a tăcerii se împletește așadar cu tradiția vechilor saga islandeze. În spiritul acestei tradiții, tata s-a prefăcut că eu și mama nu existăm timp de șapte ani. A tăcut timp de șapte ani pentru că tatăl lui tăcuse timp de șapte secunde. Dar în tăcere îți auzi cel mai bine inima bătând. Iar după șapte ani de bătăi în piept, tata s-a hotărât în sfârșit să se ducă la ușă și să dea drumul la tot ceea ce încuiase înăuntru. Și a crezut că astfel înfăptuiește un gest eroic: triumfă asupra așa-zisului patriarhat, cum spun femeile moderne. Mai mult, această iluzie a putut fi întreținută pentru că – deși bunicul și bunica nu se opuseseră niciodată alegerii făcute de primul lor născut în materie de soție, ba chiar se bucuraseră că-și găsise bărbăția necesară pentru a se căsători cu mama copilului lui –, n-au zis nimic.

20.

De la țărăncuță la doamnă
1937

În loc să se obișnuiască cu pantofii cu toc și cu cititul meniurilor în saloanele de ceai de cristal din orașe cu tramvai, mama își petrecuse șapte ani formatori tranșând pești și măcelărind foci. Cu toate acestea, nu i-a luat mult să adopte o atitudine de doamnă când se plimba pe punțile vapoarelor cu aburi, în ciuda problemelor inițiale cu tocurile înalte.

— Să fiu a naibii dacă nu semănăm cu o vacă pe tocuri cui când m-a condus tatăl tău pe podeaua sclipitoare a Casei de la mare.

„Casa de la mare” era numele reședinței familiei din Skagen, în vârful Peninsulei Iutlanda. Să tot fi fost vara lui ’37. Aud și-acum sunetul tocurilor înalte ale Massei celei trupețe și văd cum au măsurat-o din cap până în picioare bunica Georgía și prietenele ei elegante, ca niște jurnaliste mondene veninoase. Dar nu mi-a fost niciodată rușine cu mama. Nu i-a luat mult să învețe să meargă pe tocuri; nu era chiar o țărancă, fusese, până la urmă, muza unui poet.

Schimbarea a marcat-o însă profund.

— Cel mai greu mi-a fost să mă duc la culcare fără să mulg vacile și să mă trezesc dimineața fără treburi de făcut. M-au durut mâinile săptămâni la rând de la lipsa muncii. Și n-am reușit să mă bucur pe deplin de zilele de vară din cauză că voiam să le *valorific.* Soarele strălucea zile la rând fără ca eu să pun mâna pe o greblă. Tare m-am bucurat când bunica ta mi-a dat voie să vopsesc bucătăria de vară.

Bătrâna a îndrăgit-o, dar n-a reușit niciodată să-i spună Massa, preferând să strige „Massebill!” pe

coridoare. Eu n-am fost niciodată mai mult de *Den Lille Hveps* – Micuța Viespe.

Și dacă mama a moștenit ceva de la soacra ei Georgía, acel lucru a fost generozitatea spiritului și felul în care aceasta îi trata pe toți cu același respect, indiferent dacă era vorba de un islandez sărac sau de un aristocrat german.

Copil fiind, nu mi-a scăpat faptul că părinții mei erau mai îndrăgostiți ca niciodată. Flăcările iubirii care nu se stinseseră în acei șapte ani aveau să țină de șapte ori șapte ani. Iar eu mi-am permis să-i invidiez pentru asta, pentru că inima mea a fost dintotdeauna o fugară.

21.

Lone Bang
1937

În Casa de la mare din Skagen am întâlnit-o prima oară pe faimoasa Lone Bang. Era o rudă din partea tatălui meu. Deja cu un renume internațional în Danemarca și Islanda, interpreta de muzică folclorică cântase în mai toate orașele europene. În Germania avusese parte de un succes deosebit, dar după ce refuzase cu noblețe să cânte la un miting pentru Führer, toate concertele îi fuseseră anulate.

Pe Lone o legau multe de familia noastră. Fiică a surorii bunicii Georgía, se născuse în Islanda. Tatăl ei, Mogens Bang, practicase medicina în Reykjavík la sfârșitul secolului al XIX-lea începutul secolului XX, iar Lone crescuse acolo până la doisprezece ani, când familia ei s-a mutat la Nykøbing, pe insula Falster. Prin urmare, vorbea impecabil islandeza, deși pe alocuri vocabularul ei era ușor infantil. Când bunicul Sveinn a fost numit ambasador la Copenhaga în 1920, au invitat-o să locuiască cu el și cu bunica cât timp studia canto la Academia Regală de Muzică. Tânăra de douăzeci de ani a intrat în căminul cuplului cvadragenar, mătușa ei maternă și soțul acesteia, și imediat a câștigat afecțiunea copiilor. Mai târziu a studiat la Paris și s-a dedicat muzicii folclorice din toate țările, ajungând până la urmă să cânte în șaptesprezece limbi și să vorbească șapte. S-a numărat printre obișnuiții familiei, până la moartea bunicului. El nu i-a spus niciodată altfel decât „Pasărea mea cântătoare”, iar vizitele ei erau întâmpinate cu entuziasmul rezervat sosirii primăverii.

Lone nu era o frumusețe clasică, dar poseda un aer neobișnuit de exotic. Avea trăsături la fel de

plăcute cum îi era și vocea, pometii la fel de înalți precum coafura, un nas impunător deseori considerat „evreiesc”, deși am auzit-o de multe ori exprimându-și regretul că în familie nu s-a găsit nici urmă de sânge evreiesc. Îmbrățișase cu pasiune cultura iudaică, le cânta cântecele populare, și în idiș, și în ebraică, și nu l-a iertat niciodată pe tata pentru că a îmbrățișat național-socialismul.

Într-o seară călduroasă din luna iulie 1937, s-a organizat o petrecere în Casa de la mare. Printre invitați s-au numărat actorul celebru Poul Reumert și soția lui islandeză, Anna Borg, care aveau o casă de vacanță nu departe și erau cunoștințe ale bunicilor mei. Îmi amintesc foarte puțin din noaptea aceea, în afară de zgomotul tocurilor mamei și concertul de după cină. La pianul mare ședea Reuter, acompaniatorul, în timp ce verișoara Lone stătea în picioare, cu spatele drept, îmbrăcată într-o rochie neagră simplă, cu spatele drept și părul și bărbia ridicate. A prezentat cântecele în daneză, cu istoria lor și poveștile pe care le spuneau. În amintirea mea, vocea ei e la fel de ciudată ca fața: nu tocmai frumoasă, dar limpede și de-o stranietate seducătoare. Ultimul cântec a fost în islandeză:

„Copilașii se joacă,
Întinși pe turba mlaștinilor,
Întinși în rigole, râd ha ha ha…”

Bunicul s-a ridicat în mijlocul aplauzelor și s-a apropiat de ea radiind de bucurie. A luat-o de mână și a pus-o să mai facă o plecăciune în timp ce el exclama în islandeză: „Păsărea cântătoare a primăverii a sosit!” În acel moment, întreaga familie, îmbătată de vin și de soare, s-a unit în bucurie, cu fețele roșii ca mărul deasupra cămășilor albe cu mâneci suflecate. A fost prima

dată când stăteam în mijlocul lor și ultima dată când am fost o familie completă.

22.

Paralizie în fața conducătorului
1937

Tata s-a molipsit devreme în viață de boala milităriei, după cum obișnuia să spună bunica Vera. Observase ea ceva în felul în care lucrase el la fân pe insulă, ceva ce altora le scăpase: o îndârjire amestecată cu presentimentul propriei înfrângeri. „Muncea cu același zel pe care-l văzusem de-atâtea ori în Oddbjarnarsker, care i-a împins pe atâția pescari la înec".

Tata a îmbrățișat nazismul, fiind unul din puținii islandezi care au luptat alături de germani în al Doilea Război Mondial și singurul care a intrat în Rusia cu pușca în mână. Cred că uniforma l-a sedus mai mult decât orice. Bunicul său fusese al doilea ministru al Islandei, iar tatăl său fusese primul ambasador al țării; amândoi aveau în șifonier uniforme brodate cu aur și pălării tari cu pene. Tata, în schimb, nu deținea asemenea vestimentație; chiar dacă reușise să conducă o firmă importantă în Copenhaga timp de paisprezece luni, aventura luase sfârșit în mod abrupt într-o cârciumă dubioasă din Kiel. Un coleg lipsit de scrupule aflat și el la bordel fugise cu chitanțele, facturile de livrare și portofelul tatălui meu, lăsându-l captiv în mâinile peștilor timp de două zile, până când ambasadorul Islandei a intervenit și a achitat nota de plată a escapadei nocturne, precum și șaptesprezece mii de clești de rufe pentru spălătoriile industriale.

Câteva săptămâni mai târziu a apărut în Breidafjördur la vremea fânului, iar în primăvara următoare a plecat în Germania pentru a-și alege o universitate. Printr-o nefericită coincidență, la vârsta de treizeci de ani proaspăt împliniți, în ziua de 5 mai 1937, se afla pe un dig din Hamburg, de

unde l-a urmărit pentru prima dată pe „Hjalti” oficiind, în cadrul unei ceremonii de proporții și în fața unei mulțimi imense, lansarea la apă a celei mai mari nave de croazieră din lume, *Wilhelm Gustloff*. (Înainte de război, tata și alți islandezi obișnuiau să-i spună lui Hitler pe numele islandez Hjalti, iar câțiva ani mai târziu, după ce a apărut cunoscuta serie de cărți pentru copii Hjalti, eu am început să-i spun „micul Hjalti”, spre groaza tatălui meu.) Tata vorbea deseori despre acel eveniment. Vederea Führerului în acel context se pare că i-a marcat sufletul cu fierul înroșit. Cât despre Facultatea de studii nordice a Universității din Lübeck, aceasta se transformase deja într-o instituție dedicată justificării nazismului: cu rădăcinile adânc înfipte în mitologia nordică și în saga islandeze, ideologia nazistă își trăgea seva din neamul glorios de bărbați blonzi care populaseră cândva Marele Nord. Prin urmare, tata a fost un bărbat slab la locul nepotrivit, un viking blond care vorbea germană cu accent arian și, în plus, provenea dintr-o familie de rang înalt. Cu douăzeci de minute înainte de izbucnirea războiului, câinii însetați de sânge ai lui Himmler i-au prins urma și au aflat că Herr Björnsson nu era doar arianul perfect, ci și fiul unui înalt reprezentant al țării sale, captura perfectă. I-au oferit o uniformă gri aurită. Cu literele runice: *SS*.

Hans Henrik suferea acut de ceea ce unii numesc paralizie în fața conducătorului, iar alții, fascinația celebrității. Simptomele sunt clare: în prezența unui conducător sau a unei vedete de cinema, subiectul își pierde și abilitatea de a vorbi, și voința proprie. Capacitatea de a raționa se reduce, iar fața i se modelează într-un zâmbet canin, completată de sindromul limbii care atârnă. Acest tip de paralizie poate afecta cele mai neașteptate persoane, transformând bărbați nobili în căței băloși.

Cei care suferă de paralizie în fața conducătorului simt întotdeauna o nevoie compulsivă de a se ține după cei puternici. În acest sens, tatăl meu a fost reprezentativ pentru întreaga națiune germană: un om vertical îndoit de umilință, un bărbat cu o ascendență formidabilă, dar fără viitor. Dar tata era departe de a fi nazist adevărat. Se purta frumos cu toată lumea, iar singurul lui prieten din Argentina după război a fost evreu. Nu-și însușise erezia nazistă pentru că era de acord cu ideile lor extreme, ci pur și simplu din cauza vulnerabilității lui în fața strălucirii orbitoare a puterii. Și-a luat slăbiciunea drept putere și uniforma drept dovadă că era un om între oameni.

În loc să fie un fiu al unei Islande noi, el s-a alăturat ucigașilor europeni. Aceasta a fost adevărata tragedie a vieții lui, fapt de care nu a putut fugi niciodată. Ca un câine de pripas, a vagabondat dintr-o țară în alta, incapabil să se scuture de zgarda SS. Nici mama nu a reușit să i-o scoată când, proaspăt rămasă văduvă, l-a reprimit acasă. Și nici moartea n-a reușit să i-o scoată. Amintirea lui va fi veșnic pătată de greșelile pe care le-a făcut la vârsta de treizeci de ani.

Cum ar fi interpretat bunul Freud greșeala tatălui meu? Mai devreme sau mai târziu, cei mai mulți fii își ucid tații. Cei norocoși o fac cu propriile mâini, alții angajează pe altcineva s-o facă în locul lor, în schimb tata a ales nici mai mult, nici mai puțin decât întreaga armată germană pentru a-i răzbuna înfrângerile din bătăliile de la Reykjavík, Vejle și Kiel.

Nu există ceva mai ridicol decât răzbunarea unui laș, nici ceva mai tragic.

23.

Aldon Heath
2009

Există un anumit Aldon Heath care trăiește în Australia. Eu n-am fost niciodată acolo. Dar el îmi scrie cu entuziasm la sfârșitul zilei, care pentru mine înseamnă corespondența de dimineață. Parcurg în grabă mailurile lui odată cu necrologurile și-i răspund dacă am chef. De obicei îmi trimite doar măsurători abdominale, o lectură dintre cele mai plicticoase. Pe vremuri se spunea că cei din emisfera sudică umblă cu capul în jos. În cazul lui Aldon, s-ar putea să fie chiar adevărat. Mintea lui nu trece niciodată de limita taliei, iar cât măsoară în talie pare să-i domine întreaga existență. Dar mă tem că nici de la brâu în jos nu e mai dotat, chiar dacă își ține întregul intelect în săcoteiul cu două compartimente.

Aldon lucrează ca inspector de mușchi într-o sală de forță din centrul Melbourne-ului și mă ține la curent cu starea corpului său la fel cum islandezii vorbesc despre starea vremii.

Doar ce m-am întors după trei ore de forjat mușchii împreună cu Bod. Mă resimt clar când trag în halul ăsta de fiare după o zi de muncă. Dar avem de gând să tragem și mai tare după e-mailul tău de săptămâna trecută.

Ce nemernică pot să fiu!

> *În seara asta ne-am dezlănțuit, nu glumă. O oră de bicicletă, dup-aia haltere pe bancă și în picioare. Bod a ridicat 135 de kilograme pe bancă, lucru care nu se-ntâmplă în fiecare zi. Am plecat ultimii, după ce Jeff a abandonat banca. Cum ți-am mai zis, acum doi ani el a luat premiul întâi și premiul al*

doilea anul trecut, când a câștigat Héctor. Dar Bod i-a depășit pe amândoi acum. Se vede clar diferența când îl susține o Miss Univers! Și-a mărit masa musculară. Cifrele din seara asta sunt: greutate 89, procent masă musculară 44, brațe 46, trunchi 120, talie 83, pulpe 66. Îți promit unele și mai bune mâine. S-ar putea să reduc ouăle la șase.

Love,
Aldon.

Trebuie să precizez că derbedeul scrie într-un limbaj prea modern pentru o femeie care a învățat engleza în barurile din Greenwich Village în anii ’50. Lóa a avut amabilitatea să-mi traducă o parte și discreția de a nu-mi pune întrebări.

O las pe Linda să-l tortureze fără milă pe acest mare macho. Tipul n-are niciun pic de creier și vorbește despre corpul lui la persoana a treia, de parcă ar fi câinele lui de companie. Linda intră în joc și-i transmite salutări lui Bod, afirmă că de-abia așteaptă să-l cunoască și că speră că atunci când va veni momentul, Bod va fi „in shape”. Regina frumuseții stabilește însă reguli cât se poate de clare în legătură cu rezultatele; nu se amestecă decât cu învingătorii. Concursul de bodybuilding din Melbourne se apropie din zi în zi, iar omul nostru se dedică trup și suflet. Vine acasă încins la maximum la sfârșitul zilei și își prăjește ouă pe abdomenul plat și bacon pe frunte. Apoi se îndoapă cu steroizi, bine mersi, și ceva care se cheamă băutură proteică, o chestie despre care Lóa zice că se bea în toate sălile de forță din lume.

Îmi trece prin cap c-aș putea încerca să-mi cresc și eu „masa musculară” cu steroizi dintr-ăștia, dar Lóa îmi spune că sunt și-așa suficient de agresivă, n-am nevoie să mă mai îndop și cu steroizi. O rudă de-a ei, tot din tagma obsedaților de corp, a avut o

experiență nasoală: după ce a apărut la o reuniune de familie cu pectoralii umflați și brațele împănate, s-a aruncat pe masă și a început să muște din ea, după care a sfârșit implicat într-un caz de viol, doar pumni și furie, pentru că, se știe, unul din efectele secundare nedorite ale steroizilor este că reduce membrul viril la dimensiunea unei boabe de mazăre.

N-am nicio îndoială că și la Aldon australianul e la fel. Tipul e nebun cu spume.

> *Bod începe ședințele la solar mâine. N-au mai rămas decât trei săptămâni și avansăm la capacitate maximă. Vrem să continuăm în același ritm după victorie pentru că Bod vrea să fie în formă maximă când se întâlnește cu tine la Londra. Și, bineînțeles, post negru la fofoloance până atunci. Poți să ai încredere în mine. Accesul la mușchiul Lindei e restricționat.*

Domnișoara Pétursdóttir i-a promis să se întâlnească cu el la Hotelul May Fair din Londra imediat după concurs. Mă joc cu focul. Pentru că am și eu o „scăpărătoare” pe undeva, tocită și plină de funingine cum e ea.

24.

Scăpărătoarea
1953

Îi spunea „scăpărătoare” prietena mea nemțoaică din Argentina. Alții o numeau „savarină” sau „pizdă”, în schimb mama-i spunea întotdeauna „curmala”. Era pe vremea când încă nu se văzuseră curmale în Islanda.

Sexul n-a fost niciodată tabu aici în Islanda, doar că nu se vorbea niciodată despre asta. Dar n-am fost niciodată pudibonde noi, islandezele, crăiese ale gheții și viciului, pescărese și mari doamne.

Mi-am descoperit târziu trupul ca sursă a plăcerii, nu atât din lipsă de cocoși, ci pentru că mi-a luat mult să-mi stăpânesc bine instrumentul. Abia la șapte ani de la primul viol am atins nirvana carnală, după multe bâjbâieli. Se întâmpla în Buenos Aires, după război. Am locuit o vreme acolo împreună cu o nemțoaică dintr-o mare familie de naziști, de la care am învățat multe lucruri, dintre care unul de neprețuit.

Aud ca ieri țipetele ei de eliberare feministă și accentul ei bavarezo-nazist plin de zel și exuberanță. Hildergard o chema, deși își spunea Heidi, se dădea elvețiancă și purta la gât o cruce în loc de svastică.

— Scânteia există în fiecare femeie. Și cine nu vrea s-o transforme în flacără? De-asta ni s-a dat *die Werkzeuge.* Și e ceva ce putem face singure; bărbații habar n-au cum funcționează scăpărătoarele noastre, îmi explica creatura carnală cu zulufi blonzi, aranjându-și sânii în bucătăria noastră îngustă, cu tavan înalt, din apartamentul cu vedere la bulevard din Baires, unde petreceam mult timp în fața cuptorului, singura noastră sursă

de căldură, fumând ca turcii și făcându-ne confidențe.

Apoi și-a ridicat degetul mijlociu și m-a întrebat cum se numește în islandeză.

— Noi îi zicem *langatöng,* care înseamnă literal „vătrai lung”, i-am răspuns traducându-i în germană.

— Vătrai lung! Vezi! Scăpărătoare! a exclamat ea holbând ochii la mine și izbucnind într-un râs gâlgâitor care i-a reordonat pistruii de pe față.

Avea o piele frumoasă brun-aurie, de o perfecțiune ce o făcea să pară artificială. Își alesese un pseudonim mult prea banal. Pentru o fată ca ea, prenumele Heidi era o glumă babană la fel ca toate celelalte lucruri. Iar de glumit și de râs, ne pricepeam de minune. Doamne, cum mai râdeam, două fete blonde în floare.

Dincolo de ferestrele înalte ale bucătăriei, contemporanii noștri bărbați claxonau și strigau ca nebunii din mașini, fiii nerăbdători și nerași ai secolului XX, care nu aveau să-și însușească niciodată arta de a satisface o femeie.

Heidi poseda acest tip de cunoaștere. Și o transmitea altor femei. Îndemânarea în pat o dobândise de la o văcăriță Columbiană, la o fermă de la poalele Anzilor, o adevărată virtuoză a degetului, cu un clitoris de mărimea unui sfârc. La rândul ei, și ea învățase asta cel mai probabil la o vârstă fragedă de la o mulatră pe jumătate olandeză, la bordul unui feribot. Heidi mi-a împărtășit această știință, iar la rândul meu le-am învățat pe altele. Le țin minte pe cel puțin două dintre elevele mele: o călugăriță norvegiană, cu care am călătorit împreună pe vaporul care m-a purtat spre casă din exilul meu american, și a mai fost Lilja, fiica lui Bæring al meu, o matahală impresionantă din Bolungarvík, care ulterior s-a convertit la lesbianism.

Bob, americanul, a fost singurul bărbat pe care am reușit să-l ghidez într-o oarecare măsură pe

calea întortocheată a plăcerii feminine. Jónii mei islandezi erau mai interesați de genealogia masculină decât de sexualitatea feminină. Bărbatul din Kansas a fost singurul din viața mea care știa și dorea mai mult decât mine. Mi-a deschis niște orizonturi ale plăcerii despre care o tânără islandeză nici măcar nu citise. Mi-a dăruit un vibrator, o unealtă minunată, apoi a vrut să mă fotografieze în plină acțiune, dar i-am spus că protocolul prezidențial islandez îmi interzicea așa ceva.

Așadar, cele două Americi m-au școlit în ale erotismului, cum ar veni, și de la nord, și de la sud. Până atunci mă întinsesem sub bărbați fără să mă gândesc la nevoile mele, imaginându-mi că această gimnastică ținea mai mult de vanitate decât de plăcere. Deși satisfacția care decurgea din ea era limitată, te puteai lăuda cu faptul că ai făcut-o. Pentru mine nu era decât un interludiu de mișcări du-te-vino plictisitoare sau de făcut „bum-bum", cum obișnuia să-i spună mult mai târziu Bæring în stilul acela nesuferit al lui. Dintotdeauna am considerat că unei femei obișnuite îi ia douăzeci de ani până să-și stăpânească perfect instrumentele erotice. De-asta insist atât de mult ca Lóa mea să înceapă cât mai curând; e deja trecută de douăzeci de ani, iar fața ei începe să dea semne de PAA: paralizie asociată abstinenței. Mușchii faciali sunt cel mai bun indicator al nivelului activității la orizontală și al eficacității tratamentului cu electro-cocar de care are cineva parte. Tipa care citește știrile la televizor pare frigidă tare.

Naziști faimoși, părinții lui Heidi reușiseră să fugă și se stabiliseră pe malurile Fluviului de Argint, Río de la Plata, unde zăceau acum, îngropați în pământ catolic, sub nume elvețiene. Sigur, aș fi putut să-i denunț, dat fiind că am văzut la un moment dat adresa cuplului pe spatele unui plic adresat lui Heidi, dar am fost o lașă nenorocită și, mai mult, recunoscătoare pentru darul pe care

mi-l oferise fiica: cu întreaga intransigență a tatălui său, comandantul unui lagăr de concentrare, m-a îndemnat de la spate până când am reușit să-mi procur megaorgasmul, *Großorgasmus*.

— Să nu renunți niciodată! Niciodată! mi-a strigat când trecuseră deja câteva zile de când mă munceam singură în camera mea.

Dar după câteva sesiuni de antrenament serios, holul a răsunat de un strigăt de victorie când m-a auzit atingându-mi scopul. Până atunci nu resimțisem decât urme de plăcere în urma frecării susținute de tocul vreunei uși, de vreo șa sau coadă de mătură, dar cu puterea sa dictatorială Heidi a deschis în mine un puț fără fund, ce-i drept, cam plin de calcar astăzi. În sfârșit, pricepusem cum stă treaba cu sexul.

Asta nu face însă decât să demonstreze cât de răutăcios este Fermierul Atotputernic din cer cu noi, femeile: în timp ce noi trebuie să ne frecăm până la os pentru a ajunge la măduva plăcerii, bărbații nu trebuie decât să-și atingă bagheta cu un băț. Să fii femeie, trebuie să fii nazistă.

25.

Roata timpului
2009

Nu știu ce s-a ales de Heidi a mea, la fel cum nu știu ce s-a ales nici de cei șapte mii de alți oameni cu care m-am intersectat în viața mea. Văd pe internet că în fiecare zi mor echivalentul a jumătate din populația Islandei. Asta înseamnă 100 de oameni pe minut, 1,6 oameni pe secundă. Bănuiesc că am putea-o numi viteza istoriei umanității.

Roata timpului continuă să se învârtă, iar o sută de furnici sunt strivite la fiecare rotație a sa. În timp ce noi restul încercăm să ne cățărăm pe roata gigantică pentru a scăpa de măcelul neîntrerupt al angrenajului, cei care stau „deasupra” se pot bucura de viață. Dar abia dacă și-au băut pe jumătate cupa de șampanie când se pomenesc iar „dedesubt” și trebuie să se grăbească dacă nu vor să fie striviți de întâlnirea dintre timp și spațiu.

Șapte miliarde de furnici alcătuiesc o „anvelopă” neagră, strălucitoare în jurul roții zimțate, care se turtește când atinge pământul, asemenea cauciucului spart al unui camion vechi.

Aceasta este viața pe care un geniu a creat-o pentru noi, cei de pe pământ, cu cele două celebre repere ale sale: leagănul și mormântul. Viața nu lasă nimănui o clipă de răgaz, nimănui cu excepția mea, care zac aici bătrână și bolnavă, așteptând să mă tragă roata în jos și să-mi aducă sfârșitul.

26.

La etajul al cincilea în Lübeck
1940

Păi, să vă zic. Lübeck e un oraș frumos, cu tot marțipanul și Thomas Mann-ul lui și toate trotuarele pe care acesta le-a bătut cândva, dar principalul său defect este că la fiecare colț te pândește un negustor meschin. Aici totul se învârte în jurul mărunțișului, acel clinchet etern în buzunar. Oamenii își petrec tot timpul asigurându-se că au dat restul corect. Eram o fetiță de unsprezece ani care nu mai văzuse bani peșin până atunci, doar când bunicul Sveinn ne cumpăra înghețată, dar mi-am dat repede seama că monedele erau la fel de prețioase pentru locuitorii din Schleswig precum cuvintele pentru islandezi.

Termenul german pentru mărunțiș este *pfennig,* un cuvânt imposibil de pronunțat fără cel mai mare respect. Pe fața islandezului se așterne expresia rece și goală a unei case de marcat, când azvârle cuvintele neînsemnate care denotă ceva încă mai neînsemnat. Chivernisiții nu s-au bucurat niciodată de respect în Islanda, în timp ce cheltuitorii au fost mereu admirați.

Așadar, iată-ne, familia cu trei membri proaspăt reunită, într-o țară nouă și un oraș nou, cu un viitor nou. După ce bunicul l-a scăpat pe tata de brațul justiției și de datoriile germane, tânărul n-a mai acceptat sprijin, și în niciun caz financiar, drept care ne-am mutat într-o văgăună înghețată de la ultimul etaj al unei clădiri de cărămidă înalte și înguste. Am numărat 133 de trepte la urcare și 132 la coborâre. „Drumul e întotdeauna mai lung la urcuș”, spunea tata. Priveliștea de la fereastra bucătăriei era memorabilă: frontoane în trepte și turnuri medievale, întreaga Europă se întindea dincolo de linia orizontului. Tata s-a înscris la

facultatea nazistă, cu specializarea idei hitleriste și mitologie ariană. După cum am menționat, însemnul runic SS îl ținea strâns de boașe, dar el avea grijă să nu pomenească de această amantă năbădăioasă în fața nevestei. În Breidafjördur, unde crescuse mama, marea nu mai aruncase pe țărm bazaconii din 1002, de când fusese adus creștinismul pe insula Flatey.

Mintea mamei era necontaminată.

La sosirea primei primăveri a războiului, subiectul n-a mai putut fi ocolit. Îmi amintesc discuția din bucătăria minusculă din pod, în mai 1940. Mama stătea în dreptul ferestrei deschise, tata pe prag, iar eu între ei la masa minusculă unde coloram de zor un steag islandez care fâlfâia maiestuos, asemenea unui covor zburător fără pasager, deasupra unei ferme abandonate, acoperite cu pământ înierbat.

— În armată? a zis mama. De ce? Cu cine… pentru cine ai de gând să lupți?

Tata a ridicat din umeri.

— O să lupt alături de prietenii mei.

— Doamne Dumnezeule, Hansi. Ce treabă are un islandez cu războiul? Știi tu vreun islandez care să fi luptat vreodată în vreun război?

— Nu, până acum n-am fost destul de bărbați.

— Destul de bărbați? Slavă Domnului, zic.

— Massa. Au ocupat Islanda azi-dimineață.

— Ce tot spui?

— Am auzit știrile la radio astăzi, la Peter. Prinde știrile britanice, la BBC.

— Nu e interzis?

— Ba da, dar el e membru de partid, nimeni nu-l bănuiește. Au cucerit Islanda de dimineață. Nu s-a tras nici măcar un foc.

— Slavă Domnului.

— Slavă Domnului? Asta arată cât de lași suntem noi, islandezii.

— Hans Henrik, ce te-a apucat? Nici danezii n-au opus rezistență.

— Nu, sigur că nu. Pentru că și-au dat seama că predarea e cea mai bună apărare pentru ei.

— Ce vrei să spui?

— Au nimerit în tabăra bună și n-au de ce să-și facă griji că va fi război în țara lor. Pot să doarmă liniștiți în timp ce bombele zboară pe deasupra Danemarcei. Ca păsările omătului pe timp de viscol, așa sunt și danezii tăi. Pentru că nu ei sunt ținta, ci Germania.

— Nu crezi că englezii vor încerca să-i elibereze pe danezi?

— De ce-ar face-o? Cine dă o ceapă degerată pe Danemarca? O mână de ferme de porci și două fabrici de bere…

— Cum poți vorbi așa despre… despre patria ta? Și despre danezi, care s-au purtat așa de frumos cu tatăl tău…

— Tata nu-și face niciun fel de iluzii în ceea ce-i privește, chiar dacă nevasta lui e daneză. Știe că țările nu-și fac favoruri între ele. Fiecare pe cont propriu.

— Dar englezii n-au intrat în război din cauza Poloniei?

— Englezii nu se gândesc decât la Londra, i-a replicat tata. Singura lor teamă este să nu vadă Germania de la Dover.

— Hansi. Ce nu înțeleg eu… e toată nevoia asta de agresiune. De ce simt germanii nevoia să cucerească toată țările astea? Ce pot ei să facă cu ele?… Nu sunt mulțumiți să trăiască la ei acasă?

Tata a coborât tonul:

— Massa, ai grijă cu limba aia a ta!

— De parcă ar înțelege ei limba asta.

— Wilfried care stă sub noi e coleg cu mine la facultate. Vorbește fluent islandeza.

Mama a șuierat printre dinți:

— Câte țări trebuie să mai conducă omul ăsta? Zic și eu ca mama: de ce nu se urcă-n tren dacă vrea să vadă alte locuri? E ca și cum… ca și cum Eysteinn din Svefneyjar ar vrea brusc să se facă

stăpânitor peste toate insulele din Breidafjördur. Atunci nu s-ar mai putea ocupa de treburile din gospodăria lui. Tot timpul lui s-ar duce încercând să păstreze toate acele terenuri. Cel care are totul nu se poate bucura de nimic, spune mama.

— Mama… mama… și dacă… și dacă i-ar fi luat cineva insulele Grasey și Lyngey? N-ar avea dreptul să și le ia înapoi? Germania a ieșit umilită din ultimul război. Avem dreptul să…

— Ce Dumnezeu, Hansi, nu spune „noi”.

— Și cu Regiunea Sudeților, Prusia, Alsacia cum rămâne?… Toate sunt pământ german.

— Da, la fel ca Norvegia, Danemarca și Islanda. Hansi, chiar nu vezi că nu e decât… megalomanie.

— Islanda?

— Da, n-ai zis că Islanda a fost ocupată azi-dimineață?

— Da, dar nu de germani.

— Nu? Dar de cine atunci?

— Islanda a fost ocupată de englezi. Ne-am transformat într-o colonie englezească.

— Englezii?

Aici a urmat o pauză în conversație. Eu am continuat să colorez steagul islandez, dar creionul albastru se tocise și am mâzgălit pe lângă contur. Dar n-am avut curaj să mă aplec după ascuțitoarea de pe chiuvetă, lângă găleata de gunoi. Când marile puteri se luptă, cei mici ar face bine să stea cuminți la locul lor. Vestea a șocat-o în mod evident pe mama.

— Acum înțelegi ce zic? a spus tata.

Mama a amuțit. S-a întors spre chiuvetă, a rotit încet de robinet și a rămas cu privirea fixată pe apă o bună bucată de vreme.

Tata a mustruluit-o.

— N-o lăsa să curgă așa degeaba. Unii spun că va fi criză de apă în vara asta.

Mama s-a întins după o cratiță, a umplut-o până la jumătate, a închis robinetul și a pus-o pe aragaz fără să-l aprindă. Apoi s-a întors spre tata, care era

tot în cadrul ușii, într-o cămașă albă cu mânecile suflecate, sprijinit cu un cot de toc. Și-a dat pe spate cu mâna părul căzut pe frunte.

— Și au cucerit… toată Islanda e ocupată? l-a chestionat mama.

— Da.

— Și insulele?

— Breidafjördur? Mă gândesc că da.

— Dar… dar sunt atât de multe…

Mi-am imaginat două mii de soldați capturând două mii de insule. Apoi stând santinelă, fiecare pe steiul lui ițit din mare, drepți ca niște săgeți, cu puștile pe umăr. Iar focile înconjurând marginile insuliței ca o flotă de dușmani grași, necunoscuți.

Trăisem acolo, într-o lume separată, care nu aparținuse dintotdeauna Islandei. Unul dintre fermierii insulari comentase că era un loc bun în care să trăiești, păcat că eram înconjurați de munți danezi. Iar când țara și-a căpătat în sfârșit independența în 1944, se spune că bunica ar fi remarcat ironic: „Poate că acum vom începe să facem și noi comerț cu oamenii aceia de treabă”. Trăise o viață lungă sub drapelul danez, ca supus al coroanei daneze, dar sufletul ei nu se supusese niciodată în fața lor.

— Și asta ce înseamnă, a întrebat mama, faptul că ne-au ocupat britanicii?

— Înseamnă că Islanda, care se află sub conducerea Danemarcei, care în prezent se află sub conducerea Germaniei, e sub britanici.

— Mai multe țări nu găsim să ne conducă?

Tata a lăsat capul în jos și s-a privit lovind ușor pragul ușii cu vârful ascuțit al pantofului. Așa îmi imaginez scena acum, însă atunci eram întoarsă cu spatele la el, așezată la masa din bucătărie cu fața spre fereastră și aplecată deasupra desenului meu.

— Nu suntem decât mărunțiș în buzunarul lumii, murdăriți de mii de degete unsuroase. Danezii ieri, germanii azi, britanicii mâine. Nu

avem nimic, nu suntem nimic și nu putem face nimic. *Für immer und ewig kaputt.*

— Dar ne rămâne mereu primăvara, a replicat mama pe un ton visător. Primăvara rămâne islandeză.

Așa vorbeau uneori oamenii în Islanda înainte de război, fără ca cineva să știe dacă o luaseră dintr-o carte de-a lui Halldór Laxness sau dacă el o furase de la ei. Și-a însoțit răspunsul cu un râs ciudat, în același timp trist și sincer.

Fata de pe insulă avea acum treizeci și șase de ani; pe față începeau să i se vadă crăpăturile vieții și inelele timpului în jurul taliei. Se mutase la o înălțime de 133 de trepte, de la bătut untul pe o insulă islandeză, într-un pod din Germania cu o priveliște de ansamblu asupra continentului cuprins de război. În acea a zecea zi a lunii mai 1940, armata germană ajungea la granița cu Rusia în est și la Cercul Arctic în nord, iar în zori trecuseră cu tăvălugul peste Olanda. O lună mai târziu, defilau pe sub Arcul de Triumf din Paris. În sud, a mai durat doar câteva zile până a apărut Mussolini. Svastica își desfăcea larg brațele, iar în scurt timp întreaga Europă urma să se afle sub mustața lui Hjalti.

Mă concentram, apăsând cât puteam de tare, să obțin albastrul munților islandezi dintr-un creion german, iar dacă mă concentram și mai tare, prin fereastra deschisă auzeam zgomotul îndepărtat al tancurilor care mărșăluiau dincolo de orizontul neclar al pădurii. La marginea orașului se înălțau turnurile în spirală ale vechii porți, Holstentor, pe care oamenii o construiseră în Evul Mediu pentru a se apăra și a-și spori gloria, dar care acum nu mai era decât o relicvă inutilă, un ornament golit de semnificație. Brusc, cum stau întinsă în acest garaj, la capătul existenței mele de un succes răsunător, mi se pare că istoria umanității nu e altceva decât un șarpe cu clopoței care-și mușcă coada, un ciclu nesfârșit de evenimente absurde care n-au practic

nimic de-a face cu viața, un monument colosal închinat nebuniei bărbătești, pe care femeile din toate epocile au fost nevoite să o îndure.

Dar ce am înțeles eu din toate mișculațiile de război? Foarte puțin, în mod evident. Pentru mine, Germania era un loc pasionant, cu un drapel frumos. Femeile erau joviale și bărbații duri. Iar mintea mea de copil nu era capabilă să le pună cap la cap și să priceapă idioțenia cu patru brațe. E nevoie de o viață întreagă pentru a înțelege viața. Acum și aici suntem mereu cam proști, însă atunci și acolo suntem un pic mai înțelepți.

Iată dar ce le îndemn pe surorile mele: să dăm fuga și să cumpărăm pături și conserve de carne ori de câte ori auzim un bărbat spunând: „Trăim momente epocale”.

Conversația părinților mei nu s-a terminat aici. Mama a mai repetat o dată întrebarea:

— Dar ce înseamnă că ne-au ocupat englezii?

— Înseamnă că țara a nimerit în tabăra greșită, i-a răspuns tata.

— Dar, Hansi… a oftat mama, după care a continuat, tu chiar crezi toate lucrurile astea?

A urmat o scurtă tăcere în bucătăria noastră. Clopotele de la Sankt Jakobi au bătut ora opt; cerul nemișcat fusese învăluit într-un albastru crepuscular. Tata a răspuns într-un final pe un ton jos, fără vreo urmă de fanatism, în timp ce contempla becul care atârna, gol și neaprins, din tavan:

— Da.

— Ești sigur? Sigur că…

Hans Henrik a ieșit din cadrul ușii, a intrat în bucătărie, s-a sprijinit cu ambele mâini de blat, a lăsat capul în jos cu un aer grav și s-a adresat întâi bufetului, apoi peretelui, iar într-un final propriului piept.

— Național-socialismul este o ideologie bună. Este ideologia unității și a solidarității. Toată lumea pune umărul pentru a reconstrui o țară

întreagă, un întreg popor și, în curând, un continent întreg. Este ideologia perseverenței și a colaborării, a progresului și a dezvoltării, exact opusul comunismului, care nu aduce decât sclavie și distrugere, revoluție și sânge. Toate lucrurile merg spre bine aici și toată lumea are în sfârșit de lucru.

Și-a ridicat privirea și a privit-o pe mama care stătea în continuare lângă chiuvetă.

— Massa, nu înțelegi că aici se construiește o lume nouă? Trăim momente epocale.

— Dar tatăl tău spune că…

— Tata aparține vechiului regim, e un lacheu al danezilor.

— Dar asta nu-l face lacheul germanilor acum? Cum poți să fii în același timp împotriva colonizării Islandei de Danemarca, dar să aprobi colonizarea Danemarcei de Germania?

Strângând din dinți, tata i-a răspuns:

— Pentru că nenorociții de danezi o merită.

— Hansi, a șoptit mama. De unde vine toată furia asta?

— Îmi pare rău. Doar că atunci când… atunci când se construiește o lume nouă, naționalitatea nu mai contează. Idealurile nu recunosc frontierele.

— Dar frontierele recunosc bine idealurile atunci când idealurile trec peste ele cu tancurile.

Incredibil ce femeie înțeleaptă a fost mama. Și, firește, îmi vine foarte greu să rememorez această conversație și să aud toate prostiile înfiorătoare pe care le-a scos tata pe gură. El, care ar fi putut deveni doctor în filologie nordică veche, dacă n-ar fi fost atât de prost. Tăticul meu drag. De ce n-ai ascultat de tatăl tău? Bunicul Sveinn i-a citit imediat pe naziști. Din câte se pare, a fost obligat să participe la întâlniri interminabile cu acești bărbați pentru care a ședea pe scaun și a te exprima cu cuvinte în loc de țipete constituia o slăbiciune. S-a înțeles mai bine cu britanicii.

— Massa! Tu… nu înțelegi! Uneori trebuie să dovedești tărie!

Rareori își pierdea mama cumpătul, dar de data asta și l-a pierdut.

— Cred că înțeleg mai bine decât… de ce nu cobori *tu* frumușel, Hans Henrik Björnsson, islandez în putere, până la etajul de dedesubt să bați la ușa lui Jacek și a Magdei și… nu, de fapt, să le spargi ușa și să le ordoni lor și copiilor lor să se întindă pe pat în timp ce le răvășești sertarele și dulapurile după obiecte de valoare și-i anunți solemn… da, pe tonul acela milităros… că din acest moment apartamentul lor îți aparține! Că proprietarul de drept este Hans Henrik Björn…

N-a apucat să termine propoziția, întreruptă de ușa care s-a trântit brusc.

Întorcându-mă spre mama, am întrebat-o:

— Tata chiar s-a dus să le ia apartamentul?

27.

Mamă și fiică în Copenhaga
1940

Așa a început cariera militară a tatălui meu: cu o călătorie de 132 de trepte în străfundurile otrăvite ale istoriei, de unde n-a mai ieșit decât cinci ani mai târziu. S-a înscris la o academie militară din apropiere de Berlin. Eu și mama ne-am mutat la bunica Georgía în Copenhaga. Bunicul se întorsese în țară. După ocuparea Danemarcei, ambasadorul a fost rechemat în Islanda și obligat de nemți să urmeze o rută ocolitoare: întâi până la Genova, iar de-acolo la New York, unde s-a trezit în ziua ocupării Islandei, a participat la câteva recepții oficiale obligatorii și apoi a pornit spre Reykjavík cu vaporul *Dettifoss.*

În răstimp de câteva zile, familia fusese despărțită. Tata punea capul jos pe un pat tare de campanie în Germania, bunicul citea, legănat de Oceanul Atlantic, despre ocuparea Islandei în *The New York Times,* iar bunica ședea în capul oaselor, trează ca ziua, în patul ambasadorial călduț din Copenhaga, citind din *Per cel norocos* de Pontoppidan, cum avea obiceiul în perioadele de mare anxietate. Eu și mama, pe de altă parte, ședeam împreună în trenul german care zdrăngănea viguros traversând granița în Danemarca. Încercând să mă țin trează, îmi apăsam tare fruntea de geamul murdar și rece, astfel încât zguduiturile să mă împiedice să adorm, dar am cedat în scurt timp.

Mama și-a petrecut prima seară plângând în brațele lui Helle în timp ce bunica, căreia poziția nu-i permitea să îmbrățișeze oameni, ședea vizavi de ele, scuturând din cap în fața deciziei de neînțeles a fiului ei. Cum să se înroleze în armata care zi de zi umilea țara de baștină a mamei sale?

Da, astfel ședeam noi: patru femei deziluzionate care găsiseră o clipă de răgaz din calea roții infernale a timpului pentru a ofta puțin în fața prostiei bărbaților.

Toată veselia dispăruse de pe străzile din Copenhaga. Frumosul „Paris din cărămidă roșie" nu mai era decât o umbră palidă a ceea ce fusese cândva; hainele lungi germane se vedeau la fiecare colț, iar străzile erau cufundate într-o tăcere duminicală. Restaurantele trăseseră obloanele, majoritatea ferestrelor erau întunecate și până și turnurile în spirală păreau îngrozite. Aproape nicio persoană nu-și pierduse viața și nici măcar o clădire nu fusese bombardată, dar în ochii oamenilor se reflecta o națiune în ruină.

Islandezii în schimb erau bucuroși de invazie. Oricine trăiește pe o stâncă înghețată la o oră de mers cu barca de primul oficiu poștal va fi bucuros de oaspeți, chiar dacă sosesc înarmați.

Senzația mea a fost însă că ocupația germană în Danemarca i-a afectat mai tare pe bărbați decât pe femei. Aceștia au luat umilirea mult mai personal, murmurând către buzunarele de la piept că și-ar fi dat bucuroși viața încercând să întârzie marșul german asupra țării lor plate. „Fie și numai cu o jumătate de oră". Căci exact așa sunt bărbații. Mai bine moartea decât mândria rănită. Femeile fac față mai bine pentru că sunt obișnuite să stea sub străini.

Și totuși, nu sunt sigură că tactica defensivă a lui Glistrup (dizolvi armata și cumperi un robot telefonic cu mesajul „ne predăm" înregistrat pe el) este cea mai bună soluție pentru cele câteva națiuni amărâte din nord. Mult mai indicat ar fi să se alcătuiască o armată nordică doar din femei. Așa s-ar elimina orice pericol de invazie. Bărbații nu trag niciodată în femei, mai puțin când acestea sunt neînarmate.

La fel ca în oraș, în ambasadă domnea o atmosferă funebră. Bunica îmbătrânise cu zece ani

și nu se mai despărțea de țigara subțire de foi. Abia mai târziu ne-am dat seama că, de fapt, căsnicia ei era ferfeniță. În ultimii ani, bunicul călătorise foarte mult, participând la întâlniri la Malmo și Madrid și evenimente de promovare a Islandei la Bruxelles și Berna… Bunicii nu i-a scăpat faptul că programul zilnic al soțului ei se termina frecvent cu un recital al nepoatei ei, Lone Bang.

28.

Hi, Litla!
1940

Reședința ambasadorului fusese mutată pe Kalvebod Brygge și oferea o priveliște minunată a portului. Bunica Georgía a povestit cum, cu o lună mai înainte, împreună cu bunicul priviseră pe fereastra camerei de zi, în seara zilei de luni, 8 aprilie, defilând o flotă de vase de transport germane. Bătrâna avea fler când venea vorba de evenimente majore și simțise imediat ce urma să se întâmple, dar se prea poate ca ea și bunicul să fi fost singurii din țară care și-au dat seama că germanii se pregăteau să ocupe Danemarca. Ambasadorul Islandei auzise vorbindu-se despre asta în timpul mai multor întâlniri de la Londra înainte de Crăciun, un secret pe care încercase să-l șoptească autorităților daneze în mai multe rânduri, lovindu-se însă de o negare totală: „Exclus să se întâmple!” La cinci și jumătate a doua zi de dimineață, pe 9 aprilie, o mie de avioane de război au apărut pe cerul Copenhagăi regale.

Tata a sosit la mijlocul lunii iunie. Își rupsese mâna la academia militară și primise trei săptămâni de concediu medical.

— Dumnezeule, te pomenești că ți-ai rupt salutul hitlerist? l-a întrebat bunica pe tata, fără să aștepte un răspuns, după care a cotit-o pe coridorul sclipitor către camera de zi, pășind cu atâta hotărâre, că i s-a scuturat scrumul din țigara subțire de foi pe care-o ținea în dreptul coapsei drepte ca și cum ar fi tras după ea o jucărie legată cu sfoară.

Mama l-a sărutat pe obraz cu rujul ei roșu-aprins. A purtat cu el sărutul până la ora cinei, când Helle l-a întrebat dacă s-a rănit.

Era ciudat să-l vezi pe novicele nazist atât de intimidat de două femei în civil. Sfiala lui intra în contrast izbitor cu uniforma SS. La el acasă, orice general e redus la condiția de soldat. Și mai era și felul ușor patetic în care-și saluta camarazii în fața parcului Tivoli, executând salutul hitlerist cu mâna în ghips. Tata vorbea întotdeauna tunător în germana lui cu accent islandez, în schimb aveam deseori impresia că germanii îi răspundeau cu *Hi, litla!* – salut, micuțule.

Ca o fetiță politicoasă, le răspundeam tot cu *hi,* spre groaza tatei, dat fiind că *hi* era salutul eminamente american.

— Salutul hitlerist nu-i o joacă! Războiul nu e ceva de glumă!

Mi-au permis să dorm în continuare cu mama, pentru că tata dormea singur în camera de oaspeți, conform doctrinei că un soldat german trebuie să doarmă doar cu idealurile lui și cu patria-mamă.

— Și cu Führerul… adăuga mama râzând, cum stătea lângă bunica într-un colț al bucătăriei croșetând, pălăvrăgind și fumând, în timp ce Helle amesteca în tocana cu macaroane.

— Când bărbații încetează să-și mai iubească femeile și încep să iubească alți bărbați, se-ajunge la război, cugeta bucătăreasa deasupra cratiței.

Tata a înțeles repede că nu avea rost să se lupte cu armata de femei de-acasă și și-a îndreptat atenția asupra mea. Sunt cele mai frumoase amintiri pe care le am cu el. Eram bine primiți peste tot în afara casei și m-a dus la palatul regal și în cafenele. Uniforma lui ne asigura zâmbete timorate din partea oricărui chelner și șofer. Iar deseori ne însoțea și prietena mea, Åse. Fiică a unui plenipotențiar norvegian care locuia la etajul de dedesubt, era o fetiță vioaie de vârsta mea. M-a învățat să joc ping-pong și rummy și datorită ei am descoperit-o pe Shirley Temple cu cârlionții ei perfecți. Tata ne-a dus la un salon de coafură de unde, lăsate pe mâini profesioniste, am ieșit cu

capete cârlionțate și am dansat și am cântat *Animal Crackers în My Soup* tot drumul până acasă. Prezența tatei ne garanta dreptul de a râde pe stradă. Bunicii nu i-au plăcut deloc buclele noastre, iar a doua zi, când a constatat că ni se stricaseră peste noapte (am avut dintotdeauna un păr imposibil), i-a ținut bărbatului SS o predică aspră despre prostia de-a risipi bani. Dar cum bătrâna se trăgea dintr-o familie de contabili, întotdeauna avusese o problemă cu mâna spartă a islandezilor.

Åse era brunetă și jovială, dar cu o bună-creștere și docilitate pur scandinave. Nu depășea niciodată linia galbenă pe care acea perioadă istorică o trasase peste fiecare moment, peste fiecare clasă socială. Părinții ei erau colaboratori, firește, și, prin urmare, am câștigat multă stimă în ochii ei când tata a apărut în uniforma germană. Eu însămi încercam să profit cât mai mult de situație, făcând echilibristică între el, mama și bunica. Dădeam buzna în bucătărie: „Tata nu mă lasă să mănânc un cub de zahăr, de nazist ce e!” Sau dădeam fuga la tata: „Mama nu mă lasă să port pantofii de duminică la Tivoli. Ea nu înțelege național-socio… socianismul”.

Åse avea abonament la parcul de distracții Tivoli. L-am pus pe tata să-mi cumpere și mie unul și m-am lăsat ghidată de ea precum Alice în Țara Minunilor. Ne imaginam că suntem două orfane într-o lume sfâșiată de război, care reușeau să scape de fiecare dată cu viață din mașinăriile de tortură ale Aliaților, cum ar fi mașinuțele bușitoare americane, trenulețele cu fantome britanice și roțile Ferris franceze. Micile femei cu fioroase nume de cod, Åshild și Herbjörg, au ieșit țipând din parcul de război, dar au tăcut instantaneu când au dat nas în nas cu patru soldați germani pe trotuar.

— De ce ți s-a făcut frică de ei? am întrebat-o.

— Nu mi s-a făcut frică de ei.

— Ba da! Ai tăcut imediat. Credeam că ești de partea germanilor.

— Tata spune să nu râzi niciodată în fața unui bărbat înarmat. Cum de nu ții cu germanii ca tatăl tău?

— Mama spune că un bărbat e de vină pentru tot războiul. Și că singurul lucru care-i lipsește e dragostea.

— Dar îl iubim cu toții.

— Dar ești sigură că el vă iubește pe voi?

— Sigur că da.

— În cazul ăsta, e o dragoste ciudată. Nu face decât să țipe tot timpul.

— Tata spune că Hitler iubește Germania cape propriul braț. E gata să-și dea viața pentru ea.

— De ce ar vrea să-și dea viața pentru mâna lui?

— Ce?

— Dacă te sacrifici pentru o mână, după ce mori rămâne doar o mână. Și ce poți să faci cu un braț amputat?

— Vai, Herra, eu am vrut să zic doar că e gata să moară pentru țara lui. Tu n-ai fi gata să mori pentru Islanda?

— Nu.

— Nu? Dacă țara ta ar fi în pericol, dacă un balaur s-ar pregăti s-o mănânce sau așa ceva?

— Ce-ar avea țara mea de câștigat din moartea mea? Țările nu vor ca oamenii să moară pentru ele. Tot ce vor e să fie lăsate în pace.

— Dar dacă le ia cineva?

— Nu poți să iei o țară, așa zice mama.

— E, na! Germanii au luat Danemarca. În zece minute! Și Norvegia în două săptămâni. Britanicii v-au cucerit pe voi și… și Islanda a fost a danezilor mai multe sute de ani!

— Da? Și cu ce ne-a afectat pe noi? Ce sunt eu? Daneză, engleză sau islandeză?

Åse m-a privit în ochi, a deschis gura, dar nu i-a ieșit niciun sunet. Răspunsul era evident.

29.

Moartea unui soldat
1940

Am parcurs restul drumului spre casă în tăcere. M-am uitat la oamenii, străzile și casele din jur. Se vedea dintr-o ochire că Danemarca e o țară moartă. Era limpede că până și stâlpii de iluminat erau în doliu. Mașinile treceau pe stradă într-o tăcere funebră. Multe ferestre se piteau în spatele draperiilor închise la culoare, iar pe clădirile instituțiilor publice fluturau svastici negre ca smoala, asemenea unor vulturi prevestitori de moarte. Dintr-odată am simțit fiorul de gheață al ocupației și m-au trecut sudori reci în timp ce, de la înălțimea celor zece ani ai mei și a unei maturități de dată recentă, înțelegeam că mama avea dreptate: nu poți ocupa o țară. E ca și cum ai vrea să controlezi pe cineva în propria casă.

Mi-am luat la revedere de la Åse între etaje și am fugit pe scări spre apartamentul nostru, care mi se părea acum mare cât o regiune: ultimul petic liber din Danemarca, o insulă islandeză în mijlocul oceanului războiului, locuită doar de câțiva oameni izolați.

Da, eram și mai izolați decât cei de-acasă, din Breidafjördur, pentru că mai nou pierduserăm și legătura telefonică cu Reykjavíkul. Ultimul apel telefonic fusese de la bunicul pentru bunica: „Mi-au oferit postul de guvernator. E o funcție nouă, temporară, cât ține ocupația”. După care bunica i-a pasat receptorul tatei, iar viitorul guvernator al Islandei a vorbit cu viitorul soldat al lui Hitler. Mi-l amintesc cum stătea pe coridorul lung, cu un picior pe un covor turcesc și pe față cu expresia unui puști încăpățânat de doisprezece ani, ascultându-l pe tatăl lui.

— Fiule, se… se spune că pe tatăl care-și petrece cu privirea fiul care pleacă la război… îl încearcă două sentimente diferite.

Aici vocea bunicului a tremurat ușor.

Mândrie, pe de-o parte… și teamă, pe de alta.

— Da?

— Mă doare sufletul, fiule… Mă doare sufletul pentru că pe mine mă încearcă doar unul.

— Da?

Cred că tata a fost cruțat de moartea pe câmpul de bătălie pentru că era deja mort înainte să plece.

30.

Piure de napi
1940

Bărbatul obsedat de uniformă era îmbrăcat tot timpul în haina gri cu epoleți și gulerul însemnat cu inițialele „SS”. Bunica îi ceruse, dacă nu chiar îi ordonase de câteva ori să o scutească de astfel de grozăvii în propria casă, însă tata îi răspundea că nu poate fi văzut în haine civile.

— Dar avem musafiri în seara asta și aș prefera… îi replică ea în daneză.

— Mă tem că e imposibil, mamă. Regulile celui de-al Treilea Reich sunt foarte stricte în această privință. Nemaivorbind că e foarte greu să-mi scot haina din cauza ghipsului.

Seara ne-am așezat toți șapte la masă: șapte pitici de pe o insulă albă ca zăpada care nu avea nici cea mai mică influență asupra istoriei lumii, și totuși fiecare dintre ei era o lume în sine. De data aceasta, luam cina împreună cu frații tatei, Puti și Kylla, și cu Jón Krabbe, un islandez pe jumătate danez care conducea acum ambasada după plecarea bunicului și pe care bunica îl invita uneori la cină. Mi-l amintesc exact tocmai pentru că era nememorabil, cum nu de puține ori sunt diplomații. Era un bărbat arătos, dar țeapăn, trecut de șaptezeci de ani, cu nasul drept și părul alb, o sclipire de exuberanță în ochi, dar buze rigide și urechi un pic prea mari. Erau cea mai importantă armă din arsenalul său diplomatic: iată un om care ascultă. Înainte de a vorbi, Jón înclina puțin capul de fiecare dată, subliniind astfel faptul că vorbele pe care urma să le rostească nu exprimau neapărat opinia lui sau a guvernului islandez, dimpotrivă, puteau fi oricând supuse dezbaterii.

Bunica stătea în capul mesei, fixând cu ură însemnul SS, în timp ce tata se așeza pe scaunul

cel mai îndepărtat de al ei. Stăteam vizavi de el și mă simțeam ca la masa negocierilor. Pentru că situația era complicată. Bunica era o aristocrată daneză, măritată cu un islandez, care-i disprețuia pe nemți. Tata era un soldat german, însurat cu o islandeză și care-i disprețuia pe danezi. Jón Krabbe era un demnitar pe jumătate islandez, însurat cu o daneză, nevoit să se plece în fața nemților în fiecare zi. Puti era pe jumătate danez și pe jumătate un islandez optimist care-și permitea să viseze la o Islandă independentă. Kylla era și ea islandezo-daneză, dar măritată cu un bărbat din Insulele Feroe pentru care independența Islandei era o idee cât se poate de caraghioasă. Mama era din Breidafjördur și vedea totul din perspectiva mării. Iar eu eram încă nedefinită.

Chiar atunci a intrat blânda și buna Helle cu obrajii rumeni. Convinsă că tăcerea mormântală se datora dezastruosului ei piure de napi și plăcintei cu iepure, s-a pornit să turuie vrute și nevrute.

— V-am povestit vreodată despre Ebbe Roe? a început ea râzând nervos. Nu? Serios? Păi, era la noi în sat un fermier care cultiva napi și pe care-l chema Ebbe Roe. Într-o zi a găsit un nap uriaș în grădină. Era așa de mare, că toată lumea i-a zis să-l ducă la târgul agricol de la Hobro, unde a și câștigat un premiu. Ebbe s-a dus să sărbătorească la un han, iar acolo i s-a furat napul. (Tot mai animată, a continuat râzând.) Ebbe și-a căutat napul prin tot orașul și până la urmă l-a găsit într-un club de jocuri de noroc de la periferie. Cineva îl jucase la cărți și-l pierduse, iar după ce… (Helle și-a tras sufletul, apoi, râzând și mai tare, a continuat.) După ce Ebbe Roe și-a pierdut casa, animalele, nevasta, copiii, pantofii și bretelele, a reușit într-un final să-și câștige înapoi napul și a pornit cu el când se crăpa de ziuă. Tocmai atunci i s-a făcut foame și-a zis să ia o mușcătură din napul uriaș. DAR. ERA RĂU. LA GUST. (A zbierat Helle printre hohote de râs.) Era așa de rău la gust,

că l-a dat unei familii sărace cu care s-a întâlnit pe drum. (Ha ha ha.) Și a pornit la răsărit în șosete și cu pantalonii în vine… Și-uite așa v-am spus o poveste de la mine din Iutlanda.

A urmat o tăcere stânjenitoare, în timpul căreia, zâmbind căzut, familia ambasadorului a privit-o pe bucătăreasă. Învățaseră încă din primii ani de politică externă islandeză să nu-i întrerupă pe cei care vorbesc, chiar dacă debordau de locvacitate, și să nu emită judecăți, chiar dacă împricinații erau servitori. Era motiv de mândrie pentru noi să fim singurii islandezi care cunoșteau protocolul curtoaziei internaționale.

— Vai, ce poveste încântătoare, a exclamat în cele din urmă bunica Georgía în daneză, cu ochii pe jumătate închiși.

Apoi a zâmbit și i-a făcut semn din cap bucătăresei, care a descifrat gestul și a șters-o în vârful picioarelor din sufragerie, aruncând la despărțire o propoziție care a plutit în aer ca dâra de fum a unei locomotive.

— Sper că asta nu v-a tăiat pofta pentru piureul meu de napi! Ha ha.

— O parabolă tipic daneză. Nimeni nu are voie să fie mai bun ca alții, iar cel mai rău lucru care ți se poate întâmpla e să dea norocul peste tine, a spus tata de cum s-a închis ușa.

— Nu e niciodată bine să dea norocul peste tine, i-a răspuns sora lui, Kylla.

— Ai trăit prea multă vreme aici, a spus tata.

— Crezi că a dat norocul peste tine? l-a întrebat Puti zâmbind larg cu fălcuțele lui dolofane.

— Ce vrei să spui? a replicat tata.

— Haide, sigur ți-a trecut prin cap. Te gândești c-o să primești o felie din napul uriaș care crește mai mult și mai mult până va fi mare cât Europa.

— Compari Reichul de o mie de ani cu un nap? a întrebat tata indignat.

— Nu cu un nap, cu un nap uriaș, i-a răspuns fratele său cu un zâmbet insolent.

Kylla era așezată între Jón Krabbe și tata, așa că s-a aplecat puțin în față și a zis:

— Te-ai gândit vreodată la asta, Hansi? Ce-o să faci dacă Hitler pierde războiul?

Tata avea fața unui cocoș care tocmai intrase într-un coteț de găini și-l găsise gol. Era prima dată când îi auzeau urechile așa ceva.

— Să piardă? Ce vrei să spui?

Sora lui l-a țintuit cu privirea fără să-și miște capul și a continuat:

— E foarte probabil. Nimeni nu poate câștiga războiul în cinci țări deodată.

— În acest caz, își va pune la bătaie bretelele și pantofii și-și va recupera napul, a spus Puti, încercând să mai destindă atmosfera.

N-a funcționat. Atmosfera de la masă era glacială. Krabbe a schimbat priviri cu fiecare frate pe rând, asemenea unui însoțitor la un bal de adolescenți, în timp ce încărca în furculiță rămășițele de sos cu cuțitul. Mama terminase de mâncat din farfurie și-și netezea șervetul așezat pe pulpele pline. Puti, aflat între mine și mama, a luat o înghițitură mare de vin roșu și a deturnat conversația spre bunica.

— Povestea asta n-a scris-o… cum îl cheamă… H.C. Andersen?

— Nu, e doar o veche poveste tradițională iutlandeză, a răspuns soția ambasadorului implântându-și furculița în carnea din farfurie.

— Care acum e a germanilor, a adăugat Puti șugubăț.

Și, ca să completeze gluma, a pocnit din călcâie sub masă și a ridicat brațul drept: „*Sieg Heil!*” Partea irezistibil de amuzantă a fost că Puti a ridicat brațul ca și cum ar fi fost în ghips, ca al tatei.

Mi-a scăpat un hohot, dar mama a reușit să și-l reprime. Tata mi-a azvârlit o privire dezaprobatoare și surprinsă. Se înroșise ca para focului și stătea în capul mesei ca o sfeclă în haină

gri. Bunica l-a privit pe Puti șocată. Gluma lui a părut să fi luat pe toată lumea prin surprindere. Tata nu a știut ce să răspundă. Primul gest a fost să-și împingă scaunul în spate ca și cum ar fi vrut să se ridice și să plece, apoi s-a oprit și, în schimb, a ținut o predică în apărarea lui Hitler și a nazismului. N-a apucat însă să vorbească prea mult pentru că bunica l-a oprit reamintindu-i că în casa noastră nu ne aflăm sub stăpânire germană și că aici domnește libertatea de exprimare, după care l-a poftit foarte politicos să iasă pe pervazul exterior al ferestrei dacă avea de gând să le aducă un omagiu cămășilor brune. Apoi a întors capul pentru a evita privirea dură a fiului ei și a afirmat că, deși nu-i stătea în fire să-și impună vederile politice asupra copiilor ei, îl roagă frumos să cugete la vorbele tatălui său care, la întoarcerea dintr-o călătorie în interes de serviciu la Berlin, le explicase că nazismul i se părea o societate cu susul în jos, în care pivnița berăriei domnea peste universități, parlament și biserică.

— Dar… dar tocmai astea sunt instituțiile care au eșuat, a replicat tata. Vremurile noi impun soluții noi și netradiționale. Tata n-o să devină guvernator în slujba britanicilor? Funcționarul care îi ia locul regelui! Asta nu înseamnă să întorci lucrurile cu susul în jos?

Puti și-a privit mama surprins.

— E adevărat, mamă? Tata va fi guvernator?

Lady Georgía n-a răspuns.

— Nu va face niciodată așa ceva. Tata nu l-ar trăda pe regele Danemarcei, a spus Kylla.

— Să-l trădeze pe rege? La ce-i mai folosește Islanda dacă e ocupată de englezi, iar regele, de noi? a întrebat tata pe un ton autoritar. (Îi trecuse roșeața.)

— De *noi*? Aiureli! a tunat bunica în daneză. Tu nu ești german, Hans Henrik! Tu ești fiul meu!

Bunica nu obișnuia să aibă astfel de ieșiri, iar deasupra mesei s-a așternut un fel nou de tăcere

care a durat până când ea a întins ezitant mâna să ia o gură de vin. Puti a încercat să învioreze conversația:

— Krabbe, care este exact poziția Islandei față de Danemarca în acest moment?

Înainte de a începe să răspundă, Krabbe și-a înclinat puțin capul, având grijă să ne privească în ochi rând pe rând în timp ce vorbea.

— Cred că danezii înțeleg perfect că islandezii trebuie, într-o anumită măsură, să se ocupe singuri de problemele lor actuale cooperând pe deplin cu forțele de ocupație, la fel cum noi, islandezii, înțelegem fără doar și poate problemele cu care se confruntă danezii vizavi de distinșii lor invadatori.

În călătoria sa în jurul mesei, privirea lui Krabbe s-a proptit în a tatei în timp ce pronunța ultimele cuvinte: „vizavi de distinșii lor invadatori”. După care și-a lăsat din nou capul în jos, ca și cum ar fi așteptat să fie absolvit de acest afront. Invitații continuau să șadă fără să clipească. Nimeni nu părea să înțeleagă formularea plină de tact și efectul ei soporific. Iar pentru a înăbuși orice protest din partea unui mesean care i-ar fi înțeles cuvintele, oficialul și-a smuls șervetul din poală și l-a dus cu mare precauție la gură, ca și cum ar fi încercat să o împiedice să mai pronunțe și alte indiscreții. Acesta era rolul diplomatului: să șocheze oamenii cu curtoazie.

Masa s-a cufundat din nou în tăcere până când și-a făcut apariția Helle să strângă farfuriile. Venindu-și în fire, bunica i s-a adresat mamei:

— Tu ce crezi despre povestea lui Ebbe Roe, Massebill?

— Păi, da, acasă la mine, pe Svefneyjar, se mai întâmpla ca pescarii să prindă câte o cambulă uriașă în plase, dar mereu ieșeau probleme. Rupea plasele, iar bărbații deveneau foarte încrezuți. De fiecare dată era musai să pornească imediat spre Flatey să se laude cu peștele. Și nici gust prea bun n-are.

31.

La școala primară în Danemarca 1940

Am rămas blocați în Danemarca până toamna și încă după aceea. Nu plecau decât puține vapoare spre Islanda, pentru că era periculos. Submarinele germane și britanice se vânau între ele neîncetat, încât nu mai rămăsese nici o singură balenă în mare neafectată de război. Bunica Georgía a plecat în toamnă, în faimoasa călătorie de la Petsamo, cu ocazia căreia două sute de islandezi care trăiau în țări scandinave au primit șansa de a se întoarce acasă cu vaporul *Esja,* fiind nevoiți mai întâi să facă o escală la Petsamo, un sătuc de pescari din extremitatea nordică a Finlandei. Bunica a insistat să nu o însoțim. „Nu-ți pui toate ouăle de aur pe același vapor”. Puti a făcut imediat pe jignitul: „Dar eu nu sunt ou de aur, mamă?”, pentru că urmau să plece împreună.

— Nu, tu ești un ou care chelește, i-am răspuns eu.

Eu și mama urma să plecăm cu următoarea ocazie. Care însă n-a mai avut loc. Tata dispăruse pe la mijlocul verii pentru a-și ocupa postul de război, iar noi două am rămas în reședința ambasadorului. În lumina evenimentelor, ambasada se închisese, însă vânzarea apartamentului de la etaj fusese întârziată mai multe luni din cauza ocupației. La început i-am păstrat și pe Helle, eroina noastră bucătăreasă, și pe șoferul Rainer. Acesta se trăgea din nobilimea franco-germană, dar toate documentele care o dovedeau se pierduseră în vacarmul Primului Război Mondial. Genele rămăseseră însă adânc înfipte în el, pentru că bătea din călcâie de câte ori era obligat să aștepte la vreun colț de stradă sau pe

trotuar. Purta trei sprâncene negre și stufoase: două pe frunte și una deasupra buzei superioare.

La începutul lunii septembrie, m-au înscris la școala din cartier. Prima zi n-a mers prea bine și m-am întors acasă decorată cu zgârieturi. Copiii mă înconjuraseră în curtea școlii și-mi strigaseră: *„Klipfisk! Klipfisk!”* (Pește sărat! Pește sărat!) A doua zi au început cursurile. Învățătorul era un domn gras cu voce pițigăiată.

— Și avem și o elevă nouă din Islanda, domnișoara Björnsson. Poate ai dori să ne spui câte ceva despre Islanda. E adevărat că acolo nu cresc copaci?

— Nu. Dar sunt foarte mici. Se spune că dacă te pierzi într-o pădure islandeză, tot ce trebuie să faci e să te ridici în picioare.

Copiii din clasă au râs foarte tare ca să-mi arate că râdeau de mine, nu la gluma mea.

— Dar se mai spune și că dacă vrei să vezi munții danezi trebuie să te apleci.

Pentru această insolență am fost bătută în curtea școlii și m-am întors acasă cu urechea însângerată. A doua zi am refuzat să mă mai duc, apoi a urmat o săptămână de grevă până când mama mi-a găsit o școală mică și liniștită lângă grădinile Rosenborg, care purta numele seducător de Sølvgades Skole, Școala de pe Strada Argintului, unde Rainer mă ducea cu mașina în fiecare dimineață.

Hărțuirea copiilor islandezi în școlile daneze părea să fi fost introdusă de parlament în programa școlară națională, din moment ce și în această școală primară am avut parte de exact același tratament ca în precedenta.

— Pește sărat! Pește sărat!

Profesorul era un bărbat înalt, blond, cu părul rar și ochelari cu lentile groase, care și-a încheiat prezentarea pronunțându-mi numele greșit, provocând hohote de râs dezlănțuite în clasă și apariția poreclei „Hebron”. Hotelul Hebron era un

bordel celebru pe vremea aceea, lucru deosebit de amuzant pentru copii.

— Salut, Hebron!

Așa începea fiecare oră de curs pentru mine, dar cel mai rău era în pauze, când mă împingeau de colo colo ca pe o capră râioasă. Am încercat să fac grevă din nou, dar mama a insistat cu încăpățânare că situația se va ameliora, împingându-mă în mașină în fiecare dimineață. Dar situația s-a înrăutățit. Uneori trebuia să fug efectiv de la școală. Din fericire, erau trei parcuri mari în apropiere din care puteam alege și tot felul de copaci în spatele cărora să mă ascund. Iar la colțul străzii era Muzeul Național de Artă al Danemarcei unde mă refugiam uneori, reușind să scap de copii prin labirintul său de coridoare. De atunci, am rămas cu această abilitate de a mă mișca prin muzee cu rapiditate, datorită privirii mele bine antrenate.

În toamna anului 1940, Muzeul Național de Artă al Danemarcei se afla, evident, sub control german. Nici urmă de cubism, fovism sau expresionism, numai nazism. Bărbați atletici manevrând sulițe și femei alăptând supuse. E uimitor cât de mărginiți sunt toți tiranii când vine vorba de artă. Naziștii au trimis un popor întreg la camera de gazare, dar nu suportau nici cea mai mică mutilare pe pânză.

32.

Rahatul altuia
1940

Copiii sunt creaturi crude, cu un simț animalic al mirosului și o intuiție ascuțită. Imediat au mirosit că nou-venita nu era doar islandeză, ci mai rău de-atât. Nu din întâmplare *Rățușca cea urâtă* e o poveste populară daneză.

Mama mă trimisese la școală avertizându-mă să nu-i las pe ceilalți copii să afle că vorbesc germană. În schimb, făcuse ea însăși greșeala de a-mi da la școală pâine de secară tradițională islandeză (bunicii Georgía îi plăcea atât de mult, că o învățase pe Helle cum s-o facă) umplută cu carne de focă afumată trimisă din țară, pe care o căraserăm după noi de la Lübeck. Mai rău, tăiase pâinea pe lat în loc s-o taie pe lung, cum fac danezii prin decret regal încă de la 1112.

— Ce mănânci acolo? Pâine cu rahat de focă? Și tăiată pe lat! Toată lumea se uită cruciș ca tine în Groenlanda?

— *Nein!*

Și asta mi-a pecetluit soarta. Disciplina germană i-a ținut sub teroare pe adulți în timpul ocupației Danemarcei; nimeni nu îndrăznea să-i critice pe germani sau pe danezii care vorbeau germană. Așa-numita luptă pentru eliberare a danezilor nu a început decât în ziua eliberării, când toți și-au dorit să fi fost eroi. Dar la copii, lucrurile stăteau diferit. Ceea ce acasă se vorbea în șoaptă, în curțile școlilor se repeta în gura mare. Da, în curți, pe străduțe, alei, coridoare și poteci. De fapt, rezistența daneză nu a existat decât printre copii.

Cuvântul danez pentru iad, *helvede,* nu e destul de puternic pentru a descrie ce am îndurat eu la Sølvgade. Fetele îmi dădeau foc la păr cu lumânări, iar băieții îmi băgau excremente calde și

puturoase în cizme și mă urmăreau de la distanță, prăpădindu-se de râs, în timp ce mă îmbrăcam la garderobă. Luându-mi atitudinea de popor supus – mândrie, mândrie, mândrie! –, m-am comportat ca și cum totul era absolut în regulă, mi-am băgat picioarele în rahatul danez și apoi mi-am văzut de drum însoțită de urletele victorioase și batjocoritoare ale unor Lasse și Björn. Ca de obicei, mașina mă aștepta în față, dar am ieșit pe o ușă lăturalnică direct în stradă. Nu am vrut să spurc mașina privată a Islandei.

E o senzație aparte să mergi în rahatul altuia. Și de atunci, am rămas cu o reticență de a mă plimba pe străzile Copenhagăi; de fiecare dată mi se pare că simt excrementele calde intrându-mi printre degete. Cu lacrimi în ochi și cu un nod în gât de mărimea unei grenade, am traversat Piața Primăriei, apoi am cotit pe Kalvebod Brygge. Mama nu era acasă, așa că Helle a fost cea care m-a strâns în brațe. Cu un piept generos, tocmai bun să te lipești de el, bucătăreasa noastră era o femeie scundă, cu brațele veșnic dezgolite, care semănau cu două franzele calde și îmbietoare (nu din cele coapte în formă, ci lăsate să dospească pe piatră). Fața veșnic presărată cu drojdie avea o expresie bine coaptă, dinții albi-cremoși, buzele gustoase și obrajii aurii ca plăcintele și stropiți cu pistrui care semănau cu semințele de susan de pe chifle. Dar în ziua aceea mi-a fost greu să mă abandonez la pieptul ei danez.

— Suntem puțin triste azi? m-a întrebat în daneză. O, Doamne, ce necaz! Hai să facem o baie și totul se va rezolva.

A promis să nu-i spună mamei despre micul accident din cizme. Nimeni nu trebuia să afle. Nici măcar Åse, prietena mea norvegiană. Ea mergea la școala germană și era invitată la aniversările copiilor din familii sus-puse. Fiica colaboratorului este cel mai frumos rod al ocupației. Ea era în siguranță, eu eram neadecvată oriunde aș fi mers.

Pentru Åse, eram prea daneză. La școală, eram prea nemțoaică. Și pentru toată lumea, eram prea islandeză. Nu mi-am găsit locul nicăieri. Și așa a fost toată viața mea. În Argentina după război, oamenii mă credeau nemțoaică și mă priveau chiorâș. În Germania, când și-au dat seama că fusesem în Argentina, m-au privit chiorâș. În țara mea, eram o nazistă, în America o comunistă, iar în timpul unei șederi în Uniunea Sovietică m-au acuzat de „comportament capitalist”. În Islanda, eram prea umblată, în preumblările mele prin lume, prea islandeză. Și niciodată nu am fost suficient de elegantă pentru reședința prezidențială din Bessastadir, în timp ce în Bolungarvík, unde locuiam cu marinarul meu Bæring, m-au poreclit „primadona”. Femeile îmi spuneau că beau ca un bărbat, bărbații – ca o curvă. În timpul aventurilor, eram prea avidă; în timpul relațiilor, prea frigidă. A naibii să fiu dacă mi-am găsit locul undeva, de-asta căutam tot timpul următoarea petrecere. O fugară incurabilă, veșnic nestatornică, mi-am început fuga nesfârșită prin viață la școala elementară Sølvgade în septembrie 1940.

33.

Anneli
1940

La jumătatea lunii noiembrie, am încetat să mai merg la școală. Am cunoscut o femeie cumsecade căreia i s-a făcut milă de mine când m-a găsit plângând pe o bancă în grădinile Rosenborg. De cum dispărea după colț mașina ambasadei, o porneam spre ușa roșie din capătul străzii și sunam la soneria pe care scria „A. Bellini”.

O chema Anneli, o doamnă îngrijită, cu un trandafir roșu în părul negru ca tăciunele și obrajii palizi și plini. De obicei, ședea la o masă acoperită cu o față albă, în dreptul unei ferestre înalte, și contempla exteriorul prin sticla mată, cu o expresie frumoasă, dar melancolică. Prin ea se vedea un fronton în trepte alb, o bucată de zid de cărămidă și, între cele două, o bucată de stradă. Aveam senzația că-și petrecea tot timpul supraveghind spațiul dintre cele două clădiri, de parcă ar fi așteptat pe cineva.

Era căsătorită cu un contratenor italian care devenise pilot în forța aeriană a lui Mussolini. Participase la invadarea Franței, una dintre cele mai smintite operațiuni din această absurditate totală care a fost al Doilea Război Mondial: italieni în floarea tinereții și-au sacrificat viețile pentru a schimba cuvântul *tabac* cu *tabacchi* pe firmele câtorva tutungerii din niște sătucuri din creierii Alpilor.

Asta se întâmpla în iunie și acum era noiembrie, iar doamna cu trandafir nu mai știa pe unde cântă tenorul ei. Dacă rămăsese înțepenit în fuzelaj pe vreun vârf înghețat din Alpi, dacă îi încânta pe locuitorii paradisului cu Do-urile lui extrem de înalte, ori dacă făcea pe craiul în cizmele lui înalte pe străzile Nisei, schimbând dragostea daneză pe

cea franceză, cântându-și ariile prin ușile rotative ale hotelurilor și prin vaginele fierbinți.

Am petrecut lungi dimineți împreună jucând cărți, ascultându-l pe Caruso învârtindu-se la gramofon, eu îi povesteam de-a fir apăr despre cuplul de ambasadori islandezi, iar ea îmi dădea lecții despre natura tragică a iubirii: „Fericirea e lucrul cel mai periculos. Căci cu cât te urcă mai sus, cu atât căderea va fi mai dură". În rest, petreceam lungi perioade de timp în tăcere, o fetiță islandeză de unsprezece ani și frumoasa daneză nefericită din dragoste italiană care în mintea mea avea patruzeci, cincizeci sau șaizeci de ani, dar care nu avea probabil decât treizeci. Obișnuia să amuțească în mijlocul conversației, privind pe fereastră timp îndelungat, nemișcată ca o păpușă de porțelan căreia doar genele îi flutură când și când – lungi, negre și atât de egale, încât păreau făcute în fabrică. Pe frunte avea trei semne din naștere care formau un triunghi amoros.

Din zi în zi devenea tot mai palidă, iar de fiecare dată când îmi luam la revedere, îmi dădea un cadou: un caiet, un disc de gramofon, un colier cu perle, cercei, ruj. „Să folosești un roșu-închis ziua și roșu-aprins seara". În loc să învăț pe dinafară numele marilor fluvii din Rusia și ale lacurilor din Suedia, învățam cum să devin o doamnă, luând lecții de machiaj și podoabe.

— Ți-ai dorit vreodată să te cheme altfel? m-a întrebat.

— Da.

— Cum?

— Dana.

— Dana? a pronunțat ea lungind vocalele. E un nume frumos. Poți să fii Dana ori de câte ori simți nevoia. Noi, femeile, trebuie să ne agățăm de tot ce putem.

Anneli jelea după doi iubiți morți: Pe cel cumsecade și bine-crescut, care o iubise prea mult, și pe italianul pentru care-l abandonase. Emilio îi

cântase ei și multor alte femei, vrăjindu-le pe puntea unui vas, în lumina unui crepuscul scandinav, iar ea se măritase cu el în aceeași zi în care ghinionistul Per pășise în calea unui glonț în pădurea Funen.

Acum ședea în apartamentul ei cu tavane înalte din Sølvgade nr. 6 și discuta despre logica inimii cu o mucoasă de la capătul insulelor. „Să nu te lași niciodată condusă de inimă sau de creier. Întotdeauna să ai aprobarea amândurora”. Iată o lecție care valora mai mult decât treisprezece ani de școală în Danemarca și aș fi făcut foarte bine să urmez micul sfat primit de la Anneli. Dar, în mod evident, l-am uitat de cum am trecut pragul casei ei și nu mi l-am mai amintit decât acum, o viață întreagă și o sută de bărbați mai târziu.

34.

Ora de educație sexuală
1940

Să mă fi distras faptul că la parter locuia o damă boită din cap până în picioare care se vindea soldaților germani? Îi întâlneam uneori pe scări, vioi la urcare, sătui la coborâre. Anneli mi-a povestit despre această îndeletnicire nocturnă pe care, dat fiind că eram doar un copil, n-o înțelegeam până la capăt, dar asta nu mă făcea mai puțin curioasă.

Într-o zi am văzut-o apărând în ușa apartamentului ei: o femeie cu pieptul generos și umeri lați care, în alte timpuri, ar fi putut foarte bine fi brutăreasă, o scandinavă blondă obișnuită, dar care acum stătea în prag machiată, dis-de-dimineață, îmbrăcată într-un furou roz-somon care abia dacă-i acoperea uneltele profesiei și cu degetele de la picioare ieșindu-i prin pantofii cu toc decupați în față. Cu un gest sprinten, se dădea la o parte ca să-i lase să intre pe soldații în cizme de piele până la genunchi, oferindu-le un zâmbet roșu la preț redus. Dar, deși avea ochii mari, ieșiți în afară ca de bufniță, privirea îi era la fel de goală ca a unui animal de circ dresat cu biciul.

În altă zi, niște colegi m-au reperat pe stradă, drept care am gonit spre ușa roșie de la numărul 6, dar din grabă am greșit soneria. Am fugit în sus pe scări imediat cum am auzit ușa închizându-se în urma mea, iar la capătul primelor trepte am dat de o ușă deschisă.

— O, bună dimineața, mica mea prietenă.

Era o voce de fumătoare, gravă și puțin împleticită. Acum, la distanță de-o viață, îmi dau seama că era probabil beată.

— Eu… eu am treabă la etaj.

— A, da? Locuiești aici?

— Da… de fapt, nu. Sunt doar…

Ochii îmi acaparaseră complet creierul, care era atât de ocupat să înregistreze fiecare pliu al furoului lucios și al gâtului cu pielea aspră, încât nici nu mai auzea, nici nu-mi mai controla coardele vocale. Femeia purta un lănțișor de aur în jurul gleznei groase, iar unghiile de la picioare erau date cu un roșu țipător. Părul i se revărsa blond strălucitor, o adevărată coamă de leu, perucă fără îndoială. Prin ceața alcoolului va fi observat pesemne cât eram de pierdută, palidă și cu respirația tăiată.

— Cunoști pe cineva în clădire?

— Ăă… nu.

S-a auzit soneria, iar din stradă răzbăteau prin ușă vocile și strigătele copiilor.

— Vrei să intri?

— Da.

Era întuneric înăuntru; holul lung era slab luminat de lămpi de perete, o lumină galbenă, leșinată, care scotea în evidență verdele tapetului întunecat. Am înaintat cu grijă, trecând pe lângă femeie ca și cum aș fi escaladat versantul unui munte; stâncile sânilor ei atârnau deasupra mea amenințătoare și o ceață fină îmi tulbura simțurile cu un amestec de parfum german de lux, sudoare daneză și cearșafuri murdare, poate chiar și o tentă de loțiune după bărbierit. Avea burta un pic proeminentă, iar ochii mei i-au urmărit centura furoului ca pe o cărare bătătorită de oi pe pantele abrupte. Atunci a închis ușa și mi-a luat-o înainte pe hol în geamăt de dușumele. Misterioasă ca o elfă și masivă ca o iapă.

— Te servesc cu ceva? O cola?

La capătul holului se găsea un intrând pe care-l transformase într-un fel de sală de așteptare: două sofale grena vechi și înguste în stil rococo, veioze strălucitoare cu franjuri și scrumiere cu picior. Pe pereți atârnau imagini care datau dinaintea inventării fotografiei: conace de țară zeelandeze și

vaci iutlandeze, pictate cu o meticulozitate europeană. Întotdeauna am fost întrucâtva fascinată de realismul acestor gravuri, oricât ar fi ele de banale, pentru că țara mea nu inspirase niciodată asemenea picturi. Înainte de nașterea primilor noștri fotografi, nu au existat niciun fel de reprezentări ale Islandei. Nu ne parveniseră imagini cu fiordurile sau câmpurile de lavă, nici din saga islandeze, nici din tablouri. Pe continent, în schimb, nu exista copac sau frunză care să fi rămas nereprezentat cu creionul sau alt instrument de gravură și o precizie demnă de Rembrandt.

— Te servesc cu ceva, dragă? O cola? a repetat ea.

Mi-am revenit și mi-am desprins ochii de la scenele pastorale idilice de pe pereți, de la câmpurile de porumb daneze și lacurile anexate de becurile germane.

— Da, mulțumesc.

A dispărut în spatele unei uși pe care a închis-o în urma ei, reapărând la scurt timp cu o sticluță plină cu un lichid închis la culoare. Văzusem oameni bând ceva asemănător în grădinile Tivoli. M-a poftit să mă așez pe una din sofale – mi-am tras fusta de la uniformă, bleumarin pe fundalul roșu-închis iar ea s-a așezat pe cealaltă, și-a înfipt o țigară în colțul gurii și a aprins un chibrit.

— Așa, dragă. Acum spune-mi despre tine. Nu ești la școală?

— Nu.

— De ce nu?

— Sunt bolnavă.

— Vai de mine. Dar mie mi se pare că ești o fetiță perfect sănătoasă. Și ce boală ai?

— Sunt islandeză.

— Islandeză? Și e ceva așa de grav?

— Da. Nu am voie să fiu într-o școală daneză. Ceilalți copii s-ar putea infecta.

A apucat-o tusea care s-a transformat într-un început de râs. Într-un pahar de cristal se afla un

sirop de culoare brună din care a sorbit. Eu am băut din cola care s-a dovedit neașteptat de sprințară: lichidul mi-a dansat pe limbă gâdilându-mi cerul gurii. Nu mai băusem sucuri acidulate până atunci și am reacționat printr-un strănut, scuipând picături negre care mi-au pătat fusta de lână aspră.

— Și care sunt principalele simptome ale acestei boli?

Mi-a zâmbit cu toți dinții, iar din felul în care vorbea mi-am dat seama că în alte vremuri pășise pe coridorul unei universități, ba chiar asistase la cursuri.

— Simptomele bolii?

— Da, cum se manifestă?

— Păi, te face să fii… singur.

— Singur?

— Da.

— Islandezul e întotdeauna singur?

— Da, suntem foarte puțini.

— Și nu e mai bine să fii rar decât să fii comun?

— Nu. Pentru că toată lumea vrea să te aibă.

— Dar nu e mai bine să fii aur decât fier?

— Nu, numai oamenii banali vor să aibă aur. Aurul nu e nici măcar frumos. Doar că toată lumea crede asta.

— Aurul nu e frumos? m-a întrebat, surprinsă.

— Nu. Lucrurile scumpe sunt întotdeauna cele mai urâte. Iar lucrurile gratuite sunt cele mai frumoase.

— Cine ți-a zis asta?

— Bunica.

A tăcut și m-a privit o vreme, apoi a mai luat o gură din paharul ei. Am îndrăznit și eu să iau încă o gură din cola mea, care avea un gust delicios în ciuda senzației pișcătoare ciudate din gură.

— Dar… nu sunteți implicați în război?

— Avem mai mulți bărbați în război.

— Ce fel de bărbați?

— Englezi. Nu sunt ca nemții. Ei au gin. Se întind peste tine?

— Ce?

— Soldații. Se întind peste tine?

— Da, uneori.

— Și nu te doare? Nu îți intră pușțile în coaste?

— Nu, nu, întâi și le scot… De fapt, au altfel de pușți, a spus ea țuguindu-și buzele ca să-și reprime zâmbetul larg care ar fi urmat inevitabil.

— E vorba de puță?

Timp de două secunde a rămas fără cuvinte, fixându-mă, luptându-se să nu izbucnească în râs și mușcându-și buzele. Dar chiar atunci i-a scăpat fumul prin nări: femeia semăna cu un dragon politicos care nu vrea să strice o petrecere reușită cu focul și fumul lui și se retrage într-un colț.

— Da… ha, ha. E vorba de… he, he… de puță. Ești amuzantă.

— Și e ca o pușcă? am întrebat eu sceptică.

— Da, ție nu ți se pare? mi-a răspuns, strângând din nou din buze ca să-și împiedice un rânjet, în același timp scoțându-și țigara din colțul gurii și strivind-o în scrumiera cu picior care s-a clătinat puțin din cauza gestului hotărât.

— Bucătăreasa noastră spune că puța e ca o floare cu susul în jos.

De data asta a izbucnit în râs.

— O floare cu susul în jos?

— Da, ca o lalea, spune ea.

Femeii i s-a părut la fel de amuzant și a repetat cuvântul „lalea”, ceea ce a făcut-o să râdă și mai tare.

M-am grăbit să apăr comparația lui Helle și am adăugat pe un ton serios:

— Dar nu e greu să o bagi înăuntru…? Adică, e așa de îngustă, iar ea e atât de… laleaua, adică, e atât de pleoștită.

— Da, sigur, sigur că e puțin… puțin pleoștită.

A trebuit să se întrerupă puțin pentru a-și șterge lacrimile din colțul ochilor.

— Dar nu, nu…

Nu reușea să continue din cauza râsului care de-acum nu se mai manifesta sonor.

— De-asta trebuie să începi cu o vrajă pentru a transforma laleaua în… castravete.

M-a lăsat cu gura căscată:

— Castravete? Și cum se face?

Cursul acesta se dovedea mai interesant și decât educația pe care o primeam la etajul al treilea. Terminasem școala elementară în două luni, iar acum frecventam deja liceul vieții, unde învățam cum să devin o doamnă și o târfă în același timp.

— Asta, să zicem… e ceva ce facem noi cu farmecele noastre.

— Farmece?

— Da, când un bărbat vede o femeie frumoasă se transformă în… într-o legumă, o legumă!

Hohotul de râs care a urmat a fost mai degrabă ca o criză epileptică.

— Se transformă în legume!

Era râsul îmbibat de bere și răgușit de tutun pe care l-am auzit cu toții într-o cârciumă daneză.

M-am simțit jenată, cum s-ar fi simțit oricine în prezența unei persoane care și-a pierdut controlul, și am zâmbit forțat. Aveam senzația că profesorul își pierduse șirul gândurilor, așa că am hotărât să-i îndrept din nou atenția asupra subiectului cu cele mai mari șanse de a-mi pica la examen.

— Dar ce este chestia care iese din puță? Nu iese ceva din ea?

Prostituata s-a lăsat să planeze lin, coborând de pe culmile râsului, asemenea unei bufnițe cu aripi lungi și a aterizat pe cuvintele următoare:

— Se cheamă… spermă.

A dat drumul unui țipăt de bufniță și s-a aplecat în față acoperindu-și ochii, ochii atât de mari.

— Și e multă?

A ridicat privirea și m-a fixat, surprinsă.

— E… e cam ca gemul. Cam cât gem ai întinde pe o felie de pâine prăjită.

— Ai gustat-o?

— Da.

— Și ce gust are?

— Nu știu. Seamănă puțin cu… ai încercat vreodată stridii?

— Da.

Cu o vară înainte fusesem într-o călătorie în Flandra cu mama și cu tata și mâncasem stridii în Ostende. Aveau gust de muci de morsă, așa a spus mama.

— Atunci e ca un gem de stridii?

— Da, a răspuns blonda râzând ușor.

— Bleah, am zis strâmbându-mă. Dar tot poți să faci copii cu ea?

— Da, a răspuns daneza cu ochi mari, iar semnul exclamării i-a rămas înțepenit în gât.

Doamne Dumnezeule. Ce sistem ciudat avea și proiectul ăsta uriesesc numit viață, și ce reguli ciudate! Pentru a da viață, femeile trebuiau să se dea cu ruj roșu pe buze și să poarte bluze strâmte pentru ca lalelele să se transforme în castraveți. Apoi trebuiau să frământe castravetele până când ieșea din el gemul de stridii, pe care îl vărsau peste „ouă", apoi așteptau câteva zile până când din maglavaisul ăla se forma o față.

— Și tu ai mulți copii? am continuat eu s-o chestionez pe prostituata daneză, asemenea unei foci disperate să ajungă pe uscat și care în sfârșit se apropie de țărm.

A ezitat, iar vocea ei lăsase râsul mult în urmă când mi-a răspuns într-un final:

— Da. Doi.

— Numai doi? am întrebat eu ca o tâmpită. Dar Annel… dar vin bărbați la tine în fiecare zi!

— Poftim? a răspuns ea pierdută în gândurile ei.

— Dar vin bărbați la tine în fiecare zi. Cum de ai doar doi copii?

M-a fixat cu ochii ei cât farfuriile și s-a cufundat într-o tăcere siderată. Ar fi putut alege o seamă de alte răspunsuri, dar a optat pentru cel mai simplu.

— Nu, eu… n-am decât doi. Doar doi copii.

Iar în vocea ei s-a simțit o undă de durere.

— Și merg la școala de pe Strada Argintului? am continuat eu ca cel mai tâmpit copil din lume.

— Nu.

Și-a tras nasul. Uneori lacrimile pornesc spre ieșirea cea mai apropiată și curg prin nări.

— Sunt… sunt la bunica lor.

— Și e bine?

— Bine? Ce?

— Să faci chestia aia cu puța…

— Bine?

A stat o clipă pe gânduri, a mai luat o înghițitură din medicament, a pus paharul jos și apoi a întredeschis gura formând o grimasă, în același timp frecându-și marginea de jos a ochiului stâng cu degetul arătător. M-a privit, cu obrajii tremurând, și mi-a spus:

— Nu.

După care a adăugat inspirând în același timp:

— Nu, nu e bine.

Pentru a-și stăpâni lacrimile, a mai luat o înghițitură.

— Și atunci de ce o faci? am întrebat eu fără milă.

Nu mi-a răspuns, a rămas așa privind în gol ca un conductor de tren epuizat care a traversat lumea în lung și-n lat toată viața și pe care acum l-a oprit brusc Dumnezeu ca să-l chestioneze în legătură cu rostul vieții lui.

— O faci pentru bani? am continuat eu ca cel mai groaznic nazist.

— Nu, a răspuns ea până la urmă pe un ton perfect calm. Nu o fac pentru bani, ci pentru soțul meu.

— Ești măritată?

— Da, a spus ea și a început în sfârșit să plângă. Totul e… totul pentru soțul meu. Voiau… voiau să-l trimită în Germania, într-un lagăr… de prizonieri. Dar așa…

Pe măsură ce vorbea, suspinele se intensificau, eliberând emoții pe care le ținuse închise ca într-o celulă timp de luni de zile.

— … așa… cel puțin va primi mâncare bună.

În drumul lor spre obraji, lacrimile au antrenat fardul de pleoape, formând dâre albăstrui care, la întâlnirea cu pudra, au căpătat margini albe, în timp ce forma de potcoavă a gurii ei dădea o tentă tragicomică rujului de buze. Dintr-odată întregul edificiu cosmetic se prăbușise; femeia frumoasă se transformase într-un maldăr de carne și păr ciufulit.

„Totul pentru soțul meu!” cred că a mai murmurat printre sughițuri.

Așadar, nu aveam de-a face cu o vânzătoare de trup obișnuită, ci cu o victimă de război. Și poate că tocmai ea reprezenta adevărata Rezistență, o femeie care se opunea ocupației în singurul mod în care putea, salvând viața unui bărbat cu farmecele ei.

S-a oprit din plâns la fel de brusc cum se pornise și a început să râdă. Apoi, într-un acces de furie, m-a privit cu ciudă, mi-a zis s-o iau din loc, să nu suflu o vorbă nimănui și, oricum, ce dracu’ făceam pierzând vremea în casa ei. O mucoasă islandeză care ar fi trebuit să fie la școală! Nici faptul că veneam dintr-o țară friguroasă, nici războiul nu erau vreo scuză, și oricum nici măcar nu era război aici, nu se dădeau lupte, practic nu era niciun pericol!

— Chiar nu se găsește nicio școală islandeză pentru tine?! Nu se poate să nu fie vreuna!

— Nu. Sunt ultimul copil islandez din Europa.

Parcursesem deja tot drumul până la ușă, iar furia ei părea să accentueze mirosul învăluitor de parfum pe care-l emana părul răvășit și pieptul care nu mai era acoperit de mătase, ci de un sutien bej de război, dat fiind că neglijeul i se desfăcuse în jurul taliei și îi atârna de-o parte și de alta a

corpului asemenea cortinei deschise care încadrează scena pe care se joacă o mare tragedie.

— Căcaturi! Numai prostii vorbești. Gata, ajunge! Cară-te! Vii tu și-ți bagi nasul în treburile altora. Ieși afară, am zis!

— Ghiozdanul, am măcănit eu.

— Da? Unde e?! a strigat la mine ca o învățătoare isterică.

Fără să-i răspund, am luat-o la fugă înapoi pe coridor până la canapea și mi-am înșfăcat geanta de piele căreia băieții îi spuneau „Germania" pentru că semăna cu forma țării.

Înainte să ajung la ușă, s-a auzit soneria. Învățătoarea și-a înghițit furia ca prin minune, și-a strâns centura neglijeului, s-a aranjat în oglinda din hol, transformându-se din femeie în prostituată într-o clipită. M-am strecurat pe lângă ea, hârșâind tapetul cu ghiozdanul. S-a auzit soneria din nou. Femeia a venit în urma mea, mi-a aruncat un zâmbet rece și a ciripit:

— *Guten Tag.*

În ușă stătea un *Offtzier* tânăr și durduliu, îmbrăcat într-o uniformă de un verde glacial. Mustața i-a tresărit ușor când a dat cu ochii de mine, nedumerit: să fie a) fiica prostituatei, b) cea mai tânără practicantă a celei mai vechi meserii din lume sau c) clienta precedentă? L-am lăsat pradă speculațiilor și am țâșnit în sus pe scări, hotărâtă să nu mai greșesc niciodată soneria.

35.

Burta cățelei și un Dumnezeu numit Praf 2009

Lóa a plecat. Mi-o fi lăsat ceva bun? Da, așa se pare. Oare ce-o fi? *Skyr*[61]? Terci de ovăz? Nu mai țin minte nimic, biata de mine. Sigur că l-am mâncat deja. Dar acum nu-mi mai amintesc dacă mi-e foame. Dacă mi-a fost foame, adică, și acum sunt sătulă. Se pare că am pierdut legătura cu stomacul. Are propria lui rațiune.

Nu știu nici în ce zi suntem, dar cred că e aproape amiază. N-are cum să fie un motiv suficient de bun pentru a-ți trage sufletul. O voi spune clar și răspicat: cu cât mă apropii de furnal, cu atât mi se par mai inutile zilele. Cine bate cu obrăznicie la fereastra mea? Vântul? Permiteți-mi să-i răspund cu aceeași monedă! Și lui, și cerului cenușiu de culoarea ficatului, și copacilor îndoiți de vânt cu frunzele lor sărăcăcioase care seamănă cu niște batiste îndelung folosite. Asta ca să vă faceți o idee despre vara islandeză, la fel de plăcută ca o gripă. Scuip pe mizeria asta pe care ne-o bagă pe gât, zi de zi, nouă, celor care am trăit sub o lumină mai blândă decât sputa scârbavnică pe care ne-o oferă această ploaie. Pe deasupra, mai și cade dintr-un cer care seamănă cu burta udă și urât mirositoare a unei cățele. Da, asta-i soarta noastră, a islandezilor, să stăm chirciți sub burta unei cățele de pripas. Sub țâțele ei proeminente care nu au nimic altceva de oferit decât țurțuri reci și sterili.

Eu, pasărea condamnată să zacă la pat, afirm: zilele devin tot mai diluate pe măsură ce înaintezi în viață. La început, existența ni se pare enormă, iar noi ne părem insignifianți; o sorbim cu nesaț. Ne petrecem viața lipăind-o lacomi până când ne dăm seama că nu a mai rămas nimic de stors din ea

și realizăm că noi înșine suntem mult mai importanți decât zilele, decât timpul și toate lucrurile pe care le numim realitate, fenomen pe care bărbații îl venerează de secole, dar care pălește devenind insignifiant în comparație cu irealitatea. A fost marele meu noroc în viață să mă eliberez de cea dintâi și să mă pun în slujba celei din urmă. Am simțit o eliberare completă în momentul în care nu a mai trebuit să mă ridic din pat, să-mi torn lapte în castron, să bâjbâi și să deschid plicuri, să mă uit la televizor și să dau telefoane. Atunci am început să mă bucur de viață pentru prima dată, când n-am mai fost nevoită s-o trăiesc și, prin urmare, am ajuns s-o prețuiesc în secret. Așa că să nu-mi plângă nimeni de milă pentru că vegetez în garajul ăsta strâmt, dintr-un cartier anonim, pentru că în sfârșit am descoperit viața. Și pe Dumnezeu. Îl văd dacă-mi pun ochelarii, pe podea lângă chiuvetă: un ghemotoc mic de praf, transparent și ușor, care nu se mișcă decât când se deschide ușa. Îi spun Praf. Și îl venerez cu aceste versuri:

„Lăudat fie Praful, Domnul Dumnezeul meu
Căci el de dorință carnală mă izbăvește
Și putregaiul cu miros de pește îmi sfințește”.

Fericirea înseamnă să nu posezi nimic. Și să crezi în Praf.

36.

Toată lumea iubește războiul
2009

Trag cu ochiul peste tăblia patului și mă văd acolo jos în viață, minusculă ca un pistrui pe o față îndepărtată, atât de agasată de hărțuiala micilor mei colegi danezi, dar și arzând de entuziasm pentru ceea ce plutea în aer.

Ființele umane au tot timpul nevoie de dezastre. Dacă nu ni le oferă natura, ni le facem noi. Firește că războiul era distractiv. Firește că n-aș fi vrut pentru nimic în lume să-l ratez. Trăiam atât de intens, încât anumite momente vibrau efectiv ca schimbătorul de viteze negru al unui tractor vechi. Vor exista mereu secții ale sufletului omenesc în care astfel de evenimente vor fi întâmpinate cu brațele deschise: șefii de secție vor sări de pe scaune, se vor trage scurt de bretele în dreptul pieptului, își vor sprijini picioarele pe birou și vor închina un pahar cu angajații lor: „Ei bine, dragi colegi, în sfârșit vom avea parte de acțiune! A început războiul!”

Iată cam ce mi-a mărturisit un ungur imediat după război, cum stăteam amândoi afundați într-un compartiment de tren argentinian. „Uneori nu pricep cum de-am rezistat, să mă târăsc prin noroiul înghețat chiar și zile la rând sau să tremur îngropat sub zăpadă săptămâni întregi, săptămâni infernale în care nu se întâmpla nimic. Asta era cel mai rău. Sau să mărșăluiesc cinci sute de kilometri cu tălpile bocancilor găurite și cu treizeci de kilograme în spate și… Da, chiar așa, am purtat aceiași chiloți patru ani! Dar cumva nu-ți venea să te plângi, într-un mod ciudat, erai fericit. Bărbații de-acum se trezesc în ciripit de păsări și aromă de cafea și-și petrec ziua frământându-se dacă rapoartele întocmite de ei vor fi pe gustul șefilor

sau dacă-i înșală nevestele. Și le e dor să li se abată o ploaie de gloanțe asupra capetelor”.

Pe timp de război, toată lumea se simte bine pentru că nimeni nu are de ales. Pe timp de pace, pe oameni îi apucă nefericirea pentru că trebuie să aleagă și să refuze. Toate războaiele se nasc, așadar, din tânjirea infinită a omului după fericire. De nimic nu se tem oamenii mai mult decât de pace pe pământ.

Omul preferă să fie pasagerul roții destinului în loc să-i decidă el traiectoria. Și cu atât mai puțin vrea să-și asume responsabilitatea pentru destinul respectiv, ceea ce explică de ce-i venerează pe cei care și-o asumă.

Iar când e vorba de destin, războiul ni-l oferă pe cel mai radical. De aceea ne simțim așa de bine pe timp de război, ne găsim pacea interioară. Al Doilea Război Mondial a fost războiul ideal pentru că a fost, așa cum l-a definit Goebbels, *der Totale Krieg* – războiul total, atotprezent: a cuprins întregul continent și a năpăstuit până la ultimul suflet, nelăsând pe nimeni neatins.

37.

Feminitate
1940

Da, așa era pe timp de război. Pe fiecare scară din Copenhaga locuiau femei… Nu, să reformulăm: la fiecare etaj din fiecare oraș european – Oslo, Lyon, Lublin – existau uși încuiate, iar în spatele fiecăreia, mari destine. La oricare dintre ele ai fi bătut, s-ar fi deschis asemenea unui roman de o mie de pagini – tragic, dramatic, trist, pasionant, incredibil și mult, mult prea lung. Fiecare ușă a fiecărei case din fiecare oraș semăna cu o copertă de carte pe care scria cu litere de foc: *M-a părăsit pentru Hitler, Mireasa lui Mussolini*, *Am făcut-o pentru soțul meu…*

Anneli mi-a deschis ușa într-un halat deschis la culoare și s-a întors imediat în pat. Părul nepieptănat i se revărsa pe umeri. Era mult mai lung decât mi-l imaginasem. Am urmat-o și m-am sprijinit de marginea patului.

— Ai întârziat azi, a murmurat pe un ton pierit.

— Da.

Era incredibil de frumoasă astfel întinsă, apatică, cu capul afundat într-o pernă mare și pufoasă. Pleoapele îi cădeau grele la sfârșitul fiecărei propoziții.

— Unde-ai fost?

— Eu…

N-am putut să continui. Era prima dată când înșelam. Și, cel mai grav, cu o prostituată. Cu o prostituată beată.

— Nu poți să stai mult azi. Sunt atât de obosită.

— Da, nu, nu. O să plec. E târziu.

— Poți să-mi promiți ceva, Dana?

— Da, ce?

— Să-ți amintești mereu, tot restul vieții, să nu… să nu-i lași să te prindă.

— Da… Să mă prindă?

— Da. Vor încerca negreșit.

— Germanii?

A zâmbit pierit.

— Bărbații.

— Bărbații?

— Da. Să te ferești de ei.

A închis ochii infinit de încet. Genele i se zbăteau ca aripile de fluture.

— De toți bărbații? Nu doar de germani?

— Toți bărbații sunt germani.

Părea conștientă de dublul înțeles, pentru că am avut senzația că disting un surâs ironic în privirea ei. Și totuși, nu aveam decât unsprezece ani.

— Nu tata, el e islandez. Iar soțul tău! Nu e italian?

— Dana, mai promite-mi și că…

— Ce?

— Că n-o să devii femeie.

De data asta eram complet derutată.

— Să nu devin femeie?

— Da. Femeile au o viață așa de grea. Să fii doar o persoană. Nu femeie.

— Ă?

— Da. Promite-mi. Nu femeie.

A repetat ultima parte aproape inaudibil, ca un alergător care trece epuizat linia de finiș și-i transmite gâfâind un mesaj important cuiva care mai are de alergat întreaga cursă a vieții ei. Închidea ochii după ce termina de rostit fiecare propoziție. Dar cât de frumoasă era acolo pe pernă. Aproape îmi venea s-o sărut, buzele acelea roșii, oricât ar putea părea de ciudat. Tânjeam să îi ofer un sărut apăsat și umed, să-mi lipesc buzele de gura ei cărnoasă, să-i ling limba. Cum adică? „Să nu devii femeie”. Oare devenisem bărbat? Cu aceste cuvinte, se pare că Anneli cea suferindă din dragoste mă transformase pesemne din fetiță în bărbat, aprinzând în mine un foc până atunci necunoscut. M-am pomenit brusc un pitic bântuit

de poluții nocturne stând în fața Albei-ca-Zăpada, paralizat de părul ei negru ca abanosul, de pielea ei albă ca zăpada și de buzele roșii ca sângele.

— Uită-te la mine. Zac în patul ăsta pentru că… a fi femeie e ca și cum… e o boală și gata.

— Ă? Ce?

Surzisem din cauza dorinței. Ea a părut că intuiește acest lucru pentru că a început să se adreseze mai mult propriului delir decât mie.

— A fi femeie e o boală. O boală mortală. Singurul remediu e să devii bărbat, dar… pentru că ni se spune sexul slab și cât trăim ei urzesc planuri să… ne bage în așternut, să ne vadă întinse în pat…

A aruncat o privire fugară spre noptiera albă. Pe ea se afla ceva ce semăna cu o scrisoare deasupra unui plic desfăcut. Fusese împăturită, iar o treime din ea stătea drept în sus, astfel încât lumina veiozei pătrundea prin hârtie din partea opusă lăsând să se vadă o caligrafie neîndemânatică, cu cerneală albastră. Apoi a ridicat din nou privirea spre mine și a zis:

— Toți bărbații sunt germani. Să nu uiți asta, Dana. Și promite-mi că n-o să porți niciodată o stea galbenă.

A pronunțat cuvintele cu un calm nepotrivit cu suferința care se întrevedea dincolo de ele. A mai închis o dată ochii pe jumătate, timp de o clipă, apoi s-a uitat la mine și a repetat:

— Să nu porți niciodată o stea galbenă.

Nu-mi dădusem seama că femeia aceasta, care mi se păruse un model într-o reclamă la vin și trandafiri, avea sânge de luptătoare. Credeam că dragostea era singurul ei zeu. Că era întâi femeie, apoi o persoană. Dar această lecție mi-a rămas gravată în memorie mai bine decât celelalte despre organele iubirii, poate tocmai pentru că n-am înțeles prea mult din avertizările ei despre stele galbene și bărbații care sunt cu toții germani. Uneori ținem minte mai degrabă lucrurile pe care

nu le înțelegem. Dar mi-am însușit lecția și am hotărât să nu iubesc niciodată până în punctul în care să ajung cu cineva în așternut din dragoste (doar dacă nu e pentru propria plăcere) sau din simplul motiv că sunt femeie. N-am reușit niciodată să mă țin de a doua parte, dar de prima am reușit. N-am iubit niciodată sută la sută. Căci ar fi fost imprudent. Nimeni n-ar trebui să-și pună la fript inima întreagă. E mai bine dacă o tai în patru, frigi una sau două bucăți în tigaie, iar pe restul le bagi la congelator.

Epuizată la sfârșitul prelegerii, Anneli a continuat să-mi vorbească cu ochii închiși. M-am ridicat în picioare. Trăgând în sus de pleoape cu greutate, mi-a luat mâna în ale ei, care erau moi și albe (abia acum realizez că obrajii și mâinile femeii erau fără îndoială umflate de la medicamente și suferința din dragoste). M-am aplecat, am sărutat-o pe obraz și i-am simțit prospețimea tomnatică pe buzele mele primăvăratice. Un sărut dintre cele mai caste. Îmi ferecasem în mine orice dorință carnală înainte de a o săruta. Și astfel mi-am pierdut definitiv inocența. Prima mea reprimare în calitate de adult.

În sufletul meu, tulpina unei flori produsese un boboc minuscul, negru și păros: floarea-pasiunii își implântase rădăcinile, iar la cei unsprezece ani ai mei prezentam primele semne ale feminității. Pe care imediat m-am grăbit s-o reneg. Dar nu tocmai asta mă îndemnase Anneli să fac? Eram complet năucită de toate semnalele contradictorii pe care le primisem în acea zi mare.

Mi-a zâmbit și, cu privirea, mi-a indicat o cutie bogat ornamentată care se afla pe un scaun lângă ușa deschisă. Era de mărimea cutiei cu trabucuri a bunicului, pătrată și lăcuită cu negru, decorată cu perle negre și o oglinjoară pe capac; îmi vedeam lăcomia reflectată în ea. Era o cutie de bijuterii. Am desfăcut mica încuietoare și am ridicat capacul. Era goală, dar acasă aveam diverse mici

obiecte pe care mi le dăruise în săptămânile trecute și pe care le puteam pune în ea. Interiorul era căptușit cu catifea trandafirie care emana un miros ispititor, atrăgându-mă spre adâncurile ei roz. Am inhalat mireasma puternică: o combinație de parfumuri diferite pulverizate parcă pe carnea apetisantă în momente de plăcere, unde se amestecaseră cu secrețiile trupului: umezeala gâtului și rouă subsuorilor.

Am simțit chemarea ademenitoare a acelor esențe feminine. Vino, vino încoace, fetițo. Și tu vei fi femeie, femeie. Nu te gândi că ai scăpare, scăpare. Vino încoace cu organele tale de copil și zâmbetul cu gropițe și lasă-mă să ți le umplu cu îndoieli și dileme. Și tu va trebui să treci prin viață sub greutatea sânilor, să te tapetezi cu creme, parfumuri și vopseluri, să te lupți cu grăsimea și să înfrunți sângerări și nașteri dificile, pentru ca apoi să-ți pierzi valoarea și să fii exilată în țara ridurilor, aruncată la coșul vieții. Femeie! Femeie! Durerea extatică te așteaptă în spatele cortinei sângerii. Ai crezut că ești un copil pe cale de a deveni o persoană, iar acum îți dai seama că nu vei deveni decât femeie.

38.

Tânără vrăjitoare
1940

La sfârșitul unei zile lungi la Școala Vieții de pe Strada Argintului numărul 6 din Copenhaga, am pășit afară în după-amiaza de noiembrie cu prețioasa cutie în mână. Umbra rândului de clădiri cu șase etaje de vizavi ajungea până la etajul al cincilea de pe partea mea, iar în josul străzii frunzele îngălbenite din Grădina Rosenborg străluceau în raze orizontale. Copenhaga era la fel de frumoasă ca oricând. Forțele de ocupație nu cuceriseră încă arborii și lumina. Aerul era plin de o răcoare plăcută pe care, în mintea mea de copil, o puneam pe seama zidurilor groase de piatră ale orașului care ascundeau un miez înghețat (tundra daneză), în care iarna persista și transpira surghiunită pe timpul verii, dar care expira aer rece de cum soarele înceta să mai atingă zidurile.

Am așteptat o vreme pe trepte, aruncând priviri prudente de-a lungul trotuarului. Colegii mei de școală nu se vedeau nicăieri, așa că am parcurs distanța până la colț într-o goană, apoi am încetinit, mergând agale spre centrul orașului, pe partea cu parcul pentru a profita de soare, cu ghiozdanul pe umăr și cutia în mână.

Nu erau mulți oameni în jur, așa că mi-am permis un altfel de mers, impus de această zi; o energie feminină nouă îmi electriza umbletul; pășeam cu spatele drept, ca o expertă, ceea ce-mi dădea impresia că semăn mai mult cu Dana. Simțeam lâna aspră a fustei cum flirtează cu picioarele zgribulite de frig, dezgolite până la șosetele înalte, albe și pantofii negri cu șiret. Dacă mai devreme avuseseră talpa joasă, acum le crescuseră tocuri înalte, sau cel puțin așa aveam eu senzația. Bobocul negru și păros se umfla cu

fiecare pas. Da, mă transformasem în femeie, exact ceea ce Anneli mă pusese să promit că n-o să fac. Felul acesta încrezător, grațios de a păși era însoțit de un sentiment de vină, și ce putea fi mai matur decât să te simți vinovată pentru că ai devenit sexy? Irezistibil de sexy, sexy după care se umblă cu limba scoasă.

Un bărbat într-o haină deschisă la culoare, cu pălărie neagră venea din față. Am continuat să pășesc apăsat, ținând cutia feminității în mână. El înainta repede pe trotuar, ținându-și capul puțin înclinat, iar pălăria îi ascundea fața ca un scut, în mod evident un german. Pe măsură ce se apropia, am putut să-i disting bărbia, apoi nasul. Bărbatul semăna ca două picături de apă cu Tyrone Power, adoratul femeilor de la Hollywood. Tocmai el avea să fie primul martor al feminității mele nou-născute! Gândul a acționat ca niște foaie asupra puterilor mele vrăjitorești abia descoperite; cu ajutorul lor, îmi va fi ușor să-l fac pe bărbatul cu pălărie să-mi cadă la picioare. În câteva secunde avea să-i lase gura apă după bucățica delicioasă în care se transformase trupul meu; nouă pași mai târziu, German Power avea să cadă în genunchi ca un soldat împușcat și, cu lacrimi în ochi, să o implore pe fata care tocmai eclozase din copilărie să ia cina cu el la Hotel d'Angleterre și apoi să-l însoțească la cinema la Dagmar Teatret. Seara urma să fie încununată cu jocuri de amor roșu-aprins în cabina unui vas ancorat în Nyhavn. Copilul din mine nu-și putea imagina actul amoros mai detaliat de atât: o simplă natură moartă cu un șemineu, o pălărie și genunchii dezgoliți ai unei fete.

Un zâmbet diavolesc mi s-a așternut pe buze conștientizând cât de sigură era victoria; nu reușeam să înțeleg cum de femeile se pot simți inferioare bărbaților când au așa o putere asupra lor. Încrucișarea pașilor noștri devenea iminentă așa că mi-am fixat privirea pe borul pălăriei lui;

cât de curând, de sub acesta vor țâșni două scântei, ațâțând exaltarea mea inflamabilă, incendiindu-ne privirile. Ca măsură de siguranță însă, am vrut să deschid cutia cea sexy pentru a elibera duhul feminin, în chip de ajutor. Dar încuietoarea se blocase. N-am reușit să deschid nenorocita de cutie. Când am ridicat privirea, German Power trecuse de mine. Am rămas privind în urma lui, primul meu făt-frumos, cum dispare pe Strada Prințesei.

Oftând de frustrare, m-am aplecat asupra cutiei și, după ceva eforturi, am reușit în sfârșit s-o deschid. Arătam pesemne ca o toxicomană când mi-am băgat nasul în ea și am tras pe nas cu nesaț toate emanațiile feminine, care mi s-au dus drept în creier. Și dacă într-adevăr femeile sunt sexul slab, atunci de-asta mi s-au înmuiat brusc genunchii. Am simțit o crenguță înflorindu-mi între picioare și o amorțeală cuprinzându-mi sfârcurile. Bobocul s-a deschis, iar floarea mi s-a întins pe toată burta și mai jos. Păroasă, neagră. Neagră și păroasă. Totul s-a încețoșat în jur, dar, în loc să mă prăbușesc, am pornit clătinându-mă pe lângă gardul parcului cu cutia deschisă, salivând și șchiopătând de poftă trupească.

Gardul a lăsat curând loc unei căsuțe din cărămidă, un soi de templu neoclasic transformat ulterior în restaurant, aș zice, dar care pe vremea aceea funcționa ca toaletă publică cu indicatoare în daneză și de o curățenie germană. Nu se vedea niciun angajat. M-am furișat în toaleta femeilor, am încuiat ușa, am lăsat jos ghiozdanul și cutia și mi-am dat binețe în oglinda aburită. Desfăcându-mi gulerul, m-a invadat o dorință și mai puternică la vederea propriului trup: tot mai excitată, inima a început să-mi bubuie când mi-am dezgolit un sân și m-am pomenit frecându-mi bobocul vieții de marginea glacială a chiuvetei, apoi de colț, ceea ce s-a dovedit o idee și mai bună. Am dat cu ochii de un mop într-un colț, l-am înșfăcat instinctiv și mi l-

am vârât între picioare, călărindu-l ca o vrăjitoare nebună și strigând în daneză: „Toți bărbații sunt germani. Toți bărbații sunt germani”.

Magia dintre coapsele mele se amplifica cu fiecare frecare, turnându-mi satisfacție în trup și suflet așa cum torni terciul de ovăz într-un castron. La sfârșit, am apucat bine coada și m-am izbit cu toată puterea de ea, despărțite doar de fustă și chiloți, după care m-am lăsat să alunec pe bățul tare și am avut ceea ce femeile ar numi o urmă de orgasm. A fost departe de un orgasm deplin, firește, dar suficient cât să-mi ajungă pe moment, mai mult decât suficient. Căci m-am lăsat să cad țeapănă pe podeaua murdară și am rămas așa o bună bucată de vreme, privind fix plăcile albe, sclipitoare și bombardându-mă cu întrebări cam tot atât de numeroase ca stelele care sclipeau în aer de jur-împrejurul meu, majoritatea galbene.

Prin crăpătura de sub ușă am zărit niște picioare groase și obosite de femeie, încălțate în saboți de lemn tociți, mișcându-se țepene pe trotuarul de afară, târându-și tălpile acompaniate de o mătură.

Am sărit în picioare și am tras apa neconvingător, ca un efect de sunet nereușit într-o piesă de teatru proastă. Mi-am luat cutia și ghiozdanul și pe-aci ți-e drumul. Afară, am dat de o vrăjitoare bătrână într-un halat albastru care ținea strâns în mână o mătură, prietena ei de-o jumătate de secol. Iar în acel moment am înțeles de ce le numiseră bărbații „vrăjitoare” pe toate femeile care preferau măturile în locul daravelelor lor. Eram o vrăjitoare. Iar această idee m-a urmărit toată viața și niciodată mai puternic ca acum, deși am renunțat de multă vreme la astfel de plăceri, dat fiind că sunt cvasi-invalidă acum, o babă nesuferită cu perucă, țintuită la pat. Niciodată nu m-am considerat o femeie frumoasă sau superbă. Unii bărbați m-au găsit atrăgătoare, poate, amuzantă, futabilă. Dar n-am fost niciodată o

femeie frumoasă, superbă. N-am fost. Nu, nu. Am fost o vrăjitoare.

39.

Sărbătoritul
1940

Cutia de bijuterii s-a dovedit a fi ultimul cadou de la Anneli, căci a doua zi nu a venit să-mi deschidă ușa, nici mai târziu în aceeași zi când am revenit după ce hoinărisem prin muzeu și prin parc, asaltată de puseuri de anxietate. Poate că murise sau poate se plictisise de mine? Poate că avea de gând să-și petreacă următorii patru ani în pat scriind o poveste de dragoste nemuritoare care nu va fi publicată niciodată pentru că nimeni n-ar bănui că o femeie atât de frumoasă e în stare să scrie.

Războiul se concentra mai mult sau mai puțin pe a despărți oamenii, a-i face să se piardă unii de alții. Pe timp de război, toată lumea era singură. Până și soldatul care se antrena pentru a fi o cască în plus într-un escadron de o sută. Până și soția lui care rămăsese acasă și lucra la linia de asamblare alături de alte sute ca ea. Până și prizonierul care dormea într-o celulă plină până la refuz.

Dar nimeni nu era la fel de exasperant de singur ca Führerul. Mă îndoiesc că a existat în istorie un personaj la fel de singur precum Adolf Hitler. De aceea insista ca toți locuitorii teritoriilor cucerite să-l salute pe nume: *„Heil Hitler!”* Și nu s-au făcut niciodată atâtea eforturi pentru a menaja fixațiile unui bărbat. Întâi și-ntâi, o națiune întreagă s-a transformat într-o uriașă petrecere de ziua lui de naștere, sărbătorită zilnic, la care participa toată lumea îmbrăcată în hainele cele mai bune și cu părul dat cu briantină, prieteni și dușmani deopotrivă purtând însemnul lui pe brat pentru a nu exista vreo confuzie, cântându-i ode, oferindu-i nesfârșite daruri (în general, propriile vieți) și stând drepți în prezența lui, alcătuind cu

trupurile torturi aniversare uriașe și ridicând brațele în aer în loc de lumânări, o mie de lumânări pentru Reichul milenar, pe care băiețelul însingurat să le stingă și la care să vocifereze de la tribuna lui, de pe tron: Adolf Hitler, eternul sărbătorit. Dar asta nu era însă de-ajuns, căci, după tort, băiețelul dorea să se joace cu soldățeii lui de plumb, să-și folosească toate noile jucării…

Singurătatea micului Hjalti era așa de mare, de fapt, că devenise o gaură neagră, un vid înfometat care aspira totul în calea sa, care cerea neîncetat noi victime pentru ca el însuși să nu fie aspirat de ea. „*Blut muß fließen!*” „Niciodată nu sunt suficiente sacrificii umane!” Dar odată consumat tot sângele, gaura neagră s-a umflat înghițindu-i capul, iar el s-a înecat în propria izolare. Da. Al Doilea Război Mondial a fost mai mult sau mai puțin despre a-i face pe toți locuitorii planetei la fel de însingurați ca cel care l-a pornit.

Pe timp de război, suntem mereu singuri și, sincer, cred că această singurătate mi-a modelat într-o anumită măsură viața; întotdeauna am găsit întrucâtva tristă nevoia asta de a-ți petrece toată viața în compania acelorași oameni.

40.

Albă ca spuma mării
1940

Eu și mama am rămas singure în două sute de metri pătrați, ca două oi rătăcite, prizoniere ale unei pagini din istoria Islandei care fusese deja scrisă, dar încă aștepta să fie tipărită.

Am tot revenit și am bătut la ușa mută a lui Anneli, dar curând zilele mele de școală au luat sfârșit. Directorul adjunct a sunat-o pe mama într-un final și i-a explicat situația: fiica nu mai pusese piciorul la școală de cinci săptămâni întregi. Mama a primit vestea foarte urât. După ce și-a înghițit șocul, a trecut din modul defensiv în cel ofensiv dezlănțuindu-și furia asupra profesorului danez în maniera glacială a celor din Breidafjördur: de ce mama dracului a așteptat cinci săptămâni întregi înainte s-o informeze? Copila ar fi putut-o apuca pe căi greșite!

Și a început să se dezbrace prin toalete publice, am adăugat eu în șoaptă, îngenunchind lângă pat pentru a-mi aranja pe ascuns bijuteriile în cutie.

Vocea ascuțită de insulară făcea să răsune podelele, izbindu-se de rozeta de ghips de pe tavan. „Așa ceva este inceptabil!” a exclamat ea într-o daneză stâlcită. Greșeala de vocabular, tonul furios și pronunția precară nu făceau decât să amplifice ecoul și să sublinieze faptul că aici se găseau două persoane cumsecade blocate în locul greșit.

Dar noi ne-am dat toată silința să ne simțim cât mai bine, iar săptămânile dinainte de acel Crăciun au fost printre cele mai bune din toți acei ani de război. I-am mărturisit mamei cum am chiulit de la școală, apoi i-am povestit ce pățisem acolo, fără să insist asupra anumitor aspecte ale relelor tratamente îndurate, pentru a nu o face să se simtă

vinovată. Chiar și-așa, a plâns și m-a îmbrățișat, strângându-mă tare cu fața în părul ei negru și des. Aș putea jura că am simțit o aromă de alge. După care s-a stabilit că-mi va fi ea însăși profesoară până la Crăciun; avea tot timpul din lume și suficienți bani cât să ne ajungă până la Anul Nou.

M-a învățat daneză, aritmetică și ortografie. Dar și să cos și să gătesc: terci de ovăz, sos beșamel, piure de cartofi și sos pentru friptură. Am învățat cum să fac toate aceste mâncăruri cu mama și le-am ținut minte o viață întreagă. Se face mult prea mult caz de cărți la școală. Desigur, cele mai reușite erau momentele în care nu ne propuneam nimic și făceam totul. Genul de „tot" pe care îl țin minte și azi.

Mama fierbea ouă sub tavanul înalt de patru metri, iar eu stăteam întinsă pe canapea și citeam scrisori de la tata – „Aici ne trezesc la ora patru, *früh am Morgen,* cum spun ei. Cine se trezește de dimineață departe ajunge!" – sau răsfoiam revista *Familie Journal* din care aflam despre vedetele germane de cinema. Dintr-odată, mama apărea legănându-se pe tocuri înalte și făcea o piruetă în mijlocul camerei. „Cum o găsești pe această doamnă frumoasă, frumoasă?" Apoi izbucnea zgomotos în râs. Îi făcea plăcere să probeze cele treizeci de perechi de pantofi pe care bunica le lăsase în dulap și să mă pună să-i evaluez prestația pe tocuri. Pașii ei răsunau plăcut pe podelele care străluceau ceruite. Mama mea Massa cea masivă. Pe drum înapoi, se oprea uneori în dreptul pianului cu coadă și își trecea un deget pe clape tânjind să invoce câteva sunete magice din creatura tripedă. Același principiu se aplică fără îndoială și bărbaților când mângâie o femeie. „Dacă n-ai nicio șansă, atunci mergi pe pipăite", cum ar fi spus bunica Vera.

Am pus scrisoarea și revistele deoparte, anticipând nerăbdătoare următoarea defilare: era o ocazie bună pentru a-mi observa mama și a o

admira, această femeie uimitoare, uimitoare. Pulpele i se îngroșaseră, burta îi crescuse, în timp ce sânii se micșoraseră formând un pervaz orizontal deasupra cutiei toracice. Părul rămăsese la fel de des și-i încadra fața sănătoasă care, datorită palorii și buzelor roșii, îmi amintea puțin de a lui Anneli, deși erau, bineînțeles, foarte diferite. Anneli era o roză delicată, mama o focă cu ochi aprigi.

Frumusețea mamei era mai degrabă islandeză, așa cum se spune despre coastele pietroase ale munților Thórsmörk că sunt frumoase. Avea niște sprâncene frumoase și, desigur, albeața aceea insulară, pielea albă, albă pentru care o invidiasem mereu și de care se îndrăgostise probabil tata. Poetul Steinn o numise „Albă ca spuma mării”. Pielea mea, în schimb, nu era decât o pânză întinsă pe oase, căreia mai târziu am reușit să-i dau puțină culoare cu țigări și alcool. Bunica Verbjörg suferea de aceeași problemă ca și mine, ceea ce înseamnă că mama sigur moștenise pielea frumoasă de la tatăl ei, Salómon. Era un fenomen deloc neobișnuit în Breidafjördur, unde timp de secole insularii se hrăniseră cu seu de focă, fin ca focul și alb ca laptele.

— Mama, l-ai părăsit pe tata? am întrebat-o eu când s-a încheiat parada modei.

— Nu el e cel care a plecat?

— Dar când se întoarce, zic, nu vrei să se mai întoarcă la noi?

— Dacă se mai…

Din respect pentru mine, și-a întrerupt ideea care circula prin mintea fiecărei femei din Europa în anul 1940, spunând în schimb:

— Nu știu, tu ce-ai vrea?

— Eu? Eu nu vreau decât ca Hjalti să se înece cu propriile urlete și să se termine toată treaba asta, iar tata să vină aici ca să putem pleca înapoi acasă în Islanda. Nu, acasă în insule. Mâine.

Era o afirmație ciudat de copilăroasă din gura unei femei proaspăt încoronate. Mi-a zâmbit cu buzele strânse, s-a aplecat în față și a izbucnit în râs.

— Vai, micuța mea.

Apoi a venit în grabă spre mine, s-a aruncat pe canapea, mi-a răvășit părul ca pentru a-mi da de înțeles ce vis naiv era acesta, iar la sfârșit m-a luat în brațe. A fost bine, atât de bine.

— Mâine! m-a imitat ea, râzând.

Apoi și-a schimbat brusc tonul într-unul serios.

— Cât mi-aș dori să se termine nebunia asta mâine.

— Și l-ai primi pe tata înapoi atunci?

Și-a ațintit ochii albaștri în ai mei; sub sprâncenele dese, negre, privirea ei semăna cu fiordul acoperit de nori grei. Apoi a întors capul și a rămas timp de-o clipă fixând cu privirea sufrageria, dincolo de pianul cu coadă și, mai departe, prin ușa deschisă către sala de mese încoronată cu cristal, da, tocmai până în bucătăria unde două ouă albe fierbeau cu o nepăsare nechibzuită în cratiță. Nu se gândea la ele, ci la alte obiecte la fel de fragile, care fierbeau la rândul lor; am simțit acest lucru. A tăcut timp de un minut lung, așa cum fac uneori părinții cu copiii lor când trebuie să le transmită un sfat de viață care nu poate fi comunicat prin cuvinte. Apoi s-a ridicat și a ieșit din sufragerie, a trecut pe lângă pianul cu coadă, prin ușa deschisă care dădea în sala de mese încoronată cu cristal, și tocmai până în bucătăria unde două ouă albe fierbeau cu o nepăsare nechibzuită în cratiță. A făcut acest lucru încălțată în cizme albe cu toc și șireturi: sunetul pașilor ei răsuna în toată casa asemenea pașilor unui soldat, tocmai până în bucătărie. Era limpede ce spuneau tocurile.

41.

Adio, Copenhaga
1941

După Crăciun, totul s-a schimbat. Jón Krabbe, crabul curtenitor, s-a prezentat cu părul alb strălucind în soarele noului an și ne-a anunțat că apartamentul ambasadei în care locuiam cu mama fusese vândut. Într-o săptămână, urma să se mute în el o nouă eminență germană împreună cu soția lui. „Va lucra la Ministerul Educației, de unde va coordona instrucția copiilor danezi. Au de gând să implementeze reforme", a explicat Krabbe fără a lăsa, ca de obicei, să transpară vreun fel de judecată în cuvintele lui. Am lăsat un bilet în frigider pentru noii chiriași: „Copiii care vorbesc germană mănâncă bătaie în școlile daneze".

Nu era ăsta colaboraționism?

Ne-am mutat amândouă la sora tatei, Kylla, care locuia în Zeeland împreună cu soțul ei feroez. Mai trăiau și alți compatrioți ai lui acolo, oameni prietenoși, cu ochii mici, pe care i-am întâmpinat cu brațele deschise în timpul penuriei de islandezi din acei ani de război. Dat fiind că feroezii sunt un popor și mai mic decât al nostru, ne înțelegem excelent. Nu trebuie să ne străduim să le fim egali, așa cum facem cu alte națiii nordice.

Mi-a plăcut la mătușa Kylla și m-am distrat mutând din loc munții din Zeeland aruncând cu pietre în ei – vacile sunt singurele formațiuni care se ridică deasupra câmpurilor lor plate. Odată am coborât pe țărm ca să vedem „marea daneză", una dintre cele mai triste priveliști pe care mi-a fost dat să le văd vreodată. În scurt timp însă, mama a devenit neliniștită. Nu se simțea bine în casa altuia. S-au căutat soluții. Nu-i era ușor să-și găsească de lucru, poate din cauza limbii, iar după ce auzise toate poveștile mele despre școlile daneze, nu se

grăbea să mă înscrie într-un loc în care aș fi putut fi hărțuită din nou.

Până la urmă, tata a salvat situația. După mai multe telefoane, reușise, prin niște cunoștințe, să-i găsească mamei de lucru ca menajeră la familia unui medic din Lübeck. Singura problemă era că nu mai aveau loc pentru încă un copil pe lângă cei șase care locuiau deja acolo. După și mai multe telefoane, s-a găsit următoarea soluție pe termen scurt: un coleg al tatei de la Facultatea de studii nordice din Lübeck, dr. Helmut Baum, care acum lucra în cadrul Biroului de contabilitate de război de la Berlin, își ținea soția și copiii la o distanță sigură de ororile războiului, pe insula Amrum din Marea Nordului. Eram bine-venită să stau la ei până în primăvară.

42.

Corespondență nocturnă
2009

O, da. Petrec nopți lungi întinsă în pat, în lumina albastră a monitorului, o zeiță cu părul cărunt, despletit, cu noada roșcată (escarele) și o sclipire de jăratic pe buze (țigara), și contemplu neantul, orice-ar însemna asta. Când și când, arunc câte un adverb în lume pentru a-i tachina pe bărbații tineri de cealaltă parte a planetei și le aplic câte-un *poke* rudelor mele de pe conturi fictive, dar în cea mai mare parte a timpului sunt ocupată să mor. *Fumatul ucide*, mă liniștește pachetul, dar durează mult prea mult.

A muri… O, moarte, vino cât mai degrabă ca să ne putem vedea de treabă.

Moartea locuiește în noapte, se odihnește încă cu rucsacul ei mare în spinare, toiagul și bocceaua, pe ciotul unui trunchi de copac din mijlocul pădurii întunecate, cu ochii tiviți cu negru și un rânjet obosit, icteric. Așteaptă, dar aruncă priviri de-a lungul potecii înfrunzite care duce până la mine. Prin ceața groasă, tremurătoare a secundelor, îi văd ochii arzători.

Vine. Vine curând.

Noaptea de noiembrie e neagră și umedă cu zgomote de furtună. Fermierul atotputernic din cer plesnește din când în când cu crengi înfiorate de acoperișul meu din tablă ondulată ca și cum ar vrea să mă pedepsească.

E-mailurile ajung la mine cu un ciripit, se așază pe plapuma mea ca niște păsări după o lungă călătorie din țările calde cibernetice, cu ochii strălucitori, radiind în mijlocul tenebrelor mele. Le citesc pe cele care mă inspiră. Australianul îmi spune că e mândru de Bod, care și-a atins mult râvnitul țel de 137 de kilograme pe banca de

ridicat greutăți și că va sărbători invitând paisprezece ouă la micul dejun. Îi răspund pe loc că eu, Linda, va trebui să am acum o discuție cu mocofanul meu de iubit islandez care nu reușește mai mult de 95 de kilograme. Nu prea se va dormi în Melbourne în următoarele câteva nopți.

În tenebrele de afară, planeta se rotește către soare, răsucindu-se ca un bătrân în pat, cu toți copacii ei africani și munții islandezi, musculițele din Lofoten, turnurile din Toronto și mulțimile forfotitoare din Bombay și Delhi. O, ce mi-ar plăcea să fiu Dumnezeu. O bătrână și Dumnezeu în același timp. Care seduce și torturează bărbații în același timp. Și le controlează viețile tuturor Jónilor din lumea asta. Nimic nu e imposibil pentru cel care vrea să moară, după cum spune vechiul proverb islandez. Prin urmare, trimit un e-mail nocturn fiilor mei:

> *Sfârșitul e tot mai aproape. E limpede că nu există viață după moarte, așa că mai bine să profit de ocazie cât îmi mai picură sânge prin degete. Nu pot decât să sper că voi mai aveți ceva de trăit, eu însă sunt pe drum spre cuptor. Mi se spune că voi arde la o mie de grade, ceea ce-mi ușurează sarcina de a vă trimite gânduri călduroase. Cândva ați fost viața mea, dar acum nu-mi mai rămâne decât această viață, nu-mi mai rămân decât bătăile inimii mele stafidite și sclifosite și vreo câteva gânduri răsuflate care se rotesc pe fundul creierului meu precum zațul într-o chiuvetă. Nu pot spune că mi-ați lipsit, pentru că nimănui nu-i e dor de cei pe care i-a trădat, și nici n-ar mai avea vreun rost: mortul de la groapă nu se mai întoarce. Cu toate acestea, sunteți în continuare fiii mei, oricât de mult ați*

nega această realitate. Iar acesta este și, în mod evident, va fi handicapul vostru pentru tot restul vieții. Sunt cum sunt și nimeni nu scapă de ereditate. Ce se trage din pisică șoareci mănâncă.

Adio, băieții mei dragi.

Îmi iau rămas-bun fără să vărs o lacrimă. Și nu vă las nimic, mai puțin o oală de noapte albă și un scaun rotativ în stare destul de bună. Mi-ați înfulecat economiile de-o viață și le-ați și căcat deja, dacă înțeleg eu bine. Nu am nicio intenție să vă fac neplăceri după moarte, deși aș avea toate motivele. Mă despart de această viață total consumată și epuizată și nu mă aștept să am vreo dorință să revin să vă bântui. Fiți fericiți, regii mei dragi, oriunde ați fi: aproape sau departe. Fie ca Fermierul atotputernic din ferma cerurilor să vă binecuvânteze pe voi și pe toți copiii voștri.

Vă doresc noapte bună,
Mama Voastră

Un sfert de oră mai târziu sosește un răspuns din Norvegia. Se trezesc devreme acolo pe coasta de vest. Ólafur al meu e scurt și la obiect:

Bună, mama. N-ai primit felicitarea de Crăciun pe care ți-am trimis-o Crăciunul trecut? Numai bine, ÓHJ.

Nu. Asta e unul dintre luxurile vieții într-un garaj: te poți lipsi de toată corespondența pe hârtie enervantă. Era ceva special?

Nu-mi răspunde.

43.

Mamă de regi
1959-1969

Îi cheamă Haraldur, Ólafur și Magnús pe fiii mei. Hazardul a făcut să aleg numele a trei regi norvegieni minori: Harald Păr-Frumos, Ólaf Tryggvason și Magnús Legislatorul. Iar eu sunt Herbjörg, mama regilor. Așa cum o impune rangul, am încercat să particip cât mai discret la concepția lor pentru a nu perturba genele regale paterne în drumul lor spre și dinspre uterul meu. Așa se face că nu au moștenit nici trăsăturile feței mamei lor, nici caracterul ei blând și iubitor.

Haraldur a venit pe lume în ’59, cu un cap uriaș, care mi-a făcut bazinul praf. A fost un copil foarte nesuferit (într-atât, încât am fugit departe de leagănul lui), un adolescent insipid și un adult anost. Genele mercantile nu au sărit departe de trunchi. Haraldur avea interese diverse și devora tot ce îi ieșea în cale. Dar toate cunoștințele dispăreau fără urmă în claia de păr care-i ținea loc de cap, fără a mai fi văzute vreodată. Sorbea lumea întreagă, dar nu dădea nimic înapoi, exact ca tatăl lui în afaceri. Mereu mi-a amintit de sugativa care se folosea pe vremuri în birouri. Iar fix în mijlocul ei se afla o pată neagră ca cerneala: sentința pe care o pronunțase împotriva mamei lui pentru că-l abandonase la bunica cât timp ea se destrăbăla la *Die Sexyger Jahre in Deutschland.* N-avea niciun rost să-l provoci cu povești despre isprăvile petrecăreței lui mame pe continent. Nu i-a putut niciodată suferi pe Beatleși.

Haraldur e un avocat înnăscut și s-ar fi putut lipsi de toți anii ăia de studii superioare. M-am oferit să depun mărturie că băiatul n-are nevoie să dea examene, dat fiind că, înainte de a împlini patru ani, construise un întreg dosar împotriva

mamei lui pentru neglijență, pe care-l susținuse în fața unei instanțe islandeze fictive, intentându-i ulterior o sumedenie de alte procese. Lăcomia însă l-a împiedicat mereu să apere pe altcineva decât pe el însuși. Prin urmare, s-a specializat în speculații. Principala activitate a lui Haraldur este achiziționarea de case și apartamente în care locuiesc alți oameni. Cu siguranță, sensul existenței nu s-a regăsit printre materiile predate la Facultatea de Drept din cadrul Universității din Islanda.

Ólafur Helgi a venit pe lume în 1965. I-am ales numele inconștient. În ciuda numelui de sfânt (Helgi), Ólafur al meu semăna mai mult cu regele viking Ólafur Tryggvason decât cu tizul lui, Ólafur cel Sfânt. Cu un spirit încăpățânat, dar inimă de misionar, a călătorit în jurul lumii pentru a răspândi credința în el însuși. A dezvoltat devreme un interes pentru gastronomie și numai eu sunt de vină pentru asta, căci am fost o bucătăreasă leneșă, iar el era tot timpul înfometat. După ce a cochetat cu una și cu alta, viața l-a purtat în diverse bucătării ale lumii. Multă vreme a condus bucătăria unui centru de tratament balnear, iar pentru scurtă vreme un serviciu de catering în Newcastle, dar englezii i s-au părut prea zgârie-brânză.

Acum trăiește în Bergen, deja de mulți ani, livrează bufete suedeze pregătite de propria firmă, cred, dar ce-i spune el de fapt maică-sii? Nimic, firește. Nici cât un cur de cârnat. De când am fost la el acum câțiva ani, nu mi-a trimis decât felicitări de Crăciun uscate ca iasca.

Pe mezinul meu îl cheamă Magnús, Prințul Cartof, născut în primăvara lui 1969, a treia mea încercare de a da naștere unui geniu. Și râdeți voi, râdeți, dar chiar i se potrivește numele Magnús Legislatorul pentru că l-a depășit profesional pe tatăl său, Jón cel din Urmă, expertul în genealogii. Câtă generozitate din partea mea să mă fi măritat

și să fi născut atâția oameni ai legii, eu care iubesc fărădelegea. Magnús a urmat exemplul fratelui său și își câștigă pâinea în finanțe. El este bancherul familiei, sau bancster, cum li se spune acum.

Treaba lui era să le fluture măgarilor morcovul pe sub nas, făcându-i să se autoiluzioneze că pot împrumuta pe loc o viață mai bună, începând chiar de azi, că nu trebuie să trudească din greu toată viața pentru a-și cumpăra casa de vis în care să moară. La mine în Breidafjördur, trebuia să curgă sudoarea a șaisprezece generații înainte de a-ți putea construi un acoperiș cât de cât deasupra capului, dar toți acești oameni voiau să aibă totul până în weekend. Iar Magnús al meu a fost pe fază și le-a oferit împrumuturi pe viață, faimoasele credite de tip „coș" în mai multe valute.

În loc ca fiecare rată plătită lunar să reducă suma împrumutată inițial, se adăuga pe deasupra. Astfel încât rata următoare era și mai mare, iar suma împrumutată creștea ca Făt-Frumos și ipoteca pentru un apartament la etajul întâi se umfla până la etajul al patrulea. La sfârșitul crizei financiare, care a lăsat în urmă o monedă națională la pământ, oamenii se îndatoraseră cât valoarea întregului bloc, ceea ce nu înseamnă că n-au trebuit să-și părăsească apartamentele și să-și facă cuib în magazia pentru biciclete.

Dintotdeauna a fost puțin ciudată viața în Islanda.

Acești mari cămătari (de exemplu, șefii lui Magnús) au profitat, fără putință de tăgadă, de înrobirea prin credite a oamenilor obișnuiți și apoi și-au dus câștigurile pe piață, unde au speculat titluri de valori și acțiuni, până când s-au întors acasă, asemenea bătrânului tată din poveste, cu patru mere stricate în sac. Iată geniul *boom*-ului economic al Islandei în toată splendoarea lui. Au reușit să scufunde până și firma de transport naval Eimskip, înființată de bunicul Sveinn în 1914. Ceea ce nu face decât să adeverească noul proverb:

cel care nu posedă nimic poate face orice, dar cel care posedă totul nu poate face nimic.

Așadar, Magnús al meu a fost lovit foarte tare de criză. Și el făcuse un credit enorm care i s-a prăbușit în cap. S-a dus terasa, la fel și casa, deși mașina a supraviețuit cu caroseria puțin șifonată. Și când te gândești că abia se punea înapoi pe picioare după divorțul din urmă cu șase ani, eveniment care l-a lovit așa de tare, că a sfârșit în arest la domiciliu autoimpus. Nenorocirile vin cu grămada, în timp ce norocul călătorește întotdeauna singur, spuneau oamenii din vechime. Întreprinzătoarea Ragnheidur, fosta soție a lui Magnús și mama copiilor lui, nu s-a limitat la a-l înșela în toaletele publice pentru persoanele cu dizabilități din tot orașul, lucru pe care soacra ei l-a descoperit cu multă șiretenie, ci l-a lăsat fără nimic, iar asta după ce jucase rolul de *primus motor* în planul de a vinde vechea și draga mea casă. Este și va rămâne mereu dușmanca mea preferată.

Îi spun Paparuda pentru că, de obicei, în urma ei vin ploi torențiale. Odată, a reușit s-o facă să plângă până și pe văduva cvadruplă care sunt. În schimb, ea umblă afișând un zâmbet de oțel, mereu aranjată și radioasă. Minciuni și trădare sunt ultimele lucruri care le vin în minte oamenilor când îi pupă pe obraz, cu atât mai puțin pasiune. Nu, mai degrabă un eglefin frigid. Lucru pe care mi l-a confirmat al meu Prinț Cartof plângând, chiar în acest garaj, cu un an în urmă: era rece ca gheața în dormitor. În vest, acestor femei li se spune pești congelați. Prin urmare, bietul de el a ieșit din căsnicie înghețat bocnă și n-a mai reușit să-și încălzească unealta decât ani mai târziu, când o femeie mărunțică cu un zâmbet de Buddha i-a decongelat-o cu degetele ei tantrice.

Cât despre Paparuda, și-a purtat răcitorul prin tot orașul, ademenind bărbați inocenți care au confundat glacialitatea ei cu dragostea,

abandonându-și copiii și casele. Dóra, mare cititoare de reviste de scandal, mi-a povestit despre doi tați de familie pe care i-a atras în congelatorul ei, doar ca să se trezească degerați în propriile grădini la crăpatul zorilor: soțiile îi găsiseră dezbrăcați și zgribuliți, cu inimile proaspăt frânte și cu fire de păr pubian pe buze.

44.

Sfârșitul copilăriei
1941

Așadar, după aproape un an la Copenhaga, eu și mama ne-am aventurat în imperiul nazist cu carne afumată feroeză în coșul de picnic și gânduri islandeze în cap. N-a fost ușor să ne dăm seama unde se termina Danemarca și unde începea Germania. În toate satele domnea aceeași atmosferă de al Treilea Reich. Trenul a încetinit când a trecut prin Flensburg, ca pentru a le permite pasagerilor să admire steagurile proaspăt spălate, străzile imaculate și vitrinele magazinelor strălucitoare, pline cu fotografii ale Führerului și ale tuturor copiilor lui blonzi. Nu puteai să te faci că nu vezi: fiecare clanță din acel oraș din cărămidă roșie emana bucuria victoriei și încrederii în sine, și nici chiar pietrele cubice din pavaj nu puteau ascunde mândria pentru cele mai recente cuceriri teritoriale: Ungaria, Cehoslovacia și România fuseseră băgate și ele-n tolbă. Am coborât pe peron, am schimbat trenul și ne-am așezat într-un vagon care scuipa fum, purtându-ne cu mare zgomot spre Marea Nordului. Acolo se găsea, și se găsește încă, portul Dagebüll, care s-a dovedit a fi punctul terminus, sfârșitul copilăriei mele.

Cum era și firesc, mă încânta ideea de a „pleca de acasă” și de a descoperi noi orizonturi, însă despărțirea de mama m-a marcat. Trenul s-a oprit în mijlocul „orașului” compus din două case, un hotel și un peron de gară. De acolo am mers pe jos până în port, două femei în pardesiuri, una înaltă, cealaltă scundă, una blondă, cealaltă brună. Strâmtorarea financiară nu-i permisese mamei să cumpere două bilete de feribot și intenționa să-și ia la revedere de la mine pe chei. Urma să mă îmbarc

singură pe feribot și să fiu întâmpinată la celălalt capăt de străini. Pentru a-mi ridica moralul, mama mi-a povestit despre bunica Vera și mi-a cântat:

„Barca plutește, barca plutește,
Pe marea de lacrimi plutește.
Între patru scânduri departe de mal,
Ne-ndreptăm împreună spre marele final”.

Marinarii obișnuiau să cânte strofa asta pentru a-și înfrunta fricile când erau nevoiți să iasă pe mare pe vreme nesigură. Dar pe mine nu mă consolau defel, absorbită cum eram de sentimentul nou-nouț care creștea în mine cu fiecare pas. O mică pupă se strecurase în măruntaiele mele și se metamorfoza într-o omidă, apoi un vierme, pentru ca în final să devină un hamster mic. Iar la vederea mării care se întindea dincolo de chei, hamsterul s-a expandat brusc transformându-se într-un castor matur care-și împingea botul în sus pe gâtul meu, încercând repetat să-și plesnească limba de gingia mea. Mi-am desfăcut fularul roșu, dar în zadar. Nu reușeam să pricep ce se întâmplă cu mine. Nu mai avusesem niciodată un astfel de intrus în piept. Pusese stăpânire pe trupul meu. Singura mea certitudine era că nu aveam niciun control asupra lui, lucru care nu făcea decât să-mi exacerbeze plânsul și nodul din gât, expresie pe care o voi învăța abia mai târziu.

Era un feribot mic, dar fluxul îl ridicase, astfel încât pasarela părea aproape orizontală. Mai mulți pasageri îmbrăcați elegant au urcat la bord. În drum spre chei, mama mi-a oferit cel mai important sfat al ei: „Și nu uita să te rogi pentru tatăl tău”. Apoi s-a oprit, a lăsat jos valizele tari de lemn, a ei și a mea, și m-a întrebat dacă totul va fi bine de-acum. N-am reușit să pronunț niciun cuvânt, nici să scot vreun sunet din cauza castorului al cărui bot îmi bloca gâtul, plesnindu-și

încontinuu limba de gingiile mele. Printr-un efort inimaginabil, am reușit totuși să înghit, dar atunci mi-au explodat ochii și am început să plâng cu lacrimi fierbinți. Pe dinăuntru strigam: Mama! Mami! Nu mă trimite pe mare! Nu mă părăsi! Nu mă lăsa singură!

Nu înțelegeam nimic. Eu care fusesem atât de nerăbdătoare! Dar nu, acum nu puteam rămâne fără mama. M-a luat în brațe și a reușit să-mi spună câteva vorbe de alinare înainte să izbucnească și ea brusc. La început am crezut că râde. Dar când și-a scos batista albă brodată, mi-am dat seama că era la fel de disperată ca mine, dacă nu mai mult. Am privit-o uimită, femeia cea mai puternică născută vreodată pe fața pământului, stătea acum cu sufletul franjuri și chipul bucăți, singurul ei refugiu fiind batista subțire. Dintr-odată am simțit că era mai slabă decât mine și că eu trebuia s-o consolez pe ea, sentiment atât de trist însă, că m-am pus din nou pe plâns. Un domn cu pălărie a trecut pe lângă noi și ne-a aruncat o privire – două muieri bocind. Apoi lumea bărbaților a sunat din corn de plecare.

— Să nu uiți, Herra, draga mea, te iubesc. Mama te iubește și îți va duce dorul în fiecare zi și noapte. Și ne vom revedea la primăvară.

Un bărbat în uniformă mi-a cărat valiza la bord, iar eu m-am îndepărtat încet pe pasarela care se unduia în ritmul lacrimilor mele. Apoi am dat fuga în partea din față a feribotului care se desprindea de chei și i-am făcut disperată mamei cu mâna. În acea zi de ianuarie sclipitoare și înghețată, stătea pe cheiul german, cu părul în bătaia vântului scandinav, și îi făcea cu mâna copilului ei. Pieptul i se înălța și i se scufunda. Și a rămas acolo făcând cu mâna și după ce vaporul îi întorsese spatele, iar eu mă mutasem în partea din spate a punții și parcursesem deja o distanță apreciabilă. Am urmărit-o pe mama micșorându-se până a devenit o fetiță, apoi o păpușă și, în final, un soldățel de

plumb. Se tot ștergea la ochi cu mâna cealaltă. Până la urmă, a fost singura persoană rămasă pe chei și apoi a dispărut ca soarele la apus, dincolo de linia orizontului mării.

Mama mea iubită.

Subconștientul meu, care-mi citise deja biografia, desigur, știa foarte bine că despărțirea noastră va dura mult mai mult decât lunile ianuarie, februarie, martie și aprilie 1941. Până și sora lui mai mică și superficială, conștiința, a perceput faptul că mă aflam într-un punct de răscruce al vieții mele. Copilăria mea se sfârșise.

Stă scris în cartea vieții că fiecare capitol al existenței noastre se încheie cu o cădere nervoasă. Ne prezentăm pentru următorul renăscuți, după ce ne vom fi plâns toate lacrimile, slăbiți de tânguielile care ne răsună încă în suflet. În această stare am sosit pe insula Amrum – o fetiță islandeză însingurată care-și pierduse și tatăl, și mama într-un joc de pocher cu conducătorii neînduplecați ai lumii.

45.

Amrum
1941

Amrum e una dintre insulele frizone, acele bancuri de nisip alb care lucesc ca o salbă de cercei pe gâtul Germaniei, dacă ne imaginăm că Danemarca este capul.

Frau Baum aștepta pe dig, într-o pelerină de ploaie călcată impecabil și părul prins într-un coc, cu picioarele depărtate în cizme cu toc, semăna cu Mary Poppins în filmul pe care aveam să-l văd abia peste câteva sute de pagini. Dar pe măsură ce ne apropiam, i-am observat figura cenușie și severă. Femeia, mai tânără de patruzeci de ani, părea că suferă din cauza buzelor mari și a ochilor mult prea mici, învăluită de tristețe. Ochii ei m-au făcut să mă gândesc imediat la două boabe de mazăre pe o farfurie goală, deși buzele aduceau mai degrabă cu doi cârnați curbați. Copiii stăteau tremurând în umbra ei, trei șoareci germani docili, iar mai încolo pe dig se afla o fată de vârsta mea cu fruntea încrețită de gânduri. O chema Heike, nemțoaică get-beget, și, la fel ca mine, se adăpostea aici de război. Își pierduse mama în timpul primului bombardament britanic asupra Berlinului, iar tatăl ei își vărsa în prezent durerea asupra fermierilor francezi.

Un membru al echipajului mi-a cărat valiza până pe chei. În ea se aflau cea mai mare parte a hainelor mele, o pereche de cizme de cauciuc nou-nouțe, două saga islandeze vechi, legate în piele și prețioasa cutie sexy de la Anneli cea suferindă din dragoste. Frau Baum și le-a revendicat pe toate cu o singură privire austeră.

Ca toate celelalte insule frizone, Amrum este o dună de nisip ușor convexă, albă ca scoica pe marginile dinspre mare și cu smocuri de iarbă

cenușie pe culmi. E de șase ori mai mare decât cea mai mare insulă din Breidafjördur, iar în timpul războiului, pe ea locuiau vreo mie de oameni: femei, copii și bărbați inapți de luptă.

Familia Baum locuia în Norddorf, un sat de 365 de locuitori din extremitatea nordică a insulei. Casa avea o arhitectură clasică frizonă, albă cu un acoperiș abrupt din stuf înnegrit de vreme. Înăuntru dominau podelele scârțâind de curățenie, iar fiecare mobilă își îndeplinea strict funcția. Pereții erau goi și albi, cu excepția sufrageriei, unde atârna o fotografie alb-negru cu stăpânul casei în uniformă nazistă, și a bucătăriei decorate cu o fotografie color a Führerului, cu o expresie de lup pe față. Era o veche tradiție europeană, rezultatul a secole de penurie, ca oamenii să mănânce sub ochii vigilenți ai împăratului, în speranța că privirea lui le va umple burțile pe jumătate goale.

Cu o voce din care răzbătea clar zelul, doamna mi-a prezentat cu mândrie casă, dar și-a arătat rapid firea cărpănoasă lansându-se într-un lung monolog despre calitatea pufului din plapuma mea, pe care îl cumpărase special de la un fermier de pe insulă, după care a insistat să-mi desfacă chiar ea bagajul. Am urmărit neputincioasă cum cutia mea dispare în camera ei, fără să pot spune la care dintre obiectele dinăuntru țineam mai mult, cu excepția poate a germanei mele, care aparent se pierduse undeva la fundul bagajului.

Am fost mută în primele zile. O cădere nervoasă nu trece în câteva ore. Mă simțeam nesigură și insignifiantă și mi-era dor de mama la fel cum bărcii îi e dor de mare. În plus, Frau nu părea genul comunicativ, iar Heike mă privea pieziș, afirmând că nu vorbește daneză, islandeză nici atât, și își ținea lucrurile doar pentru ea. Femeile din Copenhaga avuseseră parte de multe nenorociri, dar în ochii acestei fete de doisprezece ani am citit pentru prima dată ororile de care e în

stare războiul. Viața ei se prezenta privirii sub forma unei grămezi de moloz fumegând. În prima noapte, n-am putut să dorm pentru că mi-era dor de mama, așa că am urmărit-o pe Heike cum doarme. La intervale regulate, se smucea în pat și își trăgea plapuma peste cap. Așa lucrează sufletul: încearcă să atenueze fiecare șoc repetându-l la nesfârșit până când îl golește de durere.

A doua zi am însoțit-o la școală. Dar după ce am intrat în clasă, s-a prefăcut că nu mă cunoaște, deși nu părea să-și fi făcut alți prieteni. Mai târziu am aflat că nu vorbea limba insularilor. Căci, deși la școală se preda în germană, toți copiii vorbeau între ei în frizonă. E o limbă stranie. Cineva a comentat la un moment dat că seamănă cu o olandeză eșuată la mal. Personal, îmi amintea de un danez beat mort pe o navă comercială engleză care încearcă să vorbească în germană cu o curvă olandeză. Ca să fiu mai poetică însă, aș spune că frizona este singura limbă autentică a mării. Atunci când Marea Nordului urcă pe țărm și își croiește drum până la prima cârciumă, comandă o bere în frizonă.

Aud însă că frizonii și-ar fi pierdut limba mării, că nobilul lor dialect n-ar mai fi vorbit decât de trei bătrâne zaharisite dintr-un azil de bătrâni din Husum și că se fac încercări disperate pentru a le ține în viață cu orice preț.

Venisem cu armura pregătită după tratamentul danez, hotărâtă să mă integrez în grup. S-a dovedit mai ușor decât m-am așteptat. Mai mult, profesoara noastră, Fräulein Osinga, avea grijă ca nimeni să nu depășească limitele. Avea vreo patruzeci de ani, era blondă, cu pielea palidă, de o frumusețe specială în modestia ei, un fel de Marlene Dietrich cu coc, dar fără iubiți, la fel ca toate celelalte femei de pe Amrum. Majoritatea erau văduve adevărate sau iubite abandonate. Aici nu mai rămăseseră decât câțiva domni în vârstă, prea trecuți pentru a mai face față războiului și

care, prin urmare, căpătaseră sensibilități feminine. (Bărbații cred în principiul „ochi pentru ochi, dinte pentru dinte” până când încep să-i lase ochii și dinții.)

Insula era practic o *Fraueninsel* sau Insula Femeilor.

Așadar, la școală am avut parte de o primire călduroasă și, fiind o insulară bătută de vânturi din naștere, m-am integrat cu ușurință în lumea lor. După o lună pe Amrum, nu doar că-mi făcusem o prietenă frizonă, dar chiar începusem să gânguresc în acea limbă stranie care încă îmi răsună în cap, ca un steag zdrențuit pe o coadă ruginită. Neapărat ar trebui să-mi donez craniul muzeului limbilor moarte de pe lângă Națiunile Unite.

Frau Baum nu era prea încântată că mai are încă o gură de hrănit în casă, deși știu sigur că tata îi trimitea o sumă frumușică pentru că mă ținea la ea. Și săraci nu erau sigur. Herr Profesor Doktor Baum era un funcționar de rang înalt bine plătit al Reichului milenar. Se afla rareori în Frizia. Uităm deseori că întregul vălmășag al războiului generează o birocrație monstruoasă și încâlcită; rare erau ocaziile când se putea desprinde de ștampila de cauciuc și de formulare. Casa de pe Amrum fusese inițial refugiul de vacanță al familiei, dar acum părea mai înțelept ca Frau să stea aici cu copiii până când germanii câștigau războiul.

Escadrile de avioane britanice Spitfire zburau aproape zilnic pe deasupra insulei, făcând o larmă asurzitoare în drumul lor spre bombardarea Hamburgului sau Berlinului. Băieții din sat se distrau numărând avioanele și izbucneau în urale dacă, la întoarcere, lipseau vreo două, trei. Amrum nu era o țintă, firește. Era o insulă în afara zonei de război, un adăpost antiaerian natural. Chiar reușisem să găsesc o insulă de pace pe un continent cuprins de război și am încercat să mă bucur cât mai mult de ea după ce mi-am revenit

din cădere, chiar dacă eu și Heike trebuia să ne războim cu Frau.

46.

Heike și Maike
1941

Dat fiind că împărțeam dormitorul – o peșteră cu pereții albi de ghips, cu un hublou pătrat tăiat în perete și două saltele pe picioare de lemn groase ca trunchiurile de copac –, încet-încet lui Heike i s-a dezlegat limba. Mi-a povestit despre viața minunată a familiei ei înainte de război, la etajul al patrulea în Prenzlauer Berg din Berlin. Tatăl ei era vatman, iar mama lucra în tura de seară, casieră la teatru. „Era o mare iubitoare de cabaret și lucruri dintr-astea, dar soarta a pedepsit-o pentru că nu l-a urmat pe Führer cu toată inima. Trebuie să rămânem uniți cu toții". Da, sigur, îmi ziceam eu și-l vedeam pe tata.

Heike m-a pus la curent cu porțiile meschine pe care le primea. Iar de crescut, sigur n-au crescut după sosirea mea. Cei mici aveau dreptul la lapte degresat, în timp ce noi trebuia să bem apă. Și se ținea socoteala strictă a fiecărei bucățele de carne. Berlineza știa că „în baza legii marțiale" toată lumea avea dreptul la o cantitate minimă de hrană. Dar Frau Baum ar fi furat și pfennigul de pe ochii mortului. Zi după zi ne culcam nemâncate, tot nemâncate mergeam și la școală. Dar eu, o insulară bătută de vânturi, crescută în cămara cu merinde a Islandei, știam că marea aducea tot timpul ceva bun de mâncare la țărm. Heike a căscat ochii cât cepele când i-am fript prima bucată de focă proaspăt prinsă. Și am cucerit-o definitiv când am reușit să desfacem pe furiș niște scoici într-o oală cu apă fiartă. Pe deasupra, m-am oferit s-o împărțim pe prietena localnică pe care mi-o făcusem de una singură. O chema Maike, blondă, cu căutătura piezișă, rumenă în obraji și cu un râs tremurător, proaspăt ca briza mării. Locuia la doi

pași, într-o casă de cărămidă roșie, cu mama, bunicii și frații ei. Tatăl ei era plecat, un bărbat de familie desăvârșit, a cărui nouă ocupație era să arunce bombe deasupra orășelelor englezești.

După școală, Heike, Maike și cu mine ne plimbam de-a lungul țărmului în căutare de mâncare. La nord se găsea Insula Sylt, ca o dungă albă pe marea verde ca oțelul. Ne băteam cu chirele (soseau mai devreme aici decât la mine acasă) ca să le furăm ouăle delicioase și mâncam alge uscate de soare, ba chiar și niște țipar prăjit pe o țepușă. Când am văzut o focă curioasă apropiindu-se, Heike a început să viseze că fură pușca tatălui lui Maike. În schimb, Maike a venit cu ideea foarte bună de a aduna lemnele aduse de mare. În Amrum era o criză perpetuă de lemne de foc, dar, spre surprinderea noastră, acestea se găseau din belșug plutind aproape de plaja albă.

Le adunam într-un cărucior pe care apoi îl târâm până la Maike acasă, opintindu-ne prin nisip. Acolo le tăiam în bucăți cântând următorul refren vesel:

Ran an den Feind! Ran an den Feind!
Bomben auf Engelland!

Așa am trecut de partea diavolului fără măcar să-mi dau seama. La periferia înghețată a Reichului milenar, o fetiță islandeză dădea o mână de ajutor cauzei și tăia cu ferăstrăul lemne pentru furnalele mașinăriei lui Hitler, fredonând un cântec nazist însetat de sânge:

„Săriți pe dușman! Săriți pe dușman!
Să aruncăm bombe peste Anglia!”

Apoi mergeam din casă în casă și dădeam lemnele la schimb pe pâine caldă. Dar când acest lucru a ajuns la urechile lui Frau, ne-a cerut să vadă prada cu care ne întorceam acasă. În mod

evident, faptul că cei cazați la ea primeau de mâncare în casele altora nu-i făcea reclamă prea bună ca gospodină. Prima noastră pleașcă a intrat direct în cămara ei, iar tot ce-am obținut a fost o jumătate de felie de pâine în plus a doua zi.

În afară de familia Tieck, Frau Baum era singura nemțoaică din sat și insularii nu o aveau la suflet. De fapt, frizonii nu sunt foarte diferiți de islandezi: liber-cugetători și spirite independente, se consideră descendenți ai venzilor, vajnici vikingi care navigau neînfricați în jurul lumii și nu-și numărau feliile de pâine. Am hotărât ca pe viitor să ne ducem prada acasă la Maike, unde ne-am făcut propria cămară într-o firidă. După școală ne duceam direct acolo și țineam festinuri până la ora cinei. Rar avuseseră brânza și pâinea un gust atât de bun. Dar de cum a băgat Frau de seamă că ne-a scăzut pofta de mâncare, a luat măsuri suplimentare:

— Nu pun mâncare pe masă pentru burți pline.

— Dar n-am mâncat decât o bucățică de pâine de secară la Maike acasă, i-a replicat Heike.

— N-aveți voi treabă să mâncați în casele altora când locul vostru e la masa mea. Fiecare trebuie să se gândească la el. Suntem în vreme de război. Ba mai mult, cred că știu de unde vă procurați pâinea.

— Dar ni se face așa de… câteodată ne e… încă foame aici, a înfruntat-o Heike.

— Toată lumea suferă de foame pe timp de război! s-a răstit Frau Baum, aplecată amenințător deasupra noastră, Heike, eu, cei trei copii ai ei și cele două căpățâni de varză, în bucătăria care nu încetase să duhnească a varză fiartă de la sosirea mea. Cu toții trebuie să facem sacrificii.

Firește, a remarcat ocheada pe care i-o aruncasem Führerului care veghea deasupra mesei de pe perete pentru că a adăugat:

— Pentru Führer și patrie.

În continuare, ne-a ținut o predică scurtă despre strategia germană privind nutriția. Cei care trăiesc

sub acoperișul ei trebuiau să trăiască frugal pentru că trupele noastre aveau nevoie de toată mâncarea care se găsea; noaptea li se trimitea în vagoane speciale de aprovizionare, traversând teritoriile pe care le înghițiseră în ziua respectivă. Aici toată lumea trebuia să facă sacrificii; Führerul însuși oferea cel mai bun exemplu, dat fiind că-și refuzase cu mult timp în urmă carnea și mânca numai legume la toate mesele. Pentru prima dată am simțit o urmă de compasiune pentru bărbatul pieptănat cu grijă care refuza carnea și femeile din dragoste pentru patria lui prin adopție. Frau ne spusese altă dată că nu avea soție pentru că era „căsătorit cu Germania”. În seara aceea, l-am rugat pe Dumnezeu să aibă grijă de mama, bunicul și bunica Georgía și bunica Vera și tata, da, și de… Adolf Hitler.

Nu petrecusem decât o săptămână în țara războiului și Führerul mi se vârâse deja în pat.

47.

Buze roșii, pantofi negri
1941

Frau Baum a prins urma afacerii noastre cu resturile de lemn și a reușit să ne confișteze căruciorul. Așa că a trebuit să ne reorientăm asupra altor comori ale țărmului. Maike ne-a învățat cum să citim pescărușii și, puțin câte puțin, ne-am transformat în veritabili șobolani ai plajei, urmărindu-i pe tovarășii noștri din văzduh în timp ce umblau după mâncare și alte minunății. Și, firește, găseau din plin pe plajele acelea. Submarinele trăgeau neobosite cu torpile în vapoare, iar curenții Mării Nordului aveau grijă să le împrăștie încărcătura din Skagen tocmai până la sud de Ostende. Odată am găsit un butoi cu heringi pe jumătate spart, iar altă dată o mie cinci sute de becuri care nu se potriveau la nicio lampă. Ne-am distrat copios uitându-ne la păsări cum se chinuiau cu perele lucitoare de sticlă. Cea mai valoroasă captură însă au fost două cutii de lemn pline cu borcănașe cu cremă de pantofi, pe care le-am dosit în cămara de la Maike și apoi le-am vândut pe piața neagră fără ca Frau să ne prindă vreodată. S-a mirat însă odată la cină cât de lucioși deveniseră pantofii sătenilor. Am reușit să ne reprimăm zâmbetele, iar eu i-am răspuns:

— Da, din cauza sărbătorii.

— Sărbătoare?

— Da, Biikebrånen. E săptămâna viitoare.

Cucoana nemțoaică nu petrecuse încă nicio iarnă pe insulă și, prin urmare, habar n-avea de această tradiție tipic frizonă, cel mai probabil de origine păgână: în noaptea de 21 februarie, oamenii se adună pe plajă și fiecare sat face un foc de tabără sau *biike.* Se cântă și se dansează și se dă foc unui om de paie considerat de unii simbolul

iernii; prin arderea lui, se trezea primăvara adormită în pământ. Bunicul lui Maike ne-a povestit că pe vremuri, femeile aprindeau focul de tabără pentru a-și lua rămas-bun de la bărbații lor care plecau să vâneze balene. Bunica ei a adăugat glumind că în felul acesta frizonele le dădeau de știre flăcăilor că au plecat toți bărbații de pe insulă.

— Oamenii chiar au de gând să aprindă focuri pe plajă? E ca și cum i-ar pofti pe englezi să ne arunce în cap misiluri, a spus Frau Baum, lăsându-se pe spate în scaun, cu picioarele larg desfăcute, transpirând în șorțul ei și dând din cap dezaprobator.

— Mama, ce-s alea *mistiluri*? a întrebat fiica ei, o floricică blondă cu obrajii rumeni de soare și de vânt.

— Misilurile sunt bombe pe care oamenii răi care trăiesc în Anglia le aruncă din avioanele lor ca să explodeze casele și să moară oamenii, i-a răspuns Heike dintr-o suflare.

— De ce vor să moară oamenii?

La care eu i-am răspuns:

— Pentru că vorbesc germană, nu engleză.

— Mama, nu vreau să mor. Vreau să vorbesc engleză! a spus fetița începând să plângă.

Maică-sii i-a luat fața foc de furie.

— De ce i-ai spus așa ceva? Ce tâmpenii sunt astea? Și nu mai vreau să umblați prin sat și să vorbiți friț… frizona, lua-o-ar dracu'! Aici sunteți în GERMANIA, mergeți la o scoală GERMANĂ, așa că trebuie să vorbiți GERMANĂ!

— Nu, mama, eu vreau să vorbesc engleză, s-a smiorcăit cea mică.

La cei doar unsprezece ani ai noștri, intuiția feminină ne-a ajutat să înțelegem izbucnirea isterică a femeii. Inima ei era prizonieră pe o insulă străină, în mijlocul unei crize nervoase de proporții nebănuite. Furia ei nu avea nimic de-a face cu noi; avea legătură cu altceva, ceva care ne depășea. Nu aveam de ce s-o luăm personal. În

ziua aceea, citisem o scrisoare de la mama, plină de semne ale exclamării: „Ah, dacă te-aș avea aici cu mine! Mi-e așa de dor de tine, Herra, dragostea mea! Nu uita să te rogi pentru tata!”

Bărbații se caftesc, femeile pătimesc.

Frau Baum nu era singura îngrijorată de focul de tabără iminent. Era subiect de discuție peste tot în Norddorf. Ceilalți germani din sat, clanul Tieck, scoteau flăcări pe nas. Fiica lor Anna a ridicat problema la școală, avertizând că toți cei care vor merge la foc vor fi seceraţi de gloanțele englezești. Heike s-a încruntat. Până la urmă, a sosit un ordin de la Berlin care interzicea aprinderea de focuri pe ținuturile celui de-al Treilea Reich. Cum în acest sătuc nu existau însă funcționari cu svastici, lucru care spune multe despre curajul acestor frizoni cu spirit liber, localnicii și-au văzut de focul lor de tabără, așa cum făceau în fiecare februarie de mii de ani.

Heike a părăsit clubul frizo-islandez, reproșându-mi de sub plapuma înghețată de acasă că mă las purtată în astfel de acțiuni nebunești.

— E adevărat ce spune Frau Baum. Vechile tradiții trebuie să dispară. Trebuie să rămânem uniți.

— Dar noi n-avem nicio responsabilitate. Noi doar… ne uităm.

— Herra, suntem în război. Neutralitatea e o lașitate. Focurile alea sunt o amenințare pentru al Treilea Reich.

— Da, hai să mergem să încercăm să le stingem. Vii cu mine?

Nu mi-a răspuns. A păstrat aceeași tăcere ca atunci când eu și cu Maike discutam despre Biikebrånen. Amândouă simțeam teamă amestecată cu entuziasm. Și mândrie. Întrucât contribuția noastră se vedea cu ochiul liber. Fiecare pantof care pășea pe străzile terne ale satului cenușiu strălucea ca obsidianul la soare. Iar în aceeași săptămână, lucrurile au luat o turnură și

mai bună când am descoperit pe plajă două containere argintii de metal, de mărimea unor valize. Heike și Maike mi-au interzis categoric să mă apropii de ele, insistând că dragii noștri copoi, pescărușii, se țineau departe de ele.

— Asta doar pentru că din cutii nu vine niciun miros. Nu e mâncare în ele, am spus eu.

— Da, exact! Bombele n-au miros!

Firea mea islandeză a refuzat însă să se supună. Curiozitatea mea nesăbuită, tâmpită m-a împins să trag cu ochiul în cutii. Fetele au păstrat distanța, dar nu atât de departe cât să nu mă audă țipând, cât eu m-am furișat până la recipientele metalice și am desfăcut în cele din urmă încuietoarea simplă. O, dar știu că ascundeau bombe: mii de tuburi cu ruj de buze roșu-război. Am scos un țipăt triumfător și le-am strigat să se apropie. După ce am încercat mai multe culori și am râs până n-am mai putut, ne-am umplut buzunarele cu aceste comori, am tras cutiile într-un loc ferit și le-am îngropat în spatele unei dune.

În noaptea de Biikebrånen, toate femeile au sosit la bal cu pantofi negri lustruiți și buze roșii ca focul.

48.

Bărbatul din cer
1941

Frau Baum le-a interzis fetelor ei să meargă la focul de tabără și ne-a încuiat în dormitor ca să fie sigură. Nemțoaica Heike era de acord cu stăpâna casei și ne-am certat înfiorător, fiecare în patul ei, în timp ce semiîntunericul crepusculului punea treptat stăpânire pe cameră. Eram hotărâtă să mă duc. Un Reich care nu făcea față unui foc de tabără n-avea cum să reziste o mie de ani. Împreună cu Maike munciserăm din greu să cărăm bușteni pentru grămada care între timp se înălțase mare și semeață. N-aveam de gând să-l ratez.

— Vrei neapărat să te omoare?

— Să mă omoare?

— Da, se va sfârși cu un raid aerian când o să vadă englezii focul.

— Nu-mi pasă.

— Nu-ți pasă? Chiar vrei să te omoare?

— Da, sigur.

— De ce?!

— Pentru că… pentru că sunt curioasă! Islandeză!

Maike a bătut la geam. După o scurtă altercație, am reușit să mă smulg din mâinile lui Heike și să mă furișez până la fereastră. Am fugit împreună cu Maike până la plajă și am ajuns înainte să-l aprindă.

Era o noapte friguroasă, fără vânt. Gerul pișcă, dar nu era zăpadă pe jos. Cerul sclipea din toate lumânările într-o liniște la fel de groasă ca nisipul și întunericul, până când un bătrân fochist a aprins focul cu trei pulverizări de benzină. Cam o sută de oameni se aventuraseră afară din case și stăteau în picioare lângă flăcările care trosneau și marea care suspina. În mod firesc, mulțimea era pătrunsă de

oarece teamă, însă tensiunile ultimelor luni îi apropiaseră. Cineva a început să cânte. I s-au alăturat și bărbați, și femei, lăsându-și mâinile să cadă pe umerii vecinului și legănându-se la unison în ritmul valurilor, focului și cântecului. Semăna cu un foc de tabără al cercetașilor sau chiar cu un bal de Crăciun, dar atmosfera avea și un element sexual insolit. Femeile, care se gătiseră cu ruj roșu și pantofi lustruiți, semănau cu niște dansatoare spaniole de flamenco. Gemenele blonde din vecini, care pășeau mereu aplecate sub greutatea sânilor abia înmuguriți, radiau de bucurie în cercul de lumină al focului. Ocheade furișe țâșneau asemenea scânteilor din foc doar pentru a se stinge în bezna nopții; nu era niciun tânăr inflamabil de față care să transforme scânteile în flăcări. Erau toți duși departe, în Ljubljana sau Libia, îmbuibându-se cu cârnați de cal în vagoanele deschise ale trenurilor de marfa. Aici nu rămăseseră decât bărbați la apusul vieții care se legănau între sâni virginali și materni, lăsând ultimele raze ale soarelui lor sexual să lingă culmile pe care se aflaseră cândva.

Doamne, încă îmi mai răsună în minte versurile acelea frizone străvechi:

Klink dan en daverje fier yn it roun,
Dyn âlde eare, o Fryske groun!

Fie ca sunetul tunetului divin în cinstea ta să răsune, pământ frizon, bătrâne! Dar era ca și cum l-ar fi invocat pe diavol: în mijlocul psalmodierii, s-a auzit o bubuitură din cer. Oamenii s-au oprit pe loc din cântat și s-au uitat în sus. Nu se vedea nimic, dar zgomotul se auzea tot mai tare. Germanii avuseseră dreptate. Focul atrăsese bombardierele englezești. Am fugit imediat de lângă foc și am încercat să părăsim plaja, unii oameni s-au aruncat în nisip. Dar eu și Maike n-am ajuns prea departe, pentru că sunetul de avion care

survolează s-a transformat în sunet de avion care se prăbușește; când ne-am uitat în jur, o formă neclară, decorată cu cercuri albe și roșii, a apărut din cerul întunecat timp de o clipită înainte de a dispărea în mare cu un plescăit puternic, la mică distanță de țărm. Nu se distingea decât o jumătate de aripă care ieșea din mare și fumul alb care se ridica din ea însoțit de un șuierat slab.

Am observat că fata nemțoaică, Anna Tieck, sau Anna-Țaca, cum îi spuneam eu în scrisorile către mama, se afla la câțiva metri de noi. Deci venise și ea până la urmă. Iar acum ne privea pe Maike și pe mine disprețuitor.

Un bătrân curajos, care în mod evident nu mai ținea la viața lui, s-a ridicat cu greu în picioare și a pornit în jos spre apă. Împreună cu Maike ne-am întors tiptil la foc, am trecut pe lângă el și l-am urmat pe bătrân. Și alții au făcut la fel. La scurt timp, suprafața mării a fost tulburată de noi mișcări, iar după câteva clipe tensionate, am reperat un bărbat care înota spre noi.

— Care-i acolo? a strigat bătrânul în germană.

Niciun răspuns. Tânărul, îmbrăcat într-o geacă lucitoare, a ieșit din mare și s-a apropiat împleticindu-se de noi, epuizat. Nu părea înarmat, s-a oprit la marginea apei și s-a uitat la noi o clipă înainte să se aplece, să-și apuce genunchii cu mâinile și să-și tragă sufletul. Îi curgea apa de mare din cap.

— Cine ești? a repetat bătrânul în germană.

Deja se strânseseră mai mulți oameni pe plajă. În spatele lor, focul ardea cu vâlvătaie și trosnea. Bărbatul s-a îndreptat de spate și a întrebat:

— Aici e Wannsee?

— Ce?

— Sunt în Wannsee?

Vorbea germană cu accent englezesc.

— Sunteți englez? a întrebat o voce de femeie din spatele nostru.

— Da, a răspuns el în engleză, apoi, întinzând mâinile într-un gest de predare totală, a adăugat: Arestați-mă.

Frizonii s-au uitat unii la alții, la bărbat, apoi din nou unii la alții, fără să scoată o vorbă. Era un soldat tânăr, cu o față frumoasă și părul negru, ondulat. Îi tremurau buzele și umerii de frig. Înaintând poticnit pe plajă, s-a întors și a arătat cu degetul spre mare, spre epavă și tocmai se pregătea să spună ceva când l-a cuprins un acces de tuse care i-a înecat cuvintele. În cele din urmă, a icnit și a lăsat o dâră de vomă sclipitoare pe plajă. O bătrână s-a apropiat cu o pătură și a aruncat-o peste el, înainte ca o femeie mai tânără să alerge s-o ajute. Împreună l-au sprijinit pe pilot până la foc. Purta o geacă de piele cu însemnele Royal Air Force pe piept și pe mânecă, iar de la buza de jos până la bărbie se desena o frumoasă cicatrice albă. Englezul a făcut câțiva pași clătinându-se, apoi s-a oprit în dreptul a doi bărbați și le-a zis, în germana lui proastă, că tovarășul lui era încă blocat în fuzelaj. În timp ce femeile îl îndemnau pe băiat să se apropie de foc, cei doi au intrat în apă încercând să se apropie de aparatul prăbușit. Dar erau amândoi bătrâni și nu s-au aventurat mai departe de genunchi; apa era rece ca gheața. Nu se mai vedea niciun fel de mișcare în jurul epavei care, într-un final, a capitulat în fața unui mic val, iar aripa verticală s-a scufundat în mare cu un plescăit.

Câteva clipe mai târziu, bătrânii au făcut stânga împrejur și au revenit la foc. Femeile îl dezbrăcaseră pe englez de geacă și de cămașă și-l înfășuraseră într-o pătură. Cineva completase ansamblul punându-i un șal roșu pe umeri. Ședea pe nisip cu picioarele încrucișate și se uita absent la foc, în timp ce dinții îi clănțăneau ușor, înconjurat de fiicele și mamele frizone. Și eu, și Maike ne holbam la el vrăjite. Nu mai văzusem în viața mea un bărbat atât de frumos, poate doar pe

marele ecran în Copenhaga. De partea asta a Mării Nordului pur și simplu nu se produceau fețe cu trăsături atât de armonioase. Iar eu care crezusem că britanicii sunt niște javre ucigașe, obsedate de bombe, cu nasuri dickensiene și guși victoriene.

Profesoara noastră, Fräulein Osinga, care vorbea destul de bine engleză, s-a lăsat pe vine lângă proaspătul sosit asumându-și rolul de interpretă și informându-i pe ceilalți că pe băiat îl cheamă William și că a crezut că s-a prăbușit aproape de Berlin, lângă lacul Wannsee. Altceva n-a mai aflat de la el. Era în mod clar tulburat de greșeala făcută, care se pare că-l costase viața pe tovarășul lui de zbor. Nu era ușor să-l facă să înțeleagă unde se află.

— Freezeland? a repetat el cu vocea tremurând.

Se vede treaba că încă avea caș la gură oricât de frumușel ar fi fost el: un puști de douăzeci de ani care pesemne își petrecuse seara de dinainte într-un pub din Londra, aruncând cu săgeți la țintă.

Femeile îl priveau pe tânărul superb cu ochi visători și buze roșii ca focul. Puține lucruri îi pun unei femei foc la inimă mai tare decât vederea unui băiat frumos și trist. Adolescentele își aranjau cu cochetărie sprâncenele și buzele. Da, pe neașteptate, le picase o comoară din cer. *Eine Sexbombe aus England.*

— E incredibil de frumos, nu ți se pare?

— Da, a șoptit Maike. Nu se poate să fie englez.

S-a auzit din nou un huruit, de data asta dinspre mare. Un vas se apropia în viteză de la sud, dotat cu un proiector enorm care cerceta plaja ca un câine încercând înnebunit să prindă urma până când ne-a descoperit lângă foc. Cei care stăteau lângă soldatul englez au sărit imediat în picioare și, în cele din urmă, la fel a făcut și el. Zgomotul motorului s-a potolit, dar proiectorul rămânea fixat pe focul de tabără. O voce severă de bărbat a bubuit dintr-un megafon: *„Feuer ausmachen!”*

Am rămas cu toții în picioare, crispați, urmărind haina lungă autoritară croindu-și drum prin apă până la țărm. Cu coada ochiului am observat însă cum Fräulein Osinga a îngropat discret cu piciorul geaca de piele a pilotului în nisip, acolo unde se afla, aproape de foc. Ofițerul în haina lungă era înalt și avea mișcări rigide, ca și cum nu și-ar fi putut îndoi genunchii. Purta cizme de piele până la genunchi și o cascheta de comandant, își ținea maxilarul proeminent într-o atitudine amenințătoare, iar în mâna stângă avea un megafon. În cealaltă îi sclipea un revolver cu țeava lungă, în urma lui, au apărut doi soldați cu puști. Comandantul n-a mai folosit megafonul, în schimb, gesticula cu pistolul în timp ce urla la noi să stingem nenorocitul de foc. Ce nebunie mai era și asta?

— FEUER AUSMACHEN!

Își purta cascheta îndesată pe cap și ochii îi erau ascunși de umbra cozorocului. Englezul a început să tremure din nou. Doi băieți au rupt-o brusc la fugă, în susul plajei, dar comandantul i-a observat. Erau frații lui Maike. Cu viteza fulgerului, mama lor a întors capul ca să se uite după ei, reprimându-și un țipăt, apoi dându-i drumul când l-a văzut pe ofițer ridicând pistolul. Cu instinctele fulgerătoare ale unei leoaice, s-a năpustit spre țeava armei și a reușit să devieze traiectoria glonțului care s-a pierdut în întuneric. Bărbatul înarmat s-a scuturat de ea, înnebunit de furie. A tras două focuri în direcția dunelor, după care a îndreptat pistolul spre femeia care zăcea la picioarele lui și scâncea în germană: „Da, împușcă-mă… împușcă-mă pe mine în locul lor!” Am observat expresia împietrită de groază a prietenei mele.

Dar bărbatul în haină lungă n-a avut timp s-o împuște pe mamă pentru că cei doi soldați s-au apropiat de el arătând cu mâna spre mare. Întorseseră proiectorul cu spatele la uscat și acum luminau epava avionului britanic. Cei trei s-au

îndepărtat de foc cu pași mari în direcția țărmului de unde veniseră. În același moment, Maike a izbucnit în plâns aruncându-se asupra mamei ei, încă în genunchi pe nisipul în care își afundase adânc mâinile, dezamăgită parcă de faptul că nu-i va servi drept mormânt.

Vasul s-a apropiat de epavă, în schimb ofițerul s-a întors în grabă la foc. În urmă veneau oamenii lui cu găleți, ordonându-le bărbaților să stingă focul cu apă de mare. Ofițerul și-a împins cu un gest cozorocul caschetei de pe ochi și, țeapăn, dar calm, a trecut de la o persoană la alta, rânjind la mama și fiica în lacrimi care tremurau de frică la picioarele lui. Dar după ce s-a convins că nu erau decât rebuturi ale războiului – femei, adolescenți, copii și bărbați bătrâni –, a părut ușurat, iar simțul datoriei a cedat în fața unui zâmbet.

— Deci sunteți frizoni? Toți frizoni? Și ce credeți voi, că nu sunteți în război? Credeți că puteți să vă țineți în continuare de tradițiile voastre de DOI BANI ca și cum n-ar fi niciun pericol? Ba mai mult, să aprindeți ditamai focul?!

În spatele lui, focul fâsâia sub primele găleți de apă aruncate asupra lui. Maike încă își trăgea nasul în brațele mamei sale, care-și ștergea propriile lacrimi cu dosul palmei.

— Și cu avionul ăla de-acolo ce s-a întâmplat? L-ați văzut când s-a prăbușit? a continuat ofițerul.

— Da, a răspuns profesoara noastră.

— Și nu a tras în voi?

— Nu.

— Și ce s-a întâmplat? A fost lovit?

— Nu, nu cred. Doar s-a prăbușit.

— Așa deci, da? Doar s-a prăbușit și voi v-ați văzut de mica voastră paranghelie frizonă? Ca și cum nimic…

A amuțit dintr-odată cu privirea fixată pe englez și a pornit spre el.

— Tu cine ești?

Grupul și-a ținut respirația în tăcere.

— Wi… William, a mormăit pilotul.

— Willem?

— *Ja,* a răspuns băiatul ud leoarcă, fără vreo urmă de accent.

Un *ja* simplu și curat. Era imposibil să-ți dai seama cărei limbi aparținea cuvântul. Ar fi putut la fel de bine fi în germană, daneză, frizonă sau chiar olandeză.

— Și cum se face că ești ud?

Băiatul a încercat să bâiguie ceva, dar nu i-a ieșit niciun cuvânt de pe buze, care în plus au început să-i tremure mai abitir ca oricând. Bătrânul care se apropiase primul de el a răspuns în locul lui:

— A… sărit în apă… să se asigure că pilotul a murit.

Observasem că Anna-Țaca stătea nu departe de mine, în stânga. Și nu aveam nevoie să mă uit la ea ca s-o simt cu urechea stângă cum se încordează.

— Și? Era mort? a întrebat ofițerul.

— Da… ei bine, nu… nu tocmai… a trebuit să se lupte… să se lupte cu el, nu-i așa?

Bătrânul i-a aruncat o privire englezului care l-a privit și el scurt, apoi a coborât la loc ochii în nisip, încuviințând foarte abătut. Bărbații cu găleți s-au întors cu o nouă încărcătură de apă de mare, iar lumina focului a mai pălit puțin cu un gâlgâit.

— Da? Așa, care va să zică, avem aici un erou?

Ofițerul în haină lungă a făcut o grimasă sarcastică înainte de a ridica din nou vocea:

— Dar eroii nu stau cu capul în pământ!

Și i-a ridicat maxilarul englez cu pistolul lui german, scrutându-i ochii.

— Și ce caută un erou ca tine la un bal al muierilor? De ce nu ești pe front? Oi fi vreun dezertor?! a izbucnit, smucind șalul și pătura de pe umerii soldatului, care a rămas doar în maioul alb.

Judecând după expresia de pe fața băiatului englez, nu-și mai amintea dacă maiourile celor din Royal Air Force erau marcate cu însemnul RAF.

Ofițerul și-a aruncat megafonul și, cu un gest foarte brutal, i-a smuls englezului lenjeria de corp. Era un trunchi magnific cel care ni s-a înfățișat nouă, doamnelor și eunucilor, pe fundalul auriu al focului muribund. Băiatul și-a lăsat capul în piept dintr-o timiditate profundă, dacă nu de frică, dar ofițerul l-a apucat de umărul drept și l-a întors pe jumătate, iar în acel moment, dintr-un impuls de bucurie sadică homoerotică, i-a ordonat băiatului să-și dea jos și pantalonii.

William tremura acum, îmbrăcat doar în chiloți.

Ofițerul s-a dat în spate și l-a contemplat în tăcere o bună bucată de timp. Se auzea cum fierbea dorința trupească în el. Apoi a făcut un pas spre tânăr, și-a băgat vârful revolverului în spatele elasticului chiloților și i-a tras ușor în jos. I-a ordonat să stea în poziție de drepți. „*Stillgestanden!*”

În fața noastră se afla un bărbat gol, un Apollo adevărat în toată gloria lui strălucitoare. Printre trosnetele stinse ale focului, s-a auzit un suspin profund, deși aproape inaudibil, feminin. Aici, în prezența focului și a morții, a mării și a stelelor, clipa ne dezbrăcase de veșmintele timpului, iar noi stăteam asemenea unor suflete străvechi, primitive pe cea dintâi plajă, lângă cel dintâi foc, trăind cea dintâi dorință. N-am uitat niciodată. Nu voi uita niciodată. Nici măcar acum, șaptezeci de ani mai târziu, când zac decrepită, cu doar câteva șuvițe de păr în cap, pe patul de moarte. Încă îl văd în fața ochilor, atârnând ca însuși scopul vieții. În viața mea nu mai văzusem ceva de o frumusețe atât de înfricoșătoare, de o urâțenie atât de vulgară, de un adevăr atât de copleșitor. „O lalea cu susul în jos”. În ciuda nopții înghețate și a sutelor de ochi feminini, organul englez își păstra dimensiunea considerabilă, mișcându-se aproape imperceptibil în ritmul tremurăturilor posesorului său, la adăpostul firelor de păr negre: un mădular poleit de foc. Ca noi toți, bărbatul cu caschetă părea

vrăjit. S-a mai delectat câteva clipe cu această minune, apoi și-a recăpătat glasul izbucnind în râs și le-a strigat oamenilor lui:

— Iată de ce are nevoie armata germană!

Au râs bătându-se pe burtă, apoi a repetat poanta ca să mai smulgă niște hohote. Spectacolul s-a terminat cum începuse, după ce trei frizoni bătrâni au aruncat ultimele găleți de apă pe foc. Totul s-a cufundat în întuneric. Proiectorul de pe vas rămăsese singura sursă de lumină de pe țărm. Dinspre mare s-a auzit un strigăt, dar ofițerul nu l-a băgat în seamă, în schimb, l-a întrebat pe tânăr care e numele lui complet. Englezul a mormăit încet în barbă, ascunzându-și bijuteriile cu mâinile.

— Cum ai zis? a urlat neamțul.

— Îl cheamă… Willem… Willem Wannsee, domnule ofițer, a răspuns Fräulein Osinga.

— Aha, Willem Wannsee… a mormăit ofițerul, scoțând un carnețel și un creion din haina de piele ca să noteze numele. Vei primi ordin de chemare! i-a spus soldatului, după care s-a apropiat de el și i-a mângâiat organul englez cu țeava pistolului.

S-a auzit din nou un strigăt dinspre vas, iar bărbatul în haina lungă și-a băgat carnetul la loc în buzunar. Tocmai se pregătea să se retragă când Anna Tieck a făcut pe neașteptate un pas înainte și a deschis gura. Dar înainte să apuce să-l dea de gol pe pilotul englez, am sărit în spatele ei și i-am acoperit gura cu mâna. S-a zbătut și am căzut amândouă pe nisip. Am aterizat sub ea, dar am reușit cumva să-i blochez mâinile și picioarele și să-i astup gura germană. Fräulein Osinga a strigat deasupra noastră:

— Fetelor! Ce v-a apucat?

Iar oamenii s-au întors spre noi, păstrând însă o distanță sigură. Ofițerul a pufnit în râs ușor uimit în fața acestei lupte corp la corp, fără a bănui însă că era o chestiune de viață și de moarte. Dar exact când bărbatul dădea să plece, Anna a reușit să se elibereze din mâinile mele și se pregătea să se

ridice în picioare, când am apucat-o cu două degete de elasticul fustei și am tras-o la loc jos.

— E eng…! a reușit să strige către concetățeanul ei înainte ca eu să-i înăbuș vocea cu palma.

M-a sfredelit cu o privire de nebună, s-a zbătut până mi-a scăpat din nou și a dat să alerge după ofițer pe plajă, când ceilalți, care formaseră un semicerc în jurul nostru, i-au barat intenționat calea.

— DAR E ENGLEZ! a urlat ea după el.

Fețele oamenilor s-au crispat, dar nimeni n-a îndrăznit s-o facă să tacă. A mai strigat o dată, dar n-a reușit să străpungă gloata care se strânsese tăcută în jurul ei. Mai mulți s-au uitat la ofițerul care intrase în apă îndreptându-se spre vas. Nu a privit înapoi.

Maike și mama ei s-au îndepărtat în fugă de grup către șirul de dune care despărțea plaja de sat. Departe, în întuneric, le auzeam strigându-i pe băieți pe nume.

— L-am găsit pe pilot! E mort! i-au strigat ofițerului oamenii săi de pe mare.

Câteva clipe mai târziu, acesta se afla la bord, iar vasul dispărea cu proiectorul îndreptat spre nord. Plaja a fost cuprinsă de beznă totală. Numai lumânările cerului le ofereau oamenilor licărul de care aveau nevoie pentru a-și reveni după evenimentele serii. Sub lumina slabă a sorilor altor galaxii, oamenii amorțiți au început să plece către case. Trei femei l-au ajutat pe tânăr să-și pună la loc pantalonii, șalul și pătura sub privirile vigilente ale altor trei. Gemenele cu sânii înmuguriți chicoteau virginal, cu șuvițele de păr amestecându-se. Anna nemțoaica mă fulgera necruțător cu privirea. Sau oricum, așa mi s-a părut mie pe întuneric. Stătea cu spatele la dunele de nisip și la Germania aflată dincolo de ele. Pupilele negre ca tăciunele deveniseră lentilele gemene, lucioase ale unui binoclu; mi se părea că văd prin ele până hăt

departe, cale de paisprezece zile, în Cancelaria de la Berlin unde ardeau furioase două torțe – torțe care văzute de-aici păreau de mărimea vârfului de ac, dar al căror mesaj era clar și răspicat: Ai trădat Reichul de o mie de ani și vei plăti pentru asta.

49.

Geaca de piele
1941

Încă nu-mi revenisem după trântă și nu aveam energia necesară pentru a mă ține după grup, așa că am mai stat puțin lângă rămășițele focului. Din lemnul negru, ars continua să se ridice un fum alb. Nu departe de foc, am simțit sub picior altceva decât nisip. M-am aplecat și-am dezgropat geaca aviatorului. Era din piele, cu căptușeală groasă și destul de grea, pentru că se îmbibase cu apă de mare. Chiar și-așa, am luat-o cu mine, îndepărtându-mă de plajă, pe urmele adâncite lăsate de săteni în nisipul dunelor încoronate cu iarbă albastră, către sat.

N-am reușit să le găsesc nici pe Maike, nici pe mama ei, dar la un colț de stradă luminat, am dat de gemene, care veneau în fugă dinspre strada lui Maike și mi-au spus că băieții se întorseseră teferi. Am oftat adânc de ușurare, dar surorilor le atrăsese atenția geaca pe care o țineam în brațe și voiau neapărat să afle dacă era ceva în ea. Buzunarul interior conținea un buletin murat cu fotografia prințului englez. „O, ce frumos e!” au exclamat ca toate adolescentele de-a lungul veacurilor. Într-un buzunar lateral am găsit o ciocolată învelită în hârtie umedă. Le-am dat lor o bucată și am mâncat și eu una. Avea gust amar, ca ciocolata de menaj.

„Dar Anna unde s-a dus?” am întrebat eu, ștergându-le expresia voioasă de pe față.

În aceeași clipă, am auzit un huruit în cer și ne-am uitat în sus. Patru bombardiere englezești zburau pe deasupra satului, de la est la vest, înainte de a dispărea spre mare. Ne-am rușinat puțin cum stăteam acolo cu geaca în brațe și cu savoarea dulce a dușmanului în gură. Am vârât buletinul la loc în buzunarul interior și ciocolata în al meu,

apoi le-am rugat pe surori să păstreze ele geaca. Nu-mi plăcea gândul de a o duce acasă la Frau Baum. Au luat-o și mi-au spus că soldatul englez era acum la Fräulein Osinga acasă, unde urma să rămână peste noapte. Au mai suspinat o dată spunând cât e de frumos, apoi și-au mușcat buzele, aruncând o privire spre cer, unde zumzetul avioanelor se stingea treptat către vest.

50.

Însemnată
1941

M-am furișat în grădină, tiptil-tiptil pe lângă zidul casei și tocmai mă pregăteam să mă cațăr pe geamul dormitorului nostru când am auzit un zgomot ciudat venind dinspre camera de alături. Era baia. Dincolo de perdelele verde-pal lucea o lumină slabă, iar dinăuntru o auzeam pe Frau scoțând niște gemete puternice. Îi era rău? Cu cât suspinele se prelungeau, cu atât îmi era mai clar că veneau mai degrabă de pe tărâmul plăcerii. M-am bucurat pentru ea, m-am agățat de fereastra dormitorului, am intrat prin ea și m-am băgat în pat.

Heike stătea întinsă pe spate, cu capul pe pernă și plapuma trasă până la bărbie. Se prefăcea că doarme, dar se vedea de la o poștă în întunericul luminat de stele că era vorba de un copil care abia închisese ochii, încercând să se protejeze de o lume plină de tenebre. Am urmărit-o o bucată bună de timp, așteptând să renunțe și să deschidă ochii.

— Trădătoareo.

— Nu vrei niște ciocolată? am întrebat, întinzându-i batonul pe jumătate mâncat.

— Ciocolată?

— Da, ne-au dat ciocolată la focul de tabără.

— Nu, m-am spălat pe dinți.

— Știi, când un bărbat e gol, e…

— A? a zis ea.

— Când un bărbat e gol, e doar un bărbat.

— Ce?

— Nu e nici german, nici englez. E… știi tu… dacă nu spune nimic. Dacă tace.

— Despre ce vorbești?

— N-ai cum să știi dacă trebuie să-l omori sau nu. Uite… am spus suflecându-mi mâneca

puloverului și a cămășii și întinzându-mi brațul pe plapuma ei. Un braț gol, carne și oase. Nu-ți dai seama dacă e islandez, danez sau frizon… sau german…

Mi-a scrutat brațul în tăcere.

— N-ai cum să știi din ce țară e.

Mâna i-a țâșnit brusc de sub plapumă și m-a apucat de brațul dezgolit. S-a întins apoi până la coșul de pe noptieră de unde a luat o foarfecă, s-a ridicat în fund, m-a înșfăcat cu toată puterea și m-a țintuit de saltea cu o forță care m-a luat așa de tare prin surprindere, că m-a lăsat fără apărare, în câteva secunde a reușit să-mi cresteze în piele o svastică cu foarfeca, puțin mai sus de cot. Apoi mi-a dat drumul. Dintr-unul din brațele crucii a început să iasă sângele. M-am strâmbat de durere și am dat fuga la baie. Sau cel puțin asta am intenționat. Căci, desigur, ușa era încuiată. De cealaltă parte a ei, Frâu continua să emită suspine lascive. Am ezitat, ascultând-o cum urcă treaptă după treaptă scara plăcerii. Odată ajunsă în vârf, am auzit un sunet de masă sau scaun sau poate chiar uscător de rufe frecat de podea, urmat de un geamăt profund. Apoi tăcere.

M-am întors repede în camera mea, înjurând-o pe Heike de toți sfinții. Se ghemuise într-un colț de pat, așa că nu-i mai vedeam decât vârful capului, dar mi-a răspuns până la urmă cu o voce pe jumătate înăbușită de plapumă.

— Ai meritat-o.

Mi-am legat rana cu o șosetă, m-am dezbrăcat și m-am băgat în pat. Heike a părut că adoarme rapid, în schimb eu n-am reușit să închid un ochi. Evenimentele agitate ale serii continuau să-mi alerge prin trup, făcându-mi inima să bată ca nebuna.

În cele din urmă, am hotărât să mă duc după un pahar cu apă. Aveam gâtul extrem de uscat. De-afară intra lumină, desenând conturul ferestrei pe plăcile roșii ale podelei din bucătărie. Ieșise luna.

Am lăsat apa să curgă la robinet după obiceiul islandez, învățat în timpul iernilor petrecute la Reykjavík, pentru a mă asigura că e rece. Chiar atunci s-a deschis cu zgomot ușa de la baie și Frau Baum a dat năvală în bucătărie.

— O, tu erai? Ce faci aici?

— Îmi iau niște apă.

— Păi, atunci bea apă! Nu lăsa robinetul să curgă așa, mi-a zis ea și a înșfăcat un pahar gol, l-a umplut, a oprit robinetul și mi-a întins paharul. Unde-ai fost? Pe unde-ai umblat? Pe plajă? Ți-am interzis! M-am speriat de moarte. Când te-ai întors acasă? Abia ai sosit? Și ce-i cu tine, copilă? De ce te uiți așa la mine? S-a întâmplat ceva? Ai băut bere?

Aveam de ales din nouă întrebări. Dar m-am mulțumit să-i răspund arătând spre colierul de perle pe care-l purta la gât. Întâi a rămas perplexă, apoi și-a revenit:

— Da, l-am probat doar, s-a bâlbâit ea jenată.

N-o mai văzusem niciodată pe femeia aceasta rigidă ca o scândură într-o ipostază atât de atrăgătoare. Rujul roșu-aprins reușise să-i confere feței o anumită frumusețe, efectul fiind similar celui obținut când vopsești o casă părăginită în culori vesele: timp de-o clipă, privirea e păcălită și o găsește frumoasă. Avea umerii dezgoliți în cămașa de noapte de mătase și purta colierul de perle atât de familiar mie. Acum știam cu ce se ocupase în noaptea aceea.

— E o cutie cu adevărat magică, i-am spus.

— A?

— Cutia mea de bijuterii. Are ceva foarte special. Nu pot să explic exact ce, dar n-ați… simțit ceva?

— Când?

— Când ați deschis-o?

Frâu m-a privit cu ochii ei mici, cenușii, întrebându-se dacă se poate discuta despre astfel de chestiuni cu un copil de unsprezece ani.

— Da, drept să spun, a… a fost…

Atunci a observat șoseta pe care mi-o legasem în jurul brațului.

— Ce-i cu aia?

— Nimic. M-am zgâriat afară de…

— De ce?

— De Germania.

M-am scuzat, spunându-i că vreau să mă întorc în pat, și i-am mulțumit politicos pentru apă. Noua Frau, proaspăt demascată, s-a dovedit neobișnuit de afabilă, mi-a răspuns cu un *bitte* simplu și mi-a urat somn ușor. Iar după conversația pe care am avut-o în bucătăria luminată de lună, n-a mai ridicat niciodată vocea la mine. Dar eu tot nu reușeam să închid un ochi, așa că am mai ronțăit din ciocolata pilotului și m-am uitat la fața orfanei germane de pe pernă. Era așa de frumoasă când dormea. Blestemată să fie! Oare îmi va rămâne o cicatrice în formă de svastică tot restul vieții? (Ia să vedem. Îmi suflec mâneca cămășii de spital. O, da, încă se mai vede svastica crestată stângaci pe brațul meu smochinit.)

Am hotărât să-i spun Hækja de-atunci înainte, cuvântul islandez pentru cârjă, Hækja Hitler, mutilatoarea de brațe. Și nici nu deținea ea monopolul asupra condiției de copil fără mamă și fără tată. Și eu eram la fel de orfană ca ea, chiar dacă mama mea nu murise ca a ei. Sau poate murise? Nu! Și nici tata nu era mort. N-avea cum. Ce-or fi făcând în seara asta? La ce se gândesc? Oare nici ei nu pot să doarmă ca mine? De-acum n-o să mai pot purta niciodată mânecă scurtă, poate doar în prezența tatei. Ar fi bucuros să-și vadă fiica însemnată cu idealurile lui. O, de ce-a trebuit să se facă militar? De ce n-a putut să urmeze exemplul mamei, cea mai înțeleaptă persoană care-a trăit vreodată pe pământ?

Mama mea dragă. Acum dormi pe un pat tare în casa unui medic din Lübeck visând la Breidafjördur. Of, ce nu ți-a făcut dragostea. Te-a

smuls din rădăcini și te-a replantat ici și colo. Poate că n-ai fost totuși cea mai înțeleaptă persoană care-a trăit vreodată pe pământ? Ba da, ai fost. Deșteptăciunea n-are nimic de-a face cu dragostea. Iar dragostea n-are nimic de-a face cu deșteptăciunea. Când vine vorba de dragoste, toți suntem la fel de proști.

51.

O noapte în Norddorf
1941

Nu puteam să adorm, așa că până la urmă m-am sculat din nou din pat. De-afară se auzeau râsete și am ieșit în pijamale. Era o atmosferă magică; grădina sclipea sub lumina lunii. Astrul alb stătea cocoțat pe turla bisericii ca o felie de lămâie pe marginea unui pahar de cocteil, luminând hornurile înguste și acoperișurile abrupte de paie. Iar în grădina de alături, gemenele blonde jucau badminton. Tăcerea teatrală a nopții era întreruptă periodic de loviturile fetelor. Obiectul pe care-l trimiteau de la una la alta nu era un fluturaș obișnuit, ci un obiect fără pene, vâscos, care lucea în lumina lunii. Apropiindu-mă, mi-am dat seama că era un ochi. Își pasau de la una la alta un ochi. De trei ori le-am întrebat de unde-l au, pentru ca într-un final să-mi răspundă că e al lui Frau Baum. După care au râs ca nebunele. Dar au continuat să se joace cu un ochi uman sub clar de lună.

Bătăile inimii mi s-au întețit mai tare decât loviturile lor. Era ceva în mine, ceva care mă împingea, o forță necunoscută. Am trecut pe lângă gemene, am ieșit în stradă și am pornit prin sat. HALEMWAI, DÜNEMWAI, OODWAI, anunțau indicatoarele, dând din cap spre mine. Lumina nocturnă avea ceva ireal, aproape ca lumina soarelui. Era un sat mic, așa că la fiecare colț de stradă auzeam ecoul jocului de badminton, chicotelile și loviturile de rachetă pleosc-pleosc.

Am ajuns în dreptul casei lui Fräulein Osinga și am văzut lumină la fereastră. Pe stradă stătea o femeie cu bărbia mică, părul negru pieptănat pe spate și ochi arzători, înfometați de bărbat. S-a jenat și s-a făcut nevăzută. M-am ridicat pe vârfuri și am tras cu ochiul prin geam și am văzut-o pe

profesoara mea stând pe marginea patului și hrănindu-l pe soldat, care stătea lungit cu pieptul gol, sprijinit de o pernă înaltă. Din lingură se ridicau rotocoale elegante de aburi. Fräulein Osinga era îmbrăcată într-o cămașă de noapte de mătase grena și era cu spatele la mine. Părul blond îi era prins într-un fel de coc imens, sofisticat, care i se odihnea pe ceafă și îi urmărea numai mișcările capului, fără să tremure vreun pic, ca și cum ar fi fost de ceară. S-a mișcat totuși puțin când s-a întors spre pacientul englez cu lingura aburindă, iar în acest gest minor am citit ceva mult mai mare. Am văzut totul clar: profesoara avea să-și piardă viața de dragul lui Willem Wannsee.

Am stat un moment bun observând, fascinată, fața englezului, cât se poate de mulțumită că nu atinsesem încă vârsta iubirii, cât se poate de mulțumită că sunt un copil liber căruia nu-i trebuia să se întindă cu prinți, ci îi era de-ajuns coada unui mop. Apoi am pornit mai departe către lună, traversând satul, până când am ajuns în dreptul ultimei case de la capătul străzii, de unde se vedea țărmul estic al insulei. Câteva clipe mai târziu, mă cățărasem pe o șandrama aflată dincolo de un gard. De-acolo m-am urcat pe acoperișul cocioabei, apoi pe o scară fixată pe acoperișul de paie până sus de tot, pe culmea acestei case necunoscute, unde am stat în picioare ținându-mă de horn.

Era o clădire foarte înaltă care-mi oferea o priveliște foarte bună a satului care se profila în spate. Acoperișurile de paie absorbeau lumina lunii fără s-o reflecte. Numai piatra cubică de pe străzi întorcea tot atâta lumină câtă primea. Din cer, ploua torențial cu stele. În depărtare, de cealaltă parte a turlei bisericii, vedeam ochiul lui Frau apărând pe deasupra acoperișurilor întunecate la intervale regulate. Frau Baum găsea mereu un mod de a sta cu ochii pe ceilalți. M-am întrebat, totuși, dacă loviturile neîncetate ale rachetelor de badminton nu i-ar putea dăuna vederii.

Jos, pe stradă, niște fete în paltoane stăteau de vorbă. Se îndreptau spre casa profesoarei. Pilotul englez nu conștientiza probabil că aterizase forțat în Chiloțești.

În continuare, m-am întors să privesc coasta de est, care strălucea albă ca marmura sub incandescența lunară, și mai departe strâmtoarea dintre insule și continent. Un vas de patrulare traversa încet suprafața apei, urmat cu conștiinciozitate de reflexia scânteietoare a luminilor sale în valuri. Motorul murmura din măruntaiele vasului, iar eu i-am simțit ecoul răsunând în mine. Eram una cu totul, totul era una cu mine. Iar dincolo de strâmtoare, se întindea un întreg continent. Am întins brațul proaspăt însemnat și am atins Franța, mi-am scos nasul în vânt și am mirosit Polonia, după care mi-am suflecat mâneca celuilalt braț și am simțit o adiere rece de la Polul Nord. Spiritul meu a rupt zăgazul, nemaiputând fi conținut de trupul mic și agil pe care acum îl trata ca pe jucăria lui. Doi pescărușI lenevoși au zburat pe lângă coama casei în sunet de bătăi molcome de aripi. Prima mea reacție a fost să-i urmez: știam că pot să zbor, dar știam și că pot rămâne acolo încă trei sute de ani, ca hornul.

Am optat pentru a doua variantă și am continuat să contemplu țările, cu vederea ascuțită pe care mi-o dăruise noaptea. Atunci l-am văzut pe tata clătinându-se în întunericul zorilor cu un prosop în jurul mijlocului, împreună cu alți optzeci de amărâți; aveau fiecare câte trei secunde sub duș. Iar puțin mai la nord pe continent, mama doar ce se trezise cu pungi sub ochi, luând la pas străzile cu piatră cubică din Lübeck. Doi islandezi bătuți de soartă care, printr-o eroare a destinului, deveniseră sclavii străinilor, ai unor străini complet greșiți, în loc să aibă grijă de copilul lor care stătea cu mințile amețite pe acoperișul unui sat bolnav de dragoste.

52.

Herr A
1941

A doua zi, s-a aflat că ciocolata pilotului britanic conținea o doză puternică de amfetamine. Tatăl gemenelor, farmacistul cel durduliu, a venit la noi cu o falcă-n cer și alta-n pământ, ne-a confiscat prada și ne-a ținut o predică aspră despre pericolele pe care le prezintă astfel de substanțe, în special pentru fetele frizone.

Nu-mi trecuse încă efectul drogurilor. Și așa m-am dus la școală. Știam tot, puteam tot, făceam tot. Dar spre seară, efectele au început în sfârșit să se disipeze, bătăile inimii mi-au încetinit, iar din găină atotvăzătoare în vârf de acoperiș m-am transformat într-un copil plângăcios. Frau Baum m-a vegheat, iar Hækja mi-a adus un pahar cu apă. Farmacistul a revenit și mi-a prescris un calmant pe bază de lapte. La scurt timp după aceea, am reușit să adorm.

Zile la rând, gândul la acrobația mea m-a umplut de groază – stătusem în picioare pe un horn! –, ori decât ori treceam pe lângă o fereastră luminată, lăsam privirea în pământ și mă rugam pentru ochiul lui Frâu în fiecare noapte. Apoi îmi astupam urechile ca să nu pătrundă poveștile care făceau înconjurul satului și pe care, Hækja, mutilatoarea de brațe, a încercat de mai multe ori să mi le spună: Adonisul englez o trădase pe Fräulein Osinga cu sora ei. Cineva dăduse peste el și fiica cizmarului într-o pivniță nu departe de cimitir. Mai târziu, două fete au fost văzute conducându-l spre plajă.

Era singurul bărbat adevărat din Muiereni, statut de care a apucat să se bucure timp de zece zile, până când doi naziști în uniformă și-au făcut apariția pe străzile din Norddorf. Au venit la noi

acasă și au cerut să vorbească cu Herr A. Erau doi ofițeri tineri, de rang inferior, băieți de la țară care primiseră post într-un sătuc de la periferia izolată a imperiului condus de cancelarul Reichului, dar dornici să-și dovedească abilitățile pentru misiuni mai centrale, ceea ce-i făcea extrem de periculoși. Tipic parveniților, uniforma era totul pentru ei, de la cizmele lustruite bec până la butonii frumoși, sclipitori. Semănau cu doi puști dintr-un orășel de provincie care veniseră să-și ia de-acasă partenerele la balul mascat, cum măsurau la pas bucătăria compatrioatei lor, Frau Baum, așteptând ca extrem de periculosul lider al rezistenței, Herr A, să iasă din ascunzătoare. Hækja stătea într-un colț, mândră de soldații ei îmbrăcați impecabil. Ea mă denunțase? Le-au căzut caschetele pe spate când m-au văzut venind pe coridor: Herr A era o fetiță de unsprezece ani. Chiar și-așa, m-au grăbit spre sufragerie, ordonându-i lui Frau să plece cu copiii, înainte de a mă încuia cu ei. Ceasul din sufragerie a început să măsoare secundele pe care le mai aveam de trăit din momentul în care m-am așezat pe taburetul tare și scârțâitor de răchită.

— Recunoști geaca asta?

— Da.

— De unde o ai?

— Am găsit-o lângă focul de tabără. Pe… pe plajă.

— Ce accent e ăsta? De unde ești?

— Din Islanda.

— A, Islanda? Și locuiești aici cu Frau Baum?

— Da. Tata e în armată. Și el e tot islandez. E la Academia Militară Landsberg. Cred că e în SS.

— A, da? Bravo lui.

— Iar mama lucrează menajeră pentru doctorul Krewald în Lübeck. E prieten cu Himmel.

— Himmel?

— Da. Heinrich Himmel.

Bărbatul care mă interoga s-a întors spre colegul lui care, în ciuda rangului mai mare, stătea pe o

treaptă mai jos, instalat confortabil pe canapeaua moale, sub fotografia care-l înfățișa pe Herr Baum în cămașa lui maro, și își mângâia mustața deasă. Anchetatorul a râs, iar superiorul lui a zâmbit.

— Ha, ha, ha. Vrei să spui Heinrich HIMMLER?

— Da. E sus-pus, am replicat eu.

— Da, da. E sus-pus! Ha, ha. Deci e menajeră în casa doctorului Krewald? Dar ce făceai tu cu geaca? Cu geaca unui pilot englez? Ce-ai făcut cu ea?

— Le-am… le-am dat-o surorilor, gemenelor de-alături.

— Exact. Și de ce, mă rog?

— Pentru că… pentru că… lor li s-a părut atât de frumos. Pilotul, zic. Și în geacă era o poză cu el.

— Exact, da? Și ție ți s-a părut FRUMOS?

Am ascultat o clipă ceasul.

— Da.

— Da? De ce? Și de ce ți s-a părut acest englez… acest prăpădit de englez așa de FRUMOS?

Ceasul a ticăit patru secunde.

— Răspunde! De ce ți-a picat cu tronc?

Acesta era tonul pe care avea să-mi fie dat să-l mai aud de multe ori în viața mea, de la un soț proaspăt părăsit sau un iubit recent trădat. Instrumentul bărbătesc e un arcuș cu foarte puține coarde.

— Haide odată, fato! Răspunde!

— Era foarte… frumos.

— A, da? Mai frumos decât un german? Mai frumos decât un SOLDAT GERMAN?

Tinerele domnișoare prind din zbor arta minciunii.

— Nu.

— Bun. Cunoști o fată pe nume Anna Tieck?

Doamne Dumnezeule, sigur că ea a fost. Ceasul a început numărătoarea inversă până la execuția

mea.

— Da.

— Susține c-ai oprit-o să-l denunțe pe englez. E adevărat?

Puteam la fel de bine să-mi semnez singură condamnarea la moarte.

— Da.

— Știi ce înseamnă asta? câți ani ai?

— Unsprezece.

— Și deja trădătoare de patrie!

În acest punct, am cedat și am început să plâng.

— E interzis să plângi în timpul interogatoriilor celui de-al Treilea Reich! Se pedepsește cu moartea. Îți ordon să încetezi imediat!

S-a auzit cum Frau Baum încearcă clanța de partea cealaltă a ușii. Apoi vocea ei imploratoare:

— Soțul meu lucrează la Ministerul de Război la Berlin! Profesor Doctor Helmut Baum! Vă implor!

Buna și dragă Frâu.

— Liniște!

Ceasul ticăie de două ori. Eu sughiț de două ori.

— De ce ai împiedicat-o pe Fräulein Tieck să spună adevărul despre pilotul englez?

— Eu… eu n-am vrut să… moară nimeni.

— Să moară?! Tu nu știi că războiul ăsta înseamnă, MOARTE? OAMENI CARE MOR?

Am simțit gura înghețată a țevii unui revolver pe frunte. Îl însoțea un miros îngrozitor, caracteristic, de oțel, pe care n-am reușit să mi-l șterg din minte toată viața, deși numele și chipurile am început să le uit. Iese plutind din colțurile minții mele când și când, ca un gaz invincibil, un vestitor al morții trimis de Hitler cu miros de oțel nemțesc. Trebuia să găsesc răspunsul corect.

— Nu, m-am smiorcăit. Sunt doar… islandeză.

— Islandeză, da? Asta e… de care parte sunteți voi în război? m-a întrebat el, părând deconcertat pe moment.

— Noi… noi suntem…

Mă pregăteam să încerc un răspuns obiectiv, dar brusc mi-am amintit că am unul mai bun și mi-am suflecat mâneca dreaptă, până mai sus de cot, am dezlipit plasturele de pe rană și cu mândrie mimată le-am arătat svastica crestată cu foarfecă.

— Văd, da? Bun. Dar de ce-ai acoperit-o cu un plasture? N-ai nevoie de plasture peste svastică!

— Pentru că era puțin… sânge.

— Sânge? Dar sângele trebuie să curgă!

Blut muss fließen. Îl cita pe însuși zeul tunetului. Dar în loc să-mi tragă un glonț în cap, soldatul mi-a dat un ghiont de am căzut de pe taburet.

— Ridică-te!

M-am căznit să mă ridic și am rămas în picioare tremurând.

— Bărbia sus!

Am încercat să mă țin dreaptă.

— Unde e englezul acum?

— Eu… nu știu.

Mi-a apăsat din nou țeava revolverului pe frunte.

— UNDE?

— Nu știu…

Am auzit cum pocnește ceva. Nu un foc de armă. Doar un pocnet. Același sunet care se-aude când se scoate dopul universului și rămâne încrețit ca un balon dezumflat. Genul acela de pocnet.

— Spune-mi numele! Unde se ascunde?

— Fräulein… Fräulein Osinga.

— Fräulein Osinga. Bun. Îți mulțumim pentru colaborare. *Heil Hitler!*

A pocnit din călcâie și a întins rapid brațul drept în aer. Am pocnit din călcâie, m-am îndreptat de spate și mi-am trimis la rândul meu brațul drept în aer, cu svastica însângerată și plasturele pe jumătate desprins.

— *Heil Hitler!*

Eram blocată în aceeași poziție când ei au plecat și Frau a intrat.

— Biată copilă.

Eram albă ca varul la față, cu trupul împietrit în postura aceea, paralizată: un copil care tremura de groază. Și nici eu, nici ea n-am reușit să-mi facem brațul să coboare. Cu el în aer, m-a dus în dormitor, unde m-am întins în pat cu salutul hitlerist blocat, și așa am rămas tot restul zilei. „Blocaj traumatic" a fost diagnosticul farmacistului. Copiii intrau din când în când ca să se zgâiască în tăcere la ciudata boală care nu a cedat decât două zile mai târziu. Micul dejun mi l-am putut mânca cu o singură mână, dar am fost scutită de coșmarul de a merge la școală cu brațul ridicat în aer o zi întreagă, când s-a anunțat că nu se țin ore din motive dramatice: mai târziu, în aceeași zi a interogatoriului meu, s-a răspândit vestea că băiatul englez fusese găsit într-un hangar pentru bărci de pe plajă împreună cu fiica cizmarului. Pe ea au împușcat-o, iar pe el l-au dus cu ei. Gemenele au fost și ele arestate, apoi eliberate – și mai aplecate de spate decât înainte, când își ascundeau sânii. Iar seara, Fräulein Osinga a fost descoperită în grădină, țeapănă ca marmura, într-o baltă din propriul sânge.

Devenisem o criminală de război.

53.

Nurori
2009

Iar acum mă îndeletnicesc cu infracțiuni cibernetice – cu unicul scop însă de a menține o legătură cu nurorile mele.

Ultima doză de familie mi-am luat-o când fiica lui Haraldur, Gudrún Marsibil, m-a vizitat aici înainte de Crăciunul trecut. Mi-a lăsat o cutie cu bomboane de ciocolată – pe care o am încă, deși conținutul l-am mâncat –, înainte să o șteargă în Australia, unde studiază o chestie legată de turism și face natație. Străvechile gene pescărești din Breidafjördur se zbenguie în piscine însorite, cu apă albastră.

Adevăratele mele neplăceri cu familia au început la mijlocul anilor ’90 când, spre nenorocirea mea, au reușit să mă convingă că locul unui pacient cu emfizem în stadiu avansat și cancer cronic este să vegeteze printre alți zombi. La momentul acela eram complet imobilizată la pat și cu mințile rătăcite, din cauza medicației greșite. Lăsam robinetele deschise și țineam cutii cu lapte sub pat. Prin urmare, treaba era destul de împuțită. În cele din urmă, Haraldur m-a amenințat că mă dă în judecată pentru pastilele pe care le luam aiurea, iar soția lui a pus să mi se instaleze un detector de fum în cameră, care țipa la mine de pe tavan, ca un zeu oțărât, de câte ori scoteam fum pe nări. „N-o putem lăsa să fumeze în pat, poate să dea foc la casă”, am auzit-o spunând pe hol. I-am dat bani unui puști din vecini să-mi scoată din priză detectorul, dar nora era căpoasă ca dracu’. Dependența mea a atins noi culmi în perioada în care zăceam pufăind sub țipetele stridente care veneau din tavan, delectându-mă cu unele din cele mai savuroase țigări din viața mea.

Până la urmă am cedat, profund mișcată de interesul brusc pe care i-l arătau mamei și soacrei lor. Dar am privit-o mereu ca pe o ședere temporară, scopul meu fiind tot timpul să mă întorc în casa părinților mei, de pe Skothúsvegur, unde am locuit după moartea mamei în toamna lui ’88. Firește, mi-au lipsit imediat fumatul în pat și priveliștea cu lacul din Reykjavík prin storuri, fără coridoare lungi și interacțiune socială. M-au dus cu mașina într-un loc care se pretinde un centru de îngrijiri de lux, dar nu e de fapt decât aripa unui azil faimos pentru marinari scoși la casat. Instituția se numea Skjól, „Adăpostul”, dar în timpul șederii acolo nu am trăit decât bătălii și furtuni. Eu l-am numit penitenciarul, un loc în care sunt abandonați cei care insistă să supraviețuiască, refuzând să moară. Toți cei de-acolo primesc o sentință pe viață.

Haraldur și soția lui și-au luat la revedere de la mine cu prea multă voioșie. Evident, totul fusese pus la cale pentru confortul lor, nu al meu. În sfârșit, nu mai trebuiau să-și facă griji pentru bătrâna cusurgioaică; o predaseră în mâinile glaciale ale sistemului.

Pentru asta e făcută societatea.

Am fost așadar abandonată la azilul de bătrâni la nici șaptezeci de ani. O vreme, am reușit să mă conving că sunt condamnată să le accept serviciile și îngrijirile până dau colțul. Dar după trei ani, am ieșit din coma instituțională: mi-a dat prin cap că s-ar putea să nu mor mâine-poimâine, că s-ar putea să mai trăiesc un an sau doi. Asta se întâmpla acum opt ani.

Am hotărât să evadez. Și am făcut-o deghizându-mă în gunoi pe roți. Mi-am tras pe mine un sac de gunoi negru, m-am furișat în liftul de marfă într-un cărucior rulant pe numele său Thunderbird, am apăsat butonul potrivit și, cât ai zice pește, mă aflam într-o dubă. Am rămas peste noapte la șoferul dubei, într-un apartament la

subsol. Mi-a oferit ceva de băut. Eu l-am întrebat dacă îi trebuie o femeie. Reacția lui a fost să dispară într-un dulap, de unde a revenit cu o perucă pe care o port de-atunci. Apoi s-a aplecat deasupra mea cu mirosul lui pătrunzător de transpirație, m-a ridicat și m-a așezat pe canapea. Am dormit ca un prunc sub niște picturi kitschoase și o colecție de poezii. Și l-am visat pe tata tânăr.

O zi mai târziu au dat de urma mea. Supraveghetoarea instituției (o eroină cu umeri lați, buze groase și vreo trei-patru perechi de sâni) a venit după mine, iar eu i-am oferit niște lacrimi, stoarse cu greu din lămâile uscate în care se transformaseră ochii mei. Dar n-a fost deloc mișcată. „Acum o să vii cu mine la mașină, nu-i așa, Herbjörg?" Numai după ce am amenințat cu o grevă de zel în ceea ce privește defecarea a pus mâna pe telefon și ajunsese deja pe trepte afară când a dat într-un final de Dóra, care avea un garaj gol. Timp de o săptămână, am dormit în camera proaspăt eliberată de o adolescentă, sub rafturi roz, în timp ce Gudjón muncea la amenajarea garajului. Rareori a radiat un bărbat de bucurie ca el atunci când i s-a cerut să instaleze o chicinetă și o toaletă în propriul garaj.

Supraveghetoarea instituției m-a întrebat dacă nu voiam să îmi anunțe „rudele de gradul întâi". Am rugat-o să le transmită celor trei fii ai mei că mama lor se mutase în spațiul cibernetic, planeta nr. 15.463. Cu buzunarele doldora de bani, Gudjón s-a dus și mi-a cumpărat un laptop și un router de ultimă generație. HP se cheamă și încă funcționează.

Gudjón și Dóra s-au dovedit mai de ispravă decât copiii mei. Garajul în sine e un azil de bătrâni pe cinste. În general, islandezii își folosesc garajele nu pentru mașini, ci pentru a-și depozita troacele de care nu mai au nevoie în cursa lor împotriva timpului, chestii precum bețe pentru cort strâmbate de vânt, mașini pentru tuns gazonul

uzate moral și bătrâni. Mai cunosc în acest oraș cel puțin trei pauperi contemporani cu mine, sau relicve de garaj, cum îmi place mie să-i numesc.

În orice caz, nu datorită băieților mei mi-am găsit adăpost. Și, după cum am menționat deja, doi dintre ei nici nu m-au vizitat vreodată în cei opt ani de când trăiesc aici, iar al treilea a trecut doar de două ori. Absența este însă fără îndoială motivată și de cotoroanțe, adică de mine și de femeile pe care lumea le numește nurorile mele. Băieții mei au sfârșit prin a se însura toți cu aceeași femeie, același model, cum s-ar zice, și cât se poate de diferită de mama lor. Toate aparțin acelei specii tipic islandeze de bârfitoare cu părul blond și drept, cu ochii înfundați în cap și un mare ghem de nervi, femei care vorbesc repede, cu tocuri grele, care se machiază în mașină și răspund la telefon în timpul vizitelor la spital, nu se opresc niciodată, mereu pe fugă, repetând „Salut!” ca niște drujbe și care nu fumează decât când au o țigară aprinsă în gură, dar în toate celelalte ocazii declară că s-au lăsat. La fel și în privința curelor de slăbire pe care le țin obsesiv între mese.

Uneori mă întreb de unde au apărut aceste femei în societatea noastră, fiindcă nu-mi amintesc să le fi întâlnit în Breidafjördur înainte de război, nici în Reykjavík în timpul perioadei prospere de după război. Își spun fete, ceea ce și sunt de fapt, dat fiind că nu s-au maturizat niciodată, nu au purtat niciodată o rochie lungă, nu au avut o blană sau un colier de perle, nu au mers la operă, nu au citit Doris Lessing, nu au mers cu trenul, nici nu au parcurs în pas de dans tot drumul până sub punte, ținute strâns în brațe de un dansator de tango și, prin urmare, nu au cunoscut niciodată cavalerismul, lucruri pe care nici nu li le imput, dat fiind că țara noastră se află la trei ore bune depărtare de orice bune maniere. Pe deasupra, nu știu să pronunțe măcar o vorbă în franceză, cea

mai înaltă aspirație a nurorilor mele fiind să bea un pahar de „camembert sauvignon”.

Eu însămi m-am întors de trei ori în Islanda după sejururi în străinătate și de fiecare dată am fost numită în rubricile de cancan „o doamnă de lume”, numai pentru că purtam ruj roșu și le făceam cinste bărbaților cu băutură. Și de fiecare dată am reușit să mă scutur de această etichetă bând peste măsură, căci toată viața m-am simțit cel mai bine în tovărășia bărbaților. Mă simțeam în elementul meu după ce femeile plecau acasă, iar eu rămâneam cu doctorii îmbibați în gin și angrosiștii afumați cu tutun. Atunci ieșeau la suprafață toate poveștile și lucrurile bune. E groaznic de plictisitor să fii doamnă, dar extrem de distractiv să fii domn.

54.

Paparuda
2002

În primele luni petrecute în garaj, am fost servită de un tânăr care își luase o pauză de la viață; nu știa dacă își dorește să fie preot în Islanda sau informatician în America. În timp ce aștepta să i se reveleze răspunsul și să i se vindece acneea de pe față, se distra ștergând la fund bătrâni. Bóas îl chema, un băiat cu mâini ușoare, care purta ochelari enormi și adidași și era as în ale tehnicii. Puțin câte puțin, i-am spus povestea mea tristă, cum propriul clan mă lăsase fără nicio posesiune. În două săptămâni de curs, m-a învățat cum să devin *cracker* sau *hacker* de calculatoare sau cum s-o numi.

— Ce tare, frate, acum ești *hacker*! La fel de *cool* ca orice *nerd* de liceu, mi-a zis, împingându-mi ochelarii înapoi pe nas, apoi și pe-ai lui.

M-a învățat cum să le sparg căsuțele de e-mail abominabilelor mele nurori. Acum puteam să citesc despre manevrele lor („Ar trebui să ne grăbim și să vindem, imediat”), ba chiar puteam să răspund la e-mailuri în numele lor. Viața în garaj se dovedea până la urmă distractivă.

În urma cercetărilor mele aprofundate, a reieșit că soția lui Magnús, Ragnheidur, supranumită Paparuda, nu era tocmai fidelă în căsnicie, aflându-se într-un schimb susținut de e-mailuri cu un coleg de serviciu pe care l-am poreclit Futangiul de Islanda. Era unul dintre acei bărbați insipizi care își încep în general e-mailurile cu un citat preluat de la altcineva și întrebarea: „Ai văzut asta?” După care adăuga un scurt comentariu lipsit de imaginație despre felul în care arăta Paparuda. „Erai așa de drăgălașă când ai ajuns la serviciu azi-dimineață. Îți stă foarte bine în roșu”. La care eu

răspundeam pe loc: „Da, o să te fut de-o să vezi roșu diseară”. Evident, nu erau cuvintele mele. Deși cu greu aș putea trece drept pudibondă, genul acesta de limbaj pur și simplu nu e stilul meu. Bóas, viitorul preot, era cel care tasta lucrurile astea de dragul protejatei lui, perfect convins că vor „merge blană, frate”.

Genul acesta de schimburi vulgare nu-i stăteau în fire nici Paparudei, așa că am reușit să injectăm o tensiune amuzantă în escapadele lor amoroase care, judecând după corespondența lor, se petreceau în cea mai mare parte între zidurile locului de muncă, în debarale și toaletele pentru persoane cu dizabilități.

— Bun, una e să parchezi pe un loc pentru cei cu dizabilități, dar să le spurci budele, asta e pur și simplu… a comentat Bóas, scuturând din cap în timp ce compunea mesaje care ocazional mă depășeau, dar întotdeauna obținea efectul scontat.

Lucrase cu persoane cu dizabilități și se înfuria în numele lor văzând sacrilegiul comis de acești indivizi „sănătoși” în toaletele lor. Cum se întâmplă deseori în cazul celor care înșală, nora mea avea un stil epistolar foarte elegant, folosea metafore frumoase și umor de bun-gust, care îl lăsau deseori perplex pe încuiatul Futangiu.

— Îmi pare rău pentru azi-dimineață, totul e oricum fără cap și coadă, scria ea într-un e-mail matinal.

— Ce?

— Nu contează, îți ofer niște carne macră la prânz!

— Sigur, ieșim la prânz, dar din păcate eu nu mai mănânc carne.

Mă distram urmărindu-le conversațiile.

— N-ai chef de-un picnic? îl întreba ea.

— Nu e puțin cam frig azi? îi replică el.

Iată ce i-am răspuns Bóas și cu mine: „Nu există nimic mai frumos decât roua albă pe iarba verde. Hai să ieșim la un picnic”.

— Mamă, am făcut o poezie, frate, s-a extaziat preotul-învățăcel, încântat de colaborarea noastră, după care am așteptat douăzeci de minute să ne răspundă Futangiul.

— M-ai pierdut, ce înseamnă roua albă?

— Spermă, a tastat Bóas fără să clipească.

— Cobor.

Cei doi lucrau împreună într-o clădire nouă-nouță și lucitoare, răsărită pe mal în timpul perioadei de *boom* de dinainte de criză, iar noi am mers cu spionajul atât de departe, încât Bóas s-a dus odată până acolo și i-a fotografiat în timp ce ieșeau din toaletă după o partidă scurtă. Le-am trimis apoi poza într-un e-mail de pe o adresă fictivă. S-a dovedit o mișcare proastă însă pentru că, odată deconspirată aventura, au urmat zile destul de terne, deși s-ar putea ca Magnús al meu să fi dormit ceva mai bine noaptea. După o perioadă însă, mi-am recăpătat avântul distructiv. Ingeniosul Bóas mi-a creat o nouă adresă de e-mail: episcopul-islandei@episcopia.is. De la această adresă, Paparuda a primit următorul mesaj:

> *Dragă păcătoasă,*
>
> *A ajuns în atenția bisericii că ai comis adulter în toaletele pentru persoane cu dizabilități din clădiri publice. După cum se știe, astfel de acte sunt împotriva legilor lui Dumnezeu.*
>
> *În conformitate cu regulamentul Bisericii Islandeze, ai primit canon să participi la slujbă timp de patruzeci de duminici consecutive, în tot atâtea biserici diferite.*
>
> *La sfârșitul acestei perioade de ispășire, ne vei trimite o scrisoare scrisă de mână în care îți vei mărturisi păcatele. Vei alcătui o listă detaliată, fără să omiți nimic. Ochiul Domnului este atotvăzător.*

Odată îndeplinite aceste cerințe, vei fi absolvită de păcate și vei primi binecuvântarea episcopului, dar nu înainte. Dimpotrivă, dacă alegi să nu dai ascultare, servitorii Domnului îți vor lega sufletul în lanțuri de ancora mâniei sale celeste și îl vor arunca în lava topită a Satanei.

Reykjavík, 14 iulie 2002, în numele Domnului.

Preasfințitul Karl Sigurbjomsson,

Episcopul Islandei.

55.

Prințul Cartof
2002

Câteva săptămâni mai târziu, s-a auzit o bătaie în ușa garajului. În mod evident, n-am putut face nimic. Neobișnuită cu vizitele, nu-mi montasem o sonerie, iar să salt până la ușă pe picioarele mele paradite și cu vezica cateterizată, cum era în acei ani, nici nu se punea problema. Așa că de data asta nu a existat o invitație.

Câteva zile mai târziu însă, s-a auzit din nou un ciocănit, dar norocul a făcut, vai, dar ce noroc, ca Nancy a mea, fata care m-a îngrijit după Bóas și înainte de Lóa, să fie încă în casă. Și a putut să-i deschidă vizitatorului, care s-a dovedit a fi fiul meu Magnús, născut în mai ’69. Între timp căpătase un aer foarte felin. Am calculat că ar fi trebuit să aibă treizeci și trei de ani.

Tatăl lui se îngrășase de tânăr atât de tare, încât trebuia să beau o grămadă înainte să mă urc pe el, după care mi-a luat trei ani să mă dau jos. Iată, așadar, că micul meu Magnus trăise mai mult decât podoaba lui capilară, bietul de el, și își căptușise corpul cu câteva straturi în plus pentru iarna care îi așteaptă pe toți bărbații trecuți de treizeci de ani. Cu mâna lui tristă și mâinile neajutorate, micul meu prinț era o dezamăgire clară pentru femeia care-l expulzase pe lume.

Nancy s-a grăbit spre pat să înșface scaunul de birou cu roți care așteptase vizitatori timp de doi ani lungi. Am remarcat că băiatul continua să stea cu vârfurile picioarelor spre interior; și eu care, pe tot parcursul educației lui, încercasem să-i bag în cap cum să stea ca un bărbat, nu ca un poem.

— Salut, mama, mi-a zis cu un oftat, împingându-și ochelarii pe nasul mic, felin și

mângâindu-și obrajii, producând un foșnet de la barba crescută.

Jón cel din urmă, tatăl lui, avea un păr facial abundent și se bărbierea de două ori pe zi. Era Mr Twice[7] și în alte domenii, căci era chel și energic de la brâu în jos, în ciuda burții. Sexul a constituit liantul relației noastre. Dar după ce a intrat Magnús în scenă, cele de două ori au devenit o dată, apoi rareori, iar în final niciodată. Focul burții s-a tot răcit până când i-am chemat un taxi. „Chiar trebuia să te naști?" mi-a scăpat odată când simțeam cum mă înec în nefericire maternă, iar Prințul Cartof mă înnebunea cu smiorcăielile lui. Acum merită să-l primesc cum trebuie, mi-am zis, mai ales că vine la mine apăsat de griji.

— Deci aici stai? a continuat el, privind în jur în timp ce trăgea cu fundul scaunul mai aproape de pat, scoțându-și hanoracul foșnitor și îndesându-l la spate între el și spătar, ceea ce mi-a făcut pielea de găină.

Am încercat să mă adun și am închis laptopul, l-am băgat sub plapumă și am mângâiat cu ghearele mele reci locul încălzit pe care-l lăsase în urmă. Nancy, care-și îmbrăcase rapid paltonul, ne-a oferit un zâmbet timid și și-a luat la revedere cu accentul ei neozeelandez.

— Cine e? m-a întrebat Prințul imediat după ce fata a închis ușa în urma ei, ușă înghețată pe dinafară, dar călâie pe dinăuntru.

— O cheamă Nancy McCorgan. De la serviciul de îngrijiri la domiciliu.

— Da? a zis el, după care a tăcut, mulțumindu-se să facă o grimasă și să aprobe din cap de mai multe ori, cu mintea aiurea. E… e bine.

În acest punct, băiatul meu rotofei probabil a rememorat întreaga noastră relație mamă-fiu în douăzeci de secunde, oricât de mult rău i-ar fi făcut să mă vadă într-un garaj – din toate locurile din lume –, singură și abandonată, deși o meritam, pentru că-i transformasem copilăria într-o

dimineață de mahmureală nesfârșită și-i adusesem cincisprezece tați.

Am profitat de acest timp pentru a mă minuna cum de un bărbat atât de tânăr e fiul meu. Cum se poate ca o cioară bolnavă cronic, cu plămânii praf ca mine să aibă un fiu de treizeci de ani? Mă rog, de fapt nu aveam decât puțin peste șaptezeci de ani, dar potrivit doctorilor, mă prezentam de nouăzeci. Carnea afumată pare întotdeauna mai bătrână. Pesemne că aveam peste patruzeci de ani când l-am făcut pe Magnus. Gata să trec de vârsta la care mai puteam avea copii și în pericol de a concepe unul retardat. Mi-e teamă că a fost foarte aproape de limită. Hai, povestește-mi, motanul meu princiar.

— Și cum… ești aici…? Ești aici de când…?

— Din toamna trecută. Parcă-mi amintesc că am văzut atacurile teroriste cu avioanele… Turnurile Gemene, zic, aici la televizor.

— A, da? Și ce… ce…?

Am așteptat puțin, am bătut din pleoape și într-un final am zis:

— Ai ceva probleme în a-ți termina propozițiile, Magnús, dragule.

— Da, eu… scuze.

A oftat adânc, apoi a zis într-un elan de sinceritate sociologică:

— Nu mă simt prea bine, mamă.

— Mamă?

— Da, ești… mama mea.

— Mai nou?

— Iartă-mă.

— Nu te iert deloc, Magnús Jónsson. Unde-s banii?

— Care bani?

— Unde sunt cele patruzeci de milioane de coroane pe care nevasta ta le-a obținut pentru casa din Skothúsvegur?

— N-au fost patruzeci de milioane, mamă. Cel mult douăzeci. Apartamentul s-a vândut cu șaizeci

și trei de milioane.

— Serios? Mie agentul imobiliar mi-a zis altceva.

— Probabil te-a indus în eroare.

— Mă faci ramolită?

— Nu. Doar că eu știu că au fost vreo douăzeci de milioane pe care noi… ar fi trebuit… să-i ținem pentru tine.

— Să-i ții pentru mine?!

— Da, cum am discutat. Mamă, banii sunt ai tăi.

— Banii sunt ai mei? Și-atunci ce caut în garajul ăsta ca un Oldsmobile rablagit?

— Îi poți primi când vrei.

Mi-am încleștat fălcile, dinți falși peste dinți falși, și am mârâit cuvânt după cuvânt:

— Magnús, de ce crezi că m-am mutat aici?

— Liniștește-te, mamă. Banii îi ținem pentru tine. Poți să ți-i iei oricând.

— Unde sunt?

— Nu… nu știu exact. Ragnheidur are grijă de asta.

— Ragnheidur?

— Da.

— Și ai încredere în ea?

— Ăăă… da, ea…

— E o soție minunată, nobilă și respectabilă?

— Da…

— Ați divorțat?

— Ăăă?

— Ai părăsit-o?

— S-o părăsesc?

— Da. Cât mai ai de gând să stai în căsnicia aia adulteră?

— Adulteră?

— Vai, iartă-mă, Magnús, sunt doar o femeie bătrână lipsită de tact. Și-n plus, cu un picior în cuptor. Dar ascultă sfatul unui om cu experiență: Ragnheidur a vâslit la mai mult de-o barcă, cum se spunea în Breidafjördur.

A mijit ochii asemenea unui marinar care-și face curaj să înfrunte un val.

— Ce… vrea să însemne asta?

— În rest ce mai face?

— Face bine. Doar că în ultima vreme… se duce mult la biserică.

— La biserică?

— Da, a apucat-o dintr-odată, se duce în fiecare duminică la slujbă.

— Serios? Mamă, Doamne!

— Da, e un pic ciudat. Și nu merge de două ori la aceeași biserică. Duminica trecută s-a dus la Hafnarfjördur, iar înainte de asta tocmai până la Mosfellsbær.

A dat din cap, și-a scos ochelarii, i-a șters de aburi și a păstrat un lung moment de tăcere. Între timp, în culisele creierului, eu aveam o criză de râs, țopăiam în sus și-n jos în niște pantofi pe arcuri enormi, o scenă dintre cele mai bizare.

— Daa… a spus el cu un oftat de plumb.

Avea ochii înfundați în capul cu obraji flasci, ca două stafide lucitoare înfipte adânc într-o cocă groasă.

— M-a părăsit.

— Ce zici acolo? Te-a părăsit?

— Da, sau… mă rog, eu m-am mutat de-acasă.

— Ea te-a părăsit, dar tu te-ai mutat? Te-a dat afară?

— Nu, nu. Eu… nu mă simțeam bine acolo și… am plecat și gata.

— A, da. Am mai auzit eu dintr-astea. Femei care-și părăsesc soții după care se duc în bucătărie. Și-ai rămas pe stradă…? În vreun hotel de bețivi din oraș? Unde sunt copiii?

— La ea. Dar pot să-i văd, e OK.

— Așa deci? Câtă larghețe din partea ei. Și ăla, celălalt, s-a mutat în locul tău?

— Care celălalt?

— Prostul ăla bărbos. Și unde-s banii?

— Banii?

— Da, n-ai zis că se ocupă ea de ei?

— Da? Sigur. Dar mamă, n-ai de ce să-ți faci griji pentru asta. Sunt într-un cont pe care ea…

— Magnús. Aici spun stop. Un mare stop. Mi-a luat deja casa, acum ți-a luat-o și pe A TA. Măcar ți-a rămas mașina, da?

— Păi…

— Ți-ai păstrat mașina?

— Nu, dar am închiriat una și…

— Ce fel de scorpie fără suflet mai e și femeia asta? Care se freacă de toți pereții toaletelor pentru persoane cu dizabilități, cu nepricop… neferici… da, în nefericirea ei.

Vai, se uita la mine ca la o nebună de legat care bate câmpii. A urmat o tăcere mormântală în care se înghesuiau toate eșecurile vieții și care spunea cam așa: Iată doi amărâți frustrați. Singurul lucru care le-a reușit în viață a fost să se aibă unul pe celălalt. Dar nu ne aflam pe picior de egalitate. Eu reușisem să-l aduc pe el pe lume, însă el nu reușise încă să mă evacueze din lume.

— Vine în fiecare zi… Nancy asta? a rostit el într-un târziu.

— Nu-ți face griji pentru mine.

— Mamă, ai banii tăi. Puși în conturi, știi doar.

Îl privesc lung și bine. După care îi răspund încet, cu toată stăpânirea:

— Magnús. N-a trecut nimeni pe la mine de… de paisprezece luni. Nici tu, nici Haraldur, nici Ólafur și nici vreun copil de-al vostru. Cam de când ați pus mâna pe agoniseala mea de-o viață. Nici măcar un e-mail nu am primit de la tine, nu mai vorbesc de un telefon, da… mai puțin Gudrún care m-a sunat de ziua mea. Ți se pare că e…?

N-am mai putut continuă: mi se pusese în gât un mare nod de amărăciune și autocompătimire. A fost de-ajuns un imbold pentru ca apa caldă ascunsă în adâncul ființei mele să țâșnească dintr-odată la suprafață.

— Ai adresă de e-mail, mamă? m-a întrebat, în mod evident uimit.

— Sigur că am adresă de e-mail, m-am stropșit. Am internet aici, sunt conectată tot timpul, pe calculator! Ce măgărie mai e și asta? Nu-ți cunoști propria mamă, mda… cum nu-ți cunoști nici nevasta. Ai trosnit-o măcar?

— S-o trosnesc? a pufnit scandalizat, ca și cum ar fi fost purtătorul de cuvânt al unei specii noi de bărbat, născută din colaborarea dintre stat și mass-media, care nu ridică niciodată mâna asupra unei femei.

— Nu, ne-am despărțit în termeni amiabili.

— Amiabili? Și ea cu un alt bărbat între picioare?

— Nu, nu, mamă. Nu e niciun alt bărbat.

— Magnus, ultimul lucru pe care mi-l doresc este să fiu mama unui nevolnic. Vreau să te duci acasă acum, în casa al cărei proprietar ești, și să-i spui desfrânatei de nevastă-ta… să… vină cu tine la un picnic acolo unde… da, unde roua albă cade pe iarba verde…

Am înghețat. Mă privea atât de surprins, încât stafidele ieșeau puțin din cocă.

— Să mă duc și… să-i recit poezia asta?

— O, Doamne, mai bine îți scriu numele pe o hârtie și gata. Spune-i că ai dovezi și motiv de răzbunare, că ești absolut furios și că îți ceri înapoi apartamentul, mașina, copiii și cele patruzeci de milioane ale mamei tale.

— Vrei să spui douăzeci.

Am mâzgălit numele adevărat al Futangiului de Islanda pe spatele unui plic vechi, pe care el l-a găsit pe blatul din bucătărie și mi l-a înmânat ca și cum aș fi fost o mamă răzbunătoare din epoca vikingilor. L-a citit cu buzele tremurând. Pe față avea o expresie: Chiar trebuie să-l omor, mamă? Tonul vocii lui era insuportabil:

— Și cum… cum de știi toate astea, mamă?

— Cel căzut la pat posedă ochiul atotvăzător.

Nu mi-a mai pus alte întrebări, în schimb a împăturit plicul în două ca și cum ar fi fost însăși bărbăția lui și l-a băgat în buzunar. Apoi l-am urmărit cum își pune geaca și se apleacă deasupra mea impregnat de mirosul lumii de-afară.

— La revedere, mamă.

M-a pupat cu stângăcie și a trebuit să mă șterg pe obraz după aceea. Privindu-l cum se mocăie în drum spre ușă însă, brusc n-am mai înțeles nimic din viața mea: cum de eu, o epavă cu ficatul cât o stafidă și sânii ca niște mănuși, reușisem să aduc pe lume un trup de bărbat de peste o sută de kile? Mi se părea la fel de neînțeles ca și cum ai fi anunțat un cactus uscat că fiul său crescuse și devenise cangur. A părăsit garajul cu ochii lui albastru-închis plini de tristețe, după care, se înțelege, nu mi-a mai dat niciun semn.

Ce gest urât din partea mamei lui și, mai ales, cât de lipsit de inimă. Astfel, îi răpisem fiului meu liniștea sufletească, iar singurul vinovat era sufletul meu de zgripțuroaică. Nici măcar pe culmea înghețată a bătrâneții mele nu reușisem să îmblânzesc bestia feroce. Așa m-am comportat mereu. Persoana care sunt, Herbjörg María Björnsson, n-a avut niciodată control deplin asupra vocii și acțiunilor proprii pentru că la cârmă s-a aflat mereu o forță mult mai puternică pe care aleg s-o numesc „forța vitală a Herrei” și care radiază înăuntrul meu luând toate deciziile, preluând controlul și aruncând bombe, înconjurându-mă de izbucniri luminoase, singurele flori din grădina mea.

56.

Intrare prin efracție
2002

Câteva zile mai târziu, un alt musafir neașteptat s-a materializat din obscuritatea zilelor de advent. Era la începutul zilei, iar Nancy a fost cea care a deschis ușa garajului. Un pardesiu lung pe tocuri înalte a intrat pășind cu zgomot sec pe podeaua de ciment, a făcut o semipiruetă, însoțind-o cu o mișcare a eșarfei, și a privit în jur. Părul blond, dat cu ceară îi ajungea până la umeri, iar pe buze îi strălucea ceea ce se numește, cred, gloss, boiala lipicioasă cu care femeile uscate își lubrifiază cuvintele.

Într-un moment de confuzie, m-am temut că ar putea fi un inspector de la primărie sau de la igienă sau servicii sociale care a venit să mi se uite în colon sau să închidă acest container ilegal pentru bătrâni, în schimb am auzit un „Hei, salut!” ciripitor și apăsat. Iar când a ajuns lângă pat, mi-am dat seama că era Paparuda, femeia care cultivase copii în bălegarul sângelui meu.

— Salut, i-am răspuns.

— Mă bucur să te văd. Și-mi pare rău că am fost așa de leneșă cu vizitele.

— Da. Lenea e un viciu.

— Poftim?

— Lenea e un viciu.

— Ce? Da? Ha ha ha. Sunt tot timpul așa de ocupată cu copiii și, știi tu, toate celelalte. Dar cum mai e viața ta, dragă Herra?

— Viața mea e exact cum vreau să fie.

— A, da? Ha ha. Copiii îți transmit toată dragostea lor. Mereu întreabă de bunica Herra.

— Oh, sigur m-au uitat între timp, micile vietăți.

Să fiu a naibii dacă n-a început să-mi bată inima mai repede. Habar n-avusesem că vechitura mai

era capabilă încă să schimbe viteza.

— Nu, nu, nici vorbă. Mereu vorbim despre tine ca despre un membru al familiei. Poți fi sigură de asta!

A tăcut crispată timp de-o clipă, iar pe fața ei a trecut un nor întunecat de nefericire, înainte să-și recapete voioșia și să continue:

— Ți-am adus niște reviste.

A scos niște reviste cu pagini lucioase despre viața în spatele celor mai nobile ziduri din oraș, cu tot cu inimile sfărâmate pe care le adăpostesc. A așezat materialul de citit pe așternutul meu, lângă laptopul pe care l-am închis ca pe-o pleoapă. Paparuda mi-a aruncat o privire iscoditoare, apoi a întors brusc capul când Nancy și-a luat la revedere, examinând-o din cap până-n picioare în timp ce-și dădea la o parte o șuviță din ochi. Disprețul ei era palpabil; nimic nu irită mai tare o femeie depravată decât vederea unei fecioare pure, timide, deja fidelă bărbatului pe care nu l-a întâlnit încă.

— Da, reviste zici.

— Da, m-am gândit că te-ai distra să… nu sunt decât reviste de cancan, de fapt.

— Dar nu despre voi?

— Poftim?

— Nu cancanuri despre tine și Magnús?

Asta a tulburat-o. Un val de căldură i-a traversat fața și a bătut din gene:

— Ha ha! Nu. Nu suntem așa de celebri.

— Întotdeauna am spus că în Islanda toată lumea e celebră, mai puțin președintele. Nimeni nu știe cine e.

— Ha ha. Sunt așa de amuzante panseurile astea ale tale.

Iar în acel moment am simțit că-i fusese un picuț dor de mintea mea perversă. Îi lipsise sarcasmul bătrânei sale soacre, așa mucegăit cum devenise el. Îmi amintesc ce primire frumoasă i-am făcut când Magnús a adus-o prima dată la prânz pe Skothúsvegur, pe vremea când era un

absolvent corpolent de administrarea afacerilor. Se simțise foarte bine în compania doamnei ciudate care gătea cârnați cu varză murată, fuma țigări crem-gălbui Roth-Händle și povestea despre perioada în care locuise la reședința prezidențială așa cum alții vorbesc despre copiii pe care i-au avut și de care le e dor. Iar eu am fost destul de încântată de ea. Prințul Cartof pusese în sfârșit mâna pe o nevastă. Casa era plină de bucurie.

Nu se citea nici cea mai mică remușcare sau suferință pe fața acestei „fete" islandeze. Ținea bine ferecat câinele proaspăt jupuit al divorțului în temnițele palatului său, iar ecourile urletelor lui înspăimântătoare nu ajungeau până în acest garaj auster.

— V-ați despărțit deci? am spus eu fără s-o acuz.

— Ce? Da, ne-am despărțit. Da. Din păcate. Dar așa e viața. Și vreau să știi că am făcut-o în termeni amiabili și am rămas cei mai buni prieteni.

— Nimeni nu se desparte în termeni amiabili.

— Ba da! Magnus și cu mine! Ha ha.

— Atunci e o premieră în istoria lumii.

— Da, ha ha, poate.

— Care-i treaba cu banii, Ragnheidur?

— Banii?

— Magnús îmi spune că sunt la tine. Banii mei.

— Vrei să spui banii pe casa de pe Skothúsvegur? Da, exact despre asta voiam să vorbim. Mă doare foarte tare că tu crezi că noi am încercat să ținem pentru noi banii ăștia. Nu am făcut decât să distribuim riscul și să-i împărțim între noi astfel încât…

— Nu mi-ați mai dat niciun semn de mai bine de un an.

— Așa e, și-mi pare foarte rău, dragă Herra, foarte rău. Dar cred că asta e între tine și Magnús. Și Haraldur și Ólafur… Eu am zis mereu c-ar trebui să trecem pe la tine, dar…

— Unde-s banii?

— Banii? Acum? Sunt… sunt într-un… ne-am hotărât să-i distribuim… să nu ne punem toate ouăle într-un coș, înțelegi. Așa că sunt ici și colo, în ceea ce se cheamă fonduri de investiții. Dar îi putem scoate de-acolo, dacă asta vrei. Sigur, banii sunt… ai tăi, din punctul ăsta de vedere.

— Din toate punctele de vedere.

— Da, nu, nu, dar firește poate că băieții vor… da, adică, e clar că nu aveai cum să cheltuiești, știi tu, șaizeci de milioane, ha, ha, dat fiind că ești la pat și toate astea, așa că poate n-a fost o idee așa de rea să…

Tot ce-mi lipsea acum, căci de furie mă ridicasem și mă sprijinisem de pernă, era un cuțit mare și ascuțit cu care bătrâna zgripțuroaică s-o eviscereze pe flușturatica neobrăzată.

— Ragnheidur, draga mea. Din câte știu, legea nescrisă în majoritatea țărilor de pe glob este că nu începi să cheltuiești moștenirea unui părinte înainte ca acesta să moară. Asta înseamnă să nu mai respire și să fie la doi metri sub pământ, închis într-un coșciug al cărui capac e fixat cu șuruburi.

Cuvintele m-au făcut să tremur și mi-au solicitat plămânii.

— Da, nu. Asta… e perfect adevărat.

— În ce-ați băgat banii? În terasă?

— Terasă? Nu. Ce te face să spui asta?

— Sunt… cu ochii în patru, deși sunt…

— Da? Cu ochii pe noi?

— Da… da, da.

Mă băgasem singură într-o fundătură. Am încercat să revin la drum.

— Și tu crezi… chiar crezi că eu te cred că nu v-ați folosit de bani?

— Păi, ce-i drept, poate am folosit o parte din știi, dobândă…

— Dobândă?

— Da, ni s-a părut că din moment ce facem eforturi să înmulțim banii ăștia pentru tine, atunci… dar capitalul inițial e neatins.

— Măi să fie.

— Îți dai și tu seama, Herra, că presupune o grămadă de efort să ai grijă de sume atât de mari pentru că, știi cum se spune, banii sunt ca florile sau așa ceva, trebuie să-i îngrijești, iar nouă ni s-a părut normal să primim ceva în schimb pentru tot acest efort și poate de-asta ne-am permis…

A tăcut. Nu mai putea continua. Nu putea să-mi spună în față că îmi răscolise patul de moarte, că se vârâse sub sonda îngălbenită de urină, căutând să-și însușească tot ce se afla sub saltea.

De unde debarcase această generație în istoria Islandei? Strămoașele mele vâsliseră printre fiorduri, pescuind pentru a-și căptuși burțile. Nimic nu se obținuse fără trudă. Lor le-a urmat mama cu scrupulele ei. Fără niciun fel de pretenții. Și-a dăruit inima unui singur bărbat, apoi a ținut-o legată cu fundă timp de șapte ani când el a uitat să vină s-o ia. Împreună n-au avut nimic și au pierdut totul. Apoi și-au revenit și au reușit să adune suficient pentru capitolele finale: aveau peste cincizeci de ani când și-au putut în sfârșit cumpăra o casă ca lumea.

Paparuda s-a jucat puțin cu părul blond, și-a umflat buzele, a aruncat o privire prefăcută spre ceasul de la mână și apoi și-a fixat privirea pe laptop și a zis:

— Aș putea să-ți folosesc laptopul o secundă? Am o întâlnire după asta și aștept… un e-mail.

— Aștepți un e-mail?

— Da.

— Pe laptopul meu?

— Da, pot să-mi verific căsuța dacă mă conectez la internet. Nu durează decât un minut.

Nu-mi plăcea deloc, dar nu mi-a venit nicio idee suficient de deșteaptă ca să-mi protejez datele. Era în picioare și pornise deja spre capătul patului meu. Mi-a înșfăcat laptopul, l-a scos din priză cu unghiile ei bordo și s-a dus cu el pe blatul din bucătărie. Ce scorpie mică și vicleană.

— Nu-ți merge conexiunea aici?

— Ce? Nu. Nu, nu.

— Se tot întrerupe… conexiunea.

Apoi pe un ton nenatural de natural:

— Am conexiune în mașină. Îl iau cu mine în mașină un minut.

A închis iar capacul, a băgat laptopul la subsoară și mi-a zâmbit:

— Nu lipsesc decât o secundică! Poți să te uiți pe reviste între timp!

M-a luat prin surprindere așa de tare, că abia am reușit să-mi pun creierul în mișcare, darămite vocea. A șters-o pur și simplu cu laptopul meu! Conexiune în mașină? Nu mai auzisem de așa ceva. Întotdeauna mă considerasem o șmecheră dată naibii, dar îmi găsisem nașa. Și ce frumos m-a lucrat!

A stat plecată o groază de timp.

57.

Șobolan
2002

A revenit într-un târziu Paparuda, cu șarmul ei glacial, și mi-a depus laptopul pe plapumă la locul lui.

— Mulțumesc că mi l-ai împrumutat. Chiar m-a salvat, în mod evident e foarte… e un laptop foarte bun.

Nu puteam să ghicesc nimic în cuvintele ei, dacă găsise ceva reprehensibil în datele mele.

— Nu-i rea vechitura.

— Da…

Și-aici s-a auzit o mică ezitare în tonul ei ciripitor, o umbră de nesiguranță i-a traversat privirea.

— Și… te pricepi la calculatoare?

— Da, am învățat dactilografia la liceul economic, pe vremea când litera „z” făcea încă parte din alfabetul islandez, apoi, ocazional, am lucrat ca secretară pentru diverși oameni. Pe vremea când bărbații abia dacă știau să folosească telefonul.

— Da, și… te-ai ținut mereu la curent… și cu tehnologia?

— Mereu mi-a mers mintea. Mai ales când e vorba de *mijloace de comunicare.*

Am adăugat ultima parte ca s-o provoc și a funcționat. A aruncat o privire la ceas și a zis:

— Bine, uite, trebuie să plec la întâlnirea de care ziceam.

— Întâlnire amoroasă?

I s-au mărit ochii.

— Amoroasă?!

N-aveam de gând s-o las să plece zâmbind.

— Da. N-ai citit ce-am citit și eu?

— Să citesc ce-ai citit tu?

— Adică, n-ai văzut ce-am văzut și eu? I-am dat lui Magnús numele lui.

— Magnus? Numele cui?

— Trebuia s-o fi făcut până acum.

— A? Să facă ce?

— Și să fi ascuns cadavrul. Urma s-o facă de dragul mamei lui, bietul.

S-a făcut tăcere. Și crusta a început să se fisureze. Încet, dar sigur. Nu s-a văzut nicio schimbare în zâmbetul ei. A rămas la fel de țipător de afabil ca înainte. Buzele bine întinse și riduri de râs. Dar treptat materialul a început să se crape. O rețea de fisuri i-a acoperit fața, ajungând într-un final la ochi, iar fațada fină și delicată de drăgălășenie a început să se prăbușească.

— Cine… cine ți-a permis să-ți bagi nasul în treburile mele private?

— Adulterul nu e o treabă privată.

— O, ba da. E… privată și nu e treaba ta. Eu și Magnús… noi… viața noastră de cuplu nu e treaba ta în NICIUN CAZ!

— Nu fac decât să apăr interesele băiatului meu.

— Îi aperi interesele?

— Da, asta fac mamele. Își apără copiii.

— Câți ani are? Câți ani are Magnús? Treizeci și trei! Are treizeci și trei de ani, dă-o-n pizda mă-sii, iar tu îl păzești ca și cum… ca și cum…

— Sufletul rămâne mereu la fel. Va avea mereu un an. A fost distrus când a aflat, bietul băiat.

— A aflat? Tu… tu i-ai spus despre asta?!

— Sunt mama lui.

— Ă… da, dar… dar asta nu înseamnă că ai… dreptul să…

— Să nu-mi vorbești tu de drepturi, Paparudo.

— PAPARUDĂ?!

Ah, ce lapsus tâmpit. Mi-a scăpat. Blonda s-a simțit jignită pentru că ochii au început să-i burnițeze.

— Ce știi tu ce înseamnă să fii femeie în ziua de AZI?! Alergi tot timpul dintr-o parte în alta,

copleșită de sute de treburi și, în același timp, nu primești ce ai nevoie, apoi când cineva în sfârșit îți oferă ce-ți trebuie, nu poți primi și nu te poți bucura din cauză că vine la pachet cu O CĂRUȚĂ DE VINOVĂȚIE DE CĂCAT!

— Magnús al meu e bun la pat.

Am lăsat-o fără cuvinte. Cu gura căscată.

— Ce…

— E el puțin leneș poate, dar în familia mea nu există impotență. Și nici nu a existat. Tatăl lui a fost un superamant. Mr Twice. Și nici eu n-am fost vreo mimoză. Cred că ar trebui să te uiți în sufletul tău, puținul care ți-a mai rămas.

A înlemnit din nou. Apoi a izbucnit:

— Ce ești tu… ești un ȘOBOLAN?

— Da, da, uneori mă port șobolănește, dar niciodată ca un eglefin congelat.

— Tu… tu…!

În sfârșit reușisem s-o scot din minți. Ce distractiv a fost să pronunț în sfârșit cuvintele pe care nu le zisesem niciodată cu voce tare. Am lăsat-o să se tureze, scăpată de sub control ca un 4x4 pe un drum de noroi, fără să-i întind o mână de ajutor, până când a reușit singură să iasă:

— Nu ești decât un șobolan nenorocit care zace aici în… da, un nenorocit de șobolan de garaj care crede că are dreptul să-și spioneze propria familie, doar pentru că ei… pentru că ei…

— … nu vin s-o vadă niciodată?

— Doar pentru că se crede îndreptățită s-o facă, pentru că e atât de perversă, pentru că nu vine nimeni în vizită la ea, pentru că e atât de DEZGUSTĂTOARE ȘI ORIBILĂ și nu a fost niciodată în stare să-și arate afecțiunea pentru…

— Unde-s banii?

— Banii? Nu mai sunt! Te-ai lins pe bot de nenorociții ăia de bani! PENTRU CĂ NU-I MERIȚI! ADIO, MADAM HERBJÖRG!

După ce a plecat, am cules câteva coji minuscule de piele de pe marginea plăpumii.

Rămășițe ale zidului sfărâmat al politețurilor.

58.

Piatră înghețată
1942

Cum am ajuns orfană în timpul războiului? S-a întâmplat în martie 1942. Sejurul meu scurt la Frau Baum se prelungise și dura deja de un an întreg. Cu toții credeam că războiul avea să se încheie în câteva luni, timp în care Hitler înghițea țările precum un pescăruș lacom heringii. Dar situația urma să se schimbe curând. Mama avea de acum apartamentul ei. Și când tata a obținut o permisie de o săptămână, i s-a spus să vină după mine pe Amrum, apoi să ne întâlnim cu mama în Hamburg, de unde noi două urma să ne continuăm drumul spre Lübeck. Aveam sentimente amestecate. Firește că de-abia așteptam să-i văd pe mama și pe tata, dar imediat a început să-mi fie dor de Maike și Heike și de viețile noastre liniștite pe plajele albe.

L-am găsit pe tata schimbat. Fața i se împietrise, semăna cu un pește uscat, iar gerul îi lăsase urme pe nas. Vorbea germana cu mult mai multă siguranță decât înainte. Mă speria când se lansa în lungi tirade. Absolvise academia militară primăvara trecută, dar fără distincții. Vârsta fusese de vină fără îndoială. Însemnul SS dispăruse de pe gulerul lui, iar acum lucra șofer de camion. Își petrecuse toată iarna făcând curse peste câmpiile Ucrainei, transportând arme, oameni și alimente în remorca cu coviltir, prin noroaie imposibile sau sub geruri polare cum nici măcar un islandez că el nu mai trăise vreodată.

Nu participase la nicio bătălie adevărată, cu excepția schimburilor sporadice de focuri prin păduri, și nici nu ajunsese pe linia frontului (care în acel moment se afla și-n spatele Belarusului și al Ucrainei, avansând târâș în Rusia), deci nu

împușcase pe nimeni. Și totuși nu mai era același bărbat care numărase cu mine treptele până la mansarda noastră din Lübeck sau dansase cu mine și cu mama în sufragerie, fără muzică. Academia militară îi împietrise colțurile gurii, iar iarna rusească, pe lângă faptul că-i mușcase vârful nasului, îi înghețase privirea. Deși a reușit să facă câteva din glumele lui tipic hanseatice, ochii îi semănau cu două pietricele din tundră. Schimbarea era subtilă, dar perceptibilă. Diferența dintre o piatră și o piatră înghețată.

59.

Gara centrală din Hamburg
1942

Rareori o clădire splendidă precum aceasta a fost scena unui eveniment atât de teribil ca cel care s-a petrecut în Gara Centrală din Hamburg în martie 1942. Chiar trebuie să redeschid rana asta?

Împreună cu tata ne-am croit încet drum printre dărâmăturile orașului când se crăpa de ziuă, observând clădirile pe jumătate demolate și fețele devastate. În depărtare se vedeau arzând niște fabrici. Gara părea să fi rămas în picioare însă, așa că ne-am ținut după mulțimea care se scurgea în direcția ei. Am găsit linia 14 și am așteptat acolo în tăcere, eu plină de nerăbdare, el plin de groază.

Dar trenul în care se afla mama nu a sosit la 12:02 cum era anunțat pe tabelă. Un sfert de oră mai târziu un anunț a făcut să răsune tavanul de oțel: din cauza unei defecțiuni la șina de cale ferată, trenul va înregistra o întârziere de două ore. O oră mai târziu însă, au apărut noi informații pe tabelă, iar întârzierea a fost prelungită la patru ore. Scrutând cu ochii mijiți pustiul de șine și fier, tata și-a scos o țigară, cu discreție, fiindcă acest soldat german fuma țigări englezești pe care i le procurasem eu pe Amrum: cu o săptămână înainte, împreună cu fetele, găsisem epava unui avion pe plajă, iar în ea patru cartoane de Chesterfield aproape uscate. De aprins, și-a aprins-o însă cu un chibrit SS.

Tata se afla într-o teribilă dilemă. La miezul nopții, trebuia să se prezinte la cazarma din Berlin, atunci îi expira permisia. Trenul lui urma să plece la 15:32. Nu era de glumit cu disciplina germană: dacă se întorcea după ora stabilită, i-ar fi retezat cu toporul salutul lui Hitler. Dar nici nu-și putea abandona fiica într-o stație de tren dărăpănată, într-

un oraș în ruine, frământat de mii de bombe în fiecare noapte. Să nu uităm, copila avea deja doisprezece ani, în curând treisprezece. Trăgea din țigară cu neliniște și disperare, încuiat în gândurile lui, în timp ce eu încercam să savurez mirosul de fum. Puține lucruri erau la fel de plăcute ca mirosul de tutun în aerul proaspăt.

Tata a aruncat țigara, strivind-o cu bocancul de soldat, și a oftat adânc privind de-a lungul șinelor care ajungeau până în Lübeck.

— Fir-ar a naibii de treabă.

— E-n regulă, tată, pot să aștept aici și gata.

S-a uitat la mine. O scânteie de speranță s-a aprins în ochii lui albaștri ca marea. Poate că nu era nevoit să aleagă între fiica lui și Hitler? Poate că ea avea dreptate? Poate că totul va fi bine? Dar scânteia s-a stins într-o clipită.

— Nu sunt sigur că trenul acela… s-ar putea să fi bombardat șinele… ai dracului britanici.

— Au aruncat în aer șinele? Crezi că…?

— Nu știu.

A clătinat din cap în speranța că gândurile care i se învârtejeau haotic în creier vor cădea la loc, într-o ordine ceva mai logică.

— Nu știu.

Tata a aruncat o privire la ceas. Era trei fără două minute. Acum sau niciodată. Brusc și-a aruncat geanta pe umăr, mi-a făcut semn s-o iau și eu pe-a mea în mână și m-a condus în viteză departe de linia 14 către sala principală, pe lângă un chioșc de ziare și o femeie mărunțică, bătrână, care vindea trandafiri.

Doamne Dumnezeule, încă mi-o amintesc pe florăreasă cum zâmbea cu obrajii ei roșii de parc-ar fi fost fiica unică a lui Dumnezeu, oferind culoare mulțimilor cenușii, sătule de război. Unde găsise oare flori în Hamburg, când fiecare grădină zăcea îngropată sub moloz? În ochii ei negri de cremene i-am citit secretul: de la biserică le avea, de la biserica ei fără acoperiș. Încălțată în galoși,

se cățărase pe grămezile de praf care fuseseră cândva o fațadă de cărămidă, însă acum acopereau treptele bisericii ca o manta de lavă islandeză, se furișase în vârful picioarelor de-a lungul podelei, peste bucăți de acoperiș, către strană, unde îngenunchease în fața altarului, întinsese brațul înăuntru și, dintr-o gaură, scosese florile pe care bunul Dumnezeu i le trimitea din grădina sa cerească printr-un tub pneumatic din cele folosite pentru a trimite mesaje între birouri înainte de război. Aparent aceasta era singura contribuție pozitivă a preabunului domn la cel de-al Doilea Război Mondial.

Tata m-a tras după el pe un coridor întunecat care duhnea a urină și ducea la două toalete. Am așteptat să se mai potolească traficul în dreptul ușii (o femeie cu gambe durdulii a ieșit poticnindu-se din toaleta doamnelor, iar un bărbat în pardesiu, cu un rest de țigară între buze, a deambulat în toaleta domnilor), iar atunci tata s-a aplecat spre geantă, a scos cu un gest rapid un obiect greu, sferic, de oțel și mi l-a înmânat.

— Ia asta. E o grenadă. O ții în mâna dreaptă, așa. Cu cealaltă scoți cuiul de siguranță, așa… tragi de-aici… și apoi o arunci departe de tine. Să nu cumva să uiți s-o arunci. Să ții minte. O arunci. Atunci explodează. Vezi, așa se face. Și apoi te arunci la pământ, imediat cum ai aruncat-o. Ai priceput?

Eu am dat din cap că da, deși îmi explicase prea repede. A părut să-și dea și el seama, pentru că a reluat instrucțiunile.

— Ți-o dau pentru propria protecție, Herra. Să nu uiți. Nu trebuie s-o folosești decât în caz de urgență. Înțelegi? Numai în caz de pericol de moarte. Dacă te înconjoară britanicii. Dar trebuie să fii sută la sută sigură că ești în pericol, pentru că nu ai decât o bombă. *Eine einzige Bombe.* Înțelegi?

Am aprobat din nou uitându-mă fix la oul de oțel pe care-l țineam în palmă. Tocmai primisem un întreg război. Era așa de grea, grea ca… o inimă. Unde-aș fi putut s-o țin?

— Tu unde te duci, tată?

— Eu… mă duc unde… trebuie să mă duc. Ascult ordinele și-atât. Cel mai probabil pe frontul de est. Cu toții trebuie să punem umărul la luptă, Herra, să nu uiți asta. Nu putem lăsa lumea să fie degermanizată din nou. Există mari speranțe pentru noi, pentru Islanda. Hitler consideră Islanda adevăratul leagăn al rasei teutone, în ochii lui noi suntem păzitorii flăcării.

În timp ce termina de rostit ultimele cuvinte, a cuprins cu palmele bomba aflată în mâna mea și a strâns-o pentru a sublinia importanța mesajului. „Păzitori ai flăcării”. Când i-a dat drumul, am rămas privind grenada, simțindu-mă un personaj mitologic care păzește scânteia vieții.

— Dar, tată, cine va câștiga războiul?

— Noi, bineînțeles. Hitler.

— Dar când?

— La vară. Totul se va termina la vară. După ce cucerim Rusia. Atunci ceilalți se vor preda. Și noi o să ne reunim în toamnă și-o să ne mutăm la Moscova. Mi-au promis un post la universitatea de-acolo. Vor înființa o facultate de germanistică, iar mie-mi va reveni secția de studii nordice. Lumea e a noastră, Herra. Copenhaga, Berlin, Moscova… Ce părere ai?

Nu grozavă. Era a treia oară când îmi spunea lucrurile astea, cu exact aceleași cuvinte. Părând că observă scepticismul meu, a adăugat o frază nouă:

— Imaginează-ți, Herra. Rusia… O să fii o doamnă elegantă, o să mergi la patinoar și-o să studiezi pianul, o să călătorești într-o caleașcă trasă de cai, o să te plimbi prin oraș într-o blană de nurcă, exact ca Ana Karenina!

Ușa de la toaleta doamnelor s-a dat brusc de perete și o Frau nazistă, elegantă, cu un posterior

generos a ieșit dinăuntru. Nu ne-a observat, dar tata și-a îndreptat postura.

— Uite… n-o ține și tu așa… nu trebuie s-o vadă nimeni. Așa… hai s-o băgăm în geantă.

— Dar n-o să explodeze dacă… n-are cum să explodeze?

— Nu, doar dacă-i scoți cuiul. Nu, mai bine bag-o în buzunar. Nu, până la urmă e mai bine în geantă. Așa, da. O să fie bine. Hitler e cu noi.

Și atunci copilul a întrebat:

— Știe că am această…?

Și copilul i-a răspuns copilului:

— Führerul vede tot. E peste tot. Știe tot.

Apoi s-a transformat la loc în adult și m-a privit lung în ochi.

— Ai grijă, Herra, draga mea. Tati trebuie să plece. Și nu uita să aștepți la linia 14, știi unde e. Și dacă nu vine trenul, te duci și aștepți lângă *Billettverkauf.* Mama și cu mine am stabilit că dacă se întâmplă ceva, ne întâlnim acolo. *Billettverkauf.* E unde se vând biletele. Biletele de tren, *die Fahrkarten.* Știi asta, da? Bun. E acolo în fața sălii principale, *Wandelhalle.*

Apoi mi-a cuprins capul în palme în timp ce se lăsa într-un genunchi înaintea mea și rostea pe un ton foarte diferit, mai islandez:

— O, Doamne. Copilul meu…

La megafon s-a anunțat plecarea iminentă a trenului 235 spre Berlin, de la linia 9. S-au mai anunțat și lacrimi. Ochii lui bleu-ciel s-au umplut cu apă de mare și m-a tras la pieptul lui înainte s-apuc să văd curgând ceva din ei.

— Dumnezeu să te binecuvânteze și să te protejeze, copila mea. Te… te iubesc, știi asta.

Acum plângea și-i tremura vocea.

— Să nu uiți niciodată că tata te iubește.

I-am simțit trupul scuturat de suspine lipit de al meu, ca un motor de mașină vechi lipit de un rezervor cu apă rece. Realiza că e pe cale să-și părăsească singura fiică într-o gară dintr-un oraș

mare, la mila sorții, în mijlocul războiului, doar ca să nu rateze șansa de a o lăsa fără tată. N-am plâns. Acum aveam o misiune. Devenisem purtătoarea torței rasei germanice. Păzitoare a flăcării. Nu-mi permiteam să vărs nicio lacrimă pe focul acela sfânt.

— Domnul fie cu tine, a repetat el într-un final, înainte să se smulgă brutal din îmbrățișare.

A încercat să se recompună înghițind de două ori și frecându-se viguros pe față. Se afla într-o poziție periculoasă. Deși nu se preciza nicăieri explicit în regulile militare ale celui de-al Treilea Reich, tata știa că doi soldați SS fuseseră executați pentru singura crimă de a fi vărsat o lacrimă.

— Bun, acum trebuie să plec. La revedere.

Și-a aruncat geanta pe umăr, s-a ridicat și s-a îndepărtat câțiva pași aruncând o privire scurtă la ceas. Înainte să se întoarcă cu spatele la mine, i-am strigat:

— Tată!

— Da?

— N-ai voie să mori! Să nu uiți.

A încremenit o clipă și a deschis gura ca și cum ar fi dat să-mi răspundă, dar a închis-o la fel de repede, nu numai pentru că nu știa ce să spună, ci și pentru a evita ca ochii să i se umezească din nou. Și-a întins buzele strânse într-un zâmbet forțat și a expirat zgomotos pe nas, ca și cum cel mai potrivit răspuns la afirmația mea ar fi fost însăși suflarea vieții.

Apoi a pornit spre frontul de est să împartă și mai multe arme în direcția soare-răsare. I-am văzut tălpile pantofilor în timp ce alerga pe culoar. Erau albe, doar una dintre ele purta urma neagră a țigării aprinse strivite cu piciorul.

60.

Weinen verboten!
1942

Mama nu a sosit în ziua aceea. Nici în seara aceea. Trenul și-a făcut apariția puțin după miezul nopții, a intrat târându-se în gară ca o cârtiță cu botul diform și a vomitat o mare de fețe. Am înghițit cu greu cum stăteam pe peronul 14, înfometată și proaspăt înarmată. Fiecare față purta cicatricile greutăților; oamenii se grăbeau spre ieșire cu geamantanele ranforsate, ca și cum tocmai s-ar fi anunțat că gara urma să explodeze în cinci minute. Ce șuvoi de oameni. Ce aglomerare de ochi. Ce mulțime de inimi care bat. Era ca și cum un întreg popor mic ar fi debarcat pe un peron îngust, având cu toții programare la camera de gazare mai târziu în aceeași zi. Ce voiau toți oamenii aceștia de la un oraș în flăcări? De ce nu se duceau să se ascundă în pădure și să cultive sfecle până când linia frontului le depășea invizibilă grădina, lăsând în urmă un Audi negru și o mașină de spălat AEG albă?

Of, măicuță scumpă. Nici nu-mi mai aminteam cum arăți. Nu te mai văzusem de peste un an din portul Dagebüll: stăteai pe chei asemenea unei păpuși, transformându-te treptat într-un punct, punctul de la sfârșitul copilăriei mele. Folosindu-mă de ochi ca de niște mâini care modelează în lut, am încercat din răsputeri să recompun expresia blândă a feței mamei din multitudinea de fețe – părul de la asta, nasul de la cealaltă –, dar fiecare față imaginată se prefăcea imediat în alta, iar mustățile și șepcile nu încetau să mă distragă în căutările mele. Cum putea Dumnezeu să fie atât de nemilos? Tocmai scosese două mii de femei din mâneca lui de oțel, dar nu era în stare s-o lase pe una dintre ele să fie mama mea?

Am sfârșit prin a le urî pe toate femeile acelea epuizate care se smulgeau grăbite din tenebrele nopții către lumina gării, care, de altfel, era ținută intenționat cât se poate de chioară și acoperișul camuflat în întregime pentru a păcăli bombardierele Majestății Sale. Am cochetat cu ideea de a arunca bomba către piureul de ochi care nu înceta să se scurgă în gară, o nesfârșită batjocură la adresa absenței mamei.

Într-un final, am rămas singură pe peron, singură în sala uriașă, întrebându-mă dacă nu am dreptul să plâng puțin. Chiar atunci am remarcat însă un anunț cu litere gotice pe care, în tulburarea mea, l-am citit ca: *WEINEN VERBOTEN!* – Plânsul interzis –, așa că m-am întors în *Wandelhalle* și am pornit în căutarea *Billettverkauf* care se închisese deja, bineînțeles, trecut fiind de miezul nopții. M-am lăsat să alunec pe podeaua de piatră murdară și m-am sprijinit de ușa încuiată, fixând disperată peretele din fața mea: un afiș în care apăreau cinci copii zâmbitori care făceau cu mâna din tren. Dedesubt scria: KOMMT MIT IN DIE KINDERLANDVERSCHICKUNG! – Să ne trimitem copiii la țară!

De ce nu mai eram pe Amrum?

Mai rămăseseră câțiva oameni răzlețiți prin gară. Sub ceasul mare, o familie cu pălării impunătoare era angajată într-o discuție animată. De jur-împrejurul lor, valizele tăcute așteptau o hotărâre legată de cazarea peste noapte, în timp ce voci masculine de tenori erupeau din mica adunare asemenea scânteilor dintr-un foc de tabără. În spatele grupului, un peisaj urban semi-ars, decorat cu flăcări, se oferea privirii. Un bărbat în vârstă traversa șontâcăind sala ajutându-se de niște cârje improvizate. Cu un crac al pantalonilor mătura podeaua. Pe lângă el se apropia cu iuțeală un cuplu de tineri atrăgători, bine îmbrăcați, probabil membri suedezi ai Partidului Social Democrat, care știau exact unde merg. În anii aceia, în

Germania, nu vedeai vreun cuplu sau pereche de îndrăgostiți sub vârsta de șaizeci de ani. Toți bărbații erau împrăștiați care pe unde, ocupați să ucidă sau să moară. Am petrecut cu privirea cuplul grăbit.

Mi-a trecut prin cap să-i abordez cu un scurt *hallo* scandinav – în definitiv, îmi erau aproape compatrioți –, dar n-am vrut să perturb aerul de frumusețe și importanță pe care îl degajau. Și nici că mi-au mai inspirat suedezii altceva de atunci (nici măcar după ce mi-au cerut mâna trei suedezi pe un vas, în aceeași noapte). Se considerau superiori altor popoare și chiar erau. După ce invadaseră jumătate de Europă în secolele precedente, își depășiseră pulsiunile belicoase, mulțumindu-se de-acum să producă „arme neutre" pe care să le folosească alții și să finanțeze Premiile Nobel pentru Pace pentru a-și mai ușura o parte din vinovăția rezultată.

Tânărul mi-a aruncat o privire când au trecut în viteză pe lângă mine, dar ce să fi văzut altceva decât o islandeză părăsită într-un colț, o epavă murdară și emaciată într-o fustă albastră, neputincioasă în fața porților încuiate ale lumii. I-am urmărit cu privirea cum se îndreptau spre ieșirea estică din sală. Noaptea urma să le fie aliată; în patul consular, aveau să fie la adăpost de orice bombe, iar între cearșafurile de mătase urmau să producă stofa de ministru de bună calitate. Da, aș fi putut să bag mâna în foc că erau viitori părinți de prim-ministru.

O clipă mai târziu, un paznic înarmat, sau poate un soldat, stătea amenințător deasupra mea. Un băiat cu capul tare, de lemn și o figură pătrățoasă, buze groase și gene spălăcite sub cascheta prea mare. Mi-a ordonat s-o iau din loc spre cel mai apropiat adăpost antiaerian. Nu auzisem alarma? Asta vă dă de înțeles în ce stare eram, faptul că nu auzisem sirenele.

— O aștept pe mama aici. Ea… e directoarea lagărului Fuhlsbüttel… dar are permisie în weekend. Voiam să… ne uităm la bombardamente împreună.

Cu o grenadă de mână în geantă, căpătasem mai multă îndrăzneală. Nici măcar nu m-am ridicat în picioare când i-am răspuns acestui Nazimodo, care a înghițit informațiile dând din capul de lemn cu ochi mari, ba chiar i-a zâmbit acestei copile naziste bune și ascultătoare. Totuși, tocmai se pregătea să zică „Dar…”, când a fost întrerupt de o explozie. Am întors amândoi capul ca să privim în afara sălii. La capătul celălalt, reuniunea de familie se spărsese, oamenii își înșfăcau valizele fugind care încotro. Dărâmăturile scufundate în beznă s-au reaprins, iar nu departe se auzea șuieratul bombelor care plonjau vertical pe cerul nopții, ca becaținele acasă în Islanda, scoțând apoi bufnituri asurzitoare în timp ce-și făceau cuiburi nodulare prin acoperișuri și hangarele din port. Ai dracului britanici.

— Dar… din păcate, nu mai sosește niciun tren în seara asta. Următorul e trenul de la Kiel și ajunge dimineața la șase și un sfert. Trebuie să pleci. Nimeni nu are voie să rămână aici în noaptea asta. Trebuie să te duci într-un adăpost antiaerian.

— De ce nu ești la război?

Cât de obraznică devenisem.

— Ce? a întrebat Nazimodo luat pe nepregătite.

— De ce nu ești la război? Tata e la război. Toți bărbații adevărați sunt la război.

— La război? Sunt la război. Apăr gara.

— Asta-i bine. Atunci rămân aici.

S-a dovedit răspunsul corect, pentru că a părut mulțumit și s-a îndepărtat. Dar eu am rămas acolo așezată pe jos, semănând pesemne cu Piciul din filmul lui Chaplin.

Nu e de mirare atunci că n-a durat mult și mi s-a arătat chiar el în persoană.

61.

Jumătate de Hitler
1942

Ceasul mare alb de deasupra intrării principale se pregătea să bată ora trei, iar gara era de-acum aproape complet pustie. Ședeam în mijlocul sălii și jeleam după mama și Islanda. Destul de departe de mine, la stânga, două țărănci olandeze trupeșe și molatice dormeau împachetate în negru, făcându-mă să mă gândesc la două foci înfășurate în șaluri. Îmi permisesem să visez la un locșor cald între ele, dar vorbeau din fundul gâtului și nu înțelegeau nici cele mai simple întrebări în germană; totuși mi-au oferit o bucată de cârnat. Afară, în întunericul orașului, auzeam pocniturile puștilor, iar în depărtare, tirurile sporadice ale artileriei antiaeriene, deși nu se auzea nici măcar o aripă pe cer.

Reușisem să intru într-o stare de picoteală căreia i-apus însă capăt apariția în sală a unei ființe bizare, undeva în dreapta mea, departe, în colțul de lângă chioșcul de ziare, care arunca priviri furișe. Era o creatură închisă la culoare, cu labele din spate scurte, iar cele din față lungi și puternice. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost o maimuță sau un câine cu două picioare. M-a reperat ca fiind singurul semn de viață din sală și a pornit spre mine, împingându-se în labele din față.

Pe măsură ce se apropia, mi-am dat seama că era un bărbat, o jumătate de bărbat. Îmbrăcat cu o jumătate de haină și cu o jumătate de pălărie pe cap, cu obrajii păroși, dar bărbia spână. Sub nasul mare purta o mustață scurtă, cu vârfurile răsucite în sus. Își pierduse picioarele, dar toată forța lor o transferase în brațele care îi permiteau să traverseze sala cu o viteză surprinzătoare. S-a așezat lângă mine. Sigur se iluzionase că-și găsise

în sfârșit o fată pe măsura lui, fiindcă i-am citit dezamăgirea în ochi când a observat că am picioare. Dintr-o bună-cuviință deprinsă inconștient în Breidafjördur, îmi strânsesem picioarele sub mine, dar de-acum știa că prințesa lui avea toate membrele și, în plus, era o copilă. Deși era doar o jumătate de bărbat, vocea o avea întreagă.

— Bună seara, bună seara. „Noapte bună" ar fi mai corect, dar e mai mult un fel de a spune adio decât salut. Prin urmare, voi spune bună seara, deși e dimineață. Cum vă cheamă, tânără domnișoară?

— Herra.

— Her ad?

— Herra. Cu doi de *r* graseiați.

— *Ach so?* Herrrrra. Cu *r*-ul Flihrerului!

Și brusc, s-a apucat să-l imite pe Adolf Hitler:

— *În unserrren Deutschen Rrrreich!* Da, ce n-aș da pentru doi *r* graseiați. M-ar duce ca pe rroți până la Amsterdam și de-acolo aș traversa Marea Nordului, pe fundul meu galben.

— Fund galben?

— Da, sunt evreu. Evreii au fundul galben. Și o stea galbenă. Aaron Hitler, încântat să te cunosc.

— A… Hitler?

— Da, Aaron Hitler.

A întins mâna. Semăna mai degrabă cu un picior. Era acoperită cu o mănușă groasă, neagră, fără degete; palma îi era protejată de o bucată de lemn vârâtă în mănușa din care ieșeau degetele lungi ce păreau la fel de puternice ca un cvartet de coarde de Beethoven. A remarcat ezitarea mea.

— Da, te rog să mă ierți dacă mâna mea e un picior și, prin urmare, murdară de sarea pământului.

I-am strâns mâna. Mi-a răspuns strângând cu blândețe, deși am simțit că mi-ar fi putut rupe cu ușurință fiecare os al mâinii într-o clipită. Însă trunchiul părea suplu și fața delicată, cu un ten

neted și palid, deși de sub pălărie i se vedeau perciunii și mustața negre ca abanosul. Să fi avut vreo treizeci de ani. De sub haina scurtă ieșeau două cioturi moi; i le amputaseră din zona inghinală.

— Ai spus Hitler? l-am întrebat.

— Da, Aaron. Aaron Hitler. Fratele Maiestății Sale. Fratele mezin.

Era o glumă, un fel de divertisment nocturn care se juca în gările germane, finanțat de Ministerul Culturii, fără îndoială, pentru a oferi puțină distracție, a ridica moralul. Dar copiii sunt oameni serioși.

— Fratele Führerului? Dar ai spus… evreu?

— Da, drept care… șșt!

Cu mâna dreaptă a mimat un cuțit uriaș, acompaniind șșt-ul cu un gest de tăiere a gâtului și prefăcându-se că-și retează picioarele. Am avut senzația că aici ar fi trebuit să râd la acest număr de cabaret, că probabil el se aștepta s-o fac, dar n-am putut și, pierdută, am îngăimat:

— Da?

— Dar de unde vii, frumoasă creatură? Aud marea în accentul dumitale.

— Da, vin din… I… insule.

— O insulară? Călătorești singură?

— Da, tata doar ce a plecat. O aștept pe mama. Ar fi trebuit să ajungă în seara asta de la Lübeck, dar n-a fost în tren.

— O, Lübeck. Britanicii l-au bombardat urât de tot ieri și alaltăieri. Cartiere întregi făcute praf. Și ce oraș frumos era, cel puțin văzut din șanț. Nu mă lăsau să urc în turn, nenorociții.

— Ce? Ce vrei să spui?

M-a văzut cum din neliniștită devin disperată.

— Dar… nu-ți face griji. Mama ta nu e în pericol.

— Poftim?

— Da, e bine, sănătoasă. Știu asta sigur.

— Cum de… știi asta?

— Știu eu sigur.

Și-a însoțit cuvintele cu un zâmbet atât de cald, încât m-am calmat pe loc, într-un mod aproape supranatural.

— Și ești evreu?

— Da, ultimul evreu al celui de-al Treilea Reich. După ce mă prind și pe mine, s-a terminat. *Ein Volk! Ein Rrrreich! Ein Führrrer!*

— Dar cum… cum de ai scăpat?

— Păi… Dolfi, frate-meu, firește, a spus el ridicând din umeri, lăsând să se înțeleagă că „frate-su" nu era chiar așa lipsit de milă cum ne făcuse războiul să credem.

Nu părea să mai aibă ceva de adăugat, pentru că și-a mutat privirea în celălalt capăt al sălii la focile rurale olandeze și, mai departe de ele, către cealaltă intrare, ca și cum ar fi avut de gând s-o ia din loc. Fratele Führerului nu avea vreme de pierdut consolând o mucoasă islandeză. Dar am simțit deodată nevoia să-l țin lângă mine pe acest cerșetor. Emana o stranie stare de bine.

— Deci te-a cruțat?

— Da. Deși n-am scăpat chiar cu totul, picioarele mele, da, ele au fugit. Întâi în Suedia, apoi mai departe în America. Acolo trăiesc acum, drăguțele. Uneori mai primesc câte-o scrisoare de la ele. Dreptul e în Ohio, iar stângul în California. Erau obișnuite să trăiască la distanță unul de altul, vedeți bine cât loc am în pantaloni. Uneori sunt întrebat dacă nu e o corvoadă să mă trambalez cu astea, dar eu le răspund, nu, o, nu, pentru că sub mine am doi săculeți plini cu aur. Două națiuni întregi pentru a fi exterminate mai încolo. Tot ce-mi trebuie e să ajung într-un harem. Lucrez la asta. Dar din păcate nu există prea multe femei pasionate de pitici cu scula mare. Femeile sunt destul de sensibile la amputați, mi-am dat eu seama. Preferă bărbații care „se pot ține pe picioarele lor". Bărbați SS, de exemplu, sau bărbați ca frate-meu Dolfi. Pe de altă parte însă,

zic, fericit bărbatul fără de picioare, căci ce sunt picioarele dacă nu instrumente ale prostiei? Gândiți-vă doar ce ne-a adus moștenirea picioarelor!

A făcut un gest cuprinzător cu brațele lui mari, puternice.

— Toate astea sunt lucrarea bărbaților cu picioare. Piciorul strivește, iar mâna seamănă, zic eu. Sunt însă dispus să preiau conducerea după ce frate-meu Dolfi pierde războiul. Să mă sune și să mă pună cancelar al Germaniei.

A început iar să-și imite fratele mai mare graseind puternic:

— Căci ne vom rrrridica din rrrrruine! Ne vom ține pe picioarrrele noastre!

Asta mi s-a părut amuzant și am putut în sfârșit să râd. Mi-a oferit un bis.

— Căci cine altcineva poate conduce Germania spre lumină, din adâncurile disperării sale? Un bărbat care a ajuns el însuși pe fundul gropii!

Și în același timp bătea cu palmele protejate de lemn în podeaua de piatră, făcând să răsune ecoul. Am început să râd și mai tare. Își smucea capul la sfârșitul fiecărei propoziții, la fel cum făcea și Führerul, iar la un moment dat a semănat cu el așa de tare, încât chiar am început să cred că era fratele lui.

În ce din urmă, s-a îndreptat, și-a dat capul pe spate și a smucit brațul în față într-o imitație de salut hitlerist, dar în așa fel încât cotul s-a dus în sus, ca și cum i-ar fi fost amputat brațul, și a strigat din rărunchi:

— *Half Hitler!*[8]

62.

Cu himenul pe cap
1942

O noapte de bombardamente în Hamburg se simțea ca patru sau cinci nopți altundeva. Avioanele soseau în grupuri, cu burțile pline de foc și se ușurau deasupra cartierelor de case vechi și frumoase înainte de a dispărea din nou către vest ca niște hiene ghiftuite. Astfel, aveam parte de o pauză în care să tragem un pui de somn până sosea următoarea rundă, iar alarma și artileria antiaeriană răsunau din nou, urmate de o ploaie torențială de bombe și șuierături, și bubuiturile înfiorătoare o luau de la capăt.

— Mă plimb pe cioturile mele noaptea. Nu-mi trebuie decât o jumătate de somn, a spus prietenul meu Aaron făcându-mi cu ochiul.

— Unde dormi?

— O, încerc să variez. Odată am dormit într-un sertar, altă dată într-un cuib de lebede. Dacă dorm pe moale, dorm tare, iar dacă dorm pe tare, dorm moale. Înăuntru, dorm ca pruncul, afară, dorm ca ogarul, c-un ochi deschis. E bine să dormi în șanț pentru că visezi că iei ceaiul cu Dumnezeu. O, și ce prăjituri! Dar cel mai sigur loc dintre toate e în craterul unei bombe, pentru că englezul e zgârciob, n-aruncă niciodată o bombă în același loc de două ori. În plus, nu mi-e frică de nimic, cu atât mai puțin de moarte. Ce-o fi o fi, n-are rost să facem lucrurile pe jumătate!

Era ca și când scenariul fusese scris cu mult înainte. Ca o piesă de teatru veche. Repetase răspunsurile la fiecare întrebare și nu rămânea niciodată fără cuvinte. Iar fiecare replică conținea o energie plăcută urechii; ieșeau din el scânteind precum cablurile electrice dintr-o centrală, iar vocea lui îți susura în ureche ca vinul roșu,

delicioasă și îmbătătoare, din acel chip ca o mască mortuară.

Apoi a început să-mi cânte:

În pădure, ca o stană,
Doarme al iubirii rege.
De s-o trezi cu o codană,
Cu regatul lui se-alege.

Doamne, cum mă mai vrăjea centaurul fără coadă și cu mustață de Chaplin! Dar chiar atunci a reapărut celălalt prieten al meu, Hans Fălosul, cu sprâncenele albe și cascheta lui. A început prin a le goni pe țărăncile olandeze care s-au ridicat și-au luat-o din loc. Iar după ce-a terminat cu ele, a venit și la noi.

Fratele vitreg al lui Hitler s-a lansat într-un număr nou-nouț.

— Bună dimineața, bună dimineața, bunul meu băiat. Și ce cizme frumoase ai! Dacă ar fi făcut cizme așa de frumoase pentru brațe, de mult aș fi luat-o la picior spre linia frontului, să le dau șuturi în fund rușilor la est de Don și apoi să mărșăluiesc cu infanteriștii, căci la război sunt bun la toate, mai puțin să-mi iau picioarele la spinare, firește!

— Cine ești? a întrebat Hans, luat ca din oală, înainte să se întoarcă spre mine: E cu tine?

— Pacea fie cu dumneata, pentru că războiul sigur nu va fi. Dar ai reușit să aperi această fortăreață și asta e bine. Da, o realizare onorabilă, pe care o voi raporta oamenilor mei la momentul oportun. Mă numesc Aaron și sunt un Hitler, fratele mezin al tatălui nostru al tuturor, fratele vitreg al Majestății Sale, ca să fiu exact. Da, o jumătate de Hitler, ca să vezi, dar cealaltă jumătate nu se înrudea defel cu mine și cu fratele meu, drept care a trebuit să dispară, a spus Aaron, fluierând și făcând un gest corespunzător cu mâna în direcția cioturilor.

Soldatul cu sprâncene albe s-a uitat lung la ciudățenia din fața lui. Cine era… nu, CE era boțul ăsta care îi vorbea de jos ca un sclav, dar și de sus, ca un mare aristocrat? Să fi fost CHESTIA ASTA (!) FRATELE lui? Da, poate că nu erau așa de diferiți, deși ăsta avea părul creț, iar nasul părea ieșit direct din străfundurile evreității. Băiatul a cugetat la numele sfânt o vreme.

— *Heil Hitler!* a exclamat tânărul Hans, făcând să răsune sala cu tavanul ei de treizeci și șapte de metri și aruncându-și brațul în aer în timp ce lua poziția de drepți și pocnea din călcâie.

Am fost martora multor scene comice în viața mea, însă reacția infantilă a acelui soldat își merită locul printre cele mai amuzante. Dar nu am râs, doar pe culmile sufletului meu, într-un mic refugiu pe care mi-l construisem acolo. Pe de altă parte, îl vedeam pe prietenul meu Aaron cum se lupta cu eroism să-și reprime un zâmbet în timp ce-i răspundea la salut. Era zâmbetul ironic al comicului în mijlocul unei reprezentații. Și în sfârșit l-am înțeles pe bărbat, jumătate bărbat, jumătate limbuție nesăbuită.

Soldatul a continuat:

— Infanterist Hans Jürgen Rupert, să trăiți, din escadronul antiaerian 161 B, sub comanda sergentului-major Gunter von Affenberg. Unitatea de apărare Hamburg-Nord, transport și construcții.

Aaron se lupta în continuare cu el însuși, făcea tot posibilul.

— Sfârșitul comunicării, mesaj recepționat, pe loc repaus la braț. Ești un exemplar splendid al rasei ariene. Viitorul ne aparține. Ai procreat?

— Iertați-mă, domnule, nu înțeleg…

— Ai produs urmași?

— Nu am copii. Sunt prea tânăr.

— Câți ani ai?

— Nouăsprezece, domnule.

— Bun. Ai mormoloci?

— Poftim?

— Ai sămânță în morișcă?

— Ăă… da, cred că da.

— Sămânța ariană este aurul pământului. Ține minte. Odată montat robinetul, trebuie deschis. Superioritatea e una, dar expansiunea e alta. Fiecare tânăr trebuie să-și aducă aportul; fiecare tânără trebuie să completeze șeptelul. Gândește-te, bunule Hans. Produci sute de soldați zilnic, îi lași să-ți colonizeze palma, cuceriri prețioase, neîndoios, dar care nu ajută cu mai nimic la expansiunea Reichului nostru însetat de teritorii. Trebuie să găsești o sută de femei azi și două sute mâine. Adăposturile noastre sunt pline de ele! Mergi și umple-le până în buză! De-asta avem nevoie. De ce crezi că ne-am împotmolit în tranșeele-morminte din est și nu reușim să avansăm împotriva iepurrroilorrr rrruși? Pentru că rămânem fără oameni! Ne trebuie soldați!

Am ridicat privirea la Hans Jürgen care se uita la bărbatul de pe podea cu o sclipire hitleristă în ochi, o sclipire care striga: Îl recunosc! E fratele lui!

— E un subiect pe care-l discut mereu cu fratele meu Dolfi. „Ar trebui să faci copii, dragul meu frate!” îi spun la o halbă de bere. „Ar trebui să regulezi trei femei pe zi, astfel am avea treizeci de mii de copii în zece ani!” Gândiți-vă ce-ar însemna. Soldații noștri s-ar afla la porțile Pekinului acum, nu ale Moscovei. Eu însumi mi-am îndeplinit îndatoririle nocturne și am produs șaptesprezece copii în șapte luni în satele din Bavaria, dar a trebuit să fug când fermierii au văzut apărând nasuri evreiești din crăpăturile fiicelor lor. Am fugit așa de repede, că picioarele mi-au luat-o înainte și acum locuiesc departe de trunchi și fund, fără copii, în America.

— Nas… nas evreiesc? a întrebat soldatul, la fel ca mine mai înainte.

— Da, îmi cer scuze, am uitat să mă prezint? Aaron Hitler, ultimul evreu din imperiul fratelui

meu. Eram așa de sus pe lista alfabetică, încât m-au sărit din greșeală.

Clovnul și-a ridicat pălăria, iar dedesubt, acoperindu-i creștetul capului, purta kipa, o cârpă neagră îngropată în claia de păr murdar. Soldatul a înghițit privelișteа cu dificultate: pentru o clipă, mărul lui Adam i-a rămas blocat deasupra gulerului bine închis al jachetei, atârnând de câțiva peri aspri din barbă. Am răsuflat ușurată când Aaron și-a pus pălăria la loc.

— Nu mă înțelegeți greșit. Sunt doar pe jumătate evreu. Picioarele mele erau catolice. Călugărițe, amândouă, trăiau în curățenie și adorau să-i facă pe copii să le sară pe genunchi. Nu le-a convenit însă să fie însemnate cu steaua galbenă. Dar nu-ți face griji, dragă Hans, iubitul nostru frate este arian din cap până în picioare și nu poartă nicio vină că fratele lui este evreu. Tatăl nostru, Alois, e cel care a uitat de capul lui în asemenea hal când l-a dus pe Dolfi la școală într-o zi și l-a lăsat pe bietul copil să aștepte pe coridor în timp ce el își făcea mendrele cu curva aia de maică-mea, stârnind o furie care a dat foc întregii Europe. Da, eu… eu sunt de vină pentru tot! Concepția mea, nașterea mea! Eu! Păcatul originar al tatei! Răzbunarea fratelui! Suferința umanității! O, vai, o, vai!

A fluturat din mână în direcția orașului, iar în același moment s-a auzit o bombă căzând nu departe de Gänsemarkt.

— Conform credinței noastre evreiești însă, fiecare concepție este o rușine pe capul tribului nostru și de aceea noi, bărbații circumcișii, purtăm un himen pe cap.

Și-a ridicat pălăria arătându-ne din nou kipa.

— Încoronați cu păcatul originar, rătăcim prin lume cocoșați sub povara sexului și ni se reamintește zilnic de păcatele taților noștri. Eu însumi port relicva himenului străbunicii mele, Rebecca, fiica lui Salomon din Valea Iordanului în

sudul Iudeei, care a trăit în secolul I înainte de Hristos. Strămoșii și bunicii mei, șase sute de bărbați, l-au purtat pe cap timp de două mii de ani traversând două mii de munți, tocmai până în pivnițele cu bere din Bavaria. Vrei să-l miroși?

Și-a scos pălăria-himen de pe creștetul capului și a ridicat-o spre soldat, care între timp se făcuse stacojiu. Eu mă luptam în continuare să-mi înăbuș râsul, în același timp perplexă în fața torentului său de cuvinte. Hans Jürgen a ezitat, într-un final s-a aplecat în numele lui Hitler și și-a împins nasul ca să miroasă himenul vechi de două mii de ani.

— Potrivit credinței noastre, cel mai bătrân bărbat din familie trebuie să îmbibe himenul cu propria spermă înainte de a i-l transmite celui mai tânăr vlăstar în ziua circumciziei sale, astfel încât – a întors tichia invers, transformând-o într-un castron primitiv în palma lui – aici se păstrează secrețiile vitale ale tuturor generațiilor, de la Abraham la Alois! Da, da, inclusiv el, tatăl lui Dolfi și al meu, și-a adus contribuția în tichie.

Am izbucnit în râs. Nu mă mai puteam abține, era imposibil.

— Așadar, în această kipa avem sperma hitleristă originară din care s-a născut Führerul…

A răsunat o împușcătură, iar kipa a alunecat pe podea în timp ce jumătatea de bărbat se prăbușea pe spate, cu cioturile în aer. Comediantul își încheiase reprezentația. Mi-a înghețat râsul în gât. Am privit în sus. Nu-l observasem pe soldat ridicând arma. Zgomotul a fost asurzitor. Un fir de fum se ridica din țeava puștii. Un fir de fum părea să se ridice și din capul nefericitului soldat, cum stătea deasupra victimei proaspăt secerate, întrebându-se poate dacă într-adevăr îl omorâse pe fratele vitreg al Führerului. Asta mi-a dat timp să mă ridic de jos. Până să-și revină soldatul și să se pregătească să mă împuște, eram în picioare și-l amenințam cu o grenadă de mână.

O fi fost el tata nazist, dar prost n-a fost.

63.

Cadavru comic
1942

Glonțul îl lovise în inimă, iar sângele țâșnea din ea ca vinul negru pe podeaua murdară. După ce a plecat soldatul, m-am apropiat cu precauție de cadavru. Eram doar noi în sală. Alarma aeriană răsuna în depărtare. M-am uitat la jumătatea de bărbat care era acum complet mort. Avea ochii larg deschiși, perfect „vii" deși atât de morți și goi, ca două ouă proaspăt sparte care se uitau la ceea ce tocmai ieșise din ele. M-a trecut un fior și m-am retras în altă parte a sălii. De la distanță, cadavrul părea un sac mic, negru care căzuse din cer și din care acum se scurgea conținutul de culoare neagră.

Mă uitam când la el, când la casa de bilete, apoi afară unde era orașul, strângând grenada în buzunarul fustei, și nu știam ce să mai fac. Brusc, am izbucnit în lacrimi. Și am simțit din nou botul castorului în gât, lovindu-mi-se de gingii.

M-am întors la jumătatea nemișcată de bărbat. M-am aplecat asupra lui și i-am închis ochii așa cum îl văzusem făcând pe un fermier la noi pe insule odată, când găsise un cadavru pe plajă. Mâna dreaptă i-a tresărit, ca și cum cadavrul ar fi vrut să-mi mulțumească pentru serviciu. L-am apucat de ea, apoi și de stânga și l-am târât ca pe o maimuță cu brațe lungi până pe culoarul care ducea la toalete, încercând să șterg cât de mult sânge am putut pe drum. L-am lăsat acolo, în același loc în care mă lăsase tata cu o zi înainte. Nu suportam gândul ca mama să mă găsească lângă un cadavru. Apoi m-am întors în sală și am încercat să dorm restul nopții, am scos bijuteria de oțel din geantă și m-am învelit în fularul roșu pe care mama mi-l tricotase mai devreme în același an. Astfel, îi aveam pe amândoi cu mine. Sângele

mamei îmi curgea în jurul gâtului, iar inima tatei îmi bătea în buzunar. Într-un târziu, am reușit să adorm între rundele de explozii și am visat pitici dansând pe o pajiște verde, unde un poet laureat cu o barbă excentrică recita poezii îmbrăcat într-o tunică albă.

La șase și un sfert, gara a început să se umple cu oameni, mai ales femei și copii care, dintr-un motiv necunoscut, aveau impresia că era mai sigur să vină la Hamburg decât să stea în Kiel. Unele rămâneau cu gura căscată la ieșire când dădeau cu ochii de orașul lor. O parte se întorceau în gară cu unul sau doi copii după ele și dispăreau din nou pe un peron. O întreagă națiune în derivă. Oamenii erau dispuși să se instaleze oriunde cu condiția să existe speranță că vor fi la adăpost de bombe. Le-am privit cu invidie pe fetele care aveau o mână maternă de care să se țină. Și am continuat să mă lupt cu ghemul din gât.

O femeie cu părul cărunt și ochelari, îmbrăcată în uniformă, a deschis într-un final casa de bilete de dinăuntru. Am hotărât să aștept acolo în față, dar ca să nu stau în calea clienților înfometați de bilete, m-am mutat în fața bufetului, căruia germanii îi spun *Imbiss.* Și acolo am așteptat o zi întreagă. Cu o grenadă de mână în geantă și mama în cap.

N-a mai sosit. După douăzeci și patru de ore de gardă în fața *Imbiss*-ului, timp în care am purtat o conversație lungă cu o cerșetoare care duhnea a pește și am primit o ofertă obscenă de la fiul gras al unui ofițer, am ajuns la concluzia că mama era prinsă undeva sub frontonul în trepte al unei case prăbușite, dar, ce noroc, avea la ea andrelele și lâna, iar acum stătea plină de praf, fredonând în umbra dărâmăturilor, tricotându-și un pulover, căci în Golful Mecklenburg iernile sunt friguroase.

Mi-a trecut prin cap să-mi cumpăr un bilet să mă întorc în Frizia. În definitiv, aș mai fi avut un adăpost la Frau Baum, eu care îi lăsasem prețioasa

mea cutie sexy. În confuzia lui însă, tata uitase să-mi dea bani înainte să plece. Oare aș putea obține ceva vânzând grenada? Am înghițit în cele din urmă ghemul din gât și am renunțat la speranța că mama mă va găsi acolo. Mi-am luat geanta și am pornit o ultimă dată pe culoarul care ducea la toalete. Doi șobolani adulmecau cadavrul. I-am lăsat în pace – cu toții avem un rol de jucat – și mi-am luat adio de la prietenul meu de la depărtare, rugându-l să vegheze asupra mea. Apoi m-am întors în sala principală, trecând pe lângă florăreasa cea minunată, care era încă în relații bune cu cerul, și am pășit afară în război.

64.

Umanitate
2009

Greu de crezut că mașinăria asta învechită mai e în stare să producă lacrimi. Nu pricep și pace. Și-mi șterg obrajii străvechi. A naibii sentimentalitate râncezită. Iar faptul că această carcasă străveche este obligată să-și exercite funcția excretoare până la baterea în cuie a coșciugului nu poate fi decât o batjocură celestă, un fel de pedeapsă divină de a ne ține sub jugul nevoilor până la final.

Înghioldit, înghioldit, înghioldit până la ultima căcărează. Dar omul e mai bun decât monstruosul său Creator, pentru că omul a avut decența de a inventa reguli care ne permit să ieșim la pensie la șaptezeci de ani, pe când Dumnezeul nostru crud nu face niciun fel de excepții, nu ne lasă niciun răgaz, ne pune pe drumuri spre budă până la ultima suflare.

În orice caz, nu-i acord nicio importanță lui Dumnezeu. Doar aroganța ne face pe noi, oamenii, să ne credem mai importanți decât alte animale, flori și plante. Vacile nu și-au creat niciodată un Iisus bovin. Nicio păpădie nu crede în Dumnezeu, iar păpădia e cea mai proastă dintre plante. Posedă o inteligență superioară inteligenței umane, ceea ce eu numesc înțelepciune pământeană. Da, aceste animale și plante binecuvântate știu cum să trăiască. Știu ce e viața. Și de-asta ne e nouă așa de frică de ele, de dobitoace. Pentru că sufletele noastre știu că ele știu mai multe decât noi.

Vă zic: dacă e cineva Dumnezeu, aceea sunt eu, cineva care a supraviețuit optzeci de ani fără să-și piardă uzul rațiunii și s-a trezit pe patru continente diferite, deasupra a sute de bărbați, care a avut și a pierdut copii și a creat un întreg sistem solar de probleme, dar a reușit să le rezolve pe majoritatea

cu perseverență și, mai ales, stoicism, plus picătura de generozitate pe care am reușit s-o storc din rămășițele uscate ale bunicii.

Bătrânii vorbesc despre cum se vor duce curând la Domnul, cum se bucură că în sfârșit își vor cunoaște creatorul, fără să-și dea seama că niciodată nu vor fi mai aproape de el decât la bătrânețe: după ce ai trăit o viață de om, ai depășit toate obstacolele pe care ți le pune în cale această existență și te afli față-n față cu cel mai omenesc lucru dintre toate: moartea. Să faci o plecăciune dumnezeului care locuiește în miezul fiecărui om. Pentru că atunci când murim nu dispărem în neant, ci în noi înșine, în forma aceea umană de divinitate numită *umanitate.*

65.

Armăsarul polonez
1944

Calul înaintează la trap. Și ce senzație minunată să am patru picioare sub mine. Pas cu pas, mă poartă până la marginea unei păduri de pini în foșnetul ierbii. O pasăre, nedescurajată de război, își ia zborul cântând vara europeană, proasta de ea. Pădurea e plină de viață, iar soarele urcă pe trunchiurile îndesate ale pinilor ca o pisică sălbatică leneșă, dar foarte luminoasă. Mănunchiuri groase de raze străpung când și când zidul de pini, înțepându-mi ochii. O zi frumoasă, o zi bună. Plină de durere nouă. Un foc îmi pâlpâie între picioare. Dar armăsarul polonez roșcat poartă focul cu grijă. A cunoscut patru ani de bătălii și știe că povara lui este o fată de paisprezece ani care a fost violată azi-noapte.

Au trecut mai bine de doi ani de când am devenit orfană și am intrat în război din Gara Centrală din Hamburg. Am rătăcit prin Reichul războiului, printre ruine și raiduri, căutându-mi refugiu în adăposturi și dormind prin curți, poduri, ici și colo, în Münster, în Mindel, în Kassel – o, cât de multe orașe au –, cele mai bune șase luni petrecându-le cu o familie din München, până într-o noapte când au reușit să evadeze în perioada postbelică. Iar în tot acest timp am reușit să țin la distanță mâinile războiului și să rămân fecioară, până am ajuns aici în această pădure estică, până azi-noapte.

Dar dimineața mi-a adus un cal, un cal polonez. Mă duce într-un loc mai bun. Știe el un loc mai bun. Știe un sat minuscul și tihnit unde nu trăiesc nici bărbați, nici soldați și nici ură. O, dar ce tare doare să călărești fără șa. O, pogoară-te, eu al meu

mai bătrân, pogoară-te cu o șa din oceanul cerurilor!

O viață mai târziu, stau întinsă pe pernă și mă pomenesc trăgând cu ochiul pe deasupra marginii patului: un hău insondabil se deschide sub mine. Pe fundul obscur, deslușesc o lumină slabă. Pesemne e soarele care răsare deasupra unui continent făcut praf, într-o dimineață dureroasă pe spinarea unui cal. Și da, iată-mă și pe mine în întunecimea pădurii, înaintând încet ca o furnică cu șase picioare.

Pădurea asta mi se pare mai mult poloneză decât germană. Frunzișul are ceva slav. Nu se aude niciun tanc aici și toate bombele dorm duse. Uneori strălucesc frumos pe cerul nopții, sub murmurul monoton al avioanelor, la orizontul vestic. „Nefericit oraș", mormăise o femeie costelivă în adăpostul subteran, „nefericit oraș". Nu-mi mai amintesc ce oraș era; toate erau nefericite. Linia frontului e foarte departe, la est pe Don și la vest în Franța, dar uneori ne trece prin creștet și ajunge până în dreptul ochilor. Și atunci nu mai putem face altceva decât să-i închidem când auzim obuzele căzând. Dar acum că soarele își cântă melodia radioasă ciupind coardele acestor viori veșnic verzi, nici măcar șoapta unei arme nu se aude. Nimic în afara urechilor. Dar înăuntru, mărșăluiesc armate. Azi-noapte am fost violată.

Calul își lasă capul în jos și amușină cărarea, fie a mai mers pe ea înainte, fie se lasă dus de instinct. Nu ne cunoaștem, doar ce ne-am întâlnit, în lumina albastru-trandafirie a zorilor. Îi spun Czerwony. Și el nu se opune. Prin urmare, e polonez, la fel ca băiatul care a urlat în mine azi-noapte. Invadarea Germaniei de către Polonia. N-am vrut să-l dezamăgesc spunându-i că sunt islandeză. Și oricum, nu mai eram islandeză, după trei ani de rătăciri prin război. Dacă nu cumva a fi islandez înseamnă tocmai asta: să fii aruncat din calamitate în calamitate.

Era o vară grea și verde, prin nimic diferită de precedenta sau de următoarea, cu numărul 1944 brodat pe fiecare frunză. Indiferentă față de om, natura își urma cursul. Și ce ciudat să vezi flori și bombe explodând pe aceeași pajiște.

66.

Printre sorabi
1944

La începutul acelei primăveri, ieșisem la lumină după un sejur de trei săptămâni în beciul unei ferme anonime din estul Germaniei. Consideraseră că n-ar fi înțelept să mă țină la suprafață, după ce în regiune se îndesiseră perchezițiile în căutare de evrei, iar eu nu eram nici înregistrată și nu aveam nici permis. Niște oameni foarte cumsecade mă primiseră la ei, țărani taciturni cu nasuri brăzdate de vene și priviri înguste la minte. Aveau un fiu cocoșat care muncea cât pentru trei bărbați.

Nu vorbeau germană între ei, ci sorabă, care, la fel ca frizona, e una dintre limbile uitate ale Europei. Nu am reușit să învăț decât crâmpeie din această limbă slavă veche, însă soția mi-a deschis puțin ochii asupra istoriei sorabilor, poporul de care aparțineau, la fel de necunoscut pe-atunci ca și acum. Potrivit spuselor ei, se trăgeau dintr-un trib de nomazi care au plecat cu cortul prin secolul al VI-lea, iar după ce străbătuseră jumătate de continent, într-o noapte au hotărât să-și așeze tabăra pe malurile râului Spree, dar a doua zi n-au mai pornit mai departe, și acolo sunt și astăzi. Astfel, au fost nevoiți să suporte agresiunile băutorilor de bere germani timp de zece secole în locul în care campaseră.

Ținutului lor i-au spus Luzacia, un nume frumos pe care germanii l-au urâțit în Lausitz. Acest teritoriu, care a dispărut curând înghițit de o pădure germană și nu se găsește pe nicio hartă, are o formă simbolică dat fiind că seamănă cu o limbă tăiată. Aflu de pe internet că astăzi mai există doar șaizeci de mii de sorabi pe suprafața pământului și, cu toate acestea, continuă să se lupte pentru independența lor geografică și lingvistică, însă

urechile puterilor pământene de la Bruxelles rămân surde. Dacă e vreo consolare pentru bieții sorabi, le pot spune că noi, islandezii, nu mai rămăseserăm decât vreo patruzeci de mii în cea mai neagră perioadă a noastră, după erupția vulcanului Laki în secolul al XVIII-lea, ceea ce nu ne-a împiedicat să devenim o națiune între națiuni, cu Bjork-uri cântătoare și bănci trădătoare, medalii de argint la Olimpiade și Nobeluri la gât.

Locuisem la acești oameni o lună înainte de a mă muta în beci, încercând să-mi câștig casa și masa prin muncă. Ajunsesem la ei după vreo câteva ore de umblat prin pădure, în urma unui conflict cu niște femei într-o căruță. Femeia cu fuste negre m-a învățat să grădinăresc, m-a pus să sap grădina de legume și să semăn varză, napi și cartofi. Mă îmboldea cu aceeași asprime cu care o trata propria nefericire. Învățase germană din două cărți de poezie și intona propozițiile cât se poate de bizar, ornându-le cu rime.

— Nu sta cu fața la soare. E nepoliticos, copilă. O plecăciune se cuvine. Preapleacă-te la soare. Căci munca nu îți e datoare.

Rostea aceste cuvinte pe fugă, căci era mereu pe fugă, ieșea pe ușă, traversa grădina, cu cartofi în șorț, apă în găleată, cu mersul ei legănat, nu se oprea niciodată. (Măcar femeile islandeze obișnuiau să șadă la masă din când în când.) La oraș ar fi considerat-o bolnavă psihic, dar aici la țară triluia în armonie cu găinile și plantele. Natura e tolerantă în felul acesta, motiv pentru care satele nu se vor goli de tot niciodată.

Pentru continentali, lumina zilei e prețioasă. Noi, islandezii, n-am știut niciodată cum să ne raportăm la soare. Îl vedem atât de puțin în timpul iernii, încât nici nu merită osteneala să răsară pentru noi. În schimb, vara avem așa de mult, că putem munci douăzeci și patru de ore pe zi. Iată de ce islandezii sunt tot timpul la muncă, dar în același timp într-o pauză perpetuă, și nu au niciun

pic de respect față de astrul luminos. Dimpotrivă, îl blestemăm dacă nu-și face apariția, dar îl blestemăm și mai abitir dacă strălucește, grăbindu-ne să lăsăm în jos storurile. Deținem recordul mondial la trasul draperiilor.

Așa se face că m-am bucurat de întunericul subteran în cele trei săptămâni, chiar dacă ne aflam în miezul primăverii. Însă detenția mea în beciul întunecat constituia un subiect de dispute aprige deasupra podelei. Începeam să înțeleg puțin soraba și l-am auzit pe bărbat spunând că vrea să scape de vagabondă, că nu vor avea decât necazuri pentru că au băgat în casă o străină, și oricum cine credea cu adevărat că fata era *ismandeză*? Era limpede că e evreică. Pentru că sunt o rasă de mincinoși veninoși, cum spunea Führerul.

— E muncitoare, a spus bătrâna.

— Dar ne pune în mare pericol, femeie, și… da, mai bine n-ai mai vorbi germana aia a ta în rime când vin.

— Germana mea e frumoasă.

— O să creadă că râzi de ei. Se poate muri din asta.

— Islanda, a început să urle din toți rărunchii cocoșatul. Vreau în Islanda.

Asemenea multor săraci cu duhul, germani sau nu, îmbrățișase credința islandeză. Îi povestisem baliverne despre insule cu urși polari și colibe pline cu femei într-o țară fără copaci.

— Nu-s copaci? Atunci nu trebuie să tai lemne pentru foc?

— Nu. Nu tai lemne.

Și-a închis ochii pe jumătate și un fir de salivă i s-a prelins din colțul gurii.

— Vreau în Islanda. Nu tai lemne.

Dar brusc a căzut pe gânduri.

— Dar cum faceți focul atunci?

— Ardem… iarbă.

— Iarbă?

— Da, avem sobe cu iarbă și cuptoare cu iarbă.

— Cuptoare cu iarbă? Vreau în Islanda.

În călătoriile mele ulterioare în jurul globului, aveam să întâlnesc frecvent astfel de specimene, fani ai Islandei, care aveau cu toții în comun faptul că purtau o cocoașă sau altă povară pe umeri. Cei doi preabuni domni, Dumnezeu și Hristos, în mod normal responsabili cu îngrijirea psihologică a acestor oameni, par să fi abandonat aceste suflete frânte, iar aceștia, dintr-un motiv sau altul, își îndreaptă atunci speranțele către Islanda, venerând această țară îndepărtată, pierdută în mările înghețate ale nordului, ca pe tărâmul făgăduinței.

— Iată îmbucătura ta, mi se adresa țăranca în strania ei limbă vernaculară în timp ce îmi întindea o bucată de pâine de secară pe întuneric, însoțită uneori de un strop de unt sau, și mai rar, un castron cu supă, supă de fasole luzaciană, care probabil avea un gust groaznic, dar pentru mine era ca un somon cald din ceruri.

Ca să mai treacă timpul, am încercat să cioplesc un cal. Așchiile luceau în întuneric, ca nuferii noaptea. Calul era la fel de diform ca șederea mea, dat fiind că-l cioplisem în orbirea hazardului. Noaptea pereții emanau o umezeală de gheață. Tremuram în colțul meu.

De două ori au dat buzna în casă, furioși, explodând pe podeaua de deasupra. Am făcut o liniște atât de adâncă, încât îmi auzeam bătăile inimii. Au țipat atât de tare, că s-au spart dulapurile. Mai târziu, când am locuit într-un apartament de la subsol în Reykjavík, lăsam mereu lumina aprinsă, 24 din 24.

— Păduchi slavi pe capul Germaniei! Unde e copilul evreu?

— Niciodată nu a fost aici cea mică. De asta nu vă fie frică.

— *A fost?!*

Rimele pot fi periculoase. În subsolul meu întunecos, am strâns în mână grenada fidelă, cadoul de despărțire pe care mi-l făcuse tata cu doi

ani în urmă. „Să nu uiți niciodată că tata te iubește”. De atunci purtasem cu mine oul de vultur peste dărâmături și prin piețe, și îmbrăcată și dezbrăcată, iar în momentele acelea îmi făcea bine să simt forța oțelului german.

Au revenit tropăind pe podea și strigând și mai tare ca data trecută. O auzeam pe soția poetă tremurând în colț.

Dar cum se folosește o grenadă de mână într-un beci? Oare se poate arunca în sus?

Nu găsisem răspunsuri la aceste întrebări când s-a deschis trapa cu o bufnitură puternică, iar unul sau doi dintre ei au coborât scara. Între timp însă, mă strecurasem într-un dulap din perete: stăteam întinsă pe un raft, număram insulele Svefneyjar, fiecare insuliță și fiecare stei ițit din mare, dăruind fiecăreia o bătaie de inimă. Dulapul avea o construcție ciudată. Raftul din mijloc era pe jumătate îngropat în zid, astfel încât doar o parte din el era vizibil când deschideai dulapul. Am reușit să mă urc pe el, cu capul și mâinile ascunse în perete, doar picioarele rămâneau la vedere dacă cineva ar fi deschis dulapul. Am reușit să mi le acopăr la timp cu o bucată de perdea ferfeniță și niște cutii de zahăr goale, apoi mi-am turnat amidon în sânge exact în momentul în care un soldat a dat ușa dulapului de perete. Am păstrat un ochi însă, l-am pus de pază, clipind și plutind deasupra capului, în timp ce strângeam grenada în dreptul inimii.

Erupția a fost însoțită de o rază subțire de lumină care intra prin trapă, iar ochiul plutitor a zărit țeava lustruită cu sânge a unei arme în timp ce mătura cutiile de zahăr prăfuite de pe raft. Soldatul invizibil nu s-a atins însă de perdea, iar pentru prima dată m-am bucurat de picioarele mele ca fusele pe care atâta le bodogănisem la pubertate, cum stăteau ele acolo ca niște vergele pentru perdea sub bucata de material ros. Apoi i-am auzit căutând prin lucrurile din camera

alăturată și i-am mulțumit lui Dumnezeu că-mi făcusem obiceiul de a ascunde așchiile de lemn într-o crăpătură din perete în fiecare seară. Am stat în dulap până când amidonul și-a pierdut efectul sau s-a retras din sângele meu. S-a întâmplat la mult timp după ce ei se întorseseră la etaj, închiseseră trapa, urlaseră din nou la geamuri și la veselă, scuipaseră gloanțe pe gură și, în final, plecaseră trântind ușa.

O tăcere de moarte s-a lăsat peste casă.

M-am ridicat pe picioarele fragile de porțelan și a trebuit să mă cațăr peste cadavre grele ca să ies. Sângele cuplului se amestecase pe podeaua bucătăriei. Fiul în schimb zăcea căzut în grădină cu cocoașa sângerând. Și sufletul dus în Islanda. Pe cealaltă latură a casei însă, grădina de legume cânta înverzită. Frunzele de cartofi și de morcovi, varza și cine știe ce mai era acolo. Erau toate la locul lor, țâșnind din pământ pline de bucurie și vigoare. Dumnezeul fără dumnezeu își pierduse capul îngrijind de căpățânile de varză, în timp ce copiii lui binecuvântați erau uciși în plină zi.

Am fugit, îngrețoșată.

67.

Marek
1944

În zilele următoare, am fost Scufița Roșie fără coș, rătăcind prin pădure și regretând că nu luasem niște morcovi și napi din grădina Domnului, deși eram în continuare furioasă pe idiotul ăla universal. Încă din prima mea zi forestieră am dobândit cunoștințe nemijlocite despre universul nutrițional al omizilor, doar pentru a descoperi ulterior că omizile în sine constituiau, firește, cea mai bună nutriție. Uneori mai simt încă furnicătura piciorușelor pe limbă când bag în gură un dumicat cu textură păroasă. Două nopți le-am petrecut într-un minunat hotel cu furnici, un trunchi de copac negru și putrezit pe dinăuntru, iar în a treia zi m-am întâlnit cu lupul cel mare și rău: un mistreț cu dinții depărtați a apărut brusc pe ringul împădurit, ca un ambasador slut care insistă să danseze cu fiica unui omolog. Dar Scufița Roșie își perfecționase deja ochii de sălbăticiune, reușind să alunge bestia cu o singură privire.

Un aspect ciudat al războaielor e că, deși folosesc armamentul cel mai nou, te transportă fără greș într-o eră primitivă; în cazul meu, războiul mă catapultase în Evul Mediu, într-un veritabil basm de Frații Grimm.

În prezent îmi dau seama unde mă aflam, vagabondând prin pădure în acele ultime zile ale virginității mele, dacă privesc peste marginea patului la peisajul care-mi umple amintirea și îl compar cu ceea ce-mi arată Google Maps. Să tot fi fost pădurea Nieder-nu-știu-cum, la est de Cottbus. Ciudat nume de oraș.

Am sfârșit prin a naviga pe un râu mare alături de o familie pestriță de refugiați, după care am acceptat un loc în căruța lor în vederea traversării

altor păduri. Dar la un moment dat au rămas fără mâncare și m-au abandonat lângă un pârâu, unde am redevenit Scufița Roșie. A urmat o perioadă pădureană splendidă, plină de disperare și dezorientare, înfometare fără margini și țipete de bufniță, în cele din urmă, chinuită de o foame de lup, m-am pomenit în fața unei mici colibe de tăietor de lemne. După toate probabilitățile, nimerisem în ceea ce fusese cândva Polonia, pentru că se vorbea polonă aici. La una din ferestrele întunecate a apărut o creatură palidă cu ochi mari și bărbia ascuțită, semăna cu o mâță captivă. S-a dovedit a fi un turist de război polonez, un băiat la vreo douăzeci de ani, care după o lungă perioadă de reflecție care a durat zece ore a hotărât să-mi ofere o bucățică de pâine tare ca sticla. Afară păsările cântau, în schimb noi am mâncat în tăcere: tocmai intrasem în prima mea relație stabilă.

Marek era incredibil de timid, iar privirea îi era plină de orori. Prin semne, le-a tăiat gâtul părinților, iar în ochii lui mari a fulgerat pierderea celor două surori. Am încercat eu însămi să-i comunic cum îmi pierdusem mama în gara din Hamburg, dar de tata nu am pomenit nimic, din respect pentru părinții lui Marek și circumstanțele morții lor. Unde era tata acum? Soldat, prizonier, cadavru? Pe de altă parte, s-a dovedit extrem de greu să-i explic băiatului polonez că sunt o fată islandeză care a crescut într-un fiord mare din nord, în apropierea Strâmtorii Danemarcei. Cum aș fi putut mima asta?

În acea primăvară a lui 1944, mă simțeam atât de pierdută și sătulă de război, după doi ani de peregrinări cu prietena mea grenada de mână, încât nici nu mai eram islandeză, doar *slandeză.* Începusem să gândesc în germană și uitasem toate apusurile cu spinări de balene din Breidafjördur. Și, firește, ajunsesem la adolescență, un boboc de fată de paisprezece ani cu părul prins în coc, trupul

umflat aţâţător pentru bărbaţi şi sânii încă pereche. Eram probabil atrăgătoare, dar nu aveam cum să-mi confirm acest lucru pentru că nu mai văzusem o oglindă de luni de zile.

Nu-mi amintesc cum eram îmbrăcată, dar oricum războiul are această calitate de a scoate toată eleganţa flamboaiantă dintr-un obiect vestimentar doar pentru a-l investi cu un soi de strălucire a urgenţei, transformând orice bărbat într-un prinţ în zdrenţe. Pesemne că purtam o fustă oarecare. O fustă şi un pulover deşirat. Da, îmi amintesc acum. Şi pantofii unui bărbat cu constituţie delicată care nu se mai ridicase la sfârşitul unui raid aerian, într-un adăpost din Leipzig. Învăţasem de la băieţi să stau puţin în urmă în timp ce restul se grăbeau să iasă din adăpost. De cele mai multe ori rămânea câte o bătrână întinsă pe jos, călcată în picioare sau al cărei suflet îşi luase zborul, asfixiată în înghesuială. În această situaţie, se puteau căuta pfenigi în buzunarele mortului, o bucată de brânză în sacoşă… şi, odată, pantofii unui bătrân. Îmi amintesc faţa lui, o, Doamne, mi-o amintesc încă. Bătrânul avea un cap mic ca un glob, semăna cu o bătrână islandeză de la ţară şi purta ochelari rotunzi, pe care i i-am lăsat pe nas, deşi erau valoroşi. Arăta ca un muzician care şi-a pierdut vioara. Dar i-am luat pantofii, iar căldura vieţii încă se simţea în picioarele lui când i-am scos. Şi acum mă încearcă inima, bătrână şi frântă cum e ea: oare era încă viu bietul om?

Încet-încet, un acord tacit s-a parafat în locuinţa noastră primitivă. Marek umbla prin pădure după mâncare, cu toporul pe umăr, în timp ce eu aduceam apă de la un izvor împuţit din apropiere şi-mi făceam de lucru cu obiectele din colibă, cearşafuri şi căni. S-a dovedit un vânător şiret ca o pisică sălbatică, mai ales la pus capcane. Într-o noapte ne-am delectat cu iepure de câmp sub lumina anodină a lunii. În depărtarea nedesluşită,

se auzeau prăbușindu-se ziduri de cărămidă, în timp ce trenul spre frontul de est trecea huruind printr-o pădure învecinată, iar dincolo de huruit se auzeau osiile gemând îngreunate pe șine; vagoanele erau pline cu combustibil pentru stomacuri și tunuri deopotrivă. În timpul acesta, noi stăteam în fața ușii cabanei și molfăiam urechi prăjite și pulpe crocante.

Marek se ocupa de foc, tranșa, aprindea și frigea, dar îmi dădea voie să gătesc ouăle de rândunică și plantele sălbatice. Singurul lucru care lipsea din casă era un copil. Dar eu nu aveam astfel de gânduri legate de pricăjitul pădurean, cu aerele lui de șahist. Lucru ciudat însă, pe măsură ce treceau zilele în pădure, băiatul se făcea tot mai atrăgător.

Apoi într-o frumoasă seară de vară a reușit în sfârșit să aprindă focul în mine. Era în mijlocul lecției de polonă. Mă învățase cuvintele poloneze pentru foc, lemn și oală și voia să mă învețe câteva politețuri, punându-mă să repet: Pot să-ți aduc ceva? *„Czy mozna…”* am început eu, la care el a izbucnit în râs. Pronunțasem *moszna* în loc de *mozna,* organ care i se părea amuzant ieșind din gura mea. El a continuat cu un râs sacadat, ca un tractor într-un acces de tuse, iar eu m-am pus pe un chicotit ascuțit islandez înainte de a tăcea amândoi brusc cuprinși de timiditate, cu fețele de aceeași nuanță stacojie. A sărit în picioare ca o greblă călcată pe dinți, și-a umplut buzunarele cu degetele și a dispărut în întuneric în timp ce eu strângeam paharele și farfuriile. Într-un copac îndepărtat, o bufniță își țipa oda închinată șoarecilor și insectelor.

68.

Yagina
1944

Zilele treceau greu. Marek, animalul de pădure, pleca să-și întâlnească prietenii blănoși și uneori nu se mai întorcea decât înainte de lăsarea întunericului, de cele mai multe ori cu mâinile goale și zgâriate. Eu rămâneam singură și le spuneam fluturilor povești despre insule și-i scriam mamei lungi scrisori imaginare care se terminau toate la fel: „Sper să ne regăsim după război, tu, tata și cu mine, și să ne mutăm împreună pe insulele Svefneyjar și să trăim acolo cu bunica și cu toți ceilalți”. Totuși nu-mi dădea prin cap să plec. Ce știam eu ce mă aștepta în următoarea pădure uitată de lume? Fusesem martoră la destule dezastre și distrugere ca să știu că lipsa de evenimente era probabil cel mai bun scenariu. Uneori ședeam pur și simplu pe pragul colibei și mă minunam la modul în care era alcătuită pădurea.

Într-o zi, la marginea estică a pădurii, a apărut o siluetă întunecată care venea legănându-se drept spre coliba noastră. Eram singură acasă, stăteam pe prag și ciopleam și am urmărit cum botul negru se transformă într-o vagabondă cu o haină largă și obraji roșii, moi. S-a apropiat cu pași grei și, fără să mă salute, s-a lăsat să cadă pe o grămadă de lemne cu un oftat, după care a spus ceva în polonă care părea să însemne: „Vai, dragă, ce zi”. Pe un ton familiar, de parcă doar ce-ar fi ajuns la ea acasă. Oboseala ne face pe toate surori.

Era o femeie în vârstă și nu mă puteam abține să mă zgâiesc la picioarele ei: avea gambele umflate și de aceeași grosime până jos la glezne, ca un stâlp de telegraf, în schimb labele picioarelor erau minuscule, iar pantofii aproape invizibili. Ca și

cum își tocise picioarele mergând, iar acum străbătea pajiștile și câmpiile pe cioturile rămase. Fața practic fără niciun rid avea o culoare roșie-violacee, sprâncene negre groase și dinți de un galben solar. Părul era negru ca pana corbului, vârstat însă cu argintiu împrejurul urechilor, care se iteau din el asemenea unor stânci dintr-o cascadă. Avea fața lată, cu pomeții atât de înalți, încât restul trăsăturilor păreau să se fi prăbușit între ei, și dinți frumoși, deși strâmbi ca naiba. Era ca și cum Creatorul avusese intenția de a modela o față frumoasă din lut, dar se poticnise când trebuise să-i potrivească dinții în gură și sfârșise prin a exagera, împingându-i prea tare cu degetul, fără să-și dea seama că astfel îi înfundase mijlocul feței în cap. În consecință, femeia avea un profil perfect plat: nasul nu i se vedea deloc de pomeții proeminenți.

De fapt, avea un aer ușor oriental, deși nu provenea din vreuna din țările tundrei. Mi-a spus că o cheamă Yagina Ekhaterina Volonskaya și că e din regiunea Grodno din Belarus. Ca o bună țărancă, își imagina că eu cunosc foarte bine ținutul și chiar ferma ei dragă, Volkonskaya, renumită în toată țara pentru calitatea găinilor și fânului, deși în ultima vreme cam suferise de pe urma instabilității frontului. Într-un an, frontul se mutase de patru ori trecând prin ograda ei, ceea ce a însemnat cu totul opt treceri separate ale forțelor armate.

Părea să fi repetat de multe ori povestea pentru că, deși germana ei era limitată, a reușit să o spună repede și eficient, cu ceva ajutor din partea semnelor gesticulate cu mănușile negre fără degete.

Întâi veniseră rușii, a povestit ea, vorbind despre ei ca despre o națiune străină. Îi dăduseră foc la hambar. Apoi au venit nemții. I-au împușcat vacile și au fiert carnea în căști. Apoi din nou nemții. *Kaputt!* Și au sărit pe ea, ticăloșii. „Au fost foarte

duri, dar au fost satisfăcuți, cred". Apoi au venit din nou rușii, voioși nevoie mare și victorioși. Și l-au luat pe nevolnicul ei de bărbat, Yevgeni, dar nu mai era cu ei când au revenit, luându-i de data asta găinile și sugându-le ouăle din mers în timp ce se retrăgeau, asta nu înainte însă de a-i arunca în aer casa în loc de la revedere. Le-au urmat nemții din nou, dar nu mai rămăsese nimic decât niște varză în grădină. Au mai venit o dată, dar Yagina se ascunsese într-un șanț din apropiere și a ratat retragerea mâncătorilor de varză murată – niciun viol de data asta. La scurt timp, și-au făcut apariția rușii, în trombă, pe motociclete. Unul dintre ei s-a oprit să se pișe în șanț, iar Yagina l-a întrebat când se mai întoarce frontul la Volonskaya? Niciodată, i-a răspuns acesta, scuturându-și jucărica și trăgându-și fermoarul. Atunci, plictisită să privească cum crește varza, singurul lucru pe care-l mai avea de făcut, bătrâna hotărâse să o ia din loc.

— Sunt pe drum spre America, mi-a spus răsuflând pe ambele nări. La Jivago, mai precis. E departe marea de-aici?

— Ă… da. Cred că da.

— Da, așa m-am gândit și eu, a replicat ea. Suntem în Germania?

Mi-a pus întrebarea privind de jur-împrejur și scrutând scoarța unor copaci.

— Nu știu. Instrucțiunile din colibă sunt în germană, dar mai e… cineva a cioplit cuvântul *Polska* în perete.

— Înțeleg. Totul e în germană astăzi. Pământul nostru a fost german două săptămâni. Am sperat că-i va crește randamentul, dar n-am observat nicio diferență. După ce au plecat ultima oară, vecinul meu Fedor a venit să închinăm un toast cât mai putem, un toast pentru independența Belarusului. E așa un visător, știi, unul din ăia… cu barba lui lungă și picioarele crăcănate. Dar independența n-a durat nici ea mult. Abia terminaserăm de băut din

pahare când au venit din nou, rușii. Știi ce se mai întâmplă în vest?

— În vest? Nu.

— Au lansat o ofensivă la începutul lui iunie. N-ai auzit? Nu? Bat în retragere nemții. Acum nu mai trebuie decât să mă fofilez prin frontul de vest și să prind un vapor.

— Da? Dar… ce se întâmplă în est?

— A fost tărăboi mare, pufnituri și bubuituri. Dar încet-încet câștigă teren rușii.

— Câștigă rușii? am întrebat surprinsă și neliniștită.

Nu-mi imaginasem vreodată că tata va fi de partea învinșilor.

— Da, avansează încet, dar sigur. Am reușit să-i întrec, deși nu-s vreun cal de curse.

— Asta-nseamnă că războiul aproape s-a terminat?

— Nu, abia a început. Curând va trebui să-și pună Hitler casca. L-ai văzut?

— Pe Hitler? Nu… de fapt, da, i-am văzut mâna.

— Mâna?

— Da, eram în München când a trecut prin oraș.

— Ia zi, dar de Vasily al meu ai auzit ceva? Vasily Volonsky?

— Nu.

După care s-a apucat să-mi spună o poveste lungă despre unul dintre cei mai celebri dezertori din război, poveste pe care la momentul acela nu am înțeles-o, dar despre care aveam să citesc ani mai târziu. Vasily Volonsky a fost un pilot al forțelor aeriene ruse. La începutul Operațiunii Barbarossa, lansată de germani, i s-a dat ordin să se alăture altor nouă piloți pentru a-i contraataca. Dar din cauza unei mici defecțiuni la motor, a rămas în urma tovarășilor lui și a urmărit bătălia de la distanță: a văzut nouă avioane doborâte în nouăzeci de secunde. În loc să fie a zecea victimă, a întors avionul spre nord și s-a îndreptat spre

coastă, traversând Marea Baltică până în Suedia, despre care știa că e neutră. Acolo a aterizat pe o pistă minusculă dintr-o pădure și a cerut să i se facă plinul cu revolverul în mână, după care a decolat din nou, a traversat Norvegia și Oceanul Atlantic, a survolat nordul Islandei și, în final, a aterizat pe coasta de vest a Groenlandei, unde i s-a făcut din nou plinul și a acceptat o friptură de focă de la un cuplu danez înghețat. A decolat din nou și a zburat pe deasupra banchizei Groenlandei și a jumătate din Canada, a aterizat în Golful Hudson înghețat, a abandonat avionul rusesc pe gheață și a mers pe jos până în orașul Churchill, s-a urcat în tren și a ajuns la Chicago în două zile, unde, cu părul pieptănat pe spate, a dispărut în mulțime.

Iată de ce voia Yagina să ajungă acolo. Celebrul dezertor era fiul ei. A scos o scrisoare de la el, datată 04.03.43 cu ștampila *General Post Office of Chicago* și mi-a arătat-o. Să fi fost pe drumuri de un an?

— Nu, n-am plecat de mult. N-am plecat decât după ce războiul mi-a mâncat casa și-am ajuns în șanț. Mă plictiseam groaznic trăind acolo singură și fără găini.

Am făcut focul și am pus niște apă la fiert, voiam să-i ofer un ceai pădureț, dar și-a scos propriile provizii, pâine și șuncă, produse de lux pe care nu le mai văzusem de luni de zile. Așa am descoperit că își cususe cincisprezece buzunare pe palton, în care îndesase tot felul de mărfuri. Într-unul ținea o lanternă mică, iar în altul, corespondența.

— Ai nevoie să trimiți o scrisoare în America? m-a întrebat.

— Poftim? Nu, dar…

Brusc mi-a venit o idee.

— Poate vaporul va trece prin Islanda?

Mi-a împrumutat un creion și hârtie. „Dragă bunico, dragă bunicule. Sunt în viață. Trăiesc într-o pădure cu un băiat pe care-l cheamă Marek.

Suntem bine. Dar vreau să mă întorc acasă…” Nu am putut continua pentru că am izbucnit în plâns. Călătoarea s-a ridicat cu mare efort, gâfâind, și s-a apropiat de mine. Dinspre ea venea un miros neobișnuit de plăcut, deși părea murdară, o aromă mistică de mere. S-a lăsat cu greutate pe prag, m-a tras în brațele ei și am dispărut în îmbrățișarea ei belarusă, amplă, caldă și moale. Avea paltonul desfăcut și i-am simțit sânii fierbinți, în timp ce din poala ei venea o adiere amicală de sudoare. Lacrimile îmi cădeau pe materialul negru al paltonului ei, dar am observat cum se scurgeau de pe el ca picăturile de ploaie pe părul unui cal. *Vai mie, cât de bine era să mă odihnesc într-o femeie.*

Marek s-a întors acasă înainte de lăsarea întunericului și a întâmpinat-o pe musafiră cu aceeași suspiciune pe care mi-o arătase și mie în prima zi. Le-a fost greu să se înțeleagă între ei, așa că până la urmă au renunțat. Stăteam însinguraţi, în tăcere, uitându-ne în foc ca trei națiuni sfărâmate.

I-am oferit priciul meu, dar mi-a spus că nu mai putea să doarmă întinsă; de la sejurul în șanț, prinsese obiceiul să doarmă cu spatele sprijinit de ceva, aveam un zid, un dulap, orice? Dacă nu, putea foarte bine să doarmă afară, se obișnuise.

— Timp de trei nopți am dormit pe un șlep de cărbuni și am navigat sforăind de-a lungul râului Neman, de la Masty până la Hrodna. Am intrat sub un tir de focuri, căpitanul și cu mine, din care el n-a ieșit prea bine, bietul, iar eu nu știam să cârmesc o barjă. Mai mult, cadavrul de la timonă începuse să pută, așa că m-am așezat pur și simplu la prova și m-am uitat cum defilează peisajele și vacile pe lângă mine. Dar nicăieri nu am dormit mai bine decât în vizuina unui urs, în apropiere de Bialystok. Am visat că eram Ecaterina cea Mare și dădeam petreceri în palate mari de la Kremlin și aiurea, înconjurată de soldați tineri și chipeși cărora le permiteam să mă legene în fiecare

noapte. A fost așa de bine, că am mai petrecut o noapte acolo, deși nu aveam timp de asta. Mă duc în America. La Jivago, mai precis.

A plecat a doua zi. Ar fi trebuit să plec cu ea, firește. Dar nu m-am simțit în stare. Ceva mă reținea în colibă. În timp ce Marek dormea pe urechile lui poloneze, am urmărit-o pe Yagina, când se crăpa de ziuă în pădure, cum se îndepărta șchiopătând printre trunchiurile copacilor, fără măcar să arunce o privire în urmă, cu cincisprezece buzunare doldora și o traistă, îndreptându-se spre Berlin. Cum reușea să mențină direcția bună? „O, las soarele să mă împingă dimineața și să mă atragă spre el seara”.

Îmi era deja dor de ea.

69.

European Fields
1975

În vara lui 1975, mă aflam în Florida și am intrat în singura librărie din Orlando, iar printr-o pură întorsătură a destinului, am avut nevoie la toaleta din fundul magazinului cu aer condiționat. Pe drumul de întoarcere, am trecut pe lângă secțiunea de istorie și mi-au căzut ochii pe o carte cu titlul: *How I Beat the Russian Army to Berlin – The Incredible Journey of Yagina Ekhaterina Volonsky*[92] (de Gail Huddenshaw, A. Knopf, 1967). Printre fotografii, am văzut una în care apărea Yagina radiind de bucurie la brațul fiului ei la o recepție pe un acoperiș din Chicago, îmbrăcată într-o rochie de seară albă și cu părul prins în coc. Wes Volonsky ajunsese un mare om de afaceri în oraș.

Evident, mi-am cumpărat un exemplar și l-am devorat în două zile, spre groaza băieților mei. Ulterior am trimis o scrisoare la editură și am primit răspuns că femeia optimistă cu fața înfundată murise la începutul lui 1969, la vârsta de șaptezeci și cinci de ani. Cartea se termină într-o florărie dintr-o intersecție aglomerată din orașul vântului, a cărei proprietară era Yagina și căreia îi pusese frumosul nume de „European Fields”.

70.

Cântecul pielii
1944

Călătoarea a lăsat în urmă singurătate. Marek continua să mă învețe polonă seara, cu mai mult sau mai puțin succes, dar nici urmă de flirt. Eram furioasă pe el. Ce risipă. Iată două specimene tinere în floarea vârstei, departe de toate restricțiile societății, iar noi nu eram în stare nici măcar de un sărut. După două săptămâni de soare glorios de iunie în paradisul nostru pădurean, eram înnebunită de dorință. Nu era dragoste, firește, ci doar nevoia ca el să-mi arate un minimum de respect. Doar nu eram o bucată de lemn, nu?

Muțenia lui nu ajuta deloc. Pentru a putea tăcea împreună, doi oameni trebuie să vorbească aceeași limbă. De mai multe ori mi-a venit să mă arunc de gâtul lui din pură plictiseală, încât limbile noastre să poată vorbi într-o limbă doar a lor.

În cele din urmă, am hotărât să mă țin după polonez prin pădure. Păstrând o distanță bună totuși. S-a aventurat neobișnuit de departe în ziua aceea și, sinceră să fiu, mi-a fost teamă să nu pierd drumul înapoi la colibă. Dar chiar atunci a ajuns la un mic lac într-un luminiș, și-a lăsat toporul jos și a început să se dezbrace. Păsările îmi exprimau satisfacția în fața acestei priveliști, făcând pădurea să răsune de triluri. M-am apropiat. Cu spatele la mine, își dăduse jos toate hainele, mai puțin chiloții care au zburat și ei curând pe malul înfrunzit al lacului. În fața acestei viziuni, am avut o reacție dintre cele mai ciudate. Brusc, m-a umplut certitudinea că aveam să mor înainte de mijlocul verii și că trebuia cu orice preț să gust mărul lui Adam înainte de marele final. Plină de curajul morții, am pășit în față și am strigat:

— Marek!

S-a întors și și-a acoperit mădularul, înlemnit. Am înaintat spre el, cu statura mea măruntă, obrajii moi și hotărârea de piatră.

— Marek.

Am pășit în vârful picioarelor peste pietriș ca o vietate a pădurii necunoscută celorlalte animale. Până la el. Cu răsuflarea tăiată.

— Marek.

Un ghem de nervi cu privirea speriată, cum stătea gol cu o mână între picioare, semăna cu tabloul despre pubertate al lui Munch. I-am atins umărul. Vremea era caldă, deci nu avea cum să-i fie frig, cu toate acestea buza de jos a început să-i tremure. I-am mângâiat ușor pieptul și i-am zâmbit de jos; era cu un cap mai înalt decât mine. Se străduia să-mi zâmbească, l-am simțit, dar nu s-a văzut nimic nici pe trupul, nici pe pielea, nici pe buzele lui. M-am întins spre fața lui, cu ochii pe jumătate închiși și l-am sărutat… pe bărbie. Doar până acolo am ajuns. Era încă atât de năuc, perplex, complet confuz, încât nu se putea clinti. Nu până când nu i-am mângâiat antebrațul zâmbindu-i și i-am desfăcut strânsoarea mâinii.

Salut din nou, prietenul meu Penis. Nu la fel de mare ca bijuteria pilotului britanic, dar la fel de frumos și înconjurat de smocuri negre. Mi-am lăsat mâna să alunece în jos pe abdomenul întins ca pielea pe tobă. Consternarea lui a ajuns până la vezică, dar mi-am permis să continui. Creții erau țepeni și aspri ca un burete de sârmă, făcându-mă să ezit o clipă, dar degetele mele și-au continuat drumul cu blândețe. M-am uitat din nou în sus la el, dar privea fix dincolo de mine, la frunzele din jurul lui ca și cum ar fi tânjit după protecția lor. L-am ignorat și, cu mâna, am început să-i fac pielea să cânte (expresie pe care i-o datorez lui Bæring). Nu aveam niciun fel de pregătire în astfel de mișcări manuale, nu văzusem filme, nu citisem în broșuri despre ele și nici nu mă instruise vreun autor cum să mânuiesc instrumentul vieții. Dar

studiile mele în arta plăcerii la Școala Vieții din Copenhaga s-au dovedit prielnice. Mi-am urmat instinctele tinere și curând s-a pornit răscoala. Am făcut un pas în spate și m-am apucat să-mi deschei copilăria. El stătea acolo și mă urmărea lovit cu leuca, dar tot mi se părea cel mai celebru dintre amanți, așteptând-o răbdător pe amanta cu numărul 4013 să se pregătească.

S-a auzit un croncănit dintr-un colț al pădurii: o cioară râdea sus pe o creangă.

În sfârșit, m-am eliberat de haine, rămânând goală pentru prima dată din 1941, când intrasem într-o cadă la malul Mării Nordului. Dar aici nu era nicio oglindă. Nu-mi vedeam goliciunea decât reflectată în ochii acestui bărbat și era limpede efectul magic. Nu se mai văzuse o asemenea frumusețe în pădurea Nieder-nu-știu-cum de peste două mii de ani. Eram o floare care înflorise în lanțuri, cu atât mai frumoasă acum când reușise să se elibereze, pentru că frumusețea ei era virginală. Am citit toate acestea în ochii lui polonezi. Nu mai văzuseră niciodată ceva asemănător.

Am făcut un pas spre el, călcând pe piatra acoperită cu licheni, și mi-am lipit pielea de a lui; ne-am îmbrățișat și ne-am sărutat. Primul meu sărut în lumea adulților. Nu-i vorbă, mai fusesem mozolită pe dinți de un băiat rufos într-un adăpost antiaerian și îmi mai băgase limba pe gât un poștaș într-un tren, într-o noapte de Paște, dar acesta era un sărut adevărat. Ne-am sărutat vorace, ca două animale flămânde care nu mai fuseseră mângâiate niciodată în viața lor.

Sânii mei în mâinile lui, mâinile mele în carnea lui: formam un singur animal gol, o fiară a iubirii patrupedă. Lângă un lac într-o pădure poloneză. Și iată că dintr-odată ciotul noduros dintre picioarele mele se transformase în burete umed. Și începuse să cânte. Asemenea unui mic radio cu tranzistor, emitea un sunet umed, îndepărtat, o voce vrăjită acompaniată de o orchestră de țigani. I-am ghidat

mâna polonezului la locul potrivit și cântecul a amuțit brusc, ca și cum cineva ar fi debranșat boxa, iar acum cântecul îmi ieșea pe gură. Am început să gem în ritmul muzicii care începea însă să-și piardă ritmul. Deși avea degete poloneze, nu erau tocmai ale lui Chopin, și au început să zdrăngăne o bucată modernă, brutală, incapabilă să urmeze o melodie, dar care s-a dovedit deosebit de interesantă.

Viața îmi dădea bineț e.

L-am condus în apa rece a lacului. Ne-am transformat în copii mici care se joacă în apa stătătoare, împroșcându-se și făcând valuri. În mijlocul acestor sporturi acvatice însă, a reperat desenul cu care Heike îmi însemnase brațul. Râsul lui s-a dus brusc la fund, iar zâmbetul i-a dispărut. Am încercat să-i explic, dar a ieșit în fugă pe mal și s-a îmbrăcat. Apoi a pornit spre casă, asigurându-se că e tot timpul cu zece metri înaintea mea. Cum mă grăbeam în urma lui, fără suflu și transpirată, mi-am amintit felul în care îmi descrisese cum naziștii îi uciseseră părinții și cele două surori. Și acum eu alergam înapoi la el, la colibă, cu o svastică pe braț… De ce n-am fugit?

71.

Fata Germania
1944

Am mâncat în tăcere în seara aceea. Niște pește fript pe care-l pescuise din lac cu o zi înainte. De două ori am încercat să-i zâmbesc și să-l ating pe mână, dar s-a ferit și mi-a ordonat să sting focul înainte să se lase întunericul. Nu ne permiteam să stăm afară noaptea, focurile atrăgeau pușțile și gloanțele. Pentru prima dată ne-am dus la culcare imediat după ce s-a întunecat, fără să aprindem o lumânare, și am stat întinși în pat fixând pata de cerneală neagră de la sfârșitul fiecărei propoziții din cartea timpului. Acest punct mi se părea mai consistent decât altele. Afară, pădurea zumzăia, iar eu îmi treceam timpul încercând să descifrez zgomotele, fără să identific însă altă sursă decât puseul de creștere al verii timpurii.

Fiecare frunză, fiecare fir de iarbă și fiecare furnică munceau cu spor, emițând murmure și vibrații inaudibile pentru urechea umană luate separat, dar care combinate cu alte milioane asemenea lor creau un zumzet asemănător tăcerii asurzitoare de la filarmonică atunci când dirijorul abia a intrat în sală, dar muzica nu a început încă. Puteam spera oare că va răsuna muzica și în sala noastră? Sau poate natura spunea „șșșt” pentru că voia să asculte știrile de război? Dar nu erau niciun fel de știri în noaptea aceea. Nici zbârnâituri. Nici trenuri. Bombele își luaseră probabil liber o noapte în orașele de sub cerul vestic, Dresda, Cottbus, Berlin… Mi-am imaginat parcuri de distracții din care încă iese fum, mișunând de oameni cu un singur picior.

Când și când aruncam o privire spre Marek; părea să țină ochii deschiși. Iar capul părea că-i zumzăie în ritmul pădurii, înțesat de gânduri.

Treptat, interiorul colibei s-a luminat puțin. Inițial am crezut că dezvoltasem vedere nocturnă, apoi am constatat că masa de sub fereastră desena o umbră pe podea: ieșise luna. Am bâjbâit afară la pipi. Căldura zilei trecute se simțea încă în liniștea de la miezul nopții, iar schimbul de noapte era departe de a se fi încheiat în pădure. Șoarecii și furnicile, viermii și musculițele nici gând să fi adormit, se agitau cuprinși de frenezia nocturnă. Dacă ciuleai urechea, puteai auzi cântecul lucrătoarelor în mușuroiul de furnici vecin.

Luna se ridicase spre nord și părea să se fi blocat între crengi ca o parașută fosforescentă. Pe fundalul strălucitor și înstelat al cerului, frunzișul se contura negru și nu se mișca decât dacă era mișcat. O pasăre cu coadă lungă și-a revenit brusc din amnezie când m-a văzut, amintindu-și că avea o familie în al treizeci și patrulea copac de la lună, și a țâșnit pe deasupra acoperișului colibei, lăsând în urmă o creangă legănându-se. Am urmărit-o până s-a oprit din legănat, timp în care adăugam un jet călâu la zumzetul pădurii.

Am observat că tovarășul meu de cameră nu dormea când am intrat pe vârfuri în colibă, dar nu s-a uitat la mine. Mi-am pus capul pe perna mirosind a umezeală și m-am gândit la acasă. Cum s-a putut întâmpla așa ceva? De ce mie? Toate islandezele de paisprezece ani își petreceau anii de feciorie între munți albaștri, în brațele taților și mamelor lor, în căldura unui dormitor și cu o felie de prăjitură cu stafide. În schimb, eu trebuia să supraviețuiesc de la o masă la alta, un copil singur în Europa, primăvară după primăvară. Se va termina vreodată războiul?

Dar cu siguranță era și mai greu pentru ei – mama, bunica și bunicul. Trecuseră deja doi ani de când dispărusem în gaura timpului; probabil își pierduseră orice nădejde că mă vor mai găsi. Le scrisesem mai multe scrisori pe care le predasem la diverse oficii poștale întâlnite în drumul meu și

chiar îl lăsasem pe un poștaș să mă pipăie la schimb. Dar nu pleca niciun vapor din portul Bremen către porturile islandeze, iar scrisul de pe plic: „Sveinn Björnsson, Botschafter, Reykjavík, Islanda” se decolorase în trei orașe diferite.

Dar ce știam eu? Poate că mama murise? Poate tata? Amândoi chiar? Dar bunica și bunicul sigur trăiau. În război nu mureau bătrânii. Era o chestie rezervată tinerilor. Ca Marek și cu mine. Poate că băiatului polonez îi va trece supărarea și până la Anul Nou vom avea un copil, aici în coliba înzăpezită, și ne vom căsători în Wroclaw după terminarea bombardamentelor. Eu le-aș învăța să brodeze pe muncitoarele din fabrici la cursuri de seară și aș reveni în Islanda din două în două veri.

Jumătate de oră mai târziu, s-a auzit o mașină. Iar polonezul și-a mișcat în sfârșit capul; ne-am privit în ochi din paturile noastre, pe sub masa care le despărțea. Zgomotele mașinii erau însoțite de hohote de râs; în mod evident nu erau departe. Apoi mașina s-a oprit și am auzit strigăte: „*Lasst mich raus. Ich muss pissen! Pissen auf polnischer Grund!”* Noi hohote de râs. *„Polen, ich pisse auf dich!”* Lasă-mă să cobor. Vreau să mă piș! Să mă piș pe pământ polonez! Polonia, mă piș pe tine!

Marek tocmai se pregătea să tragă cu ochiul pe fereastră când s-a auzit o bubuitură groaznică și bucăți de sticlă au explodat pe masă și pe podea. Polonezul s-a retras în patul lui și s-a făcut mic sub pături, în timp ce islandeza curioasă a întins un ochi spre fereastra spartă. Era o beție în toată regula: patru bărbați SS într-o expediție alimentată de alcool, într-o mașină deschisă, se opriseră la vreo sută de metri de colibă, gesticulând cu caschetele, sticlele și puștile. S-a auzit o nouă împușcătură și am băgat capul la cutie. Dar de data asta glonțul nu a nimerit coliba; probabil era pe drum spre lună pentru că i-am auzit pe ofițeri urlând ceva la ea. Sigur plănuiau o invazie a astrului în toamnă.

Am sărit din pat, m-am strecurat sub el, am căutat după bomba mea și m-am urcat la loc. Marek mă urmărea, dar nu l-am lăsat să-mi vadă frumusețea de armă, am ascuns-o sub pături, strângând-o cu zece degete, deși nu prea tare. Am rămas întinși și țepeni în paturile noastre până când și-au golit armele și pistoalele de carne; apoi ne-a înghețat sângele în vene. Auzeam vehiculul avansând încet pe solul pădurii și, din câte mi-am putut da seama, se îndrepta spre colibă. Încă o dată, mi-am repetat în minte instrucțiunile de folosire pentru grenada de mână: „Scoți cuiul, așa… tragi de-aici… și apoi o arunci". Am auzit vocea tatei explicându-mi pentru a suta oară.

De cum ar fi ajuns mașina în dreptul colibei, aș fi sărit, aș fi deschis ușa și aș fi aruncat oul de oțel. Cuiul nu putea fi scos decât fix înainte. Trebuia să fiu „sută la sută sigură". Mi-a luat ceva să ies din starea de paralizie, să-mi recapăt auzul și să-mi dau seama că zgomotul din urechi era doar zumzetul pădurii. M-am ridicat în coate și-am privit afară.

— Au plecat, am zis eu într-o germană rudimentară.

Polonezul nu mi-a răspuns, stătea acolo nemișcat, cu capul sub pătură. Se vedea că era în continuare foarte încordat, un ghem de nervi.

— Fata Germania, l-am auzit mormăind într-un final în colțul lui, de sub pătură.

— Ce? am zis.

— Fata Germania, a repetat el și mi-am dat seama că vorbea germană. Fata Germania.

Și-a aruncat cât colo păturile, s-a proțăpit în mijlocul colibei, cu venele gata să-i plesnească și, îmbrăcat doar în lenjeria de război, a strigat la mine:

— Fata Germania!

Apoi a smuls păturile de pe mine dintr-o singură mișcare, dar a fost șocat de priveliște: o fată îmbrăcată sumar, cu inima tatălui ei într-o mână și

virginitatea în cealaltă. Pe prima am reușit s-o ascund, dar pe cea de-a doua mi-a luat-o. Cu forța.

72.

17 iunie
1944

N-am reușit să scap decât două ore mai târziu. Departe de bărbatul acela infernal la care poftisem infernal. Goală, am fugit în lumina nocturnă a pădurii, cu geanta în mână, hainele și lucrurile mele, și un firicel roșu scurgându-mi-se pe picior. În filmul vieții mele, mă văd îndepărtându-mă de acea colibă de pădurar și blestemând bucățile de crengi care mă mușcau de picioare. Hotărâtă să nu mă mai mânjesc niciodată de ceva ce-ar putea trece drept dragoste.

Departe, departe, departe!

M-am oprit totuși la o aruncătură de grenadă de colibă, gata să azvârl în ea cu inima tatălui meu, pe care ticălosul de polonez reușise să mi-o smulgă temporar, odată cu virginitatea care, desigur, nu era orice virginitate, ci o relicvă sacră internațională pe care reușisem s-o păstrez timp de o jumătate de război și cale de o țară întreagă. Ce proastă fusesem! Am mângâiat coapsele dușmanului de moarte și i-am trezit plăcerile otrăvite. Dar am reușit să fac bruta să sângereze cu o mușcătură neașteptată când mi-am smuls arma din mâna lui. Eram gata s-o folosesc, simțeam că venise momentul – „fata Germania” cu grenada ei germană! –, dar pădurea mi-a șoptit la ureche: „Vor mai urma și alte violuri după acesta”. Așa că mi-am îndesat oul de oțel în geanta ferfenițită, mi-am adunat hainele și mi-am văzut de drum, cu sângele arzându-mi între picioare, un fular roșu în jurul gâtului.

Puțin câte puțin, păsările au început să cânte întru gloria mea. Fără îndoială, natura voia să mă onoreze pentru sacrificiul pe care-l făcusem în numele ei. Da, Dumnezeu nu avea dumnezeu. L-

am blestemat și m-am blestemat și pe mine, l-am blestemat pe Marek și pe păsări, în timp ce părăseam penumbra frunzișului pentru semiîntunericul câmpiei. Zorii s-au ivit însoțiți de o lumină slabă și un oftat lipsit de soare, ca și cum pământul ar fi expirat toată lumina lui către întunecimile celeste.

Când am intrat în următoarea bucată de pădure însă, păsările m-au întâmpinat cu o melodie și versuri noi. Din gâtlejurile lor se auzea: „Trompetele răsună”. Pentru că știau ceva ce eu nu știam, era 17 iunie 1944, ziua în care Islanda și-a cucerit independența.

73.

Roșu
1944

Chiar în momentul în care bunicul încă adormit bâjbâia încercând să deschidă storurile matinale din Bessastadir și contempla faptul că în scurt timp urma să devină președintele Islandei, făcând astfel hatârul tuturor, mai puțin pe-al lui, eu mărșăluiam prin pădurea mea poloneză nocturnă, către soare-răsare. Mă găseam într-un soi de regat al ferigilor, afundată până la brâu în plante cu origini necunoscute. Sus de tot, vârfurile copacilor vegheau în tăcere. Focul continua să-mi trosnească ușor între picioare, dar capul mi-era amorțit, ca și cum aș fi primit o lovitură. Dar cel mai ciudat era că nu mai reușeam să-mi amintesc fața lui Marek, iar incidentul devenise învăluit în ceață. Trupul meu construise o bulă protectoare în jurul virginității sale pierdute și nu se îngrijea decât de sufletul și sinele Herrei, eliminând tot ce ținea de unde, cine și cum.

Poate din cauza condițiilor primordiale (pădurea și zorii), moștenirea generațiilor trecute, pe care o purtam inconștient în mine, s-a activat dintr-odată asemenea unei flori de urgență care se deschide cât ai clipi din ochi, oferindu-le un refugiu tuturor celorlalte plante. Sigur că și mama, și bunica, și străbunica, și toate înaintașele lor fuseseră violate. În ferme, în grajduri, pe dealuri, prin pârloage, în dormitoare, bucătării, cămări, la baluri, în păduri, pe vapoare, în castele, colibe, grădini și Grădina Raiului. Încet-încet, femeia își dezvoltase o formă de protecție pentru suflet, care acum țâșnea din mine și mă înconjura ca o floare crescută din pământ, împiedicându-mă să văd ce mi se întâmplase. Îmbrăcată din nou în pulover și fustă, nu mai purtam însemnele unei victime a violului;

nici măcar nu plânsesem, doar mă blestemasem în gând pentru că rămăsesem atât de mult timp într-o relație ca o bombă cu ceas în loc să o urmez pe buna Yagina peste Atlantic. Acum aș fi fost proprietara unui întreg lanț de florării în statul Illinois, mamă a unor super-fii americani: un senator, un bucătar-șef cu stele Michelin și un agent de bursă. Și aș fi locuit nu într-un garaj, ci într-un bungalou.

Brusc ceva mi-a distras atenția de la gândurile mele apăsătoare. Un cal roșu în pădurea verde. A apărut ca dintr-o lampă fermecată, undeva în dreapta mea, și-a scuturat ușor coama când m-a observat, trimițând o undă în masa de ferigi verzi, după care a țâșnit în lateral executând câțiva pași impetuoși de dans. La fel de speriată ca el, am încremenit. Era un cal continental masiv, probabil de povară, cu buze groase, genunchii voluminoși și picioarele îmblănite, un cal pe care noi îl asociem mai mult cu omul decât cu natura. Când a întors capul și m-a privit în ochi, am citit în cele două globuri ca de cerneală că eram amândoi la fel de pierduți. Am rămas perfect nemișcați o clipă lungă, față-n față, și am simțit că am nevoie de el. La această răscruce a vieții mele, singurul lucru din lume care mă putea ajuta era un cal, un cal polonez. Iar în sufletul său cabalin, și el a simțit că o domniță din Islanda, de curând violată, era exact ce-i trebuia lui să poarte în spinare. Ne era menit să ne petrecem ziua împreună, cea mai însorită zi din istoria Islandei.

După câteva momente de stânjeneală, Roșu a întins capul spre mine: o operă de artă de o sută de kilograme, de mărimea unui motor de vapor. I-am atins fruntea cu dosul degetelor. Oare ce era dincolo de ea? Și-a frecat bărbia impunătoare de burta mea, ca și cum ar fi vrut să adulmece faptele bărbatului. Apoi și-a lăsat capul în jos, și-a proptit fruntea între picioarele mele și a început să mă maseze în sus și în jos prin fustă. Oare era un cal

salvator pentru victimele violului? Roșu de la Crucea Roșie?

În cele din urmă, m-am prins că voia să mă urc pe el și-mi oferea coama drept scară. Mi-am luat geanta, am aruncat-o pe umăr și, șovăind, l-am apucat de părul aspru și m-am cățărat peste urechile lui, la fel de mari ca șervetele de masă împăturite. Durerea dintre coapse a revenit, dar am strâns din dinți și am reușit să-l încalec, cu ajutorul lui Roșu, care și-a ridicat plin de tact coama, apoi a luat-o din loc. Pe flancul drept avea o rană întinsă, dar superficială, și șchiopăta puțin pe partea aceea. Părea că durerea cedează când ne aflam în mișcare și revenea dacă făceam o pauză prea lungă. Era la nivelul pielii: mișcarea înmuia leziunea, care se întărea când ne opream.

Calul de povară părea că știe încotro merge, pentru că o apuca mereu spre est, spre soare, purtându-mă pe sub candelabrele cu frunze verzi, peste valuri de molizi, printre stânci și cărări de conifere, peste pâraie și râuri. Înainta într-un ritm regulat, cu pași grei și obosiți, dar solizi, martori ai rezistenței sale. Când soarele s-a eliberat din vârfurile copacilor celor mai înalți, a apărut o cărare care se intersecta cu drumul nostru. Roșu s-a oprit scurt, și-a rotit urechile în ambele direcții, apoi și-a lăsat din nou capul în jos, a traversat-o la trap și a pornit spre pădurea întunecată din fața noastră, fornăind înspumat.

Să fi fost un cal nazist care aduna evreii din regiune? Mă aflam pe drum spre lagăr? Răposatul cuplu luzacian îmi povestise despre aceste *Konzentrationslager,* un soi de tabere sau depozite pe care Hitler le construise pentru prietena lui Moartea, ca să se asigure că aceasta nu rămâne niciodată fără marfă. Și că Führerul alesese personal cele mai de soi elemente ale poporului său, pentru că de nimic nu se tem despoții mai mult decât de idei și talent. Cea mai mare onoare pentru orice german era să fie escortat către o

cameră de gazare: lagărele de concentrare erau academia germană de cea mai înaltă ținută. Cum puteam avea încredere în acest cal? După trei ani de fugă, îmi dezvoltasem o intuiție de fier, dar noaptea de coșmar cu Marek o distrusese.

De fapt, în acest punct al existenței, viața mea devenise ficțiune pură. Era doar o bucată de hârtie folosită pe care timpul mâzgălea diverse incidente neașteptate, alcătuind astfel un volum gros de povești neverosimile legate între ele de un singur element, eu însămi, un fel de catastif, o mie de înregistrări contabile pentru o mie de articole pe care am fost obligată să-mi pun numele. Încetasem de mult să-mi mai trăiesc viața, resemnându-mă în schimb să mi-o citesc ca pe o carte. Și-acum ce urma? Mă întrebam și eu. Numai zeul necazurilor știa ce fel de creatură distrusă și nebună avea să producă scrierea aceasta haotică. Dacă cineva m-ar fi fotografiat la sfârșitul războiului, n-ar fi fost imaginea alb-negru a unei fete de șaisprezece ani cu părul creț, ci un portret cubist de Picasso al unei vânzătoare de pește bretone cu fața deformată într-o mie de zaruri.

Iar unul dintre ele tocmai fusese aruncat între picioarele mele. Un falus ieri, un armăsar azi. Și unul roșu încă, în armonie cu starea pielii mele. Czerwony înseamnă Roșu în polonă. Am continuat la trap către zi fără să traversăm măcar o poiană, darămite o așezare de oameni.

74.

18 iunie 1944

E 18 iunie 1944. Paul McCartney are doi ani. Dragul de el. Dacă aș fi descălecat și mi-aș fi lipit urechea de trunchiul de copac polonez, aș fi auzit clopoțeii pe care mama lui, Mary, îi clatină deasupra pătuțului lui, într-o casă din cărămidă din Liverpool. Ecoul lor se aude de-a lungul și de-a latul Europei, pe sub pământ, pe sub război, cărăbușii anticipând ritmul ce va răsuna aici peste douăzeci de ani, când toate frunzele vor cânta în engleză *Love Me Do,* în fața pădurarilor polonezi și germani care nu vor înțelege o vorbă.

Dar astăzi este 18 iunie 1944, iar Paul McCartney nu are decât doi ani, în schimb, eu am paisprezece, sunt în al treilea an la Liceul Infernal și mai am încă două semestre de război până la absolvire. Calul Czerwony mă purta de o zi întreagă prin Polonia. Și în sfârșit mă scotea din sălbăticia pădurii către teritorii umane, terenuri cultivate, drumuri și case în depărtare. Mai întâi și-a recăpătat trapul vesel, apoi a trecut la galop pe drumul plin de praf. Durerea dintre picioare s-a repornit.

Drumul de țară strălucea atât de alb în căldura verii, încât a trebuit să închid ochii pe jumătate și nu am observat norul de fum care se apropia decât când tancul ascuns în el a fost obligat să se oprească. Drumul fiind foarte îngust, tancul îi ocupa toată lățimea, iar de-o parte și de alta nu erau decât două coame de iarbă, mărginite de un gard de sârmă ghimpată: nu aveai pe unde trece.

Tancul era în mod evident german, însemnat cu o cruce mare neagră. A început să dea semne de nervozitate, fâțâindu-se pe șenile. Am încercat să mân calul spre marginea cu iarbă, dar, încăpățânat

ca un tripod, Roșu a refuzat să se urnească. Tancul s-a insinuat puțin mai aproape și a încremenit. Tunul aproape atingea capul calului. Nu exista nicio deschidere în partea din față a tancului, dând impresia că acționa mânat de o voință proprie – două animale care se confruntau, un balaur de fier și un cal de povară. Primul a înaintat din nou, iar cel de-al doilea, în loc să se dea în lături, a plecat capul. Tunul tancului a trecut pe deasupra coamei calului de povară. M-am aplecat într-o parte, dar n-avea niciun rost: tunul s-a oprit exact în dreptul feței mele. Am privit în gaura neagră a războiului. Și i-am mirosit halena. Aproape mi-a venit să mă țin de nas, dar n-am îndrăznit să jignesc fiara de război. Oare venise momentul să folosesc oul? Să-l vâr în trunchiul acela infernal, ca și cum i-ai băga cuiva o bucată de hrean într-o nară? Czerwony nu era intimidat nici cât negru sub unghie, ba nici nu s-a clintit când șenilele tancului s-au pus din nou în mișcare. M-am aplecat din nou ca să nu mă pocnească tunul tancului în cap, după care am decis să mă țin cu mâinile de el, în loc să mă las anihilată cu cal și copite cu tot. Tancul s-a oprit din nou, iar eu m-am agățat de țeava de fier încălzită de soare, în timp ce Czerwony a făcut un pas șovăielnic spre marginea drumului. Am reușit să alunec pe țeavă și să mă cațăr pe tanc. Trapa era deschisă și vedeam în măruntaiele bestiei. Înăuntru erau doi soldați, un puști blond, transpirat, fără cască și unul grăsan cu fața roșie și pușcă, înjurând. Întinsă între ei doi era o frumusețe de capră albă, vie.

— *Heil Hitler!* am exclamat, ca un copil obișnuit cu războiul.

Au maimuțărit și ei un răspuns, dar eu eram deja fascinată de capră și i-am întrebat:

— Și ea face parte din armată?

— Ce? Nu!

— O, atunci poate e prizonieră de război?

— Tai-o de aici cu tot cu calul tău nenorocit!

— Da, dar e polonez. Nu înțelege germană.

— În război, toată lumea înțelege germană! Încearcă să-l tragi deoparte! Ne grăbim.

Mi-am scos capul din măruntaiele bestiei și am strigat la Czerwony în polonă, cele câteva cuvinte pe care le știam. A ridicat coama, tancul a făcut o nouă grimasă, iar calul de povară a pășit în sfârșit în lateral, spre sârma ghimpată, călcând-o cu copitele până a smuls doi pari din gard; acesta a cedat exact când omida monstruoasă a duduit pe lângă noi. Am sărit de pe spatele tancului în norul de praf și am închis ochii. Când i-am deschis din nou, mi-am văzut vajnicul prieten luptându-se cu un nod de sârmă ghimpată la marginea câmpului, dar s-a eliberat rapid și a luat-o la picior fornăind cu zgomot peste câmpul uscat. L-am strigat să se întoarcă, dar a continuat să galopeze stârnind nori de praf cu copitele, tăind-o în diagonală în direcția unei ferme dărăpănate, aflate la vreo două sute de metri de drum. Eu am continuat pe drum, cu durerea dintre picioare răbufnind din nou, după care am cotit-o pe o cărare care ducea la fermă. Să fi fost casa prietenului meu patruped?

75.

Pietriș sfârâitor
1944

Calul era în curte când m-am apropiat, șchiopătând pe ultima porțiune. Lângă el stătea un bărbat slăbănog, adus de spate, cu o mustață autumnală și sporovăia cu el în polonă. Nu trebuia să fii mare poet ca să-ți dai seama că era vorba de doi prieteni care se regăsiseră.

Ferma consta în mai multe clădiri întunecate, construite tradițional din bârne îmbinate, cu ferestre în canaturi roșii. Dar aveau un aer întrucâtva exotic: modelul construcției era mai fantezist decât al fermelor germane pur funcționale. Fermierii polonezi aveau în mod evident mai mult timp liber între diversele munci față de colegii lor germani și puteau cocheta cu cioplitul motivelor în streșini și coame.

Czerwony și-a întors capul uriaș și m-a urmărit cum intru șontâcăind în curte. Apoi a rămas țintuit locului ca un băiat de la țară jenat că nu prea știe cum să-și prezinte iubita tatălui. Sau îmi purta pică pentru că mă urcasem pe tanc?

— Bună Hitler! am zis eu din greșeală în polona mea stricată, în loc de bună dimineața.

Bătrânul m-a salutat fără să-mi strângă mâna. Arșița neclintită făcea fiecare fir de iarbă să vibreze, iar pietrișul sfârâia ca în cuptor. Cât iubeam genul ăsta de vreme, eu, fecioara de gheață! Am fost mereu un animal tropical. M-am întors spre calul de povară și l-am scărpinat sub maxilar, simțindu-i transpirația în barba unsuroasă. Și-a proptit fruntea de pieptul meu și m-a împins. Dacă a intenționat-o ca pe o mustrare, s-a grăbit s-o retragă, pentru că a făcut un pas în față și și-a pus din nou fruntea în același loc, între sânii mei. I-am arătat fermierului cu degetul rana de pe

flancul drept al calului și am cercetat împreună zgârieturile sângerânde lăsate de sârma ghimpată pe pulpe. Cu o privire intensă, bătrânul mi-a mulțumit pentru că-i adusesem înapoi cel mai bun cal. Zeci de ani mai târziu, un dresor de cai avea să-mi explice că unii cai nu-și pot găsi drumul spre casă fără călăreț.

Am remarcat atunci un soldat al lui Hitler în grădină, contempla peisajul rural. În ciuda căldurii, purta haină lungă de piele și caschetă și-și ținea mâinile înmănușate la spate. Fermierul a dispărut cu calul lui, iar eu am rămas singură în curte cu ofițerul nazist. După postură și haine, avea rang înalt. S-a întors și a pornit neentuziasmat către mine. Se mișca cu grație, dar fără aroganță, cu capul sus, dar mușchii perfect relaxați. Mersul lui sugera o genialitate ascunsă. Era înarmat? Sigur că era înarmat. Pe furiș, am pipăit după grenadă. Era la fundul genții pe care o aveam pe umăr, i-am simțit învelișul tare prin pânză. Înainta cu pași înceți pe pietrișul încins. Voia să mă omoare?

Frica mi-a dispărut fără urmă în fața realității incontestabile: pe măsură ce se apropia, mi-am dat seama că ofițerul era cel mai frumos bărbat pe care îmi căzuseră vreodată ochii. Fruntea, sprâncenele, pomeții, buzele. Am rămas ca trăsnită. Cizmele de piele, haina, mănușile. Nu i-o fi fost cald? Cu un zâmbet care-i închidea ochii pe jumătate, mi-a întins mâna, fără să-și scoată mănușa. La Liceul Infernal învățasem să mă feresc cu asiduitate de acest gen de bărbat și știam foarte bine că nu exista pericol mai mare decât bunătatea unui bărbat rău. I-am strâns mâna cu buzele tremurând.

— Încântat de cunoștință, tânără domnișoară. De prin ce părți sosești la noi?

— Din… din Germania.

— Din Germania în Germania. Totul e Germania acum, a spus el, fluturând din mână în direcția câmpului polonez. Mai puțin casa noastră de acasă. Aceea e goală.

A aruncat o privire vagă și straniu-visătoare spre vest.

— Și încotro mergi?

Nu-mi plăcea toată această curtoazie. De ce nu urla la mine?

— M-a adus… calul. Nu știu… eu… la bază sunt din Islanda și…

— Poftim? Islanda?

Rostisem cuvântul magic. Dăduse peste un specimen rar. A mormăit ceva despre Islanda, nordul albastru, morsele și romantismul și nu mai știu ce, pentru că urechile îmi asurziseră din cauza a ceea ce vedeau ochii. Avea vreo treizeci de ani. În alte împrejurări, fața lui ar fi fost considerată de o frumusețe perfectă, acum era în schimb de o frumusețe fatală. Paloarea excepțională evoca cuvinte precum „cadavru” și „mască mortuară”. Inexplicabil, aceste cuvinte au ieșit târându-se din peștera minții mele la lumina lunară pe care o emana fruntea ofițerului. Acestea și nu altele. Ca două animale nocturne blănoase, care trăiesc sub pământ.

76.

Cină la lumina lumânărilor
1944

Îl chema Hartmut Herzfeld, se născuse undeva în Schleswig și făcuse studii pentru a deveni scriitor la Universitatea din Hamburg, literatură și artă. Am aflat toate acestea la prima noastră întâlnire. M-a invitat la cină în sufrageria fermierului polonez. Am stat la masă doar noi doi și am mâncat mistreț la lumina lumânărilor, sorbind vin roșu din Munții Carpați. Era un gentleman perfect, curtenitor, rafinat și niciun pic libidinos. Cu toate acestea, mă așteptam să dorească să se înfrupte din trupul meu proaspăt răvășit de viol, înainte de a mă ucide cu arma sau cu privirea în timpul nopții. Mi-am pipăit bunul și fidelul ou și mi-am promis să fug după ce se va fi consumat faptul, înainte de răsăritul soarelui, a doua oară în trei zile.

Nu avea să fie ușor însă. Avea două căști în subordinea lui. Karl I și Karl II mâncau în bucătărie, alături de puștile lor și de fermierul mustăcios, Jacek, care ne servise pulpe de pui și piure de napi. Ca orice țăran de secol XX trecut de cincizeci de ani, acesta nu fiersese un ou în viața lui până când un glonț îl lăsase fără nevastă și îl transformase în maestru bucătar.

Din motive pe care am preferat să nu le aflu, acest mic contingent locuia la fermă de aproape patru săptămâni. Principala mea bănuială era că aveau legătură cu rețeaua de informații militare a lui Hitler, pentru că dintr-una din camerele lor auzeam deseori conversații strigate într-un limbaj codificat prin intermediul unei mașinării de vorbit care pârâia și bâzâia. În mod evident, făcusem un salt până în vârful ierarhiei acestei mici comunități, iar acum stăteam în sufragerie cu

ofițerul de cel mai înalt rang, bând și mâncând din cristal și argintărie, totul datorită naționalității mele insolite, a germanei mele curgătoare și a sânilor rotunzi, semivirginali, care dospiseră în castronul războiului și acum erau tocmai buni de băgat la cuptor. Ca florile care zâmbeau la fel de seducător pe câmpul de bătălie ca și în grădini primăvara. Natura e oarbă la istoria omului.

— Câți locuitori are Islanda?

Vocea lui suna ca o furculiță de argint lustruită scoasă din bufetul somptuos moștenire de familie.

— Vreo sută de mii, cred. Ultima dată am fost în Islanda înainte de război.

— O sută de mii? Ce noroc că nu ați ajuns cu toții pe la porțile Stalingradului, a spus, zâmbind ironic.

Nu m-am prins, firește, n-auzisem niciodată de orașul acela; în plus, gândurile mele erau în altă parte. Dar nu s-a pierdut în complimente și a continuat conversația în ceea ce s-ar putea numi un stil profesionist. Ocazional însă, mi se părea că discern gânduri carnale în ochii lui când îmi zâmbea între două îmbucături sau privea gânditor pe ferestrele înecate în beznă, lăsând lumina lumânărilor să joace pe profilul lui perfect.

Priveam și eu afară ca să-i țin companie. Departe pe cerul estic, o lumină pâlpâia, albă și mică, ca un soare palid. Mi-am întors din nou privirea la bărbat. A contemplat un lung moment lumina care cobora pe boltă, tot mai distant, ca și cum ochii lui ar fi fost ocupați să compună o poezie despre acea lumină. Dar odată dispărută după vârfurile copacilor de peste câmp, s-a trezit brusc din reverie, și-a îndreptat scaunul și a ridicat sprâncenele și paharul.

— Da, războiul.

Vocea lui avea o intonație ciudată.

— Sunt multe războaie în fiecare război.

Își arunca cuvintele ca pe niște pietricele în întuneric. Ar fi trebuit să le aud atingând suprafața

lacului și să intuiesc profunzimea lor: bărbatul stătea pe marginea hăului.

Dar eram prea prinsă de împrejurări, de aparențele superficiale dincolo de care o fată de paisprezece ani nu avea cum să vadă: beam vin roșu pentru prima dată (băusem doar șnaps, o singură dată, cu trei bărbați într-o gară), mă aflam la prima mea întâlnire, ba chiar eram îndrăgostită pentru prima dată poate. Pentru că, în ciuda situației, era o cină deosebit de romantică. Cum stăteam noi ca doi adulți (Doamne, o, Doamne, încă simt fluturi în stomac la această amintire, amintirea proaspăt eliberată a eului meu tânăr care intră în sufragerie în trupul unui copil, dar se transformă în femeie când mă așez la masă, doar datorită felului în care îmi trage scaunul și mă invită cu o modestie elegantă să iau loc), cu trei feluri de mâncare și șaisprezece ani distanță între noi, un german și o islandeză, într-o casă țărănească din mijlocul Poloniei, într-o noapte atât de călduroasă și fără vânt, încât nici măcar lumânarea nu băga de seamă fereastra larg deschisă, luminând liniștit această insolită întâlnire. Flacăra juca pe carminul vinului din pahare, iar eu am detectat un licăr roșu-aprins înăuntru, imposibil de identificat pentru că părea să locuiască *înăuntrul* vinului, de unde strălucea, un roșu straniu de intens în licoarea aproape neagră, ca un suflet într-o uniformă militară.

Apoi a ridicat paharul, ținându-l nu de cupă, ci de picior, ca un veritabil om de lume. Ochii mi s-au lipit de degetele lui palide, elegante și sensibile. Brusc, mâinile lui m-au tulburat atât de tare, că aproape am leșinat. Mai târziu în viață, același lucru avea să se repete deseori când făceam o pasiune sau o fixație. Degetele, mâinile și coatele aveau asupra mea efectul unui drog. Eram atât de fericită și de surprinsă să văd că dragostea mea avea mâini și nu aripi cum îmi imaginasem.

Cel mai romantic lucru însă era licărul minusculei și sclipitoarei svastici de pe pieptul lui. Mi-era rușine, dar nu puteam nega: crucea lui Hitler avea asupra mea efectul unui trandafir frumos. Nu există nimic mai seducător decât un tabu.

Dedesubt, mocnea conștiința armelor pe care le purtam fiecare dintre noi (ca măsură de siguranță, îmi băgasem grenada de mână în buzunarul fustei), prinse într-un dialog erotic separat: țeava și oul. Trebuie să mărturisesc că puține lucruri sunt mai excitante pe lume decât certitudinea că gazda intenționează să te ucidă cu revolverul după consumarea desertului carnal.

— Dar știi probabil că voi, islandezii, sunteți un popor extraordinar.

— Nu. Singurul lucru extraordinar legat de noi e simplul fapt că existăm. Că am supraviețuit atâta timp. Dacă am dispărea până dimineață, nimeni nu ne-ar duce dorul.

— O, ba da. Există oameni care v-ar duce dorul. Oameni care cred că islandezii sunt arienii originali care au păstrat adevărata scânteie a rasei noastre. Că grație vouă a luat naștere mitologia nordică, da… dacă nu grație vouă, măcar voi ați păstrat-o… și că e singura moștenire culturală veritabilă a noastră, a germanilor, spre deosebire de cultura Greciei antice, de exemplu, care nu are nicio legătură cu a noastră. Islanda ar fi așadar Hellas sau Atena noastră. Tărâmul făgăduinței.

Îl auzisem pe tata spunând același lucru de sute de ori. Ochii îmi erau fixați pe insigna cu svastică în timp ce-mi cumpăneam răspunsul.

— Hmm… mitologie…

Și-a întrerupt o clipă mișcarea de a duce paharul la gură, a chicotit scurt și apoi a luat o înghițitură.

— Nu-ți place mitologia?

De mică dezvoltasem o aversiune față de mitologie. E una dintre cele mai ridicole farse pe care umanitatea și le-a jucat ei înseși, creându-și

aceste modele supraomenești, uriași și monștri cu care să se lupte și cu care să se compare mereu în dezavantaj: o sursă nesfârșită de nefericire. De ce nu ne putem mulțumi cu a fi umani și gata?

— Nu, zeii sunt așa de plictisitori.

— O? Cum așa? a întrebat.

Era un zâmbet ce citeam în ochii lui?

— Perfecțiunea n-are haz. Am întâlnit cândva un bărbat atât de păcătos și cu picioarele pe pământ încât era pe jumătate îngropat, cum spunea chiar el. Nu avea picioare. Și totuși a fost unul dintre cei mai amuzanți oameni pe care i-am cunoscut. Nu a supraviețuit nopții, dar în gândul meu rămâne nemuritor. Trei ani mai târziu mă gândesc la el mai des decât la Dumnezeu sau ceea ce numim Dumnezeu.

— Ce s-a întâmplat cu el?

— L-a omorât.

— Cine?

— Dumnezeu l-a omorât, de invidie. Pentru că era mai amuzant decât El.

— Tu ești amuzantă?

— Nu la fel ca dumneavoastră.

— Eu? Sunt eu amuzant?

— Da, în uniforma aia.

În anii aceia, cuvintele oamenilor frizau uneori autodistrugerea. Puteai să-ți sapi singur groapa cu ce-ți ieșea pe gură. Războiul dura de atât de mult timp, iar sufletul era atât de epuizat de amenințările constante la adresa vieții lui, încât uneori flirtai inconștient cu moduri de a-i pune capăt. Sau poate era latura mea romantică? Poate era o încercare de a-l convinge să se dezbrace de hainele care se potriveau atât de prost cu sufletul lui? A avut o reacție mai degrabă rece.

— Nu… nu-ți place uniforma?

— Ba da, dar nu pe dumneavoastră.

77.

O vrabie pe câmp
1944

A fost o decepție. S-a dovedit că nu era nici nazistul care ar fi trebuit să fie, nici poetul pe care mi-l imaginasem eu. Era doar frumos. Frumos ca o clanță rotundă lustruită care ți se potrivește perfect în palmă, își pleacă capul când i se cere să deschidă ușa, apoi o închide la loc și amuțește tot restul nopții. M-a escortat până la dormitorul în care Jacek îmi pregătise patul și mi-a urat noapte bună. La fel de politicos și de neutru ca o clanță. Iar eu care crezusem că pusese ochii pe mine. Dar nu. Nici măcar nu voia să mă violeze, darămite să mă omoare.

Oripilată, nu reușeam să adorm.

Poate nu mă voia pentru că fusesem înjosită și murdărită de alt bărbat? E genul de lucru care nu i-ar scăpa unui poet sensibil. Poate că eram stricată pentru tot restul vieții? Nu, cu el, cu acest sfânt, voi redeveni pură. Dragostea mă va salva! Dar ce era în capul meu? Eu care încă resimțeam usturimea și stupoarea oribilului eveniment. Da, firește, așa era cel mai bine, să dorm singură în noaptea asta și să-mi revin. Totuși, nu. Tânjeam după el cum tânjește setea după apă și stăteam în pat cu abdomenul întins ca un arc în extensie: cea mai mică atingere a degetului lui și m-aș fi catapultat pe fereastră.

Arrr și mrr!

A doua zi a reluat conversația de unde o lăsase, întâi la micul dejun, apoi la prânz: „Spune-mi mai multe despre Islanda. Sunt multe mașini acolo?” Iar la cină a trebuit să plece de la fermă. Karl II l-a dus în ataș ul motocicletei lui. Am mâncat cu Karl I, care devora carnea ca un lup (smucindu-și capul pe spate la fiecare mușcătură) și mi-a povestit că

era ucenic la un fierar în Saarbrücken, un flăcău cu trăsături aspre. Era roșu-aprins în jurul nasului. Ca și cum nasul mare i-ar fi fost turtit de față nu mai târziu de săptămâna trecută, iar pielea se vindeca încă. Nu a arătat niciun interes față de Islanda și nu știa să vorbească decât despre un lucru: pasajele rutiere pe care le considera o invenție colosală, dacă nu cea mai importantă contribuție a Germaniei la civilizație. „Nu sunt poduri peste râuri sau lacuri, ci altfel de șosele. Pasaje rutiere. Gândește-te. Pasaje rutiere". Da, da. Dispari din urechile mele cât de departe poți, astfel încât bomba care te omoară să nu-mi spargă timpanele.

Diviziunile de clasă în armată erau, desigur, nemiloase. Căștile fără școală erau trimise pe câmp de caschetele cu școli mai înalte. Inteligența este moneda vieții. Iar Hartmut avea un cufăr de comori plin, în timp ce viața nu le repartizase celor doi Karl decât o mână de mărunțiș. Lucrul ciudat cu inteligența însă este că rareori e însoțită de noroc. Oamenii cu o inteligență medie au cel mai mult succes în viață; au suficient creier cât să-și facă drum cu coatele prin mulțime, dar nu atât de mult încât să se sfiască să urce la tribună. Cele mai nocive specimene din orice societate sunt întotdeauna așa-numiții intelectuali inculți: semidocții și predicatorii la locul de muncă cu o educație contrafăcută și ambiții artistice neîmplinite sau piticii megalomani care-și umflă egoul mâncând rahat. Iată de ce nu vedem erudiți adevărați în fotoliul de prim-ministru, numai însoțitoare de bord și avocați.

Deși nu vorbesc decât polonă cabalină, am preferat să vorbesc cu Jacek și nu cu bădăranul de fierar. Fermierul era un bărbat calm și curajos, al cărui temperament senin îmi amintea de Jón din Módárkot, un bărbat care apare mai târziu în povestea mea. Era prizonier în propria casă, obligat să muncească pe brânci pentru niște soldați cu o viață întreagă mai tineri decât el, care îi

ocupaseră pământul, îi puseseră fiii pe fugă și îi omorâseră soția în șopron. Dar din comportamentul lui se vedea că sufletul nu i-l cuceriseră, își îndeplinea toate treburile în ritm de melc, căci reușise să ascundă în el pășuni întinse și verzi, pe care germanii nu le văzuseră niciodată și pe care păsările lor de război nu aveau să le survoleze niciodată. Era o moșie imensă; prin urmare, nu-i era ușor să se miște prin casă și bucătărie cu toată acea imensitate înăuntru.

S-au întors la miezul nopții, Hartmut și Karl II. Eu așteptam într-o atitudine nonșalant-calculată pe un scaun din bucătărie, aplecată deasupra unui joc de cuvinte polonez, cu decolteul la vedere și genunchii goi în aer, în dreptul ușii deschise, ca o prostituată amatoare. Dar n-a ieșit nimic. Deasupra lui Hartmut plana un nor negru când și-a făcut apariția în hol și s-a îndreptat direct spre baie. Începeau să mă doară genunchii când a reapărut într-un târziu. A aruncat o privire scurtă de pe culoar în bucătărie la curvișstina cu coapsele dezgolite care stătea acolo, dar n-am înțeles nimic din ea. O privire fugitivă și goală. Apoi s-a dus în camera lui și s-a închis acolo. Iar eu am putut să-mi demontez poza de cocotă.

M-am apucat să-i traduc numele și am descoperit că Hartmut înseamnă „galant”, iar Herzfeld, „câmpul inimii”. Nu se putea mai bine de-atât. Pe măsură ce treceau zilele, mă pierdeam complet în acel câmp și rătăceam prin el ca o vrabie de câmp, scurmând și ciugulind după nemernica aia de inimă ascunsă printre firele de iarbă. Eram nebună de dragoste. Dimineața îl întâlneam pe hol, în picioare în fața unei mici oglinzi de pe perete, își pieptăna părul pe spate. Înghețam pe loc cu gura căscată și nu reușeam să-mi revin decât după ce își termina toaleta și îmi arunca o privire, mă fulgera cu un zâmbet și-mi făcea cu ochiul înainte să treacă în fugă pe lângă mine. Mă împleticeam până în cameră și trebuia să

mă întind, făcută knock-out de apa lui de colonie. Zi și noapte nu mă puteam gândi la altceva decât la fruntea aceea pură, la nasul acela drept și la buzele moi, pline, la pomeții înalți și la bărbia fermă. Și da, sprâncenele… atât de perfect conturate! O, Doamne, ochii lui… Avea părul blond, dar întotdeauna întunecat de briantină sau de umbra caschetei.

Da. Deasupra lui plana o umbră, dacă nu chiar înăuntrul lui, pe care nu reușeam nicicum s-o pricep. Nu era bine să fii ofițer în cea mai victorioasă armată din istoria lumii? Nu, ceva îl tulbura pe Galantul Câmp al Inimii. Expresia din ochii lui părea înecată în cerneală și, deși avea un zâmbet luminos, la mine ajungea ca o sclipire slabă, apoasă, din străfundurile unei peșteri întunecoase. Încet-încet, mi-am dat seama că acest băiat frumos își pierduse toată bucuria de a trăi. Puțina pe care mi-o arătase în prima zi părea să se fi evaporat complet. Într-o noapte a plecat de la fermă și s-a întors cu fruntea apăsată de gânduri. A doua zi: nicio altă întrebare despre Islanda. Doar pâine de secară cu unt. Se făcea tot mai palid și mai taciturn pe zi ce trecea. Pesemne era poetul din el. Nu așa sunt poeții? Cu chipul alb ca hârtia și capul plin de cerneală?

Pasiunea mea creștea însă direct proporțional cu negura din sufletul lui. Nu-mi păsa de dispoziția lui, cât timp aveam sub ochi fața lui. Dragostea e declanșată de două lucruri: suprafața și substanța. Pentru o novice absolută, prima era mai mult decât de-ajuns. Am ieșit și m-am dus la grajd să-i împărtășesc gândurile mele lui Czerwony, cel mai bun prieten al meu. Dezaproba toată tărășenia.

78.

Sărutul SS
1944

Până la urmă, am dat buzna în camera lui într-o seară. Stătea la biroul din colț, de lângă pat, într-un maiou alb, în dreptul ferestrei deschise. Undeva în bezna îndepărtată, un tren hodorogea peste câmpie. Musculițe se agitau în lumină deasupra stiloului lui ca niște cititori interesați. A ridicat privirea, dar nu s-a arătat deloc surprins, ca și cum ar fi fost cel mai natural lucru din lume ca o copilă bolnavă de dragoste să năvălească în camera lui.

— S… scrieți?

— Da. Mâzgălesc, de fapt.

— Ce scrieți? O scrisoare?

— Nu.

— Pot să văd?

— Să vezi? a răspuns pufnind în râs.

A fost de-ajuns pentru a mă convinge să intru și să închid ușa după mine.

— Ce faceți aici? l-am întrebat.

— Aici?

— Da, la ferma asta poloneză. De ce nu sunteți la război?

— Ce faci tu aici?

— Eu? Eu… calul m-a adus aici. N-am nicio legătură cu locul ăsta. Sunt doar mulțumită… cât timp am un pat.

M-a studiat o clipă, apoi a spus în sfârșit:

— Herra María?

Așa îmi spusese în prima seară, chicotind de fiecare dată când repeta în islandeză sau germană: „*Herr* Marie”.

— Da.

— Ia loc. Eu trebuie doar… să termin aici.

S-a întors în scaun și s-a aplecat peste hârtie. În ciuda umerilor lați și a brațelor puternice, spatele

părea delicat și trunchiul i se îngusta spre talie. În loc să mă așez pe scaunul cel mai apropiat, pe latura dinspre ușă a patului rudimentar așezat în colț, m-am furișat pe la spatele lui, m-am oprit la picioarele patului și am încercat să trag cu ochiul la paginile de pe birou. Fie scria o scrisoare admirativă către Hitler, fie compunea o poezie. Simțindu-mi prezența, a întors capul fără să-l ridice și a chicotit din nou pe nas.

— Lenjeria dumneavoastră nu e însemnată?

— Poftim? a zis fără să ridice privirea.

— Nu purtați un maiou SS?

— SS? Ba da, sigur. Toate hainele noastre sunt haine militare: lenjerie de corp, șosete, încălțăminte. Tot.

— Atunci de ce nu e o svastică pe maiou?

Brusc, vocea lui a căpătat o notă de furie:

— O svastică pe maioul meu? E o svastică pe maioul meu. E o svastică și pe hârtie. E o svastică și pe stilou. Dar n-au reușit să bage una și în cerneală! N-au putut! E așa de grea, că s-a dus la fund!

Ultimele cuvinte aproape le-a strigat. S-a deschis ușa și Karl cel năsos și-a băgat capul prin crăpătură.

— E totul în regulă, domnule?

— Da, a răspuns comandantul, e-n regulă, închide ușa.

Frumosul ofițer al visurilor mele s-a aplecat din nou deasupra biroului, dar nu mai scria, în schimb și-a îngropat fața în mâini. Am cochetat cu ideea de a fugi pe fereastra deschisă. Ce făcusem? Îl dezechilibrasem? De ce vorbea așa despre svastică? Nu era un nazist adevărat? Cum putea un ofițer SS să-și permită să strige astfel de lucruri, așa o blasfemie? Scria o scrisoare de adio înainte de a se sinucide? Continua să stea acolo cu fața lui frumoasă în mâini. Habar n-aveam ce să spun sau cum să reacționez, prin urmare am început să-mi dau jos strat după strat de haine, soluție pe care

femeile o folosiseră cu succes din vremuri imemoriale. Mi-am tras bluza albă peste cap, mi-am lăsat fusta să cadă și mi-am scos șosetele murdare. Și-a îndreptat postura și a pus mâinile pe masă, dar nu s-a întors în scaun, stătea neclintit, ascultând zgomotul surd al ciorapului care alunecă pe un picior. Apoi și-a luat stiloul și s-a apucat din nou de scris. Mi-am eliberat sânii din maiou. Musculițele continuau să se agite sub veioza care-i lumina fiecare fir de păr de pe umărul stâng și de pe gât. Aveam senzația că firele dansau în ritmul fiecărei mișcări ale mele, încărcate cu o electricitate specială. M-am oprit totuși la chiloți și am rămas o clipă în picioare pe covorul de la picioarele patului, doar în lenjerie, ca o națiune mică la masa negocierilor. Sânul meu stâng se afla în umbra desenată de umărul lui drept, în schimb, sânul drept zâmbea la lumină, făcând să sclipească sfârcul de forma unei piramide. O, cât de mic și inocent era.

Am rămas în picioare, ascultând zgomotul înfundat al stiloului zgâriind hârtia, până când m-am intimidat și m-am băgat în pat sub plapuma subțire care sigur avea și ea însemnul SS pe undeva. S-a întors spre mine și a pufnit din nou.

— Câți ani ai, Fräulein?

— Cincisprezece.

— Cincisprezece?

— Da, fac cincisprezece la sfârșitul verii.

— Asta înseamnă că ai paisprezece acum.

— Da. Dar paisprezece pe timp de război înseamnă optsprezece pe timp de pace.

— Cine zice asta?

— Am auzit eu. Nu sunt virgină.

O, la ce umilințe ne supune iubirea. Copila din Breidafjördur devenise o curvă nazistă.

— Am fost și violată.

S-a ridicat și s-a întins lângă mine pe plapumă, mirosind a vanilie și a pudră de talc, și mi-a mângâiat blând părul ca și cum aș fi fost moartă și

el m-ar fi jelit, o fată poloneză de la țară care se sinucisese într-un șanț cu apă murdară ca Ofelia lui Hamlet. Acestea fiind date, îmi puteam permite să delirez.

— Sunteți atât de frumos. Cel mai frumos bărbat din istoria lumii. Sunteți… pot să vă zic pe nume? Atât de mult am vorbit cu „dumneavoastră” în acești peste patru ani, că am obosit. În Islanda nu spui „dumneavoastră” decât celor care poartă pălărie, nu și celor cu caschetă. Dar aici până și călăului îi spui „dumneavoastră”. Am auzit pe cineva strigând: „Nu, pentru numele lui Dumnezeu, vă rog, domnule, nu mă împușcați!” chiar înainte de a fi ucis, lângă un zid înalt. Vă deranjează? Pot să vă… tutuiesc?

— În Germania nu poți tutui un bărbat decât după ce l-ai sărutat.

— E-adevărat?

— Nu, nu e adevărat.

A zâmbit. Un zâmbet frânt. Ce-l putea chinui așa? Nu-mi permiteam nici să-i pun aceste întrebări, nici să aflu răspunsurile, pentru că acum mă privea în ochi. Și-a dat jos zâmbetul și s-a pierdut în seriozitate și dragoste. Ne-am sărutat. Un sărut cu însemnul SS.

79.

Dimineață cu un bărbat mort
1944

Fluturii de noapte polonezi își cântau cântecul, trenurile veneau și plecau. În răstimpul unei nopți, am împlinit cincisprezece, șaisprezece și șaptesprezece ani. Am adormit mângâiată și îndurerată de fericire și m-am trezit în zgomot de trăsnet care dezlănțuie ploaia. Hartmut s-a întins și a închis fereastra. Stăteam unul lângă altul, ca un tată iubitor cu fiica lui, și ascultam cum cerul se abate asupra pământului, biciuindu-l cu o sută de milioane de picături. Nu aveam viitor, însă clipa prezentă ne ținea strâns îmbrățișați, și ce era viața dacă nu zorii zilei în brațele unui bărbat? Am început să mă gândesc la toate necazurile mele, zilele înfometate pe străzile orașelor germane, nopțile lungi în adăposturi subterane și violul din coliba poloneză, și totul mi se părea atât de neînsemnat în prezent, când mă strângea în brațe un bărbat frumos, pe culmile extazului.

— Am mințit. Am fost virgină. A fost prima dată.

— Tu… hoțomancă mică ce ești. Te pomenești că ai treisprezece ani, nu?

— Da, urmează să am confirmarea primăvara viitoare, am replicat cu o voce de șoricel, așteptându-l să termine de râs. Ce scriai?

— Nimic.

— Ba da. Ce? Trebuie să-mi spui. Ți-am dăruit virginitatea, îmi ești dator.

— O poezie.

— Mă gândeam eu. O poezie? Despre ce?

— O, doar… niște prostii romantice, demodate, de secol XIX.

— Nu fi așa. Pot s-o citesc?

— Nu.

— Ai voie să scrii poezii dacă ești în SS?

— Nu. Doar să omor.

— Cum e… să omori?

— Cine omoară moare. Cine e omorât trăiește.

N-am prea înțeles răspunsul, dar l-am pus la păstrare ca să-l înțeleg mai târziu.

— Dar nu ești… tu nu crezi în… svastică?

— Crezi că Hristos a crezut în cruce?

A roșit spunând asta, rușinat de comparație.

— Iartă-mă, nu sunt nicidecum Hristos.

În acel moment, fata proaspăt sărutată a vrut să-l contrazică pe bărbatul bun.

— Și totuși… da… pot spune că sunt crucificat.

Afară, ploaia biciuia pervazul, câmpurile și satele. Zorii încercau să-și facă apariția, gri-apoși la orizont, ca un banc de heringi în bezna oceanului.

— Ai… omorât vreodată pe cineva? i-am șoptit în barba abia crescută.

— Doar pe mine.

— Ce vrei să spui?

— Sunt condamnat la moarte.

— A? Pentru ce?

— Lașitate.

Am rămas tăcuți multă vreme. M-am ridicat în capul oaselor ca să reflectez asupra momentului. El se uita fix în albul tavanului, iar eu la el, în albul ochilor lui. Ploaia se potolea pe măsură ce se lumina. Pervazul îngălbenit, tare și gros ca piatra, emana o strălucire ciudată în lumina cenușie a zorilor. Iar undeva Czerwony își dormea somnul patruped, ca un cal de povară bun.

— Păi… putem să fugim! Pe-aici, pe fereastră!

— Să fugim? Unde am putea noi fugi? Sunt ochi peste tot în Reichul lui Hitler. Un prieten a fost ucis în timp ce fugea, ca un animal, împușcat în spate. Plus că prefer să-mi privesc… greșelile în ochi.

— Greșelile tale? Nu din cauza lor vrea armata să te omoare. Putem să fugim în Islanda!

Brusc, am văzut un bărbat în parcela cu varză pe fereastră. Mi-am acoperit pieptul. Purta o pușcă în spate și a aruncat o privire peste umăr. Ochii ni s-au întâlnit o fracțiune de secundă înainte ca el să se întoarcă spre pădure, dar privirea lui a reușit să exprime o propoziție întreagă: te disprețuiesc, târfa mică, cu tot cu plăcerile tale nocturne, dar n-o să te torturez până mori, o să întorc capul, pentru că un bărbat condamnat la moarte are dreptul să se bucure de fructul vieții înainte de căderea cortinei, fruct care va putrezi odată ce el va dispărea, ha ha ha. (Ochii sunt în general mult mai elocvenți decât gura și limba.)

— Cine e? Karl? a întrebat Hartmut.

— Karl II, am răspuns întinzându-mă la loc și culcușindu-mă lângă el.

— Da. Fac cu schimbul.

80.

Sânge de roză
1944

Nu-mi găseam liniștea. N-aveam de gând să renunț. Urma să-l salvez și să-l duc la adăpost și căldură în Islanda, să mă întorc acasă la bordul *Gullfoss,* acoperită de săruturi SS, la braț cu cel mai frumos bărbat din istorie. Nu numai evreii trebuiau salvați de Holocaustul lui Hitler.

Am discutat problema cu Czerwony. S-a arătat pesimist ca întotdeauna, dar mi-a menționat că Jacek fermierul era cel mai priceput castrator de cai din regiune, după cum el însuși aflase pe propria piele, și deținea în continuare tot instrumentarul necesar pentru a stoarce testiculele unui animal. M-am asigurat de serviciile doctorului de cai, comunicându-i lui Jacek întregul meu plan curajos cu ajutorul celor șaisprezece cuvinte poloneze pe care le știam. Hartmut a venit la mine în cameră seara, cu o mapă mică plină cu scrisori și documente.

— Sunt scrisori de la mama și alte lucruri.

— Nu, păstrează-le. Mâine fugim.

— Mâine? m-a întrebat. Totuși aș vrea să le ții tu, dacă…

— Nu spune „dacă”. Istoria nu s-a făcut cu dacă, cum zice mama.

A doua zi de dimineață, m-am furișat în camera lui Karl I, care încă dormea cu nasul lui mare într-un pat de sudoare uscată. S-a trezit la mirosul de cloroform care l-a adormit imediat la loc. Pentru siguranță, i-am frecat cârpa de față. Cât curaj nechibzuit. În curte, Hartmut s-a apropiat de Karl II cu aceeași substanță, pe la spate. Soldatul s-a prăbușit pe loc. Am luat-o amândoi la fugă, spre nord, în direcția câmpului, eu în față, trăgându-l după mine către dragoste și libertate când o

împușcătură mi l-a smuls. Zăcea cu fața în jos în timp ce sângele țâșnea dintr-un mic orificiu din spinare. M-am întors și l-am văzut pe Jacek, tras la față, în picioare lângă colțul grajdului, lăsa pușca în jos.

Mi-am lăsat mâinile să cadă a neputință. Cât de naivă fusesem. Cât de proastă. Da, o islandeză proastă de paisprezece ani. Împușcă-mă pe mine, pe mine, m-am gândit și m-am rugat la Fermierul atotputernic din cer să-l convingă pe colegul lui polonez să-mi trimită un glonț pe deasupra pajiștii, care nu era de fapt o pajiște, doar un câmp. Dar rugăciunea mea n-a fost auzită. Erau prea ocupați să trimită alte suflete în cer. Dintre zidurile fermei, au răsunat alte două împușcături. Și, fără îndoială, fiecare conținea strigătul unui suflet.

Mi-am lăsat brațele să cadă și am reușit să-mi mut atenția de la viața mea mică la moartea unui bărbat mare. Sau poate nu era mort? Cu mare efort, am reușit să-l întorc. Avea fața mai frumoasă ca oricând, deși pătată de noroi. O furnică neagră lucitoare i-a traversat în fugă fruntea. Am văzut odată un bărbat suflând viață într-o femeie sufocată dintr-un adăpost subteran. Și asta am încercat să fac și eu. Ca Julieta cu Romeo. Și când n-am reușit să suflu viață în el, și-a suflat el sufletul în mine. Am renunțat și am înghițit. Fața lui părea de marmură, albă și rece, sculptată de Michelangelo. O, de ce a trebuit să dispară așa o frumusețe? O, cel dintâi și singurul. Pipăindu-i buzunarul de la piept, am găsit mica mapă. Ca niște chifle calde încă pe un foc stins, hârtiile stăteau pe o inimă care încetase să bată. Am deschis-o și am parcurs în fugă o foaie împăturită, marcată cu cranii, svastici și „SS”:

„Avut-am o roză tânără,
Ce strălucea ca focul.

Călăuzit de lumina ei rumenă,

Mi-am înfruntat sorocul.

Cu floarea prinsă în piept,
Am apucat-o pe drumul drept.
La o răscruce, vai, m-am poticnit,
Rumena mea roză s-a ofilit.

Din petalele ei, sânge de roză
mi-a picurat încet în inimă.
Ușor m-am dezis de lumină
Și noaptea mi-a adus odihnă".

Și noaptea mi-a adus odihnă
Hartmut Herzfeld (1913-1944).

Turista de război a trebuit să-și vadă de drum. Mireasa SS a plâns peste câmpuri până în pădure. I-a spus adio cu tristețe lui Czerwony. În timp ce târfa nazistă își jelea mașinațiunile, insulara se gândea la casă, la mama și la tata, oriunde ar fi fost ei, cu inimile lor însingurate. Pe una dintre foile din mapă, am citit numele tatălui meu: *Hans Henrik Björnsson, 100/1010 G4.17. Bat. Leicht. Inf. Gross Deutschland, Div. Süd, G. Kursk.* Scris de mâna lui Hartmut.

Îi povestisem despre tata. Îmi promisese să se intereseze unde-l purtase războiul pe acest islandez. Aveau un telegraf într-una din camere. Dar Hartmut spusese că nu există informații sigure. Ce însemna cuvântul acela? *Kursk.* Era un cod pentru „dat dispărut"?

Am înghițit ghemul din gât și m-am așezat pe vine sub un copac chemând mistreții, lupii și urșii să vină să se ospăteze cu pulpe de fată marinate în suferință. Patul de ace de pin mirosea bine. Acum extrag aroma de copac dulce și tristă din străfundurile ființei mele îngropate, ca pe un fir de aur dintr-o grămadă de bălegar.

Iată probabil cea mai bună descriere a războiului: trăiești ceea ce se numește „cel mai

groaznic moment din viața ta” de aproximativ cinci ori pe zi.

În noaptea aceea, am bătut la ușa unui cuplu de țărani pe la cincizeci de ani. Bărbatul cu un burdihan de cârnați polonezi m-a mirosit de nazistă și m-a trimis în cocina de porci. Apoi a apărut în mijlocul nopții cu sete de răzbunare și poftă de carne de virgină. Am intuit imediat ce voia, dar am reușit să contracarez, transformând violul în lucru manual, cum mă învățase o femeie din Erfurt. Îl voi scuti pe cititor de orice detalii și de povestea iernii mele. A fost un coșmar lung, înghețat, dar nu la fel de rău ca vara care a urmat și nici suficient de rău pentru a fi povestit.

81.

Prieteni prin corespondență
2009

Aldon australianul îmi scrie că e furios. Avusese impresia că el și Linda se îndreptau spre altar, dar îi aduce vestea proastă că Bod a abandonat turneul de la Melbourne. Remarca despre un „iubit" l-a destabilizat și organizează o călătorie la Londra. „Trebuie să stăm de vorbă". Cei doi buni prieteni, Bod și Aldon, o imploră pe Linda să se întâlnească cu ei la May Fair Hotel mai devreme decât au stabilit. „Nu ne poți face una ca asta. Bod a ajuns la optsprezece ouă dimineața și douăsprezece seara". Cred că va sfârși cu ovare în scrot.

Și mai primesc și e-mailuri adresate mie personal. Țin legătura cu tot felul de oameni din toată lumea. Trece mai ușor timpul.

Susan Sommersworth este o doamnă însorită de pe coasta de vest a Statelor Unite, una dintre acele femei care se află într-o relație cu propriul păr, îngrijindu-l cu același devotament pe care alți oameni îl rezervă animalelor de companie sau partenerului în suferință. Este o prietenă prin corespondență destul de plictisitoare, dar nu pot să nu-i răspund după ce, în timpul unei călătorii la Buenos Aires, a făcut un ocol pentru mine la cimitirul Chacarita, a dat de urma unui mic mormânt și a depus o floare. Sporovăiește vesel fără încetare, e de un optimism grețos și vrea să știe totul despre Islanda, îmi trimite armate întregi de fețe zâmbitoare galben-însorite și cu siguranță o vor îngropa cu un rictus zâmbitor pe față. Nu știu de unde le vine americanilor toată veselia asta, dar cred că zâmbismul e de preferat defunctului stalinism. Bob al meu s-a ales cu ochii mijiți permanent de la atâta zâmbit *à l'américaine,* râdea la tot ce spuneam și mereu arăta cu degetul spre

mine ca pentru a sublinia că eu și numai eu eram deșteaptă și amuzantă. O, era grozav Bob, chiar era.

Acum că avem net, pot să caut informații despre el. Robert McIntyre. Nu-l găsesc pe Facebook, dar bătrânul și dragul meu Yahoo! îmi oferă șaisprezece mii de rezultate. Majoritatea se dovedesc a fi despre un tiz al lui, un campion scoțian la motociclism născut în 1928, dar sunt și câteva lucruri interesante. Bobby al meu a înființat o companie de film cam prin 1970, apoi a publicat o carte, *On the B-Side of Life: My Years în Beijing, Brussels, Berlin and Buenos Aires*[10]. Oare apar și eu în paginile ei? Văd că cineva a dat peste ea în mijlocul junglei Amazon și a citit-o. I-a acordat o stea. Mi-l și imaginez pe Bob al meu plin de riduri cum se bucură de asta; aborda totul cu entuziasm, chiar și când i-am chemat un taxi. Ar fi frumos să-i pot scrie un rând, dacă și-o mai amintește pe *Ice Lady.* Ar trebui; am stat practic lipiți unul de altul zi de zi, timp de nouă luni.

Da, îmi amintesc atât de bine. Stăteam într-un irish pub aproape de Plaza de Mayo, eu și antrenoarea mea de masturbare Heidi, când a apărut el adus de vânt, cu ochii lui mijiți și cicatricele de acnee pe obraji.

— De unde sunteți, fetelor?

— Suntem din Lesbiland, i-am răspuns, gândindu-mă că va fi de-ajuns ca să ne lase în pace.

Dar el a avut replica iute:

— Da? Am fost acolo! Țara e frumoasă, dar limba e a naibii de grea.

Ne-a spus că vrea să importe jazzul în Argentina, că tangoul murise, ne-a întrebat dacă nu voiam să mergem la un concert a doua zi. Treceam prin cele mai dificile săptămâni din viața mea, dar Heidi a reușit să mă târască cu ea. Trei săptămâni mai târziu plecam la New York cu Bob. Nu era un sărăntoc. Deși tatăl lui era profesor de literatură,

mama lui se trăgea dintr-o familie cu bani, fiica unui inventator de origine italiană. M-au fermecat energia și entuziasmul lui, de care aveam atât de multă nevoie după ce îmi jelisem copilul multe luni la rând, dar așteptam tot timpul acel *moment de seriozitate* despre care toate fetele islandeze cred că există în miezul fiecărei iubiri. Dar n-a apărut niciodată, iar noi am continuat să ne învârtim în jurul cozii în avion.

Probabil că n-am trăit o dragoste adevărată decât o dată, o dragoste la o mie de grade. N-a durat decât o noapte. Dar mulți au parte de mai puțin. Mulți ani mai târziu, mi-a fost dat să trăiesc o altfel de dragoste care a durat ceva mai mult. A fost dragostea vieții care nu a supraviețuit însă morții.

A sosit timpul să spun această poveste.

82.

Islanda
1974

Vara lui 74. Ce vremuri bune să trăiești. A fost o vară jubilantă, iar soarele strălucea în fiecare zi și în fiecare noapte. Doamne, ce frumoasă era Islanda pe atunci. Și ce bine era să fiu din nou acasă.

Mă săturasem să tot schimb partenerii și să străbat globul fără oprire. După ce i-am chemat un taxi lui Jón cel din urmă, mi-am băgat în cap ideea să mă mut la Paris cu cei trei băieți ai mei, de unsprezece, șase și un an. Am găsit o bonă de o paloare cadaverică și m-am angajat la ambasada Islandei. Boulevard Haussmann, *bonjour.* Deși familia nu a fost bucuroasă de mutare, unchiul meu patern drag, Henrik, mi-a obținut postul, fiind pe-atunci ambasadorul Islandei la Paris, cu o jurisdicție care se întindea de la Tuileries până în Tunis.

Încă nu bifasem Franța. Nu te poți considera o femeie de lume dacă n-ai trecut mai întâi prin proba de foc a Parisului. Băieții mei mai mari, Haraldur și Ólafur, au mers la o școală foarte bună unde rârâiau în franceză cu Pierre și Maurice, în schimb Magnús a ajuns la *crèche.* Instituții destul de primitive pe vremea aceea – la creșă copilul a fost hrănit o iarnă întreagă exclusiv cu pâine. De altfel, Prințul Cartof încă mai cară după el grăsimea aceea de baghetă franțuzească. Locuiam în al cincisprezecelea arondisment, frumos și curat, toate străzile mărginite cu mâncare. Dărâmam zece pepeni în fugă spre metroul suspendat, care trecea pe deasupra cartierului.

Era viață bună la Paris.

Orașul e atât de frumos, încât orice vagabond are senzația că trăiește la Versailles, iar limba atât

de lirică, încât orice avocat se crede poet. Dar asta creează aroganță. N-am cunoscut alt oraș cu o producție de snobi la fel de indecent de mare ca Parisul. Mi-a luat mult să mă obișnuiesc cu asta. Dar nici eu n-am rămas total imună, mă emoționam toată când treceam pe lângă Helmut Newton la Deux Magots sau când îl întâlneam pe majestatea sa Sartre în vreun bar păduchios.

Munca îmi convenea, poliglotă fiind în arta toastului, și nu mi-a stricat nici că eram membră a familiei Björnsson în corpul diplomatic islandez, nepoata *de l'ambassadeur lui-même.* Un amic poet m-a poreclit Ambassadame și chiar asta ar fi trebuit să fiu în loc de o biată secretară, dar eram femeie, obișnuită să am grijă de copii, așa că mi-a fost ușor să-mi mai iau unul în grijă. Căci unchiul Henrik a fost transferat la scurt timp la Moscova, iar locul i l-a luat un politician bătrân și mucegăit, unul dintre acei bărbați care ridică un deget numai pentru a se saluta pe el însuși și care la Paris era ca un pescăruș într-o colonie de papagali de mare, singur și mut, unica lui misiune părând a fi să-l țină ocupat pe șofer. Aproape în fiecare dimineață când intram în biroul domnului cu teancul de acte, îl găseam la telefon cu Islanda, vorbea cu cumetrii lui de-acasă care își vărsau veninul despre guvernul stângist. Bărbații au considerat întotdeauna că statul la taclale constituie muncă, în timp ce femeile amână datul din clanță pentru seara.

Acasă, decizia de a mă muta în străinătate cu copiii a fost considerată atât de importantă, încât am ajuns pe coperta unei reviste de cancanuri islandeză: SINGURĂ CU COPIII LA PARIS. Multe islandeze plecau în Franța pe vremea aceea, dar puține aveau copii înainte de a fi încuiate în castele de conți și marchizi. De multe bijuterii a fost astfel jefuită coroana Islandei.

Trăiam în relativă sărăcie, firește, iar ce bani aveam îi risipeam pe bona *au pair*, parfum și Jean

Marc. Era cel mai mare cheltuitor pe care l-am întâlnit în perioada aceea, unul dintre acei magicieni care reușeau mereu să-și umple paharul după ce câteva clipe mai înainte îți arătaseră buzunarele goale. Copiii mei erau atât de obișnuiți cu catalogul meu de Jóni, încât chiar ei l-au poreclit pe francez „*Ah oui Jón*” pentru că Jean Marc era din Avignon. Era cu zece ani mai mare decât mine. La început a fost *charmant,* dar după trei luni de relație am realizat că nu era altceva decât un coate-goale cu diplomă de facultate, mai mult căpușă decât amant, cum a trăit el un an și jumătate pe spinarea noastră.

A trebuit să mă mulțumesc cu a mi se spune Erra, căci atunci când zeul limbii le-a dat francezilor alfabetul, litera *h* a rămas încuiată în bibliotecă, iar francezii suferă de pe urma acestei pierderi și azi. Pentru ei, heroina e eroină, iar hotelul e otel.

Am ajuns într-un final la Opéra Garnier, iar în fiecare lună parcurgeam cu pași mari scările și coridoarele Luvrului ca să mă uit la *Pluta Meduzei, Nunta din Cana Galileii* și, preferatul meu, Regele Soare însuși de Rigaud. Trăgeam în piept mirosul de metrou și exploram cartierele din cină în cină, până în cele mai întunecoase *impasses* și *passages,* unde aveam uneori întâlniri care depășesc limitele licenței biografice și care îmi lăsau impresia că am aterizat într-un film de autor nu tocmai plictisitor. În amintirile mele, Parisul persistă ca o sărbătoare întreruptă a sufletului meu. Anii petrecuți acolo au fost o vacanță de la viață, trei ierni minunate în compania spiridușilor, fiindcă sunt atât de diferiți, acei *monsieurs* francezi, mărunței, cu profiluri delicate, vorba dulce și elfini în toată seriozitatea lor. Hazul e greu de găsit la ei, la fel ca toate celelalte cuvinte care încep cu *h,* în schimb au un simț poetic inegalabil, pe care l-au cioplit în piatră și pavaj: nu e rău să intri într-un oraș care-ți oferă două căi de acces

către *rue du Paradis*: prin *rue de la Fidélité* sau prin *passage du Désir.*

Dar în primăvara lui 1974, mă săturasem. Aveam patruzeci și cinci de ani și nu mă stabilisem nicăieri. Se perindaseră destule țări prin viața mea. Și destui bărbați. Destulă etichetă și diplomație. Am hotărât să mă întorc acasă înainte ca sufletul să-mi fie amorțit de șampanie și restaurantele franțuzești. Sătulă de meniuri cu trei feluri care-ți răsfață colonul, începeam să poftesc cu disperare la mâncare islandeză proastă: un hotdog scârbos și o cola călâie în ploaia înghețată sub frontonul galben-pal al unei săli de sport dintr-un sat prăpădit undeva în est. După o jumătate de viață petrecută în străinătate, tânjeam după țara mea în toată oroarea ei. Cu cafenelele-cluburi pentru femei, obsesia pentru prăjituri, abuzul de sucuri acidulate și orgiile cu sos rece. Cu vântul, ploaia și bărbații cinici și nesuferiți. Cu cultura ei mioapă și arhitectura germană de cea mai joasă speță, cu parcările ca niște câmpuri nesfârșite și templele închinate benzinei.

Era atât de ciudat că în plină frumusețe a Parisului, care nu te întâmpină niciodată nemachiată, cel mai mult îmi lipsea grosolănia Reykjavíkului, urâțenia și vremea lui aspră. Nu mai suportam balcoanele înflorite, palatele baroce și micile scuaruri cu șarmul lor desuet-artistic, nemaivorbind de nenorocitele de fântâni. Dorul de lavă avea sigur de-a face și cu urâțenia țării noastre, căci, în mod evident, nu toată Islanda e frumoasă. Multe zone de munte și din regiunea Snæfellsjökull sunt deosebit de urâte, fără a mai pomeni de peninsula Reykjanes și de Hellisheidi, terciul acela nefiert de vijelii și lavă. Nu-i de mirare că turiștii caută aceste locuri sterpe, dezolante, departe de șablonul UE de frumusețe cu catedralele sale de piatră, dealurile cu vii și vânzătoarele de mere în corsaj verde. Îmi doream

să mă întorc acasă la moina mizerabilă a câmpurilor de lavă.

Cel mai mult însă mi-era dor de dragii mei concetățeni, adunătura de idioți de la capătul îndepărtat al oceanului. Mi-era dor de brutalitatea comunicării colocviale, de firea febrilă a islandezilor; viețile de adolescent trăite pe această insulă imatură care nu știe să se comporte, la fel ca locuitorii ei. Mi se luase de bunele maniere continentale, toate *bitteschön*-urile *și s'il-vous-plait*-urile și de toți constipații de francezi care-ți deschideau galant ușa mașinii în timp ce cu mintea ți se strecurau până în uter. Începusem chiar să mă gândesc cu nostalgie la felul în care islandezii se bagă în față la cozi și în trafic. Muream să mă întorc acasă, să-mi dau coate prin magazine și să scuip în straturile de flori.

I-am târât pe băieți acasă și i-am lăsat pe capul prietenei mele Gútta cât timp eu am făcut un tur al țării mele, încălzind și frângând inimi. Am sorbit pe nerăsuflate țara și poporul care, din întâmplare, își sărbătorea aniversarea sub cerul însorit al Thingvellirului în luna iulie a acelui an: se împlineau 1100 de ani de la prima colonizare a Islandei. Doamna pariziană își schimbase paltonul pe comandă cu un pulover islandez, femeia de lume se simțea la fel de în largul ei în fiordurile din vest ca la Versailles. La un bal sătesc, fumam Viceroy stând la masă cu un șofer de buldozer în timp ce ne stropeau cu sucuri acidulate și șnaps, iar formația cânta o versiune vikingă a unui cântec al Beatleșilor. Nu mă simțisem niciodată mai bine. Eram pur și simplu fericită.

Vomitasem deja de două ori când un nou val de șnaps a adus un marinar pe la cincizeci de ani pe țărmul meu alcoolizat: o brută cu perciuni, dinții sparți și degete atât de groase, că abia-i aveau loc pe mână, deși pe unul și-l tăiase. Era atât de beat, că nu mai știa cum îl cheamă și tot repeta aceeași frază: „Ai văzut o capră de mare?" bălăngănindu-

se pe scaun ca un marinar pe timp de furtună. „Ești capra mea de mare?” Dar într-un târziu valurile s-au potolit, bărbatul și-a găsit echilibrul pe scaun și, uitându-se în pahar, a început deodată să cânte:

„O, Maria, o, Maria!
Zâna mea dolofanicăă,
Pune-ți căpșuna mititică,
Drept în gura mea!”

Vocea lui era ca romul amestecat cu loțiune de după ras. Formația și-a pierdut șirul și mai multe capete s-au întors spre noi; o femeie pe la cincizeci de ani a zâmbit. La sfârșitul reprezentației, bărbatul a alunecat încet într-o parte, ca un copac când e doborât. Am reușit să-l prind înainte să ajungă pe podeaua lipicioasă de la suc. Și-a venit în simțiri, a pus capul pe umărul meu, mi-a strâns în laba lui de marinar degetele subțiri și îngălbenite și nu mi-a mai dat drumul.

83.

Bæring
1974

Îl chema Bæring, fiul lui Jón. Un exemplar din Bolungarvík din cap până-n picioare. Timonier pe *Vesti ÍS 306,* își petrecuse jumătate din viață în picioare pe puntea unui vas, privind orizontul ondulat pe fereastră.

Iar eu care nu aveam de gând să mă mai leg de țăruș încă o dată. Am petrecut un weekend sălbatic împreună în casa lui imensă și ne-am potrivit exploziv de bine. Ba chiar am vărsat câteva lacrimi când și-a luat la revedere de la mine pe chei (semnase un contract pentru un voiaj lung pe un pescador), după care le-am telefonat băieților să le spun să ia avionul: mama s-a mutat înapoi în fiordurile de vest.

O săptămână mai târziu îi umplusem casa lui Bæring cu gașca mea. Era o locuință tipică pentru timpurile acelea, un fel de garaj cu ochelari. A fost o schimbare destul de neobișnuită pentru Haraldur, Ólafur și Magnús să termine școala la Paris primăvara și să înceapă în toamnă undeva la marginea Cercului Arctic. Salut, mănuși și căciuli… Nu tu cafenele, metrou, *menu fixe.* Și nici ocheade și flirturi la ordinea zilei. Doar mame hăituite cu berete albastre de plastic în fabrica înghețată.

Mi-am pus în funcțiune vechiul aparat de fotografiat totuși și am făcut o serie de fotografii cu bărbații din colibele de pescari, dar cât am așteptat să-mi trimită niște hârtie foto din sud, am uitat de ele. Ani mai târziu, stăteam și beam cu un artist conceptual care s-a îndrăgostit de aparatul prăfuit, cu tot cu cei cincisprezece pescari din Blungarvík, *anno* 1974. „Aparatul ăsta e o operă de artă în sine!” a exclamat el și a vrut să-l includă

într-o expoziție ca piesă de artă conceptuală, sub numele lui. Atunci am dat în clocot și l-am asigurat că fotografiile acelea conțineau abilități reale, doi ani de studiu la Hamburg, cu toate sacrificiile materne pe care le-au presupus și săruturile de Beatle.

Bănuiesc că noua viață de casnică mi-a înmuiat spiritul. Zilele lungi de iarnă le petreceam pe un taburet în sufragerie, fumând Pall Mall și uitându-mă la ocean prin fereastra imensă. Eram în stare să stau așa zile la rând. Insulara dusese dorul oceanului și se bucura să urmărească cum timpul desenează pe el cu un creion, când ascuțit, când tocit. În Islanda marea nu e niciodată la fel. Curenții își schimbă neîncetat direcția și fiecare zi e sărită de pe fix. Ocazional, marinarul meu mă suna folosind radioemițătorul de pe navă ca să-mi spună să-i pregătesc sticlele pentru debarcare, una pe zi.

Oul lui Hitler dormea în sertarul noptierei.

E minunat să-ți crești copiii la țară, cum spune clișeul, dar în cazul meu, copiii sunt cei care au început să mă crească pe mine. Timp de cincisprezece ani, în rebeliunea mea împotriva dominației masculine, instinctelor feminine și curentelor istoriei, mă împotrivisem faptului că eram mamă, dar acolo mă pomenisem practic îngropată în rolul de casnică: nevasta unui marinar într-un sat de pe coastă. Eram acasă când plecau la școală, eram acasă când se întorceau și eram acasă și între timp. Eram mereu acasă, fir-ar a dracului de treabă, abia dacă am ieșit din casă în patru ani.

Și totul pentru un bărbat pe care nici măcar nu-l vedeam pe fereastră. Care apărea doar o dată la trei luni ca un Moș Crăciun adus de valuri. Dorința carnală era așa de mare, încât de obicei îi trimiteam pe copii la mama lui Bæring când marinarul avea permisie pe uscat. Dar pe cât era de mare, pe atât era de scurtă: după trei zile, de-abia așteptam ca vasul să-și ia înapoi încărcătura.

Îl iubeam când se întorcea pe uscat, dar îl adoram când pleca pe mare.

84.

Casnică
1978

Era un tip hazos. Mic, dar puternic, cu o coroană albă pe cap, perciuni negri ca tăciunele și un zâmbet ucigător de seducător care-și trăgea toată potența din sfertul de dinte din față lipsă. Era într-o continuă expansiune, parcă avea trupul plin cu praf de copt. Cu burta tare, trunchiul bombat și obrajii umflați, bărbatul acesta părea construit să reziste o eternitate.

Era o plăcere să-l urmăresc fumând. Deși îi lipsea mijlociul de la mâna dreaptă („a pierit într-o furtună de Paște"), nu se vedea niciun spațiu între degetele nefiresc de groase și de voluminoase, și totuși acolo își ținea țigara când o ducea la gură. Întotdeauna îmi dădea impresia că suge din țigară ca dintr-un pai. Ținea fumul în piept multă vreme, până când ceilalți începeau să se întrebe unde se dusese – ieșise pe partea cealaltă? Dar chiar atunci își făcea în sfârșit apariția pe nas, încet și maiestuos, ca fumul alb pe hornul Vaticanului.

Bæring Jónsson avea cincizeci de ani când ne-am cunoscut, dar toată lumea îl credea mai tânăr decât mine, peste care cele șapte vieți lăsaseră urme adânci. În plus, am fost suficient de proastă să cred că acest bărbat era ultimul meu tren. Bæring al meu era un bărbat vesel, dar înăuntrul lui zăcea un crater amenințător care, în a patra zi, ieșea la suprafață din străfundurile sufletului lui, așa cum își scoate mașinistul capul negru de ulei prin chepeng.

În prima iarnă, îl așteptam de fiecare dată pe chei, tremurând, dată cu ruj. În general, ajungea pe mal deja scos din minți.

— Iată-te! Pe unde-ai umblat?

— O, doar aici… ha ha… acasă.

— Mi-a fost dor de tine. Te-ai ascuns de mine!

— Ăă… nu… răspundeam ezitând, neobișnuită încă cu umorul lui absurd.

— Bine-atunci, ai fost la magazinul de băuturi spirtoase?

— Da.

— Și-ai cumpărat și ceva cu care să-l amestec?

— Da, bere cu ghimbir și suc de portocale.

— De cur-tocale? Ha ha ha.

Întotdeauna bea un pahar înainte să pornim, chiar și la zece dimineața, iar odată împlinit ritualul, începea beția adevărată care dura până târziu în noapte. Nu puteam ține mereu pasul cu el, dar nu rareori îmi făcea plăcere compania beților. Capota și dormea patruzeci de ore. Apoi începea a doua zi a permisiei lui pe uscat, după chipul și asemănarea celei dintâi. Era un amant redutabil, dar finețea nu era tocmai punctul lui forte. În tinerețe fusese căsătorit cu o femeie care acum locuia mai în nord, în Ísafjördur, și împreună aveau o fiică de douăzeci de ani pe care o chema Lilja și care mai trecea pe la noi la un pahar din când în când.

Aveam și eu niște rude, din partea tatălui mamei, care încă locuiau în Ísafjördur. Mi-am petrecut o duminică acolo lăudându-mă cu băieții mei în fața a trei femei cu palma grea care repetau una după alta: „Ce veste tristă despre bărbatul cu cafeaua, soțul mamei tale, s-a prăpădit așa deodată”. Mama avusese un al doilea soț, Fridrik Johnson, un negustor de cafea pe care-l cunoscuse după război și care a decedat în 1964, în timp ce vorbea la telefon. Mama i-a organizat o înmormântare mare și grandioasă, iar tata a fost primul care a intrat în biserică și ultimul care aplecat de la recepție. Câteva luni mai târziu s-au împăcat. În primul an, el a plâns încontinuu.

— Dar altfel le e bine, da? Tatăl tău e bine?

Așa se interesau oamenii de tata. Tatăl tău e bine? Da, e bine, în afara faptului că împușcă copii

mici pe geam și că lucrează la convertirea subsolului în cameră de gazare, e foarte bine.

Mă bucuram de întoarcerea mea în vest, unde islandezii sunt cei mai islandezi. Băutori de cursă lungă modești și tenace. Desigur, aș fi preferat Breidafjördur, dar majoritatea caselor de-acolo erau goale. Totul s-a întâmplat fulgerător. Cum s-a instalat telefonul pe insule, cum oamenii le-au abandonat și s-au mutat pe continent. O civilizație de o mie de ani și-a găsit sfârșitul.

În ciuda șirului meu de Jóni și a tâmpeniilor din capul lui, Bæring era cel mai suportabil dintre toți. Era *el hombre,* deși nu sunt sigură că l-am iubit cu adevărat. Cum ar fi putut o persoană ca mine să se amorezeze de un păduche de mare ca el? Un bărbat care toată viața navigase pe mare și nu citise nici măcar o carte, cu excepția unor biografii islandeze, gen literar pe care îl disprețuiam. Dar dacă reușeam să trecem peste diferențele dintre noi, începeau să sară scântei și motorul distracției pornea ca și cum ai fi unit firul contactului cu al demarorului. În sfârșit, întâlnisem un bărbat mai nebun decât mine. Ba mai mult, avusesem o existență mai grea decât a lui și mă hrăneam din pofta lui de viață ca un crab epuizat care ajunsese în sfârșit la mal. Și cu cât mă hrăneam eu din ea, cu atât producea el mai multă. Râsul meu îl transforma într-o stea a universului nostru hohotitor: el juca rolul principal și alerga de pe chei până acasă de fiecare dată cu un număr nou în repertoriu, un cântec de dragoste pe care-l compusese în cabina lui:

„O, Herra! O, Herra! Eroina mea, regina!
Zi-mi! O, zi-mi! De unde-ți tragi originea?
Să vii tu oare din țara mea?
Sau poate din Berlin, Germania?
Ești tu nepoata unui rege?

Și dacă da, mă lasă rece.
Hai vino-ncoa' și om petrece!"

Era capabil s-o țină tot așa, pe bandă rulantă, cel mai minunat bărbat până când băutura punea stăpânire pe el. Cu fiecare sorbitură, dragostea amorțea, fiecare sărut devenea oprimant, fiecare mângâiere un sport individual. În ultima zi, s-a trezit plin de-o furie abjectă, turbat de mahmureală. Mașinistul și-a scos capul negru de ulei prin chepeng și a început să-mi dea ordine prin casă.

— Fir-ai a dracului să fii de târfă prezidențială!

Îngrozită, m-am încuiat în toaletă. A lovit în ușă până când a cedat placajul și a trebuit să se îmbarce cu mâna ruptă.

Trei zile mai târziu s-a întors cu un elicopter al armatei americane, cu mâna de elefant. Și-a prelungit concediul medical pe perioadă nedeterminată. Umilit, era cu totul alt om: ne-am bucurat de zile fericite și o viață de familie liniștită. Bæring stătea acasă și era interesat să-i cunoască pe băieți, făcea skandenberg cu ei cu mână sănătoasă, lăsându-l pe Haraldur să câștige. Savuram faptul că aveam un bărbat care-mi iubea toți fiii la fel, pentru că nu erau ai lui, și mânca orice îi puneam în față. Un bărbat care se trezea înaintea mea și făcea cafea pentru amândoi. Intra râzând în dormitor și încheia fiecare zi cu un „cântec al pielii" grandios.

În sfârșit, viața mea era frumoasă.

85.

Hrefnuvík
1980

M-am dus în grajd cu oul lui Hitler, l-am pus într-o cutie de lemn veche și am ascuns-o sub o iesle. Era sfârșit de iunie, așa că era gol, cu excepția berbecului nostru, singurul, unicul Sigvaldi, care se afla încă acolo. M-am oprit lângă el în drum spre ieșire. M-a privit bățos și tare în coarne, cu o sclipire macho în ochi. Toți sunt la fel. Și aici ar trebui să-i țină pe toți. Închiși într-un staul.

Generatorul nu se auzea, era o seară frumoasă și senină, se mai vedeau doar câteva vălurele, zațul vântului de după-amiază, spărgându-se de țărmul întinsului fiord Djúpid. Nemișcarea nopții se apropia tot mai mult, iar laguna înghețată din depărtare fusese deja învăluită în calm. Kaldalón, Laguna Rece, este unul dintre cele mai sfinte locuri din Islanda. O, cum puteam să stau și s-o contemplu și, vai, câtă alinare îmi aducea. Câtă vreme cuprindeam tot fiordul cu privirea, fiecare zi era duminică pentru mine. Ca un altar în mijlocul peisajului, limba de gheață ajungea, curbată, până în laguna aflată mai jos și se reflecta în ea aproape zilnic, evocând un tablou religios.

Ferma noastră se afla pe malul golfului stâncos: o casă pitică vopsită în alb, cu acoperișul verde și câțiva rățoi Eider care pluteau pe marginea apei. Părea să fie perioada de flux. Așa ușor ar fi putut fi aceasta destinația mea finală. Herra în portul liniștit din Hrefnuvík după zeci de ani de peregrinări de-a lungul și de-a latul mărilor și oceanelor.

— Unde ești?

— Am… ieșit puțin.

— Unde?

— Păi… în staul. I-am mai dat ceva de mâncare lui Sigvaldi și…

— I-am dat deja să mănânce de dimineață. De ce te bagi? Nu vreau să te bagi! Ai înțeles? Umblai după Jón? Ți s-a făcut de Jón?

— Ce?

— Ți s-a făcut de Jón cel Iute? Al câtelea ar fi?

— Ce vrei să spui?

— Ar fi… ai ajunge la borna un MIL-JÓN? O să-i zici MIL-JÓN?

— Te referi la Jón din Módárkot?

— Ești o cățea în călduri.

— Nu urmărești alegerile?

— Cățea în călduri. Ești așa de arzoaie, c-ai început să te freci de berbecii din staul!

— Unde-i radioul?

— Pun pariu c-o să te împuiezi. Mehehe! Herra Björnsson și Sigvaldi Kaldalón!

I s-a părut amuzant.

— Și odrasla o să fie un Kaldalón? Ha ha. N-o să fie un Kaldalón? Nu, ce naiba zic? Ești prea bătrână ca să mai faci copii. Nu mai ai decât ouă stricate și sterpe în tine. Și putoarea lor, bleah.

Ședea pe marginea canapelei, aplecat peste măsuță, sticle, pahare și o farfurie mânjită cu scrum de țigară, și a mormăit ultimele cuvinte în barbă. Cu puțin noroc, adormea în curând.

— Unde-ai pus radioul? am repetat.

— Nu m-auzi, muiere?

— Ba da, vreau să aud rezultatele.

— Nu m-asculți pe MINE? Ascultă-mă când îți vorbesc!

A sărit în picioare de pe canapea și aproape s-a prăbușit la loc. Și-a pus jos țigara și a ocolit în fugă măsuța. Am încercat să mă refugiez în bucătărie, dar a reușit să mă prindă de braț; până să-mi dau seama, m-a prins strâns de gât pe la spate. Mirosul era dezgustător. Alcool, tutun și transpirație. Renunțasem să mai beau cu el. Erau

zile de infern. A întărit strânsoarea și mi-a bolborosit peste umăr:

— M-ai auzit, Herra? Trebuie SĂ M-ASCULȚI, muiere! Nu vreau să vorbesc cu pereții. Dezbracă-te.

A dat drumul puțin strânsorii și am reușit să respir din nou. M-a aruncat pe podea.

— Jos hainele, am zis.

M-a înșfăcat și m-a târât spre dormitor. De mărimea unui dulap mic, fusese construit pentru un cuplu de pitici care se bucuraseră de o căsnicie fericită aici, judecând după tâmplărie și tăbliile pictate cu drag. Mă obișnuisem. Cel mai bine era să mă supun și să-mi mușc zăbala. În mod normal dura cincisprezece minute, mai mult poate acum la cât de beat era.

Ciudat, dar am supraviețuit acelor cazne zilnice imaginându-mi-i pe băieți, gândindu-mă din răsputeri la copiii mei. Haraldur se mutase în sud la universitate, iar Ólafur și Magnús mergeau la școala regională, doar trei fiorduri mai încolo. Mi-i imaginam la ore, înotând, sprijinindu-se de pereți. De ce se sprijineau de pereți? Doar nu se apucaseră deja de fumat? Of, încă n-a terminat? E nasol de tot azi.

Poate că a avut și el același gând, pentru că, nereușind să termine, s-a oprit până la urmă și mi-a dat un șut de am aterizat pe podea.

— Vai de capul tău, uită-te la tine. Ca o oaie tunsă. Nici nu mă mir că nu reușesc să termin cu un sac zbârcit ca tine. Ieși afară.

M-am poticnit ridicându-mă în picioare. Doamne, cât de mică mă făcusem. Cam de mărimea unei jumătăți de ou de chiră.

— Ieși afară, am zis!

M-am împleticit pe ușă și am apucat să-mi iau o pătură pe mine din sufragerie. Mă împingea de la spate, strigând:

— Ieși afară din casă! Afară din casă!

Mi-a smuls pătura de pe mine, m-a târât până în hol, iar de-acolo m-a azvârlit în grădină și a trântit ușa în urma mea. Eram o femeie de cincizeci de ani cu sufletul învinețit și cu trupul bătut, lividă și goală, cu genunchii juliți, închisă afară din casă în cele doar cinci grade pe care vara islandeză le avea de oferit în acea seară. M-am ridicat cu greu și am încercat să intru înapoi în casă când l-am auzit trăgând ivărul pe dinăuntru. L-am implorat la fereastră. Am plâns îndelung. Bæringur al meu cel mai iubit. Cel mai generos, cel mai scump, singura mea dragoste. O să fiu bună și-o să fac totul pentru tine, doar lasă-mă să i-in-intru.

Adormise? M-am uitat în jur. Vântul dinspre ocean se liniștea, dar era groaznic de frig. Într-un final, am hotărât să mă adăpostesc în staul. Femeia goală caută lâna. Am țopăit peste smocuri de iarbă și pietre. Drumul național trecea chiar mai sus de fermă, dar din fericire nu se vedea nicio mașină. Am intrat pe partea cu șura. Era aproape gol, cu excepția unei grămăjoare de paie în colțul îndepărtat. Brusc mi-am amintit de covorul dintr-o blană de miel care rămăsese de la vechii proprietari. Ce făcuse oare cu el? M-am strecurat de-a lungul uneia dintre iesle. Sigvaldi stătea acolo bățos și mă urmărea. Da, uite-l. Îl aruncase peste o grindă. Am apucat pielea și m-am întors în șură. M-am culcușit în paie, m-am înfășurat în blana neagră și tare, dar tot era mult mai cald decât doar în fân. M-a făcut să mă gândesc cu drag la oi. Creaturi binecuvântate.

Și acolo am rămas toată seara. O femeie mică și înspăimântată care trăise jumătate de secol fără să învețe nimic. Eram aceeași fată speriată care fusese violată într-o colibă poloneză în ziua în care Islanda își câștigase independența, apoi fugise ca o furie. Nu, nu… Atunci eram furioasă, acum eram doar înfricoșată și frântă și golită de orice energie vitală. Vino acum, Herra mea tânără, și dă-mi înapoi curajul pierdut. Curajul pe care l-am pierdut

undeva între Baires și Bæring. Da, cum fusese oare posibil ca o femeie care cu doar câțiva ani în urmă defilase pe Boulevard Saint-Michel, debordând de încredere în ea și aroganță pariziană proaspăt dobândită, să coboare atât de mult, să ajungă să plângă în pielea goală, în colțul unei șure la cinci grade, undeva în fundul Islandei, și să-i permită unui analfabet sugător s-o transforme într-un șoricel care nu are curajul să privească nici măcar un berbec în ochi? Îl auzeam, masculul cu coarne, cum se foia prin staul. O, ce soartă.

Și când te gândești cât de mult mă fermecase fiordul. Urma să începem o viață nouă, mai bună aici, amândoi atât de bucuroși să ne eliberăm de vechile restricții, casnica și marinarul. De-acum puteam trăi în pace și bună înțelegere, ocupându-ne de fermă, cel mai primordial mod de viață pentru un cuplu îndrăgostit. Toamna fusese minunată și „fără un strop", apoi bătuse la ușă adventul, cu setea lui specifică. Bæring s-a dus cu mașina în oraș și s-a întors cu o cutie cu șase sticle. Când le-a terminat, au mai apărut încă șase pe chei, aduse de feribotul *Fagranes*. Au urmat cinci luni de sticle și bătăi, plus violurile cotidiene care deveniseră o constantă în casa noastră și urmau după jurnalul de seară cu regularitatea inexorabilă a prognozei meteo pentru Islanda. În Vinerea Mare, sătulă de el, am luat-o pe jos prin zloata înghețată până la următoarea fermă, Módárkot. Jón ermitul nu era genul care să pună întrebări, în schimb, mi-a oferit un grog fierbinte. Am ascultat împreună niște psalmi la radio în timp ce noaptea lovea cu pumnii în geamuri. Își ștergea ochelarii cu soluție pentru curățat geamuri. „Totul se vede așa de strălucitor și limpede după aceea", mi-a explicat în timp ce vărsăm o lacrimă în grog.

A doua zi am prins o ocazie până în Ísafjördur și am petrecut weekendul de Paști cu verișoarele mele zdrahoance Lára și Dadína. Locuiau împreună, le plăcea nespus să primească musafiri

și m-au bombardat cu întrebări despre băieți. În a doua zi de Paști, luni, Bæring al meu și-a făcut apariția, treaz ca ziua și absolut adorabil, și a acceptat niște resturi de miel. În aceeași seară, vacanța de Paști luase sfârșit.

Eu care trecusem printr-un război întreg trebuie să recunosc că, din toate conflictele cu care ne confruntăm, bătăliile private sunt cele mai rele. E mai liniștitor să știi că dușmanul e în tranșeea următoare decât pe pernă lângă tine.

La sfârșitul lui mai, băieții s-au întors de la școală, amândoi blond-neon și voioși. După aceea, lucrurile au mers mai bine, până când au plecat la o competiție de fotbal. Cum i-a luat autobuzul, cum s-a deschis sticla.

Mi-am adus brusc aminte de oul lui Hitler pe care-l ascunsesem în staul. Poate nu era o idee rea să… Dar înainte să ajung la el, am auzit ușa scârțâind. Bărbatul a intrat în șură, ceva mai puțin beat, dar înarmat cu vechea lui pușcă de vânătoare. O folosea uneori să împuște alce mici pe mare și fugăi pe uscat. Dar acum îi era foame de carne femeiască. Am țâșnit de sub pielea de miel din paie și am traversat în fugă șura până în staul. Avea reacțiile prea încetinite ca să tragă, dar s-a apropiat pe lângă iesle, adulmecându-și prada. Berbecul a holbat ochii la mine când m-a văzut ridicându-mă goală din întunericul staulului, cu globul de aur în mână.

— Dacă îndrăznești… i-am zis cu vocea tremurând.

Da… după aproape patruzeci de ani de când tata îmi dăruise arma, mi-am strecurat un deget prin inelul cuiului de siguranță, pregătită să trag. Venise în sfârșit clipa.

— Ce-i aia? Parfumul? Hă hă… nu ești doar o cățea în călduri, mai ești și dusă cu capul.

— Nu, nu e niciun parfum. Te-am mințit. E o grenadă de mână. O grenadă germană din război.

— Mănânci căcat.

— Așteaptă și-ai să vezi… Să îndrăznești numai să îndrepți pușca aia spre mine și trag cuiul…

Eram într-o asemenea stare, că nu doar vocea îmi tremura, ci și mâna, și degetul. Deodată cuiul s-a rupt! Bomba era vie.

— Tu și războiul tău…

Am ținut proiectilul la o distanță considerabilă și am numărat în gând unu, doi, trei, patru, bătând în retragere spre ușa deschisă a grajdului. Pe jos era moale de la straturile de căcăreze de oaie. Bæring a ridicat pușca, iar exact când eu aruncam grenada spre el, a răsunat o împușcătură. Oul a aterizat în capătul celălalt al șurii, eu am ieșit teafără, dar grenada n-a explodat.

Am pornit ca din pușcă spre casă. Înainte s-ajung la colțul casei, a mai tras o dată. Undeva s-a spart un geam. Am dat buzna înăuntru, am încuiat ușa, am smuls un pulover dintr-un cuier și m-am chircit sub masă. Îl auzeam urlând afară. Voia ca „târfa prezidențială” să iasă afară, să deschidă ușa. Apoi a tras în altă fereastră și a băgat țeava puștii prin geamul spart.

— Herra! Unde ești?

Încă o împușcătură. Părea că a nimerit fotoliul din sufragerie. Am reușit să mă târăsc pe burtă cu grijă, nevăzută, până în dormitor, unde mi-am găsit pantalonii de pijama pe podea și i-am îmbrăcat în timp ce el se chinuia să intre pe fereastră. Oare reușea? „Morții mă-sii”, l-am auzit înjurând. Apoi altă împușcătură și zgomot de sticlă spartă. Am deschis geamul de la dormitor, am sărit afară cu greu și am început să alerg, șchiopătând, în sus pe drum, îl auzeam cum strigă și trage. Un glonț a ricoșat într-o piatră. Cunoșteam sunetul din filmele western. În ce se transformase viața mea? Am reușit să traversez drumul și m-am aruncat în spatele unei pietre să-mi recapăt suflul.

De ce nu explodase grenada? Dintr-odată l-am auzit. Venea pe drum.

— Herra. Iartă-mă, hai, vino, gâfâia el.

Am tras cu ochiul pe deasupra pietrei și l-am văzut stând în mijlocul drumului fără pușcă. M-am retras spre altă bucată de stâncă înaltă și am luat o piatră. Mă durea piciorul.

— Unde-i pușca?

— E… am lăsat-o jos. Eu… Herra, hai să fim cuminți.

I se împleticea limba de la băutură, apoi vocea i-a fost înecată de zgomotul unui vehicul care urca culmea dealului din spatele lui, dar nu se vedea încă. Imediat, a apărut o rablă cocoșată de Saab. Bæring s-a întors și s-a dat pe marginea drumului, dar mașina a oprit lângă el. O voce veselă de tânăr l-a întrebat cum să ajungă la cabana vânătorească. M-am folosit de ocazie ca să mă strecor în josul drumului, în direcția fermei. Bæring m-a privit în timp ce răspundea la o întrebare pe care i-o pusese puștiul despre alegeri. Am găsit pușca pe pajiștea de mai sus de casă și am luat-o cu mine jos pentru siguranță. În spatele meu, mașina a întors și a dispărut din nou după culmea dealului. Aflată la reflux, marea lăsase în urmă un vast țărm dezgolit, încadrat de pietre înnegrite de apă și golful cufundat într-o liniște alb-argintie. Era o noapte de o frumusețe amețitoare în Djúpid, încoronată de strălucirea impunătoare a lagunei.

— Herra!

M-am întors și am rămas pe loc, simțindu-mă mai în siguranță cu arma în mână, în puloverul albastru de marinar și pantalonii de pijama în carouri. Cu pași mici, a părăsit drumul îndreptându-se spre casă, precaut. În scurt timp, se afla în bătaia puștii mele.

— Herra, a început pe un ton calm și treaz. Iartă-mă. Hai să fim prieteni. Nu fi așa.

Am ridicat arma ca să-l amenințț, dar îmi tremura brațul.

— Nu mai sunt gloanțe, mi-a zis sigur pe el, întinzând mâna în timp ce se apropia. Gata, o iau eu.

Am lăsat pușca în jos și m-am retras din fața lui, coborând spre țărm în sunet de pietricele. S-a ținut după mine. M-am întors, am apucat pușca cu ambele mâini și, balansând-o în aer, am aruncat-o cât de departe am putut. S-a izbit de suprafața mării și s-a dus la fund. Atunci am simțit o labă pe umăr și un urlet în ureche:

— Ce morții mă-tii faci, muiere?!

M-a răsucit spre el cu furie și mi-a administrat un pumn greu, cu degetele strânse, care mi-a zdrobit nasul. Am căzut și m-am străduit să nu-mi pierd cunoștința, am pornit imediat târându-mă în patru labe, am scuipat un dinte. În urma mea rămânea o dâră de sânge pe pietre. S-a uitat în jur, în căutare de noi posibilități de a mă zdrobi, dar am reușit să scap, împleticindu-mă în direcția falezei stâncoase de la vest. Am căzut de două ori, dar m-am ridicat din nou, iar ultima dată am apucat și o piatră, s-o am în mână. Curând, am ajuns la marginea falezei, unde am rămas în picioare ca un condamnat la moarte căruia i s-a acordat un ultim gând. În fața mea era moartea, în spatele meu fiordul Djúpid. Venea spre mine, o matahală în bocanci, cu pumnii încleștați și botul de taur care scoate fum pe nări. Dar când a ajuns la doar o barcă distanță de mine, a alunecat pe o piatră udă și s-a izbit cu partea din spate a capului de alta; a căzut lat, nemișcat. Am așteptat mult. Cât? Jumătate de minut? Jumătate de oră? apoi m-am apropiat de el încet, tremurând. Mi-am dat seama că îi curgea sânge de la cap. Era mort? Era mort dragul meu?

M-am aplecat deasupra lui. Dar chiar atunci a mormăit ceva, a deschis un ochi și a ridicat mâna dreaptă. M-am speriat așa de tare, că am aruncat în el cu piatra pe care o uitasem în mână. L-a izbit în față, aproape de tâmplă cu un mic trosnet.

Disperată, m-am năpustit asupra lui și am încercat să-l resuscitez, mângâindu-l pe obraji și murmurând un fel de cuvinte de dragoste, ultimii

stropi care-mi mai rămăseseră. Dar totul a fost în zadar. Bărbatul era mort.

Epuizată nervos, l-am lovit cu palmele în piept și am dat cu ochii de piatra pătată de sânge, pe care am aruncat-o în mare. Apoi m-am dus până pe buza falezei, ca un far uman, și am contemplat golful până la Kaldalon și m-am simțit puternică, înghețată, eu însămi, triumfătoare, femeie. Omorâsem un bărbat. Sentimentul m-a ținut vreo jumătate de oră, apoi mi s-a făcut frig, am trecut peste trupul lui și am pornit șchiopătând spre fermă, de unde am telefonat la Ísafjördur. Mi-au răspuns că o ambulanță va ajunge în două ore. Așa că până la urmă i-am chemat un taxi și lui, *el hombre.* M-am prăbușit pe canapea și am terminat sticla, apoi am deschis alta și am fumat până când nu mi-a mai sângerat dintele rupt, abia apoi am dat în sfârșit drumul la radio.

Încă nu terminaseră de numărat voturile; era aproape ora cinci. Am nimerit în mijlocul unui interviu: reporterul o întreba pe președinta proaspăt aleasă dacă considera că acesta este un pas important în lupta pentru drepturi egale. Vigdís Finnbogadóttir a răspuns cu o mândrie necaracteristică:

— Da, cred că este.

Atunci am cedat în sfârșit și am început să bocesc.

86.

Blonda mamei
1980

Am plâns timp de patru săptămâni, am zăcut în pat toată luna iulie, o epavă. Dar nu era durerea unei văduve, nici remușcarea unei criminale. Cred că-mi jeleam propria viață. Jón din Módárkot trecea să mă vadă, binecuvântată fie-i memoria. Nu avea telefon, dar avea puteri telepatice care-l țineau conectat în permanență la adevăr și la timp, cele două elemente care țin ritmul bum-bum între pietrele țării noastre, accesibile tuturor, gratuit.

Jón apărea ori de câte ori eram la pământ. Ciocănea de două ori și apoi intra cu tălpile lui de cauciuc silențioase, un bărbat supranatural care mirosea a soluție de curățat geamuri, cu capilare sparte pe obraji și nas, dar altfel palid, cu buza superioară atârnând peste dinții ovini. Nu mă întreba niciodată nimic, doar mă veghea în timp ce ceainicul își făcea treaba. Apoi lăsa o ceașcă fierbinte pe noptieră, cu o etichetă de ceai Melrose atârnând la capătul firului umed. Îi puseseră porecla Jón cel Iute din cauza lentorii cu care răspundea. Îi puneai o întrebare toamna și primeai răspunsul primăvara. „Dacă-mi amintesc bine, cred că era fiica lui Jósef”. Avea o voce neobișnuit de pedantă, aproape feminină.

Nu i-am spus nimic despre circumstanțele morții lui Bæring, i-am pomenit doar despre rom și delir. Și nici nu aveam vreun Sherlock Holmes în Ísafjördur. Totul era atât de convenabil de primitiv în acele zile. Nu tu scotocit golful în căutare de puști și pietre însângerate. Nu tu persoane cu rapoarte de autopsie care vin să te iscodească. Oamenii îl cunoșteau pe Bæring, de unde venea și cum avea să plece. Dar dacă l-am omorât sau nu,

asta nu voi ști niciodată. Dacă nu era oricum pe moarte.

Când omoară o femeie un bărbat și un bărbat o femeie?

M-am dus totuși la Bolungarvík, să îngrop taurul. Deși preotul din localitate era un „gropar" celebru, cu apetit pentru cadavre, care considera că misiunea lui este să trimită cât mai mulți enoriași în împărăția lui Dumnezeu, avea în același timp reputația de a rămâne cu văduvele până când se goleau toate sticlele de la fermă, așa că am căutat pe altcineva. Iată-ne în jurul sicriului alb, zece femei și doi băieți. Echipajul lui de pe *Vesti* a trimis o telegramă. Fiica lui, Lilja, l-a plâns cu jale. Haraldur a transmis condoleanțe. Tata a scris despre el în ziarul național, deși nu-l întâlnise decât de două ori. Împreună cu mama, i-au luat pe băieți la ei în sud câteva săptămâni cât timp mai aveam eu de jelit.

Până la urmă, a trebuit să mă scol din pat pentru că vara se îngâna cu toamna. Ólafur și Magnús s-au întors în vest și, cu ajutorul lor, am reușit să fac suficient fân pentru iarnă și cele cincisprezece oi, care s-au dovedit salvarea mea după ce a început școala și am rămas din nou singură. Puține lucruri îți alină sufletul mai bine decât îngrijitul animalelor.

A sosit iarna, iar viața a căpătat o simplitate reconfortantă. Mă trezeam mereu la crăpatul zorilor și, prin urmare, de fiecare dată cu câteva minute mai târziu decât în ziua precedentă. Aveam grijă de oi, mă hrăneam, puneam mâna pe o carte. Cochetam cu preparatul sângeretelui și-mi găteam supe cu carne din care mâncam zece zile. N-am spălat vasele o lună. La orele 19, 18, 17 apunea soarele și puneam în funcțiune generatorul. Seara stăteam în pat ascultându-i la radio pe intelectualii din Reykjavík discutând despre artă sau politică. Alteori, întinsă în pat în liniște, îmi lăsam mintea să umble liberă prin trecut, la Bob și glumele lui

ridicole, la Amrum și la fosta mea casă din Svefneyjar. Din cauza murmurului generatorului și a dormitorului minuscul, uneori aveam impresia că mă aflu într-o cabină, la bordul unui vapor care se îndrepta spre cel mai adânc fiord islandez, la adăpost de vânturile polare.

Telefonul era suficient de cumsecade să rămână mut săptămâni la rând, deși draga de mama m-a sunat de câteva ori să vadă dacă mai știu să pronunț „alo” și să-mi transmită câteva vești de la oraș. Verișoara noastră Lone Bang își sărbătorise a optzecea aniversare, însă frații și surorile tatei, câți mai trăiau încă, au refuzat să participe pe motiv că nu-l invitase și pe el. La scurt timp după ce murise bunica Georgía, în septembrie 1958, cântăreața hotărâse să se mute în Islanda, iar în prezent locuia într-un subsol din Reykjavík împreună cu niște actori unde omagia amintirea președintelui și îi dădea lecții de canto unei foarte tinere și precoce Björk, scăldată în atenția și adulația elitei de oraș mic, cu buzele țuguiate și pașii de menuet. Cine-ar fi crezut?

La sfârșitul lunii octombrie am rămas fără țigări și aproape-mi uitasem vechea dependență, când a sosit un cartuș cu autobuzul o lună mai târziu. Atunci am realizat că dobândisem o nouă formă de fericire: viața simplă.

La mijlocul drumului vieții mele, mi se oferise un refugiu spiritual. Eram în sfârșit liberă, fără copii, fără bărbați și fără bicele și gârbacele care însoțesc viața contemporană. Singurii oameni fericiți din orașele noastre sunt vagabonzii și oamenii fără adăpost.

Oare eram o țărancă în adâncul sufletului meu?

Apoi, într-o marți friguroasă de advent, mi s-a stricat generatorul. Liniștea era bine-venită, dar întunericul a împresurat ferma ca o armată, cu consecințe care m-au luat complet prin surprindere: brusc, o veche fantomă și-a ițit capul unsuros. Mașinistul vieții mele nu murise de tot. În

doar câteva ore, am plonjat în cel mai negru infern. Simțeam că se întorsese și mă așteptam să văd țeava puștii ițindu-se prin geam în orice moment. Îngrozită de tenebre, am aprins lumânări în toate colțurile. Dar nu reușeam să adorm. Deși erau o liniște și un calm perfecte, simțeam că o să-mi explodeze capul. Era ca și cum toate violurile ultimilor ani mă luau cu asalt deodată, ca sute de măciuci roz-pal care mă plesneau și pe dinăuntru și pe dinafară, cu aripile lor țepoase, mușcându-mă cu dinții lor mici. Ciudatul tandem Suferință și Umilință s-a alăturat grupului, urmat de Furia împotriva trădării în dragoste, iar împreună s-au apucat să biciuiască animalele chicotitoare și mușcăturile s-au intensificat. În mijlocul acestor cazne, am auzit un zgomot de obiecte căzute în bucătărie, o *bufnitură* puternică. Intrase? Se întorsese? Nu, era… era o *bufnitură, bufnitura*: brusc, mi-a apărut o fetiță, fetița mea preaiubită, copilul meu cel drag care murise pe o stradă îngustă într-o altă viață. Mi-a apărut la picioarele patului, planând, cu buclele ei de aur strălucind în lumina lumânărilor, atât de frumoasă, îmbrăcată în aceleași haine pe care le purta în ziua morții și mi-a recitat următoarea poezie:

„Blómey, Blómey,
S-a dus blonda mamei”.

Doamne, vocea aceea, ea era, ea era, o, copilul meu drag, îngerul meu, atât de frumoasă, de blondă cu ochi albaștri, Blómey, Blómey a mea. Și totuși atât de fantomatică, atât de palidă și spectrală, da, aproape ca și cum ar fi îmbătrânit, o fetiță care avusese trei ani timp de treizeci de ani și își repeta numele, da, își pronunța numele, Blómey. Apoi a dispărut.

S-a dus Blómey, blonda mamei.

Am rămas întinsă, cuprinsă de extaz. Pe sub piele îmi șiroia apă fierbinte și m-am simțit plină

de calm și pace, am adormit buștean o jumătate de oră mai târziu și am visat paturi de trandafiri și leagăne molcome. Nu-mi mai apăruse niciodată și a fost atât de bine. Mă salvase de la nebunie. O, Doamne, eu care n-am crezut niciodată în lucrurile care planează.

A doua zi a venit Jón. Îmi făceam de lucru cu poarta țarcului oilor și am simțit cum mi se umezesc ochii văzându-l cum vine peste culmea dealului, ușor adus de spate. Aproape mi-a venit să alerg și să-l îmbrățișez pe omul acela minunat, dar mi s-a părut că ar fi împotriva etichetei vest-fiordiene, așa că l-am așteptat lângă poartă. Mi se uscaseră complet ochii când a ajuns lângă mine.

— Ziua bună.

— Salut.

Am rămas câteva clipe sub zăpada măruntă. În celălalt capăt al golfului, feribotul se îndrepta spre cel mai lung fiord al Islandei.

— A murit generatorul? s-a interesat într-un târziu luând-o încet spre magazie.

— Da. L-ai auzit când s-a stricat ieri? l-am întrebat ascunsă în hanorac, ținându-mă după el.

Nu mi-a răspuns decât peste două ore, când generatorul mergea din nou și noi ședeam în bucătărie.

— Nu, mi-am pierdut puterea auzului aproape de tot.

Puțin câte puțin, mi-am recăpătat uzul rațiunii. *El hombre* mi-a dispărut treptat din minte, ca un troian de zăpadă murdară pe versantul unui munte; până la sfârșit, n-a mai rămas din el decât mantaua de nisip pe pajiștea verde, și acolo zace și azi.

Am rămas pe loc încă trei ani. Pe Haraldur îl pierdusem aproape cu totul din vedere. Își începuse relația cu serioasa lui soție, Thórdís Alva. Locuiau împreună în Reykjavík și-mi telefonau de Paște și de Crăciun. Îi mai aveam pe cei doi mici regi, Ólafur și Magnús, care în mod normal stăteau la mine vara, dar în restul timpului eram singură.

Nu aveam ce să le dau, bieții micuți, și aveam grijă de ei așa cum are grijă un doctor rănit de pacienții lui și abia așteptam să-i trimit din nou departe.

Era un amestec de fericire solitară, exil și penitență. Iar existența mea în acest garaj este și ea o condamnare la închisoare fără îndoială. Dacă nu te prinde justiția, atunci trebuie să te ocupi singur de asta. Altfel, neg categoric că aș fi o criminală. Nu sunt o criminală nenorocită. Cine a fost ucis de o mie de ori nu poate ucide.

Privind retrospectiv, anii aceia de pace și izolare în fiordul Djúpid au fost printre cei mai buni din viața mea. În primul rând, am descoperit virtuțile frugalității, apoi pacea interioară, sau cel puțin o urmă, pe care o văzusem sclipind în ochii unui pustnic întâlnit cu ani în urmă. Era singurul locuitor de pe Skötufjördur, un om atât de eliberat de noi toți, încât nici măcar nu figura în registrul național. Concluzia tristă la care ajunsesem în viață era că fericirea nu vine de la ceilalți oameni, ci din a sta cât mai departe de ei. De-asta mă simt al naibii de bine în garajul meu.

87.

Frunza și vântul
1984

Ce-am făcut după anii în Djúpid? M-am mutat în sud și… stai, stai că vine draga de Lóa, binecuvântată fie ea.

— Ce-ai făcut aseară?

— Aseară? Am stat acasă, m-am uitat la televizor cu mama. Am văzut *ER – Spitalul de urgență* împreună.

— Aiureli. Ar trebui să mergi în Afganistan, să ai grijă de femeile de acolo. E așa de bine să intri în război când ești tânăr.

— Nu cred că mama ar fi prea bucuroasă.

— Aiurea. E bine pentru mame să-și vadă copiii plecând.

— Dar sunt singurul ei copil.

— Da, ai noroc. Doar să nu uiți de viață, Lóa, dragă. E mult mai distractiv să o trăiești decât să o privești.

Îmi dă medicamentele și apoi o las să mă hrănească, mă prefac slăbită. Nu mai am niciun chef să bag în mine chestia aia, m-am săturat de terci. Dar nu mai durează mult și mă voi putea lipsi de ritualul hrănirii. Adventul se apropie cu pași mari și cu minunata zi de 14. La 13:30, a spus fata de la crematoriu.

Da, ce-am făcut după anii în Djúpid? Am coborât în sud și m-am mutat cu al meu Prinț Cartof la Reykjavík, unde ne-am găsit adăpost. Acolo m-am transformat într-o găină a grădinăritului, pigulind la straturile de flori, cu o eșarfă pe cap și bucurându-mă de orice fir de verde răsărit din pământ. Intrăm în viață visând la păduri verzi-aurii și terminăm minunându-ne în fața unui singur copac. Cam așa s-ar rezuma existența noastră: nu facem decât să ne cioplim visele cu

toporul. Eliberarea de tot ceea ce ți-ai dorit cândva și de tot ceea ce ai avut. Cum stau întinsă aici, nu mai am decât un ou.

Am uitat să menționez. Când am aruncat cu grenada în Bæring, a aterizat pe podeaua staulului și de acolo a ricoșat într-un colț; Jón din Módárkot a găsit-o și mi-a adus-o la patul de suferință. A confundat-o cu un „carburator", dar l-am corectat și i-am explicat că e o butelcă de buzunar rusească pe care Bæring al meu o găsise în burta unei pisici de mare și la care ținea foarte mult. „A, da?" Nu mai avea cuiul de siguranță, așa că sigur era inutilizabilă, expirată ca o brânză proaspătă din 1942. Sinceră să fiu, mi-a părut rău că n-am avut niciodată șansa s-o folosesc cum trebuie, s-o văd strălucind. Dar acum doar ea mi-a rămas, ea și viața însăși: *Le seul souvenir de ma vie turbulente*[111].

Cel mai mult m-a bucurat întoarcerea la Reykjavík, pentru că am reluat legătura cu mama și tata care locuiau pe strada Skothúsvegur de atâta vreme, încât duhurile lor sfinte ajunseseră să însuflețească fiecare obiect din casă. În colț se găsea statuia primului colonist, ale cărui coif și suliță mama le ștergea regulat de praf.

Mama se apropia de optzeci de ani, dar se ținea bine, își păstrase spatele drept, cu toată demnitatea unei fete din Breidafjördur, ceea ce nu se poate spune și despre fiica ei, care excela la activități îndoitoare de șale în grădina din spatele casei. Tata avea șaptezeci și cinci de ani, fruntea netedă și părul pieptănat pe spate, dar arăta bine la vârsta lui, deși în ochii lui totul continua să fie o ruină. Niște jurnaliști scriseseră o carte despre „naziștii islandezi" și apărea și o fotografie cu tata în uniformă de ceremonie, soldatul lui Hitler, „fiul președintelui". Din cinci în cinci ani, pe tot parcursul vieții, am primit un telefon de la câte un scriitoraș plin de zel, dornic să dezgroape detalii despre nenorocirile tatei.

„Unde l-aș putea găsi? Se ascunde? Nu credeți că țara are dreptul să audă povestea lui?” Iar acum în sfârșit reușiseră să scoată cartea asta. Jumătăți de adevăr despre jumătate de război. Cealaltă jumătate era prea complexă pentru presă. Tata își ispășise pedeapsa deja de mai multe ori. Până și copilul și soția lui vărsaseră sânge pentru păcatele tatălui. Reporterii voiau însă să și le atârne în jurul gâtului și să defileze cu ele prin oraș.

— Nu vrei să spui tu povestea? l-am întrebat pe tata într-o duminică de toamnă cu zăpadă și soare.

— *Ach.* Cine ar vrea să audă o frunză spunând povestea vântului?

L-am prins în brațe în mijlocul sufrageriei și am rămas îmbrățișați acolo până când autoiluzionarea că nu se întâmplase nimic niciodată a pus stăpânire pe noi. Niciodată în partea lui, niciodată în partea mea. Niciodată între noi, niciodată. Mama a venit din bucătărie cu o crăticioară cu ciocolată caldă în mână, cu părul alb și îmbrăcată într-o fustă și a zis: „Măi să fie”. Nu suporta *sentimentalismul* la fel ca bunica, la fel ca mine. Dar ea chiar nu știa ce se întâmplase?

Atâtea lucruri fuseseră îngropate în tăcere. Când s-a întors din război, tata i-a promis bunicului să nu mai pomenească niciodată de Germania, să nu se mai întoarcă acolo niciodată, să nu mai răspundă niciodată la vreo scrisoare de acolo. Sub nicio formă nu avea voie să vorbească despre experiențele din timpul războiului. Acest ordin clar de la părintele națiunii respecta codul tradițional islandez al tăcerii. Tata s-a supus. Neglijase să-i povestească până și mamei ce se întâmplase la sfârșitul războiului și ne contaminase viețile, a mea și a lui, pentru tot restul eternității?

Nu am întrebat niciodată. Tăcerea naște tăcere.

88.

Înmormântări
1988-1989

Mama a murit în august 1988, iar eu mi-am luat adio cu valuri de lacrimi sărate. Thórdís Alva a scris atât de frumos despre ea în ziar, încât i-am trimis 20.000 de coroane islandeze într-un plic. În câteva propoziții elocvente reușise să o invoce pe zeița pământeană care mă învăluise în aroma transpirației ei în patul de ambasador, de acel prim Crăciun al războiului. Numai două luni mai târziu însă, cordonul ombilical puternic fusese tăiat, și abia dacă reușisem să-l reatașez la bătrânețe. Din multe puncte de vedere, viața mea fusese o cursă lungă a cărei linie de sosire era la spitalul în care și-a trăit ultima zi. Cu greu am reușit să ajung la timp, m-am aplecat peste marginea patului ei, cu răsuflarea tăiată, și am redevenit fiică până la venirea serii.

O, minunata mea mamă.

Toți Johnsonii au participat la ceremonie, la fel și întregul clan Björnsson. Nu realizasem ce personalitate elegantă și nobilă devenise mama până când m-am întors și-am privit în biserică și, o secundă, am crezut că am greșit înmormântarea, că înmormântau o doamnă din înalta aristocrație, dintr-un cartier elegant, dar atunci am reperat chipurile din Breidafjördur: insule arse de vânturi într-un ocean de pudră și blănuri.

După recepție, l-am dus pe tata acasă și l-am ajutat să urce treptele casei de pe Skothúsvegur. A reușit să introducă cheia în broască, dar s-a prăbușit pe prag. A trebuit să-i rog pe vecini să mă ajute să-l duc în pat și apoi am rămas la căpătâiul lui, i-am luat mâna solzoasă și i-am ținut-o timp de zece luni, i-am citit ziarele, am schimbat discurile la pick-up și i-am recitat tot ce știam de Schiller.

Când și când, poeziile păreau să-i trezească o amintire și mormăia ceva. Se lăsase de fumat de dragul mamei după ce se împăcaseră, dar l-am făcut eu să se reapuce, i-am dat să tragă un fum din țigara mea. Mi-am dat seama că i-a făcut plăcere, deși era în altă lume.

Într-o zi, aveam oul lui Hitler la mine și l-am lăsat să umble cu el. L-a ținut în mână o jumătate de oră bună, după care a întrebat când e următorul tren spre Berlin.

A dispărut dintre noi într-o zi de iunie însorită, exact înainte de cină. Lebedele desenau un nor în dreptul soarelui pe deasupra lacului din oraș; ședeam singură cu el și încercam să-mi iau rămas-bun în pace. Lucru tare ciudat însă, cum și-a dat ultima suflare, mintea mi-a fost asaltată de un vârtej de întrebări vechi de patruzeci de ani. Prin confuzia, deciziile greșite și ghinionul lui necontenit, nu exercitase acest bărbat o prea mare influență asupra vieții mele? Aș fi fost tare mulțumită să-mi trăiesc viața fără tată, dar în loc de asta sfârșisem prin a avea trei într-unul, căci soarta făcuse în așa fel ca el să-mi fie tată, fiu și sfântă povară în același timp. Și totuși el era bărbatul căruia îi dedicasem cea mai mare parte a vieții mele. Fusese nevoie de o inimă întreagă pentru a mă împăca cu el, de aceea nu mai rămăsese mare lucru din bucata asta de carne. Sunt femeia care și-a petrecut viața încercând să iubească un bărbat care o privase de posibilitatea de a găsi dragostea adevărată.

Mein Vater, mein Vater…

I-am organizat o înmormântare frumoasă, la care a participat multă lume, și am stat rece ca piatra pe marginea mormântului său, aruncând șase sute de sentimente contradictorii pe coșciug în timp ce era coborât în pământ. Abia când am revenit la cimitir două săptămâni mai târziu au apărut și lacrimile. Am văzut lucrurile așa cum erau: trecutul meu fusese îngropat. Dispăruse din

vedere. Nu mai puteam să-mi fac gânduri negre în legătură cu el. Numai după ce îți mor părinții poți începe să trăiești. Și asta am și făcut timp de trei ani, până când doctorii mi-au pronunțat condamnarea la moarte în primăvara lui 1991.

89.

Raportul coastelor
2009

Of, acum mi-e teamă că voi muri înainte de ziua stabilită. Am scuipat sânge azi-dimineață și n-am putut să ascund horcăitul de Lóa când a sosit la 9:40 fix cu gropițele ei din obraji delicios de pline de viață. Am programare la incinerare pe 14 decembrie și sunt hotărâtă s-o onorez. O voi ruga pe fată să mă îmbrace într-o rochie frumoasă pe 13, poate o trimit la cumpărături și o rog să-mi ia o rochie mortuară.

Of abia mă mișc, mă înjunghie în piept, la stânga. Numai să nu fie o coastă. Nu mi-am rupt-o în accesul de tuse de azi-dimineață, nu? Încerc să mă ridic așa cum mi-o cere vezica, dar durerea e prea intensă. Zeul bătrâneții îmi îndoaie coastele la fel cum un marinar îndoaie o linguriță. Am două opțiuni proaste. Fie îmi dau drumul în pat și-mi ud escarele, fie mă împleticesc până la toaletă și-mi mai rup o coastă. Iată ce înseamnă decrepitudinea. Te face să alegi între două rele, pentru că nu are ce soluții să-ți ofere cu excepția semnului de punctuație de la sfârșitul existenței.

Observ că bunul australian Aldon a sosit la Londra și a rezervat, firește, o cameră dublă pentru el și Bod. Cât despre mine, nu m-ar deranja să mă debarasez de propriul corp în secția de geriatrie, iar eu să-mi văd de amatorismele mele aici în garaj, fără urină sau escare. Când trupul îmi amintește de prezența lui, cu tot chinul și umilințele, mă gândesc mereu la tata, care a traversat în marș forțat Europa de câteva ori în timpul războiului, petrecând două ierni în tranșee și vacanța de vară în lagărele de prizonieri.

Unde era el în iunie 1944, când fiica lui se confrunta cu marele trio al câmpiei poloneze:

primul viol, prima dragoste și prima menstruație, iar soția abandonată le ținea piept pretendenților germani, în timp ce mama și tatăl lui erau numiți în fruntea unei țări noi, cârmuind vaporul spre Marele Nord însorit?

90.

Ochiul războiului
1944

Tata era întins pe burtă în noroi, cu pușca Mauser prăfuită, pe malul unui râu care nu se chema nici Don, nici Nipru, ci Nistru, nici mai mult, nici mai puțin, care se varsă în Marea Neagră, marcând granița dintre Ucraina și România. Da, atât de departe bătuseră în retragere, bieții de ei, și luptau pentru un teritoriu numit acum România. Zece mii de germani, în pantaloni ferfenițiți și pantofi roși de ger, contra a o sută de mii de ruși cântători, care la adăpostul nopții se furișaseră peste râu. Există un anumit principiu în viață care spune că oricâtă încredere în sine ar avea tabăra invadatoare, nu se compară nici cu jumătate din puterea răzbunătoare a armatei autohtone.

Brusc, soldatul islandez a văzut ceva alb rostogolindu-se pe o grămadă de pământ și oprindu-se lângă el. Un soi de sferă albă, translucidă. O pălărie? De ciupercă? Nu, era un ochi. Un ochi scos care zăcea acolo lângă el, în noroi și… da, nu era loc de îndoială: încă vedea. L-a fixat și l-a întrebat ca un cap de prunc proaspăt ițit din pământul-mamă: Ce faci aici?

Nu a avut suficient timp să răspundă, pentru că s-a auzit o altă explozie, o deflagrație galben-orbitoare, care i-a aruncat în aer câmpul vizual. Ochiul dispăruse când i-a redeschis pe ai lui și a observat că de deasupra, dinspre malul tranșeei, zbura spre el un soldat înalt cu fața încremenită într-o grimasă. A aterizat atât de aproape de tata, lovindu-se cu capul de marginea malului, încât a auzit cum i s-a frânt gâtul prin tot vacarmul războiului: strigătele de urgență, bubuituri și motoare zburătoare.

Mi-a spus povestea mai târziu, într-un mic bar din Copenhaga. Un moment tată-fiică nesperat care ne-a permis să vorbim în sfârșit liber, în afara jurisdicției legii tăcerii islandeze.

Mai târziu în aceeași zi, alături de tovarășul lui, Orel, fiul unui pastor din Aachen, și de alți o sută de soldați bătuți de soartă, a mărșăluit în amonte, pe malul râului care curgea liniștit în dreapta lor: se retrăgeau în hinterland. Orel știa multe poezii și-i făcea plăcere să le turuie ca să mai treacă timpul. Tata mi-a povestit: „A trebuit să-l rog să nu le mai recite când am aflat că cele mai multe erau de Heinrich Heine. Poeziile lui erau interzise între granițele celui de-al Treilea Reich, «din cauza cernelii evreiești din condeiul poetului», ca să citez o persoană mai importantă decât mine”.

Malurile erau late. Porțiuni nebombardate de iarbă și movile presărate cu copaci. La stânga lor se înălțau Munții Carpați, vârfuri bleu în depărtare, care întunecau pădurile cu umbra lor și îi ridicau moralul soldatului german după trei ierni pe câmpiile rusești mustind de apă, dar de cealaltă parte a râului se întindea nesfârșit același teritoriu neînfrânt. Evitau să privească în direcția aceea, în schimb își fixau privirea pe bocancii tociți, care mărșăluiau pe cărarea ce ducea înapoi în Germania, ca niște cai pe drumul spre casă. Mai mulți soldați tineri s-au stropit într-un pârâu puțin adânc care traversa poteca, iar doi dintre ei s-au aruncat în el îmbrăcați. Un ofițer le-a aruncat o privire în tăcere.

În zarea albastră a văii, un fir subțire de fum se strecura printr-un horn strâmb. Cineva aștepta la cină un pluton înfrânt. Nu departe, se găsea un spital de campanie fără acoperiș, încropit sub niște copaci înalți, lângă un jeep fără roți care servea drept bucătărie. Urlete de agonie au umplut aerul și au străpuns sufletul. Bărbații au aruncat o privire furișă în direcția de unde veneau, dar au întors

capul la fel de repede. Un picior căzuse de pe masa de operație în momentul în care priviseră.

Orel îi dădea înainte cu versurile din Heine despre soldații lui Napoleon (tata renunțase să-l mai oprească), în timp ce islandezul se gândea la ochiul care se rostogolise lângă el în tranșee în mijlocul bătăliei ca o bilă de loto din alte vremuri.

91.

Femei și pileală
1944

Au continuat să mărșăluiască tot restul zilei, iar seara au ajuns într-un sat cu acoperișuri pipernicite. Locuitorii au putut fi văzuți luându-și tălpășița la apariția primelor căști printre case. În urma lor a rămas un sat nebombardat cu o sută de case diforme, toate descuiate, unele cu ouă la fiert pe plită. Paturi gata făcute și ceasuri cu pendulă ticăind. Camarazii s-au instalat într-o clădire mică de la marginea satului, cu o sufragerie minusculă și o bucătărie care s-au umplut rapid de bărbați înfometați și învinși.

Au mâncat tot ce-au găsit în cămară, au trecut la subpaturi și apoi la butoaiele din pivniță. Au găsit și sticle: până seara, satul fusese întors cu susul în jos. *„Heil Hitler!”* Trebuiau să bea în amintirea camarazilor morți. Campania rusească se transformase pe neașteptate într-o beție-monstru în Munții Carpați. Și o cursă nebună după fuste. Pe măsură ce se lăsa întunericul, femei tinere începeau să apară dintre copaci. Fete cu sânii grei, frunți hirsute și o sclipire petrecăreață în ochi. Cineva a ieșit la pipi și a dat peste o privire prietenoasă în pădure. În scurt timp, hambarele și șoproanele se hâțânau.

Tata urmărea jocul de pe margini, dar a văzut un soldat tânăr apărând în pragul bucătăriei cu o femeie mai coaptă.

Se deosebea de celelalte fete prin tenul palid și strălucirea de inteligență din privire. Poate era vreo funcționară care se ascundea. Avea sprâncenele groase, grele și un profil de pasăre; întreaga ei expresie l-a plesnit pe tata peste cap ca un bici: timp de un minut, a crezut că se întorsese mama. Iluzia a fost atât de puternică, încât aproape că i s-

a adresat femeii în islandeză. Dar după ce i-a fixat fața timp de o jumătate de oră, a plecat până la urmă împleticindu-se prin grădina luminată de noapte, îmbătat cu alcool și amintiri, rememorând brusc ziua în care debarcase în Breidafjördur și dăduse fuga la ferma la care îl aștepta femeia vieții lui. Massa încoronată cu boabe de sudoare, cu grebla în mână. Și l-a năpădit nostalgia. Un dor de ea și de viața lui de dinainte de război.

De ce nu urmașe sfatul soției lui? El, care tânjise după ea șapte ani lungi, o regăsise doar pentru a-i ignora înțelepciunea apoi. După trei ani în frig și glod, credința lui în Hitler s-a prăbușit la simpla apariție a acestui chip de femeie pe pragul unei colibe românești.

— Da, și când te gândești ce urât se vorbește despre femei și pileală… a pufnit tata, zâmbind și clătinând din cap în micul bar din Copenhaga mult după terminarea războiului.

În ochii lui se vedea o picătură de sentimentalism dulcegăros.

92.

Războiul de la distanță
1944

Războaielor nu le trebuie mult somn. Înainte ca rouă să vadă lumina zilei, Ivan și-a făcut apariția pentru a pune batalionul pe fugă. Bărbații s-au ridicat nesiguri pe picioare, cu obrajii încă mânjiți de femei și au cercetat cu privirea întunericul nopții cuprinși de teroare. Curând aveau să înceapă să zboare gloanțele.

— Hans! Hans!

Se auzea vocea lui Orel strigând între rundele de împușcături în timp ce tata ședea în pădure sub un copac numărând insulele din Svefneyjar. Era așezat cu fața spre sat. Deasupra satului se abătea o aversă de gloanțe ca grindina, iar cele mai înalte frontoane luceau în crepusculul dimineții.

— Hans! Hans!

Era laș? Dezertor? Trădător? Sau doar islandez?

Se îndepărtase de sat pe la miezul nopții, traversase pârâul și continuase pe sub acoperișul de frunziș. Ademenit tot mai departe de chipul mamei, abandonase vaporul care se legăna în ritmul copularii în mijlocul pădurii și găsise un copac de care să se sprijine.

L-a mai auzit pe Orel strigându-i numele de câteva ori, dar n-a alergat să-l salveze sau să-l însoțească în Lumea Morților. Apoi nu s-a mai auzit. Urechile l-au anunțat pe tata că tovarășul lui pierise. Războiul redusese la tăcere șase mii de versuri de Heinrich Heine.

Puține lucruri sunt mai periculoase pentru un soldat decât să privească războiul de la distanță. Un sentiment de futilitate va pune stăpânire pe el și nu va mai exista cale de întoarcere. Tata stătea paralizat sprijinit de un trunchi, privind masacrul,

un islandez în pădure. Și acolo s-a terminat pentru el războiul.

93.

Purcelușul în pădure
1944

Mama l-a salvat pe tata atrăgându-l în afara războiului și conducându-l în pădure. Dar ce căuta atunci purcelușul în acea după-amiază, venind în fugă pe solul pădurii, roz-pal cu urechile pârlite, scuturând continuu din cap, doar – doar scapă de durere?

Tata își revenise din starea de prostrație în fața lui Dumnezeu și a umanității – Veniți, luati-mă, luati-mi simțirea, pentru că mi-am folosit-o pentru a paria pe calul greșit! – și stătea sprijinit cu capul de cască și cu soarele verii pe frunte. Satul trosnea în depărtare. Împușcături izolate răsunau printre ruine. Schimbul de război avea să se termine în orice clipă.

După purcel au urmat vocile, voci care aproape râdeau, umplând sala pădurii de ecou, apoi o împușcătură. Tata s-a ridicat în coate. Încă una. Porcul s-a prăbușit zbătându-se. Limba îi atârna din gură, groasă, lucioasă, ca un mesaj criptic de la moarte pentru viață. Tata a bâjbâit după pușcă.

Dar rușii au ajuns mai repede. S-a pomenit cu ei deodată în jurul porcului, soldați înarmați, iar unul dintre ei l-a remarcat pe „germanul” care se holba la ei ca și cum n-ar mai fi văzut oameni până atunci. Viața islandezului s-a derulat rapid înapoi până la copilăria de pe malul lacului din Reykjavík și acolo tata a găsit cea mai adecvată reacție. Ca un puști de șase ani care se joacă cowboy-ii și indienii în vara lui 1914, a ridicat mâinile sus: Mă predau! N-au tras în el. Poate nu și-au dat seama la început că era un soldat german. Poate absența căștii l-a salvat. În orice caz, tata devenise prizonier de război al rușilor.

94.

Dna Johnson
1945

Tata și cu mine ne-am întors la bordul vasului *Esja* la începutul lunii iulie, împreună cu un grup mare de islandezi care nu-și mai văzuseră țara de dinainte de război. Într-o dimineață senină de vară, am revăzut în sfârșit Islanda. Eram pe punte când insulele Vestmann s-au ivit din mare, iar în spatele lor – ghețarii. Sentimentul inițial a fost straniu. Ca și cum ți-ai fi urmărit propriul chip ieșind la suprafață din adâncuri, încet și greu, încercând să respire din nou. Apoi mi-a venit în minte următorul vers dintr-o poezie de Laxness: „Munții mei se înalță, albi ca brânza și ca laptele”. Pentru că după toată suferința, țara mea semăna cu un festin: îmi venea la propriu să o devorez pe toată.

Bunica Georgía a aranjat să fim duși cu mașina din port direct la reședința prezidențială din Bessastadir, unde tata a fost ținut într-o cameră separată ca un secret de stat. Era sarcina mea să-i duc mâncarea la mansardă pentru că nu avea voie să participe la recepțiile oficiale. Stătea în fund pe marginea patului, purtându-se ca și cum nimic nu era în neregulă, asigurându-se însă că evită privirea fiicei lui și concentrându-se pe mâncare. M-am așezat lângă el și am încercat să găsesc cuvântul cheie care să deschidă un dialog despre ororile care ne chinuiau, și pe el și pe mine, și pe care nu le puteam discuta decât cu el, și el cu mine, dar care erau prea mari pentru a le putea face față, două ființe mici ca noi. Zeul vorbirii nu se lăsa însă înduplecat să dea drumul cuvântului. La finalul clătitei, tata a ridicat ochii la mine, hotărât să nu plângă, și m-a bătut pe genunchi.

— Nu te mai gândi la asta.

Cu mama nu m-am întâlnit decât după trei luni de la întoarcerea acasă. Bunica nu-i iertase păcatul de a se fi aruncat, de cum revenise în țară după terminarea războiului, în patul domnului Johnson, cumpătatul negustor de cafea care, pe deasupra, mai avea și trei copii cu o altă femeie. Faptul că cea din urmă decedase nu avea nicio importanță; bunica considerase că mama trădase familia, prin urmare, „o pusese la gheață", modul ei de a-și exprima furia.

Cât despre mine, relația cu mama n-a mai fost niciodată la fel după ce am urmărit-o dispărând din vedere pe cheiul din Dagebüll în 1942. Sufletul copilului nu ascultă de rațiune. Se simțise abandonată de mama ei. Mă trimisese departe de ea, la numai doisprezece ani, cu vaporul către o destinație de neînțeles și apoi nu venise să se întâlnească cu noi în Hamburg cum promisese.

Mi-a povestit mai târziu că trenurile nu mai circulaseră o lună, cum plânsese în noaptea aceea și multe altele, cum avusese încredere în tata că va avea grijă de mine și cum rămăsese în casa familiei din Lübeck până în vara lui 1944, când un prieten al familiei o invitase la moșia lui de la țară – Contele Lunatec din Luniburg, îi spunea ea. Se îndrăgostise de el? „N-a fost decât o cochetărie", a fost răspunsul. Cert e că și-a petrecut iarna dintre '44 și '45 în casa lui. Uneori un bărbat este refugiul unei femei.

Insulara era o femeie descurcăreață. În clipa în care castelul a căzut în mâinile Aliaților, s-a aruncat într-un jeep care a dus-o ca din pușcă spre vest, cu o roată imensă de cașcaval în poală. După o călătorie plină de peripeții, a ajuns în Anglia, iar de acolo a luat vaporul până în Islanda; s-a întors acasă în aprilie 1945, cu mult înaintea celorlalți islandezi care, ca noi, fuseseră ținuți captivi de război. Iar la scurt timp de la întoarcerea acasă, își găsise refugiul în brațele acelui văduv blând, mai în vârstă.

Am așteptat-o în sufrageria reședinței prezidențiale din Bessastadir, o tânără de șaisprezece ani deja, cu părul pieptănat cu grijă, într-o zi însorită de toamnă. Șoferul a parcat pe alee, iar mama a coborât din mașină ca suverana unei alte țări, necunoscute mie. Alfred, administratorul reședinței, a primit-o, iar eu, fără să mă mișc, am urmărit-o cum pășește cu tocurile înalte pe podeaua de piatră a holului și se îndreaptă spre garderobă. Nu m-a văzut decât după ce a ieșit, fără haină, într-o rochie subțire, aranjându-și cu palmele părul coafat elegant, în prima ei vizită la reședința președintelui. Am simțit impulsul de a mă duce spre ea, în ciuda expresiei severe a bunicii, dar n-am putut. Nu am putut să trec peste tot ce se întâmplase și am așteptat-o cu picioarele de plumb.

Mama a plutit spre mine zâmbind, mai amplă și cu chila mai bine conturată decât înainte, și a dat să mă sărute într-un mod potrivit pentru un spațiu public, deși singura persoană de față era bunica, apoi a renunțat și m-a îmbrățișat – capul a început să-i tremure și o lacrimă i-a picurat dintr-un ochi. Ne-am îmbrățișat din nou și m-am lăsat înghițită de părul ei în care însă n-am mai reușit să discern mirosul de alge, doar pe cel al prosperității postbelice. Devenise doamna Johnson.

N-am reușit să scot o vorbă. Mama a umplut tăcerea cu observații precum: „Cât de mult te-ai schimbat și ai crescut, copila mea…” Am intuit din vocea ei că nu mai trăiam înăuntrul ei, ci în afară, în afara sanctuarului sufletului ei. Și am simțit că-mi va lua o viață întreagă să pătrund din nou în el. Spre deosebire de mama, n-am produs nicio lacrimă, deși pe dinăuntru urlam de durere. În vocea mamei mele se ridica un gard de netrecut și țepos: zeul istoriei ne separase.

Undeva în interiorul casei, inima tatei bătea, până când, în cele din urmă, a apărut în sufragerie, trecându-și încontinuu palma mâinii drepte peste

frunte. Când s-a oprit, a luat mâna femeii pe care o trădase cu Hitler, iar ea a putut vedea cât de mult îi rărise părul războiul și-i rosese ființa.

El n-a spus nimic și nici ea. A intervenit în schimb bunica în daneză: *„Jøja, så kan vi gå ind*". Bine, să intrăm atunci. Organizase această mult așteptată reuniune de familie și o dirija ca un general. Ne-a așezat în dreptul ferestrei în sala de mese, eu lângă tata și mama vizavi de noi, iar ea s-a așezat în colțul mesei pentru a se putea ridica ușor ca să dea fuga la bucătărie, în timp ce o supraveghea pe mama ca un temnicer, cu coatele sprijinite de marginea mesei. Elín, servitoarea, ne-a adus clătite și ciocolată caldă. Era o fată de la țară cu părul negru și obrajii curați, adorabil de lipsită de orice simț al servituții.

— Doriți să aduc smântână acum?

— Da, ar fi frumos din partea ta.

— Făcută frișcă, să înțeleg?

— Da, bineînțeles.

— Dar sunteți conștientă că e toată smântână pe care o mai avem.

Gazda a încuviințat din cap și i-a zâmbit servitoarei, în timp ce noi fixam în tăcere aburul care se ridica din cești, aurit de razele orizontale ale soarelui de toamnă. În Breidafjördur i se spunea lumină de culoarea uleiului din ficat de cod.

Bunica i-a adresat câteva întrebări glaciale mamei, iar eu am observat că tatei îi tremura mâna când a încercat să ridice ceașca de toartă. După care tremurul parcă s-a transmis în vocea mamei.

— Mai mult decât orice, firește, mi-aș dori ca Herra să locuiască cu mine.

Bunica a respins pe loc cererea. În cazul acesta, Hans Henrik ar rămâne complet singur, în timp ce ea, Massebill, nu avea doar soț, ci și trei copii. Mama a rămas fără cuvinte: copiii lui Fridrik Johnson erau toți adulți; nu-i văzuse decât pe doi dintre ei, în două ocazii. Dar bunica a fost de

neclintit. Nu poți avea totul în viață. Negocierile s-au încheiat cu un acord conform căruia urma să o vizitez o dată pe lună. Tata a păstrat tăcerea în tot acest timp până când a început să plângă neobservat, mai puțin de mine. Și-a tamponat ochii cu un șervet, iar eu mi-am pus mâna peste a lui pe sub masă. Amuțită, mama a observat alianța noastră cu privirea frântă. În ochii ei se putea citi că pe mine și pe tata ne unea ceva care nu se găsea în dicționare, ceva între ilicit și indicibil.

95.

Depresie cu frișcă
1945

A fost o vară ciudată. Soare și senin pe dinafară, dar întunecat pe dinăuntru: o mare depresie cu frișcă (mâncam câte șaisprezece clătite pe zi). Visele se repetau noapte de noapte, împovărate de durere și de suferință. Într-o noapte, se saliva deasupra mea în rusește, în următoarea mă zvârcoleam într-o groapă cu viermi dintr-un adăpost antiaerian, iar viermii se prefăceau în oameni. La un capăt se nășteau copii, iar la celălalt, vieți omenești se stingeau. Încercam să mă târăsc spre lumină, dar mă înecam încontinuu în brațe, picioare și pulpe dezgolite de copii.

Seri întregi frumoase de vară stăteam în pod, privind pe fereastră și întrebându-mă ce face mama în oraș, de partea cealaltă a golfului. De ce nu bătea la ferestrele și ușile reședinței, urlând plină de remușcări?

Potrivit oricăror standarde contemporane, ar fi trebuit, desigur, să fiu internată într-o secție de psihiatrie, unde un psihanalist ar fi extras cu binișorul din mine ororile războiului, inclusiv acel ultim șoc, dar astfel de instituții nu existau pe atunci și aproape că nu există nici acum. În schimb, am jucat bridge cu bunica și prietenele ei, doamne burgheze semi-daneze care comentau relația mamei cu Fridrik într-o daneză codificată, pe care eu tot reușeam s-o descifrez. Așa am aflat varianta de bârfa despre cele întâmplate: că mama l-ar fi cunoscut în Anglia, că ar fi călătorit cu același vapor, dar că ea s-ar fi îndrăgostit în primul rând de apartamentul lui de pe strada Brædraborgarstígur.

În nopțile lungi și luminoase, îl priveam pe bărbatul care dormea în patul de vizavi de al meu,

ca pe Marek în colibă, și mă întrebam cum de monstruozitatea războiului reușise să acționeze cu atâta precizie, să ne unească în această calamitate, tată și fiică, singurii islandezi din distribuția de două sute de milioane de oameni care au jucat în spectacolul acelui război. Sfida orice rațiune. O potrivеală diavolească. Era ca și cum o morsă ar fi reușit să treacă prin urechile acului.

Dumnezeul fără dumnezeu sigur mă ura.

96.

„Păsărea cântătoare a primăverii a sosit!” 1945

Dar ce să spunem atunci despre vraja rea care, ca o suliță de întuneric, străpungea fiecare oră scursă în cea mai importantă reședință a țării?

Împreună cu tata făceam lungi plimbări, fugind de sutele de șobolani negri care ne urmăreau din cameră în cameră. Poate se vor pierde pe țărm? Urcam pe Rani, iar uneori mergeam până la câmpia de lavă Gálgahraun. Vântul ne sufla raze de soare pe față și cute ondulate pe suprafața lacului Lambhús, dând luciu fânului de sfârșit de vară. Vorbeam despre tot, mai puțin despre ce aveam nevoie să vorbim. Mi-a povestit despre serile de vară în Vejle, Danemarca, și m-a învățat despre crustacee. Într-o zi am hotărât să facem o plimbare pe țărm și să căutăm midii, în ciuda amenințărilor lui Elín.

— În oala mea nu intră nicio scoică băloasă!

Pe poteca spre peninsula Bassastadir ne-am întâlnit cu bunicul și verișoara noastră Lone. Sosise cu o zi înainte, iar acum se întorceau de la o plimbare. „Pasărea cântătoare a primăverii sosește vineri!” anunțase președintele din biroul lui în timpul săptămânii, ca un cercetaș zglobiu. Îi aruncasem o privire bunicii, care tricota afundată într-un fotoliu din sufragerie. „Cine?” replicase ea prompt, tricotând din sprâncene.

Trecuseră mulți ani de când pasărea cântătoare își făcuse ultima dată apariția în casa lor. Lone Bang trăise la Londra pe toată perioada războiului, frecventând monștri sacri precum Sigmund Freud și Elias Canetti, care mulți ani mai târziu câștiga Premiul Nobel pentru literatură. Dăduse mai multe reprezentații în cadrul celebrelor concerte de la ora prânzului la National Gallery unde nu aveau ce să

expună altceva decât cântece. Dar acum se întorsese acasă; războiul se terminase și nu mai era pace.

Președintele purta palton și pălărie, Lone o haină neagră, iar părul i se zbătea ca flacăra unei lumânări în vânt.

— Bună dimineața! a rostit tata apăsat. Ați coborât până la plajă?

Ne-au ignorat complet și au trecut pe lângă noi într-o tăcere serioasă, ca un cuplu prezidențial în urma unui dric. Da, fără îndoială, formau un cuplu elegant.

În ciuda tuturor celor întâmplate deja, acesta a fost probabil cel mai dureros moment pe care l-am împărtășit cu tatăl meu. Îi văzusem discutând la masă în Bessastadir, tatăl și fiul, dar odată ce Lone și-a făcut apariția, comunicarea s-a întrerupt. Iar acum tatăl își repudiase practic fiul în fața fiicei acestuia, influențat de amantă. Ne-am continuat drumul spre vârful peninsulei, unde iarba se legăna înainte și înapoi ca un suflet dement. L-am luat pe tata de mână, ca o mamă care conduce un copil, și-am încercat să spun ceva ca să-i ridic moralul, ceva despre chirele arctice și midii, dar nu mi-a răspuns. Am aruncat o privire în urmă și am văzut cuplul prezidențial neoficial angajându-se pe poteca spre casă – el i-a strâns mâna pe furiș. Fundalul acestei scene îl constituia reședința, cu acoperișul ei roșu și fațada albă care brusc mi s-a părut că seamănă cu fața bunicii.

Când am ajuns la capătul peninsulei, mi-am dat seama că alesesem momentul potrivit. Marea se retrăsese complet la reflux, iar țărmul era acoperit cu alge alunecoase, băloase. Dar nu se vedea nici urmă de midii sau alte crustacee. Ne străduiam să nu alunecăm, dar tata a luat-o înainte călcând pe alge, cu privirea drept în față, și a mers încă două sute de metri, cât de departe se putea, până la limita dintre uscat și mare. A rămas acolo mult prea mult timp pentru gustul meu, cu spatele la

mine, contemplând fiordul și, dincolo de el, locul pe care se construise aeroportul nou-nouț al Reykjavíkului. Până la urmă, a hotărât să nu se înece în acea zi și s-a întors.

Ce știa femeia aceea despre soarta tatei? Ce drept avea ea să-l disprețuiască pe fiul femeii care îi era soție bărbatului cu care ea se iubea în secret, iar ei mătușă din partea mamei? Cine se credea să-l judece din perspectiva ei de pseudo-evreică? Destinul bunicului era să stea între focuri. Președintele, care parafase divorțul dintre Islanda și Danemarca, era veșnic prins între amantă și soție, între rolurile sale de amant, soț și tată, marcat de o lipsă cronică de curaj.

Și de ce naiba n-a putut să-și aleagă o amantă islandeză?

Privind în urmă prin telescopul timpului – acea atingere de mână furată între doi amanți clandestini într-o zi însorită cu vânt de august 1945 –, îmi dau seama că încapsulează blestemul unei întregi familii. Cei care trăiesc în iad respiră foc, obișnuiau să spună bătrânii de pe insule, și bunica sigur a trăit o jumătate de viață în iad. Iar efectele au fost resimțite de copii, gineri și nurori, nepoți…

Și-ar mai fi părăsit tata cuibul familial dacă ar fi fost întreg căminul? Ar mai fi îmbrățișat nazismul ca reacție la auto-încoronata „regină a evreilor”?

Uneori dragostea regelui e blestemul curții.

97.

Amor și venin
2009

Lóa, virgina cea mai pură când a pășit prima dată în acest garaj, a fost în sfârșit deflorată. O aud în vocea ei. Nu mai e la fel de pudică. Nu dă de înțeles nimic, mai puțin un zâmbet și menționarea unui „prieten”.

— O, nu e nimic prietenos în dragoste, îi zic.

— De ce spui asta?

— Amor și venin… sunt flăcări din același foc.

— Poate că lucrurile stăteau altfel pe vremuri? spune punându-și o mănușă de cauciuc galben-solar.

— Vai, nu. Încă arde la fel de tare.

— Atunci ar trebui să ne ferim de foc?

— Asta nu poate nimeni. Pentru că focul e viața însăși.

Pare că a pierdut șirul, și nici nu găsește cealaltă mănușă de cauciuc, când mă întreabă copilărește:

— Ai fost în multe țări, nu-i așa?

— Țările sunt bune, dar nu mai mult de două săptămâni.

— De ce?

— Pentru că apoi devine complicat. Ajungi în nădragii unora și altora și începi să primești telefoane.

— Te-ai… îndrăgostit de multe ori?

— Neah… cum e carnea la grătar, așa e și inima. N-ai cum s-o frigi de două ori.

— Vrei să zici că nu ne îndrăgostim decât o dată?

— Da, sigur, poți încerca s-o frigi din nou, dar iese groaznic de tare… de fadă.

— Și la tine cât a durat?

— Prima dragoste durează o viață. Încă mă mai gândesc la el.

— Vreau să zic, cât timp ați fost… împreună?

— Am fost un cuplu timp de două…

Mă opresc să-mi trag suflul.

— … două zile, cred.

— Ați fost împreună două zile și te mai gândești la el și-acum?

— Da. Dragostea se măsoară în grade, nu în minute.

98.

Evadare din Islanda postbelică
1948

Tata era proscris. După detenția în reședința prezidențială, a încercat să se plimbe pe străzi neobservat, a închiriat o cameră, dar nu prea l-au lăsat să doarmă pietrele aruncate în geam. Eu am continuat să trăiesc în confortul din Bessastadir când el s-a hotărât să se mute la țară în est, unde a bătut mlaștinile în bocanci, ud până la piele, cu sârmă ghimpată pentru gard pe umeri.

Dar cum legea tăcerii continua să domnească în Islanda acelor vremuri, i-a luat tatei doi ani să priceapă dorința tatălui său de a-l vedea plecat din țară. În timpul unei mici petreceri la reședința prezidențială în 9 septembrie 1948, organizate în onoarea unei anumite domnișoare de nouăsprezece ani, Hans Henrik a reușit în sfârșit să citească în ochii gazdelor cuvântul magic care avea să-i rezolve problema: Argentina.

Viața în Bessastadir devenise tot mai insuportabilă și pentru mine. Fiica războiului nu se simțea mereu în largul ei în societatea islandeză. Era interzis să se discute orice avea legătură cu Germania, în baza unui decret prezidențial tacit. Trebuia să-mi șterg jumătate din viață. Numai de-aș fi putut…

Dar nu aveam unde să mă duc. Casa mamei mi-era inaccesibilă, în plus, Reykjavíkul se transformase într-un ceai perpetuu, încât aproape îmi era silă să ies în oraș. Cum reușise adunătura de cocioabe să se preschimbe într-un decor de film american în doar câțiva ani rămâne una dintre enigmele secolului. Vechile străzi desfundate fuseseră asfaltate și toată lumea ieșea îmbrăcată la patru ace. Oamenii păreau mânați de nevoia de a se fâțâi prin oraș, de a vedea și de a fi văzuți:

femei cu cape și pălării, voalete pe ochi și portțigarete în poșete, machiate puternic de luni până luni, și bărbați pregătiți să joace într-un film important, cu pălăria dată pe ochi și un trabuc între buze. În magazine, băieții scoteau teancuri groase de bancnote din buzunare și le fluturau pe sub nasul bătrânilor înainte de a-și plăti revistele cu benzi desenate. Iar Cadillacurile defilau pe străzi ca niște animale exotice.

Totul devenise american, toți tații erau bogați și toate mamele cochete.

În timpul războiului, americanii preluaseră de la britanici rolul de protectori ai Islandei și încă nu plecaseră, în ciuda promisiunilor. Bunicul voia să țină de ei cât mai mult, ca un realist prudent ce era, altfel apărea riscul unei Islande sovietice. Mai mult, nicio altă națiune nu mai recunoscuse independența Islandei în practică. Deși ocupa tronul prezidențial de trei ani, niciun alt rege sau altă țară nu-l poftise într-o vizită oficială, cu excepția bunului și bătrânului domn Franklin D. Roosevelt în vara dinainte să moară.

Yankeii au avut grijă de noi timp de cincizeci de ani, cu soldații, banii, televiziunea și vata lor pe băț și nu au plecat decât după ce micul Bush s-a împotmolit cu consecințe istorice în Irak. Avea nevoie de toți soldații, iar baza din Keflavík s-a închis la sfârșitul verii lui 2006. Și astfel, împotriva voinței noastre și cu mari proteste, noi, islandezii, am devenit în sfârșit o națiune independentă: liberă și demilitarizată pentru prima dată după 1262. În mod evident, a fost prea mult pentru noi, iar doi ani mai târziu țara a intrat în crah. În toamna lui 2008, ne-am prăbușit în brațele echipei de intervenție a capitalismului global și Dumnezeu știe cui i se va mai face milă de noi după ce ne externează și din secția asta.

În prima iarnă după război, încercasem să stau cu colegii mei islandezi de liceu (cei mai mulți cu doi ani mai mici decât mine), fete care evaluau

băieții după mărimea colecțiilor de timbre și băieți care beau lapte la petreceri. Pentru mine, fetele erau niște copii, iar băieții își dădeau drumul în pantaloni dacă mă apropiam de ei. A trebuit să mă mulțumesc cu bărbați de cincizeci de ani, cum ar fi câte un ambasador beat care nimerea în camera mea din greșeală căutând toaleta în timpul unei recepții la Bessastadir.

Încă o dată viața mă pusese cu spatele la zid. Și-mi oferise două opțiuni: să-mi prelungesc plictiseala la Bessastadir sau să mă duc cu tata în Argentina.

99.

Vânturi Bune
1948

Vaporul a acostat într-o zi senină, cu soare, și, odată birocrația încheiată, am pășit în sfârșit pe uscat. Din pricina gloatei, era imposibil de găsit un taxi sau o căruță, așa că am luat-o pe jos spre oraș cu toată averea noastră în două valize, un tată și o fiică timizi și nesiguri, veniți dintr-o țară îndepărtată. Îmi dădusem seama că această zi istorică a vieții noastre era o marți, care în Islanda aduce necazuri, și aveam presimțiri negre.

Grijile mele erau însă eclipsate de emoții noi: puneam piciorul într-o lume nouă; un continent cu totul nou ni se deschidea înainte. Deși dalele din pavaj și felinarele aveau aspect european, pământul și aerul emanau o aromă exotică inconfundabilă. Chiar și prin asfalt simțeai mirosul pământului diferit de cel familiar. Încă îmi amintesc primul arbore american pe care l-am văzut; ieșea din trotuarul crăpat ca un dinozaur preistoric, cu scoarța groasă. Dintr-un motiv inexplicabil, copacii aveau un comportament mult mai sălbatic decât al colegilor europeni, dacă nu chiar smintit. Cu toate acestea, niște domni mici și scrobiți călătoriseră până aici cu vaporul și trenul și încercaseră să-și reorganizeze viețile lor mici și scrobite, înălțând palate de piatră elegante, pline cu cărți de drept și cu ceramică, după ce defrișaseră jungla cu rigla și decimaseră o civilizație întreagă cu radiera. În acea primă zi, America Latină mi s-a înfățișat ca o anacondă cu papion.

Căldura creștea cu fiecare pas. Era vară, deși adventul pândea după colț. Puțin câte puțin, străzile s-au umplut de viață. Nu doar că iarna era vară aici, dar sufrageria se mutase în stradă.

Femeile așezate pe scaune curățau cartofi, iar bărbații își citeau ziarul, unul bea cafea, altul își umplea pipa, copiii jucau fotbal desculți și băteau un câine cu trei picioare, în timp ce mașinile, autobuzele și tramvaiele circulau ocolindu-i, pline ochi cu oameni care se născuseră sau veniseră din alte țări, dar acum își spuneau argentinieni. Doi cai stăteau înșeuați într-o stație de autobuz, iar pe o stradă lăturalnică cineva mulgea o vacă. Buenos Aires era o mașinărie urbană care funcționa la capacitate maximă. Aici nu căzuseră niciodată bombe din cer, iar oamenii se scurgeau șuvoaie dinspre port ca în orice altă zi: obosiți de Europa, blazați de Europa, cât mai departe de războaie și zbatere, nutrind vise de pace și o bucată de pământ în țara sud-americană care semăna cel mai mult cu Europa. Buenos Aires adăpostea un milion de oameni la început de secol XX, iar în prezent populația atingea trei milioane. Un oraș debordând de viață: un poet scrisese cândva că dacă cineva căsca pe străzile din Buenos Aires, risca să înghită o motocicletă.

Am găsit o cameră la o pensiune ieftină, ținută de două italience mustăcioase, mamă și fiică, de parcă ar fi fost tot în Golful Napoli: Pensione Vesuvio. „*Buongiorno, signore*”. Între pereții pensiunii era o țară complet diferită. Nici măcar nu auziseră de Peron și făceau o plecăciune zilnică în fața conducătorului lor *Il Duce,* care continua să trăiască într-o fotografie deasupra mesei pentru micul dejun.

Tata știa paisprezece cuvinte în spaniolă și parcurgea în fiecare dimineață ziarele căutându-și de lucru. Planul lui era să resusciteze vechiul negoț cu cârlige de rufe importate din Germania. Dar în prima noastră dimineață, orașul ne-a salutat cu șaptesprezece mii de cârlige de rufe: aproape nu se mai vedeau zidurile de rufele întinse la uscat, iar dintr-un motiv necunoscut, erau numai cearșafuri albe. Mintea mea simplă a presupus că marțea e

ziua de spălat rufe în Argentina. Două săptămâni mai târziu însă, sârmele erau în continuare pline de lenjerii. Am făcut legătura atunci cu zgomotele de dragoste pe care le auzeam uneori intrând pe fereastră seara sau chiar la ora prânzului. Atâta dragoste în atâta căldură și umezeală impunea, în mod evident, spălări neîntrerupte. Îmi plăcea țara asta.

Ca măsură de siguranță, tata păstrase numărul de telefon al unui bărbat întâlnit la Paris pe drum încoace, un evreu elvețian. Era un bărbat cu purtări abrupte și o mustață care îi zvâcnea. Tocmai se lansase în comercializarea unei invenții pasionante: termometrul pentru carne. Argentina era țara cea mai carnivoră, susținea el, o mină de aur neexploatată pentru un astfel de instrument. Domnul Björnsson ar fi putut deveni reprezentantul lui în America de Sud, drept care l-a rugat pe tata să-l contacteze de cum avea o carte de vizită.

La momentul acela, Argentina era probabil cea mai populară țară din lume. Toată lumea voia să meargă în țara argintului, deși Argentina era singura țară sud-americană în care nu se găsea argint. Și din cauza fluxului mare de imigranți, nu era ușor să-ți găsești cazare în Vânturi Bune, cum îi spunea tata orașului la începuturile noastre acolo, după ce aflase că inițial se chemase Santa Maria del Buen Aire (Sfânta Fecioară Maria a Vânturilor Bune). Două luni mai târziu, locuiam în aceeași *pensione* ținută de mama și fiica napolitane. Tata nu-și găsise de lucru, dar învățase încă douăzeci de cuvinte în spaniolă. Și eu mă descurcam binișor în limba locului, dat fiind că-mi găsisem un *gaucho,* Alberto, un băiat de la țară cu sprâncene întunecate care întâi mă dansa prin tot orașul, apoi mă trăgea după el pe o scară lungă la sfârșitul serii. Proprietara lui atârna cearșafurile la uscat pe sârmă. Se mândrea că e unul dintre *los descamisados,* „cei fără cămăși”, cum li se spunea

susținătorilor președintelui. Membri ai claselor asudate, ei îl aduseseră la putere pe Peron patru ani mai devreme, în urma unor demonstrații în masă. Țăranul meu cu ochi negri avea capul plin de Evita Peron. Nu mi se părea amuzant când îi striga numele în timpul actului. Pe de altă parte, am perceput o schimbare de atitudine față de mine când am cedat în fața dorinței lui de a-mi prinde părul în coc la fel ca prima doamnă. După aceea, toate ușile mi s-au deschis în Vânturi Bune.

În fiecare săptămână, tata îi telefona evreului elvețian la Paris, dar fie suna ocupat, fie nu răspundea nimeni. Ambasada îi pierduse și ea urma bărbatului misterios. Să fi fost o răzbunare tardivă a evreilor? Islandezul „Ans Enrique", cum îi pronunțau numele tatei, nu s-a lăsat descurajat însă și a contactat o societate germană care de curând începuse să producă termometre pentru carne. A cerut să i se expedieze câteva mostre la pensiune și m-a trimis pe mine să fac turul restaurantelor, cu părul meu de Evita și ruj roșu.

„Hola, ¿podría introducir la innovación tecnológica más útil para cocinar la carne? Un termómetro que muestra la temperatura en el músculo". (Bună ziua, îmi permiteți să vă prezint o tehnologie nouă deosebit de utilă pentru pregătirea cărnii? Un termometru care măsoară temperatura în mușchi.)

Incredibil că încă o mai țin minte…

Dar a-i oferi un termometru pentru carne unui bucătar argentinian maestru în arta grătarului e ca și cum i-ai oferi unui câine de vânătoare o busolă.

Când ni s-au terminat banii de tot, cowboy-ul meu a tras câteva sfori și ne-a găsit de lucru la un ranch în pampas. L-am răsplătit pentru efortul lui chemându-i un taxi.

Astfel am scăpat de oraș, de așteptare. Tata urma să fie îngrijitor, iar eu să-l servesc pe un bătrân care trăia practic în lumea lui. Deși salariul

era mic, cazarea și masa erau gratuite. Ce început mai bun ne-am fi putut dori în lumea nouă?

100.

La clanul Benni
1949

Cum te uiți la harta lumii, dacă pui o piuneză cu capul pe Buenos Aires îndreptată cu vârful spre Polul Sud, acolo se afla ranch-ul, pe malul râului Salado: La Quinta de Crío. Optsprezece persoane locuiau la fermă, toate cu același nume de familie: Benítez. În mod evident, o hispanizare a numelui original Benni.

Câteva vaci erau mulse pentru nevoile gospodăriei, dar altfel terenul plat al fermei era împărțit în două între câmpurile de grâu galben-pal și pășunile verzi luxuriante pentru vitele de culoare neagră. Clădirile erau albe în timpul zilei, dar negre ca smoala noaptea. Nicăieri nu am trăit un întuneric ca cel din pampas. De jur-împrejurul casei erau câțiva copaci *ombú* cu coroane gigantice, iar poteca spre următoarea fermă era mărginită cu exemplare mai pipernicite. Frunzele lor păreau negre pe fundalul câmpurilor aurii de porumb, ca niște coloane de cenușă țâșnind dintr-o mare calmă. În rest, peisajul semăna cu marea stepă rusească, *La Pampa.*

Dincolo de copaci, la mică distanță de fermă, se afla o magazie cu funcție triplă de dormitor, sufragerie și toaletă. Înăuntru, într-un cărucior cu rotile improvizat, ședea un bărbat de peste șaptezeci de ani care, dată fiind absența gâtului, te trimitea cu gândul la un munte de carne. Capul mic se odihnea deasupra mai multor falduri de gușă ca o decorațiune pe un tort. Era cea mai ciudată față pe care o văzusem vreodată: un nas mare și o gură și mai mare. Fără să zâmbească, gura i se întindea până la urechi. Ochii, în schimb, erau minusculi, galben transparenți. Pielea groasă și aspră era marcată de riduri adânci și presărată cu negi de

culoarea tutunului. Era cel mai hidos om pe care-l întâlnisem vreodată, un maldăr de carne cu ochi icterici. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost o șopârlă.

Tata se ocupa cu munci diverse la fermă, iar eu trebuia să mulg vacile dimineața și seara și să-l îngrijesc pe bătrânul din magazie. Era surd, mut și orb. Ușa scârțâia de fiecare dată când îi aduceam castronul cu terci. Aerul era greu și mustea de mirosuri umane. Nu puteam să nu mă gândesc: cum de mi se dăduse viața peste cap în felul acesta? Cu doar câteva luni în urmă stăteam cu Vigdís Finnbogadóttir și alți adolescenți într-o cafenea de pe malul lacului în Reykjavík, iar acum mă aflam la celălalt capăt al globului, hrănind un crocodil cu linguriță. Căci în ciuda trăsăturilor de șopârlă, i se spunea Crocodilul, El Coco.

Cei doi nepoți ai lui, ambii pe la patruzeci de ani, stăteau în casă împreună cu familiile lor extinse, la mese gălăgioase, în cămăși albe cu mânecile suflecate care le dezgoleau brațele musculoase, arse de soare. Ei administrau ferma și-i dădeau ordine tatei muncindu-l ca pe un câine, iar pe mine m-au poreclit Evita din prima zi, de cum m-au măsurat din cap până în picioare cu ochii lor de capră, libidinoși. Nu auziseră niciodată de Islanda și nici nu au ținut minte numele. Eu și tata le spuneam clanul Benni. Soțiile lor erau adevărate mașini de gătit, creaturi scunde și îndesate ale căror sfârcuri porneau în toate direcțiile. Casa era plină până la refuz de copii de toate vârstele, de la mici șopârle care se târau pe podea până la *señoritas* de șaisprezece ani, albe ca pereții de-a lungul cărora alunecau și care deveneau vizibile doar când roșeau. Matroana clanului Benni avea o figură galben-maronie de prună uscată și nu avea niciodată o vorbă bună pentru nimeni, mai puțin pentru câinele negru care-i lingea fața și mâinile după masă.

Deasupra acestei ciurde veghea Gustavo, șeful clanului, agățat sus pe peretele bucătăriei, un bărbat cu nasul mare, într-o fotografie alb-negru retușată cum era la modă în anii de dinaintea războiului, cu o privire de nebun care striga neîncetat: *El día pasa! El día pasa!* (Trece ziua! Trece ziua!)

Văduva lui, Dolmita, trăia încă: o doamnă elegantă de origine română, născută pe malurile unui lac din Alpi la mijlocul secolului al XIX-lea, care îl văzuse o dată pe însuși Wagner încălecând. Umbla clătinându-se prin casă cu mâinile tremurând, ca o pasăre cu aripile bolnave. O apariție scheletică, cu pielea întinsă pe craniu, vorbea spaniolă cu un accent indescifrabil. Nasul însă își păstra demnitatea europeană, dovadă a originilor ei aristocratice de care se alesese însă praful când se izbiseră de bolovanul numit Gustavo, căci descendenții ei, de care erau pline curțile și terasele, nu aveau nicio urmă de cultură în ei. O adunătură de rozătoare carnivore, analfabete. Bătrâna părea o musafiră în propria casă.

Cuplul avusese trei fii. Cel mai mare fugise de acasă la o vârstă fragedă împreună cu amanta tatălui său. Conform ultimelor vești, trăia în prezent cu zece indience pitice în Anzi. Al doilea fiu, tatăl celor doi Benni, murise călcat de o combină într-un accident de muncă, iar al treilea era reptila surdă, mută și oarbă din magazie.

Mi-am dat seama repede că toată lumea din casă îl disprețuia pe Crocodil. Nici măcar mama lui cu nasul regal nu voia să aibă nimic de-a face cu el și m-a asigurat că fiul ei nu vede și nu aude nimic, nu știe și nu înțelege nimic, e doar o *dolor de la tierra,* o durere a pământului. În schimb, taică-su trebuie că avusese ceva afecțiune pentru el, din moment ce-i lăsase jumătate din moșie. Clanul Benni mi-a interzis cu strictețe să-i duc Crocodilului ceva ce-ar putea fi considerat bun. El

Coco primea exact aceeași rație de terci aproape la fiecare masă, drept care greutatea lui rămânea un mister total pentru mine.

— Pesemne că are vreo boală, a spus tata.

Erau nevoiți să-l țină în viață pentru că în tinerețe avusese un fiu cu o curvă itinerantă din Paraguay. Îl chema Big Ben și își făcuse apariția la fermă la momentul potrivit, o namilă care ceruse banii tatălui său și se instalase cu forța. Fără cusur ca înfățișare, dar cu un temperament defect, a reușit să răvășească toate căsniciile de la fermă pentru ca în final să dispară cu economiile fermierilor. Circula zvonul că Big Ben era acum un cuțitar renumit în barurile din La Boca, unul dintre cele mai dure cartiere din Vânturi Bune.

Așadar, familia numeroasă din bucătărie împărțea proprietatea pe din două cu Crocodilul. Dacă el dădea ortul popii, jumătatea lui se ducea la fiu-său, ucigașul. Nu puteau permite să se întâmple așa ceva. Prin urmare, îndeplineam un rol important la fermă. Sarcina mea era să-l țin pe El Coco în viață până când fiul lui era ucis într-o luptă cu cuțite, după cum prezisese o ghicitoare din sat. Potrivit acesteia, urma să se întâmple când fiul va avea vârsta de treizeci și trei de ani. Tocmai împlinise treizeci și doi.

Seara, cei doi Benni exersau aruncarea cuțitului în grajd.

101.

El Coco
1949

Ce fel de existență era aceasta? Să nu auzi, să nu vezi, să nu te poți exprima? Poate că aveau dreptate să-i spună Crocodilul, mai mult animal decât om? Ședea mereu în același loc, sub un dulap înalt cu sertare deasupra căruia ticăia zgomotos un ceas, lângă o masă de bridge solidă, dar șchioapă. Pe tapițeria verde a mesei se afla un puzzle complicat. În timp ce mâinile lucrau, privirea reptiliană rămânea fixată pe o fereastră mică de pe peretele sudic, cel cu ușa care scârțâia de câte ori intram. Asta mi-a oferit un excelent preambul al vieții mele viitoare în garaj. Eu eram Lóa lui, îl anunțam că am sosit atingându-i umărul drept. Mă saluta cu un sunet care răzbătea din străfundul gâtlejului, încărcat parcă de o durere prelungită, ca răgetul unei vietăți necunoscute, captive într-o temniță atât de adâncă, încât nimeni n-o putea vedea. Dar cu timpul am învățat să disting bucurie și chiar un zâmbet în acele sunete guturale.

În general era îmbrăcat într-o cămașă de culoarea pielii și pantaloni maro strânși cu curea mult deasupra taliei. Mi s-a spus că se îmbracă și se ocupă singur de nevoile fiziologice, dat fiind că, deși se afla în cărucior, își putea folosi complet picioarele. Linoleumul tocit era dovada peregrinărilor pedestre ale acestui bărbat gras, de la pat la toaletă și de acolo la puzzle: un perimetru de patru metri pătrați mai deschis la culoare decât restul linoleumului – regatul întunericului și al tăcerii.

Nu ieșea niciodată.

Taică-su îi construise căruciorul după ce ghicitoarea din sat prezisese că surdo-mutul va

paraliza la vârsta de treizeci și trei de ani. N-am văzut un obiect realizat cu mai multă iubire: până și spițele roților erau din lemn. Mi-am dat seama ulterior că El Coco nu se îmbrăca singur, ci dormea îmbrăcat, în așternuturi care nu mai fuseseră spălate de dinainte de război. La scurt timp, am început să i le spăl, făcând toate eforturile să nu mă vadă nimeni atârnând cearșafurile Crocodilului la uscat. Mi-a luat o săptămână să-l conving să-și schimbe hainele, iar lui tot atât să-mi mulțumească. Deși avea nările năpădite de păr, simțea mirosul rufelor curate de câte ori treceam pe lângă el cu așternuturi și lenjerie de corp proaspăt spălate, și mârâia cu un zâmbet hâd. În timp, i-am permis să-mi pună mâna pe obraz ca semn de recunoștință. Avea palmele și vârfurile degetelor surprinzător de fine. M-a mângâiat ușor și a zâmbit. L-am văzut într-o lumină nouă. I-am pus o pereche de ochelari de soare aduși de tata de la Baires. Muntele uman a oftat de plăcere, iar ochii lui de șopârlă nu m-au mai putut intimida.

Am început să petrec tot mai mult timp cu el, chiar să-l ajut cu puzzle-ul. Era ciudat de reconfortant să petrec timp cu această bestie masivă, descifrând gâfâielile pe care le emitea. Încet-încet, în mine s-a dezvoltat dorința de a-l înveseli pe acest bărbat. Am reușit să-i aduc pe furiș câteva cești cu maté, ceaiul argentinian, care îi fusese refuzat bietului om de decenii. Apoi am cules flori din grădina mamei lui și i le-am pus sub nasul lui mare. A reacționat cu un dans al palmelor. I-am adus și miere pe care a apreciat-o desenând un roi de albine în aer. Am prins curaj și am găsit și alte lucruri pe care să i le dau să le miroasă: o roșie desfăcută, coada unui șobolan, ardei iute proaspăt… și, de fiecare dată, ajutându-se de acel limbaj al degetelor cultivat de el (care treptat dobândea la fel de multe nuanțe câte culori pe

aripa unui fluture), el împerechea mirosurile cu obiectele.

La un moment dat i-am adus o bucată caldă de balegă de taur și i-am pus-o sub nas: a strănutat și a râs pentru prima dată. Râsul a țâșnit din el ca niște pietre prețioase îngropate în pământ de zeci de ani. Coco nu era doar o mașinărie cretină de mâncat terci cum își imaginau toți. Avea simțul olfactiv al unui câine de vânătoare. Nasul acela impunător pe care-l moștenise de la taică-su era singura lui pârlnie către lume; toate simțurile erau turnate în ea. Surdo-mutul îmi amușina până și dispozițiile și începuse să le deseneze în fiecare zi: obosită, fericită, bosumflată, îndrăgostită, mahmură, dor de casă sau îngrijorată pentru tata. Începusem să-i evit nasul într-o încercare inconștientă de a mă proteja, ca și cum ar fi fost un aparat sofisticat cu raze.

Mă puteam baza pe sensibilitatea lui acută pentru aproape orice. Un băiat din sat furase un trandafir din grădina Dolmitei pentru mine și ne plimbaserăm împreună până la râu. Soarele apunea, iar umbrele noastre lungi tremurau reflectate pe suprafața apei și aproape ajungeau pe malul celălalt, deși nu amândouă deodată. În schimb, eu i-am furat batista pe care acum o plasam sub nările nasului clarvăzător. A mirosit materialul și a pronunțat verdictul cu un gest simplu al mâinii: băiatul era prea prost pentru mine. La următoarea întâlnire am observat și eu acest lucru și n-am mai putut să-l văd în ochi după aceea. Diego îl chema și avea un cap ca un ou de Paște: teribil de dulce și maroniu, dar complet gol pe dinăuntru.

Respectul meu pentru bărbatul nefericit din magazie creștea din zi în zi. Și invers, părerea mea proastă despre clanul Benni devenea tot mai proastă. Se comportau ca o gloată proastă dintr-un basm simplist, subestimând adevărata comoară a familiei și exilându-l într-o dărăpănătură fără

căldură în nopțile friguroase de iarnă pe care le aducea vântul de la Polul Sud.

Numele lui original era Johan Hector și se născuse în Elveția la Lucerna în 1883. Mama lui era descendenta unei familii de aurari celebri, Lupesca, dacă țin bine minte, iar tatăl lui era fiul unui fabricant de bere italo-german, Gustavo Benni. În 1900, familia emigrase în America de Sud în căutarea aurului și a pădurilor verzi. După trei ani de rătăciri pe țărmurile Atlanticului, au nimerit în țara argintului cea fără de argint și s-au apucat de crescut vite. Viața nu a fost nici mai bună, nici mai rea decât acasă pe malul lacului din Alpi, doar altfel. Principala diferență era că acum toate visele dispăruseră din viața lor, odată cu munții. Viitorul nu mai era incertitudinea care lucea dincolo de următorul deal, ci un câine negru care tândălea în curte. Nu era acolo, ci aici, nu un vis, ci realitate. Așa e viața în stepă. În pampas, fiecare om e pe cont propriu, până la gât în propria viață fără să poată evada din sine, nici măcar cu ochii – tot ce vede e propria umbră.

Johan Hector Benni, ulterior Juan Héctor Benítez, s-a născut orb și ușor surd, dar și-a pierdut complet auzul la vârsta de cinci ani când a scăpat de sub supravegherea fratelui său și a ajuns la gura unui tunel, unde l-a lovit un tren în față. Erau începuturile transportului feroviar în Elveția. „A trecut așa de aproape de el, încât i-a lăsat o dâră de sânge pe fruntea lui mică”. De atunci trăia în întuneric și tăcere, învățând să vadă cu nasul, să asculte cu palmele și să mulțumească cu degetele.

I-am dat o scrisoare de la mama. A pipăit cu grijă plicul și l-a dus la nas, a mirosit timbrul, a zâmbit și a gesticulat că Islanda e „ca o fanfară”. Apoi a scos scrisoarea din plic și a citit-o cu nasul ca o cârtiță mioapă. Mi-a spus că mamei îi era grozav de dor de mine, altfel, era bine. Deci nu era o minciună ce-mi scrisese pe foaia pe care-o ascunsesem de tata.

102.

Revolta de la punctul de colectare a laptelui 1949

Împărțeam camera cu tata. Dormea prost în cele mai multe nopți și deseori trebuia să-mi întind brațul peste podea până adormea la loc. Am sfârșit prin a uni paturile noaptea și a le despărți dimineața ca să nu trezim cine știe ce suspiciuni urâte.

Hans Henrik era o epavă de bărbat. Războiul îl scuturase de orice fărâmă de masculinitate, ca monedele dintr-o pușculiță. Nu mai suna decât o monedă în el. Pe o față era imaginea svasticii pe care încercase s-o șteargă, pe cealaltă, imaginea unei inimi fisurate.

— Crezi că mama ta m-a părăsit din cauza lui Hitler sau…?

— Da, eu… ai iubit-o mai mult decât pe Hitler?

— Da, bineînțeles. *O iubesc.* Încă o iubesc.

— Dar ai fost gata să mori pentru el, dar nu pentru ea?

Tactul n-a fost niciodată punctul meu forte.

— Da… sunt… un bărbat…

Deși aceste patru cuvinte erau toate un posibil început de propoziție, încercări nereușite de a forma o propoziție, împreună chiar formau o propoziție de un adevăr profund: „Da, sunt un bărbat”. Ceea ce însemna de fapt: „Da, sunt un bou”.

A amuțit. Și am auzit cum se rup în el coardele inimii una după alta până când nu mai rămâne decât una.

— Crezi că e fericită cu… tipul cu cafeaua?

— Nu cred. El n-a ieșit niciodată din Reykjavík.

Mă rog, poate nu eram chiar complet insensibilă.

După prima vară (iarnă), mi-am dat seama că îl urmasem aici de dragul lui – de milă. Și nu-mi puteam sacrifica viața pentru tata. Nimeni nu face așa ceva. Nu-mi permiteam să transform înfrângerea lui în a mea, eu care abia începusem să joc jocul vieții. Dar unde să mă duc?

— Te poți întoarce oricând acasă, Herra dragă, dacă vrei, îmi spunea din când în când.

— Dacă vreau? mormăiam eu în barbă.

Mergeam pe poteca de pietriș în soare, ne întorceam după o duminică petrecută în sat, la biserică și la piață. În fața noastră era cel mai tânăr dintre cei doi Benni însoțit de restul turmei, în timp ce doamnele mai în vârstă și bătrânii se întorceau cu mașina.

— Și ce? Să te las aici?

— Da, da. N-ar trebui să te gândești la mine, a spus tata, trecându-și mâna prin păr, cu jacheta pe braț.

Soarele de după-amiază era fierbinte, iar câmpurile înalte până la brâu zumzăiau de-o parte și de alta a drumului.

— Să nu mă gândesc la tine? Nu fac altceva decât să mă gândesc la tine.

— De ce spui asta?

— Te țin de mână noaptea, nu dorm de grijă și… am devenit mama tatălui meu.

— Herra, eu… Nu trebuie să uiți de tine.

— O, de-aș putea.

— Nu trebuie. Ți s-a întâmplat și ție.

— Da, tâmpenia dracului… am izbucnit tăioasă.

Dar una dintre palidele fiice Benítez a întors capul și mi-a aruncat o privire prin păr. Mi-am ținut gura și amândoi am încetinit pasul intenționat. Am aruncat pietricele înspre soare, care acum ne trimitea raze orizontale pe față.

— Tata, de ce… de ce te-ai băgat în nebunia aia?

— De ce?

— Da. De ce n-ai ascultat-o pe mama?

— Eu… așa ar fi trebuit.

Ajunseserăm la punctul de colectare a laptelui, sub un arbore *ombú* superb, pe drumul spre fermă. Câteva muște purtau razele de soare pe umeri spre umbrele lungi. Clanul Benni ajunsese aproape de casă. M-am oprit și m-am uitat la tata.

— Cum… cum ai putut fi atât de *prost*?

Tonul furios m-a luat și pe mine prin surprindere.

— Prost?

— Da. Dacă n-ai fi… atunci nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat!

— Herra, nu poți privi lucrurile așa.

— Ba da! Așa a fost! Dacă n-ai fi… a fost doar… tu… tu mi-ai distrus viața!

— Herra, dragă, nu…

— Da, mi-ai distrus viața. Uită-te și tu, am spus făcând un gest cu mâna spre câmpurile din jurul nostru, roșie de furie. Ce căutăm noi aici în… curul ăsta de lume?!

— Herra, nimeni… nimeni nu e de vină.

— Serios?

Soarele se scufunda în oceanul de porumb, iar razele lui lungi jucau pe ridurile de pe fața tatei. Lumina aurie ca uleiul de ficat de cod era altfel aici, mai puțin limpede și rece decât acasă.

— Nu, e doar ceva ce s-a întâmplat. Războiul e război, mi-a răspuns epuizat.

— A, da? Războiul e război și tatăl tău e tatăl tău și…

— Herra, s-a răstit în cele din urmă cu o notă de severitate în ton, nu e vina mea. A fost doar… a fost doar ghinion. Ghinion pur și simplu!

— GHINION?! am țipat așa de tare, că probabil m-au auzit din casă.

Ce mai imagine, tată și fiică loviți de ghinion, într-o țară îndepărtată, lovind cu pumnii în gol, încercând să nimerim fantome de noi create, pe care nu le vom putea niciodată atinge, strânge de gât, învinge. Futu-i mama mă-sii. Sigur c-avea

dreptate. Era pur și simplu ghinion, de-asta era atât de insuportabil. N-aveam pe cine sau ce lovi, doar aerul, și spectrul plictisitor, ca un câine pe care-l târâm după noi. Una e să suferi, alta e să n-ai pe cine da vina.

— Urăsc cuvântul ăsta: ghinion.

— Da.

— Și tăcerea asta nenorocită de care nu mai scăpăm. Nimeni nu are voie să vorbească… Noi nu avem voie să vorbim. Tu nu vrei să vorbești și nimeni altcineva nu vrea…

— Nu vreau să vorbesc?

— Nu. Ești ca toți ceilalți. Nimeni nu vorbește despre nimic…

— Herra, dragă, ai grijă să nu…

— Nu, dracu' să te ia! Doar n-o să mă faci să tac și aici în… fundătura asta nenorocită din America de Sud, la șaisprezece mii de kilometri de Islanda? E o nebunie!

Începusem să strig din nou.

— Familia asta e de nebuni! Tu ești nebun! Toată lumea, toată familia asta nenorocită! Toți nebuni! Nebuni la cap!

Brusc am auzit ce spusesem și am izbucnit în lacrimi. Am fugit de el, plângând cu suspine, pe cărarea către fermă. Când am ajuns în curte, n-am suportat ideea de a intra și de a-l aștepta pe tata în camera noastră. Am cotit la dreapta și am dat fuga la magazia lui Juan Héctor. În noaptea aceea am dormit lângă el. Mi-a cântat un concert pentru zece degete și două urechi pe o grindă. A fost cea mai frumoasă muzică pe care am ascultat-o vreodată, deși nu am auzit nimic. Studiase pianul pe vremuri și încă știa să cânte. Și ce putea fi mai potrivit decât un bărbat mut care cântă o bucată muzicală mută pentru o fată torturată de tăcere la sfârșitul acelei zile.

După acea tentativă ridicolă de a răscula Islanda de la un punct de colectare a laptelui din Argentina, n-am mai încercat și altă dată, mi-am

luat toate secretele și le-am încuiat în străfundurile sufletului. Nu eram mai bună decât restul clanului și poporului meu nefericit. La fel ca ei, am cedat în fața tiraniei domnului Tăcere, despotul care a condus Islanda în secolul XX, și i-am rămas supusă tot restul vieții până am ajuns în acest garaj.

Și am plătit pentru acest privilegiu cu un cancer înșeptit.

103.

Epifanie
1949

M-am gândit să mă întorc acasă, apoi mi i-am imaginat pe puștii din cafeneaua de pe malul lacului din Reykjavík. Și ei erau atât de limitați în conversații, că nu le puteam dezvălui decât o treime din mine însămi. Poate că nu eram o epavă așa cum era tata, dar războiul mă împinsese de cealaltă parte a zidului pe care-l numim viață normală. Trăisem lucruri pe care alții nu le văd decât după ce cade zidul. Într-un „grup de prieteni buni", prin urmare, eu nu ședeam niciodată la aceeași masă cu ei, ci într-o parte, pe fundul unui crater de obuz încă fumegând.

Aici, la La Quinta de Crío, pe de altă parte, eram prizoniera unui aranjament provizoriu căruia nu-i vedeam capătul. Tata se scufunda în nefericire și chiar încetase să mai telefoneze agenților de recrutare din capitală. Ar fi trebuit să-l las în plata sorții lui? Să mă lansez în necunoscut traversând Anzii, să-mi iau o diplomă de navigator în Chile, să traversez Pacificul cu o barcă și să sfârșesc guvernatoare pe Insula Paștelui? Viața mea abia începea, a lui părea terminată. Nu, nu-l puteam lăsa în urmă. Să ne întoarcem în capitală poate? Nu, nu mă puteam împăca cu gândul de a târî acel zombie după mine dintr-o pensiune fără perdele într-alta. Care erau opțiunile atunci? Cum mă frământam eu așa, mi-a venit cea mai stranie idee din viața mea. S-ar fi putut spune nebunească, dar la fel era și situația care o generase.

Erau mulți imigranți germani în acea parte a țării și se ținea un *Oktoberfest* într-un oraș din apropiere. I-am convins pe cei doi Benni să-mi dea liber și m-am așezat la o masă lungă, afară, cu niște puști localnici. Era ciudat să beau bere

germană și să mănânc covrigi pretzel sub privirile papagalilor verzi. Dar te obișnuiești cu orice, chiar și să te trezești în zumzet de cărăbuși în ziua de Crăciun. La masa vecină, niște grăsani în pantaloni scurți de piele cântau cântece de beție din München. La sfârșitul primei beri, m-am îndreptat în pas alert spre șandramaua de bar unde erau toaletele. În prag, m-am intersectat cu un cuplu bizar: o tânără cu trăsături germanice și un cowboy argentinian adevărat, un *gaucho.* Priveliștea mi-a stârnit o idee neașteptată, o soluție pentru viitorul meu și al tatei în țara argintului. Executarea lui presupunea multă tenacitate, dar dacă ne reușea, puteam spera la zile mai bune în curând.

La scurtă vreme după aceea, mi-am făcut o programare la doctor în capitală. „Are legătură cu uterul", le-am spus celor din casă, și nu mințeam. Tata a promis că are grijă de Héctor cât lipsesc.

104.

Moluscă
1949

Într-un bar întunecat de pe o stradă luminată din cartierul Constitución, am aflat unde-și dădea pe gât paharele celebrul Big Ben Benítez. După câteva piste false, am nimerit într-o bombă fără firmă, la subsol, unde cuțitul și acordeonul conduceau dansul. Un depozit fusese transformat în cârciumă cu eforturi minime. Mai mulți bețivani stăteau strânși într-un colț, iar barmanul trona pe scaunul lui, foarte ocupat să-și crească mustățile. Dușumeaua se ondula pe aproape toată lungimea încăperii, iar ceața de fum șerpuia în jurul meu când am pornit la pas spre bar. În fundul grotei, un bărbat ușor beat cânta la *acordeón,* iar o femeie beată pulbere cânta fără ca cineva să i-o ceară, în timp ce partenerul ei dansa singur pe ring; la intervale regulate, femeia alterna cântatul cu țipete de râs îmbibate în cea mai iubitoare ură.

Cu o atitudine de curvă, am pășit agale până la bar, unde mi-am comandat un pahar cu vin negru ca tăciunele, am fumat câteva țigări Arizona și apoi am pus câteva întrebări discrete despre celebrul flăcău. Eram deja destul de amețită și prinsă într-o discuție aprinsă cu doi germani, care împreună își pierduseră un braț în Normandia, când tânărul și-a făcut în sfârșit apariția. Ca un adevărat bărbat cu putere, a intrat în cârciumă călcând plin de prestanță, flancat de doi aghiotanți, doi *mestizos* dubioși cu un cap mai scunzi decât el, care sugeau din trabucuri italienești. Big Ben umbla cu capul gol, ceea ce-l scotea imediat în evidență, pentru că pe vremea aceea întreaga lume purta pălărie. Pe obrazul drept afișa cu mândrie o cicatrice atrăgătoare, ca un ofițer medalia de onoare, ținându-și bărbia sus, astfel încât cel mai

apropiat bec să-i lumineze rana. Avea pielea groasă, la fel și mâinile. Fața lui era foarte departe de urâțenia Crocodilului, deși la nări se cunoștea lucrătura genelor paterne.

Am rămas nemișcată la capătul barului, aruncând câte-o privire furișă spre masă, apoi la trunchiul lui plin de mușchi. Acest lucru nu a trecut neobservat: am văzut cum îi tremură siguranța. Cavalerul părea intimidat chiar și de barman, pe care în mod evident îl cunoștea bine. Poate că nu era atât de *cool* până la urmă. Trioul s-a mutat într-un colț întunecat unde s-au prăvălit în scaune, cu băuturile în față. Big Ben și-a trântit picioarele pe masă în timp ce ceilalți doi au rămas cu călcâiele lipite de podea, fumând. Calmul lor ascundea aceeași agresivitate reprimată pe care o găsești la un grup de lei la ora siestei.

Ca să nu par prea ușuratică, am lăsat să treacă niște minute bune înainte să mă duc la masa lor. Liderul s-a ridicat în picioare și m-a salutat cu un zâmbet larg. Dar era în mod evident dezamăgit de statura mea scundă. Întotdeauna am avut șanse mai mari dacă rămâneam așezată. Cu un zâmbet plăcut și o privire de farmazoană, puteam să-i fac pe majoritatea bărbaților să mă creadă o zeiță de diamant cu picioare lungi, talia de viespe și pieptul generos. Mulți dintre ei rămâneau uimiți atunci când trebuia să merg la toaleta doamnelor și descopereau o femeie scundă, cu trup băiețos și un fund plat de fetișcană. Dar odată așezată din nou, reușeam să le reaprind interesul.

Aș fi preferat să tranșăm problema cât mai rapid, în stilul islandez, dar acest cowboy era genul care preferă vânătoarea în locul capturii și a vrut să mă epuizeze întâi cu o discuție despre astrologie. Întâmplător, unul dintre acoliții lui era specialist în astrologie aztecă, iar Big Ben l-a lăsat să-mi descifreze viitorul cât timp el îi împrumuta trabucul. Trepăduțul m-a chestionat în legătură cu data nașterii, apoi s-a apucat de făcut calcule și

diagrame, întorcând pe dos jumătate de cosmos ca să obțină imaginea precisă a traiectoriei mele pe pământ. Probabil i s-a arătat și garajul.

— E ca și cum n-ai reușit să intri în propria viață. Jupiter e foarte greu aici, vezi? Te îndepărtează tot timpul. Ești condamnată să urmezi o cale întortocheată.

Am lăsat depozitul în urmă, iar *dama de hielo* sau doamna de gheață a fost escortată într-un loc și mai întunecos. Big Ben ținea cu tot dinadinsul să-mi arate ceea ce numea un tangou al cuțitelor. Am găsit până la urmă un exemplu de astfel de dans sinucigaș într-un birt strâmt din apropierea portului, dar deja începea să se crape de ziuă. Noaptea se sfârșise și începea munca de dimineață. L-am urmat până la un apartament mic la mansardă, nu departe de gară, unde am dispărut la baie și am ieșit din nou dând piept cu cea mai mare ezitare a vieții mele. Soarele răsărise peste acoperișuri la est, un ochi galben-portocaliu care îmi punea aceeași întrebare pe care ochiul din tranșee i-o adresase tatei.

Ce faci aici?

Am trecut în revistă situația. Iată-mă-s, la vârsta de douăzeci de ani, pe jumătate dezbrăcată la etajul al șaptelea în Argentina, în a unsprezecea zi a ciclului menstrual (atât de bine planificasem acțiunea), o fată în floarea vârstei în sfârșit pregătită pentru marele moment, când viața își aplică legea strictă timp de o clipă, transformă laleaua în castravete și îl mângâie pentru a extrage din el niște stridie cu care apoi va însămânța un ou. O nebunie totală.

Soarele nu părea mulțumit de răspuns, fiindcă a repetat întrebarea.

Ce faci aici?

Ah, ce Dumnezeu, mi-am zis, în timp ce intram în dormitorul lui, închideam ușa în urma mea și mă luptam cu ultimele dubii. Dar a fost la fel ca mai înainte și la fel ca mai târziu – o forță vitală mă

împingea pe o cale despre care știam foarte bine că e greșită.

Armăsarul se pusese pe sforăit. Cicatricea îi strălucea în lumina magică a dimineții, albă pe fața brun-aurie. Patul era ca o insulă albă în mijlocul unui ocean împuțit de haine murdare. Am parcurs în zigzag distanța până la pat și m-am întins lângă el, mângâindu-i pieptul și abdomenul. Avea un corp frumos, bine proporționat. În cele din urmă, s-a trezit și i-am șoptit ceva la ureche. Părul unsuros îi mirosea a scorțișoară. Am continuat să-l dezmierd și i-am desfăcut cureaua de la pantaloni. Înăuntru, dormea membrul său bărbătesc, ghemuit și nemișcat, ca o specie necunoscută de moluscă în cochilia ei. Cuțitarul a schițat un zâmbet și ne-am sărutat. Am simțit că în sfârșit eram în America de Sud. L-am ajutat să-și dea pantalonii și pantofii jos, apoi m-am eliberat de chiloți.

Jupiter era probabil de vină. Nici șarmul meu ucigător, nici cele mai dulci mângâieri nu au avut vreun rezultat; laleaua refuza să se transforme în castravete. Dar n-aveam de gând să renunț, așa că mi-am dat silința să trezesc molusca. Erau în joc viitorul meu și al tatei. Dar n-a folosit la nimic. Eforturile mele de a face să urce sângele în bucata de carne brun-aurie s-au prelungit până târziu în dimineață, fără succes. M-am rugat și la Dumnezeu să ridice mădularul din morți. Nici gând. Până la urmă, m-a luat somnul în post, dar am sărit ca arsă când bărbatul s-a foit și am mai încercat o ultimă dată. Mi l-am imaginat pe tata fericit cu un nepoțel Benítez în brațe, un bebeluș blond, gânguritor, cu o cicatrice pe obraz, moștenitorul legitim alta Quinta de Crío. După moartea Crocodilului tată și Crocodilului fiu, ne-am construi ferma noastră pe malul râului, departe de ferma clanului Benni. Bunicul și bunica ar primi o vedere cu fotografia unei case mai mari chiar decât reședința Bessastadir. Rezultatul a fost însă același. Eroului cuțitar nu i scula.

— E vreo problemă? a întrebat tânăra islandeză.

— Nu, nu, doar că… de ce insiști să…?

Am simțit disconfort în vocea lui.

— Sunt așa de urâtă?

— Nu. Ha ha… mi s-a făcut o vrajă.

— O vrajă?

— Da. O jigodie de ghicitoare. Mi-a zis că n-o să pot niciodată să…

— Ce? E aceeași ghicitoare care ți-a prezis c-o să mori la treizeci și trei de ani?

— De unde știi asta?

— Știu mai multe lucruri.

— Unde ai auzit asta?

— La La Quinta de Crío.

— La Quinta de Crío? Ai ajuns pe-acolo?

— Lucrez acolo. Trăiesc acolo.

— Ce? Nu mai spune!

— Da, am grijă de tatăl tău.

— De tata? Bătrânul Crocodil?

— Da, i-am spus și am avut brusc o epifanie.

Mai exista un mod de a pune mâna pe moșia Crío. M-am îmbrăcat prompt, mi-am luat la revedere și am coborât scările în fugă și nu m-am mai oprit decât în stația de autobuz.

105.

Sămânță rea
1950

Pe 4 iulie 1950 am născut o fetiță. După care am plâns două zile. Eu care nu eram bună de nimic făcusem o asemenea ispravă. Eu pe care o violase viața reușisem să rodesc. Eu care ar fi trebuit să fiu inutilă creasem ceva nou. Am plâns de bucurie, ușurare și tristețe și nu mi-a venit să cred când mi-au pus în brațe o fetiță sănătoasă. Tata a vărsat o lacrimă de solidaritate, a avut grijă de Héctor și a negociat cu cei doi Benni să-mi dea un concediu de maternitate de o săptămână.

Am născut acasă. În camera mea și a tatei. Moașa a fost ghicitoarea din sat, aceeași care prezisese greșit paralizia Crocodilului, dar care își dovedise puterile când îi vrăjise instrumentul fiului.

Copilul a ieșit din pântece aproape blond, cu un trup alb care semăna cu o rază de lumină în mâinile negricioase ale moașei aproape în totalitate lipsite de căldură umană. N-am pomenit nimic despre tată, dar nici nu împinsese bine copilul capul arătându-și fețișoara șifonată, că ghicitoarea și-a dat seama cine era. L-a prins brutal în mâini, ca pe un vițel proaspăt fătat, murmurând încontinuu pentru sine: „Sămânță rea, viitor rău”. A tăiat cordonul ombilical cu o încruntătură și mi-a întins bebelușul urlător cu o expresie plină de dispreț.

Dar nu era decât un norișor tuciuriu pe cerul meu senin. Pentru că acum înțelegeam de ce copiilor li se spune raze de soare.

106.

Autobuz de noapte spre Baires
1950

Două săptămâni mai târziu a trebuit să părăsim în grabă La Quinta de Crío. Eu și tata ședeam într-un autobuz prăfuit în drum spre capitală, cu o fețișoară adormită, bine înfășată în brațe. Soarele scălda câmpurile de porumb la est, luminând firele de praf care dansau leneș în fața ochilor noștri și păreau să nu aibă nici cea mai mică idee despre viteza de șaizeci de kilometri pe oră a autobuzului. Priveam vrăjită particulele microscopice care pluteau în aer. Pe fundalul tapițeriei roșu-închis a scaunelor, semănau cu niște sori minusculi, stele dintr-o nebuloasă îndepărtată, evenimente marcante într-un univers imens, dar suficient de compact pentru a încăpea într-un autobuz de noapte spre Buenos Aires.

— Dar cum ai putut… cu… cu el? a fost singura propoziție pronunțată în acea călătorie.

O femeie de origine slavă, înfășurată într-un șal, așezată câteva scaune mai în față s-a întors să se uite la noi. În mod evident, păream un cuplu nefericit cu un copil nou-născut. Un bărbat pe la patruzeci de ani cu părul împuținat și tâmple proeminente și soția lui de douăzeci de ani, cu obrajii puțin umflați și sânii mari și rotunzi pentru prima dată în viață. Într-un fel, suspiciunea se adeverea. Deveniserăm un soi de cuplu damnat. Iar acum scosesem din mine jumătate de fermă pentru noi doi.

Am petrecut noaptea într-o pensiune sordidă de lângă gară. Copila binecuvântată a dormit sub aripa vigilentă a mamei ei, în schimb, proaspătul bunic a stat întins fără să doarmă, numărând *cucarachas* care mișunau pe podea și pereți. La fel de șocat în noaptea aceea ca restul familiei de la

fermă în dimineața aceleiași zile când aflaseră paternitatea fetiței. Eu, care făcusem totul pentru a-i salva și reporni viața, acum eram condamnată pentru toate eforturile mele. Ghicitoarea arătase cu degetul evidentul: deși copilul era blond și frumos, în mod ciudat semăna foarte tare cu El Coco. Inițial am negat, dar după o scurtă tortură în magazia lui, bărbatul gras mărturisise concepția în fața celor doi Benni care apoi porniseră turbați prin curtea fermei. „*La puta mierda!*”

Am reușit să ascund bebelușul într-un șanț până a trecut furtuna. Altfel, ar fi înecat-o într-o căldare cu lapte. Mi-au administrat zece palme de căciulă, apoi m-au aruncat într-un canal de scurgere a bălegarului de la grajdul vacilor. Am mușcat din rahat și am înjurat în tăcere. Tata fusese trimis la târg cu niște tauri proaspăt tăiați și nu s-a întors decât după-amiază. O oră mai târziu părăseam La Quinta de Crío, dar moștenitoarea era vie în brațele mele și nimic altceva nu conta. În numele ei, urma să ne întoarcem și să cerem ce i se cuvenea de drept.

Dar ce avea să se întâmple cu Héctor acum? Oare nu-i semnasem condamnarea la moarte cum făcusem și cu Hartmut Herzfeld, Aaron Hitler și Fräulein Osinga? Ce fel de blestem purtam? Semănăm demoni și moarte în calea mea. Și familia de sorabi nu sfârșise masacrată tot din cauza mea? O casnică, un infirm și un fermier.

În urma mea se întindea un șir de șapte cadavre.

Cum dracului mă transformasem în așa ceva? Nu existau criminali în familia mea de nicio parte. Dumnezeu îmi distribuise în mod evident rolul de piază-rea.

107.

Sus, sus sufletul meu
1951

Până la urmă, drumurile ni s-au despărțit. Se săturase de mine. Oricât de mult am fi încercat, eu și tata nu puteam trăi împreună. Nu se putea uita la copil fără să-i vadă tatăl. Ceea ce mie mi se păruse o idee genială, lui îi provoca dezgust.

— Nici nu se pune problema să mă folosesc de… de *asta*… pentru a-mi asigura viitorul în țara asta. Herra, nu te înțeleg… Cum de ți-a trecut prin cap așa ceva?

— S-au mai întâmplat deja astfel de lucruri.

Răspunsul era evident, dar singura lui reacție a fost o privire ucigătoare și o tăcere pe măsură.

Urma el să priceapă după ce vom fi încasat câștigurile pe acest bilet de loterie mic și blond, peste un an sau zece, puțin conta. Între timp, fiecare urma să meargă pe drumul lui.

La scurt timp după aceea, am întâlnit un băiat lung și deșirat care a devenit primul meu Jón, „Proto-Jón" de fapt, și m-am mutat cu el. Juan Calderón era un spaniol get-beget, bun la toate, mai puțin la băut, activitate căreia își dedica însă cea mai mare parte din timp. Lucra într-un abator și încerca să-și întrețină mica familie, un tânăr cu degete elegante și privirea plină de pustiu.

Trăiam într-o șandrama din tablă ondulată în La Boca, o mahala genoveză nu departe de port. Cocioaba, care adăpostea și pisici, și șoareci, se înălța ca un musafir nepoftit în curtea unei vile de piatră cu trei etaje. Eram o mamă captivă la domiciliu, dat fiind că pe vremea aceea creșele erau un concept încă necunoscut în emisfera sudică, și, ca să treacă timpul, mă uitam la oamenii din vila de piatră care treceau pe lângă fereastra mea în drum spre o anexă din colțul grădinii lor.

Nu reușeam să trec peste senzația că aveam casa *înăuntrul* casei altora. Dimineața, când ceața rece îmi pătrundea în măduva oaselor și puiul meu își petrecuse noaptea închinând ode otitei, iar Calderón se întorcea în patru labe de la una din bețiile lui, zgâriat de pumnii bărbaților și de unghiile femeilor, mă duceam uneori la mica oglindă de pe peretele mucegăit și mă întrebam dacă era posibil ca bunicul meu să fie unul dintre președinții acestei lumi.

Aveam probleme cu alăptatul, așa că am fost îndrumată spre o doică din cartier. De două ori pe zi îmi duceam mica rază de soare la ea și mă așezam la capătul cozii. De fiecare dată, mai erau două sau trei mame cu bebelușii lor. Vaca de lapte, care ținea o damigeană de vin roșu la picior, ședea pe un scaun de răchită, în mijlocul unei grădini, sub un copac rahitic, cu un zâmbet perpetuu pe buze – o Audumbla cu pieptul generos, vaca primordială din mitologia nordică. Uneori avea câte un bebeluș la fiecare sân, dar în general, doar unul, ca să poată întinde mâna liberă după câte o gură de vin. Laptele care ieșea din ea avea sigur o concentrație mare de alcool, pentru că mereu era beată. Zâmbetul larg nu-i dispărea niciodată de pe buze și nu rareori începea să cânte. Când mi-am făcut griji în legătură cu asta, celelalte m-au asigurat că puține lucruri pe lume sunt mai bune pentru un copil decât amestecul de lapte de mamă și vin. Cel puțin, în perioada aceea, puiul meu a dormit bușteан noapte de noapte. Suportam cu greu priveliștea copilului meu sugând din negul tare ca piatra, morfolit de zeci de alți bebelușі în săptămâna respectivă, și așa mi-am amintit o zicală de acasă: „Limba mamei se transmite prin laptele de mamă”.

Drept urmare, am scris să mi se trimită povești și poezii din Islanda, pe care i le citeam tot timpul în urechile micuțe. Niciun copil islandez n-a primit o educație atât de literară încă din leagăn. Primele

cuvinte pe care le-a rostit au fost: „Sus, sus!” Atât de des îi recitasem primele versuri din *Psalmii patimilor*: „Sus, sus, suflet al meu și toată inima”.

Deși locuiam în sfârșit într-o metropolă, iar în jurul lui Proto-Jón și al prietenilor lui era multă veselie, îmi prețuiam nopțile. Îmi găsisem un scop în viață. Calderón n-avea decât să tragă câte bețiii voia, nu-mi păsa. În fiica mea, Blómey, găsisem cel mai distractiv suflet pereche din câte cunoscusem. Coabitarea noastră, a celor două femei, a fost cea mai plăcută din experiența mea. În ciuda sărăciei, a frigului, a foamei și a unei întregi toamne de singurătate, îmi găsisem o umbră de fericire.

108.

Café de Flores
1952

Tata închiriase o cameră de la o nemțoaică pe care speranța victoriei nu o părăsise complet și care îl idolatriza pe Hitler. A ridicat din umeri jenat când femeia cu sâni de oțel sub rochia înflorată mi-a arătat un disc pentru gramofon cu discursurile Führerului. Mai târziu, tata mi-a spus că îi oferise o slujbă bine plătită de funcționar pentru o asociație nazistă din Argentina, dar că o refuzase. În mod evident, participarea la al Doilea Război Mondial îl învățase că e mai bine să păstrezi distanța de acest splendid anturaj. Cea mai mare parte a timpului și-o petrecea lucrând pentru un fierar și ducea o viață simplă, dar avea grijă să-mi spună dacă se întâlnea cu o celebritate pe stradă. Odată, când se afla în cartierul El Palomar, cuplul prezidențial a trecut pe lângă el în mașină. A vorbit despre asta ani de zile: „L-am privit pe Juan Perón în ochi”. Nici măcar iarna petrecută în lagărul rusesc de prizonieri nu reușise să-l vindece de sindromul paraliziei induse de lider.

Bunicul a suferit un atac de cord neașteptat și a murit în ianuarie 1952. Tata s-a întors în țară pentru înmormântare, dar eu am rămas. Nu m-am simțit în stare de o călătorie atât de lungă cu fetița. Era lumina ochilor mei și, în primăvară, deja conversam amândouă în spaniolă și islandeză. Eram în stare s-o sorb din ochi zile în șir și cu greu o lăsam în grija surorii lui Juan, o regină a frumuseții de paisprezece ani, ca să-l însoțesc la bar. Pentru prima dată, eram cu adevărat îndrăgostită. Nu-i vorbă, îl iubisem pe poetul SS, dar dragostea pentru copil e diferită de cea pentru un bărbat. Copiii nu te părăsesc, nu te înșală și nici

nu se lasă împușcați în spate în câmp deschis. Poți avea încredere într-un copil.

Nu se văzuse pe lume un copil mai frumos decât Blómey Benítez. Era ca și cum frumusețea interioară a tatălui ei reușise să o modeleze după chipul și asemănarea lui. Mă străduiam să o îmbrac cât mai frumos când ieșeam, chiar dacă eu nu-mi permiteam nici măcar să-mi cârpesc rochia. Când mă vedeau italiencele din La Boca ducând-o de mână pe drum, dădeau din cap spre ea, nu spre mine. Venea dintr-o altă lume. Iar la timpul potrivit, urma să moștenească trei sute de hectare de pământ și trei mii de tauri vii.

Pe 1 mai, cuplul Perón a organizat o festivitate gigantică în centrul orașului. Oamenii se revărsau pe străzi. Eu și Juan am încercat să ne strecurăm până în piața centrală cu micuța Blómey în cărucior, sperând să-i zărim pe eroii noștri, dar dimensiunile mulțimii au făcut acest lucru imposibil. În schimb, ne-am așezat la o cârciumă afară, pe una din străzile secundare, să bem ceva în atmosfera aceea cum nu mai trăisem până atunci. Deși era mijlocul iernii, vremea era frumoasă, soarele stătea sus pe cer, iar toate chipurile radiau de bucurie, nu în ultimul rând ale femeilor, pentru care prima doamnă era o vedetă. Orice s-ar spune despre Eva Perón, un lucru e sigur, se luptase pentru o schimbare profundă și obținuse dreptul la vot pentru argentinience. Chiar ea traversa orașul într-o mașină deschisă și făcea cu mâna mulțimilor, îndopată cu medicamente și ascunzând sub mantou un corset care o ținea dreaptă. Era extrem de bolnavă și a murit după numai trei luni, la vârsta de treizeci și trei de ani.

Veniseră și prietenii lui Juan și încropiserăm un chef drăguț acolo pe trotuar. Copilul nostru tropăia nesigur pe picioare printre mese, ronțăind o bucățică de pâine, bând apă minerală, și se împrietenise cu copilul proprietarului, un băiețel. Nu aveam de ce să-mi fac griji. Ca majoritatea

străzilor din centru, și aceasta se umpluse cu pietoni și nu se vedea nicio mașină. Dar imediat cum au început discursurile în Piaza de Mayo, oamenii au părăsit străzile și s-au adunat pe bulevardele largi care duceau în piață. Vocea primului vorbitor a răsunat peste acoperișuri, dar noi am rămas la masă pe stradă discutând, râzând și fumând, tineretul din Baires.

Unul dintre prietenii lui Juan era un poet cu dinții galbeni și un umor sarcastic, un mare povestitor. Stăteam cu ochii pe Blómey care, în patru labe sub masa vecină, se întindea după un fluturaș de hârtie de pe trotuar. Apoi s-a ridicat triumfătoare în picioare ca să i-l arate fiului proprietarului, care făcuse avioane din alți fluturași. Am observat că fetița mea era murdară pe față și am chemat-o la mine: cineva îi dăduse ciocolată. Tocmai mă pregăteam s-o șterg când băiatul a strigat-o și ea a fugit după el. Au țâșnit direct în stradă: avionul de hârtie aterizase pe celălalt trotuar. Am strigat la Blómey să nu iasă în stradă, dar Juan mi-a zis să mă relaxez, nu treceau mașini. Proprietarul, un domn rotund cu o mustață zâmbitoare, stătea în ușa deschisă și ne-a auzit vorbind.

— E-n regulă, băiatul nostru a crescut aici. E mereu atent.

Deasupra capului lui era scris numele localului cu litere aurite pe un fundal verde: CAFÉ DE FLORES.

Am auzit deodată mulțimea ovaționând, iar președintele și-a început discursul. Perón era un orator puternic, cu o voce virilă. Calderón al meu îl idolatriza, dar și acum, ca de multe alte ori, aveam impresia că încearcă să-și reprime admirația. Aici, printre prietenii lui cinici, nu cadra să fii *perónista.* Poetul s-a lansat într-o poveste deocheată cu Perón. Adevărată, exagerată sau inventată, în orice caz era plină de haz. Juan și-a aranjat bereta și s-a lăsat pe spate în scaun, roșu de

la vin, dar deloc în largul lui. Și brusc m-au apucat dracii. Tot ce spunea acasă aici nu mai era valabil.

Blómey a venit la mine, învățase numele noii ei jucării: *avión de papel.* Am reușit s-o șterg la gură, ratând una din poantele din povestea poetului. Apoi a găsit alt fluturaș și m-a rugat să-i fac alt avion. Juan s-a oferit să-l facă, ușurat să se poată detașa de povestea despre președinte, și a împăturit hârtia cu mâinile tremurând. Apoi, în starea aceea de tensiune și inconștiență, a lansat avionul peste stradă, iar eu mi-am mușcat limba. Blómey a alergat după el și a încercat să ni-l trimită înapoi în zbor, dar avionul s-a prăbușit cu botul înainte pe asfalt.

Perón și-a încheiat discursul, iar strigăte exaltate au făcut să răsune piața și grădinile. Apoi parcă s-a pornit un vânt la fiecare colț de stradă. E imposibil de descris, dar cartierul, străzile și orașul erau electrizate de anticipație. Cineva pornise radioul în bar, iar o voce a pomenit numele primei doamne, repetat apoi din gură în gură până a ajuns la noi pe trotuar. „O să înceapă”. L-am privit pe Juan în ochi și mi-am dat seama că nu avea niciun ban în buzunar ca de obicei. Într-un impuls de enervare și mândrie, m-am ridicat brusc și am zis că plătesc eu nota și am pornit spre tejgheaua aflată în fundul cafenelei.

Tocmai ajunsesem la tejghea când am auzit o *bufnitură* în spatele meu, când am auzit zgomotul unui motor pe stradă și *bufnitura* cumplită. M-am întors și mi s-a rupt filmul o clipă: a durat câteva secunde până când imaginea însorită, luminoasă a meselor, trotuarului și străzii să se developeze din nou din întuneric. Și atunci am văzut că în mijlocul ei se afla o mașină, o decapotabilă americană. Un bărbat cu o pălărie deschisă la culoare coborâse din ea. Am ieșit în fugă, l-am văzut pe Juan aplecat deasupra a ceva în fața mașinii și apoi am văzut scena care a rulat pe ecranul minții mele în fiecare zi de atunci: fiica mea întinsă pe stradă și pârâiașul

care îi curgea din cap sclipind în soare, zâmbetul dispărut. A fost cel mai greu lucru, să văd expresia de pe fața ei, la nici doi ani, se întâlnea cu Creatorul ei: senină, serioasă, plină de reverență. Dispăruse într-o altă lume.

L-am împins pe Juan și m-am aplecat deasupra copilului, cu mințile și sufletul pierdute. Prietenul poet i-a pipăit încheietura mică și a dat din cap. Juan m-a îmbrățișat de la spate, iar ultimul lucru pe care l-am văzut a fost bara de protecție a acelei mașini. O bară strălucitoare, cromată, americană. Soarele se reflecta orbitor în ea, iar umbrele mulțimii se întindeau în paralel. În colțul drept al numărului de înmatriculare am observat nenumărați stropi mărunți care luceau în soare și semănau cu sute de insulițe într-un fiord întins. Cuprinsă de panică, am încercat să le găsesc pe cele pe care le știam cel mai bine și pe cea unde trăia încă bunica, dar am murit înainte să reușesc.

Nu am înviat decât două ore mai târziu. Într-o viață nouă. Viața cu numărul șapte.

109.

Ora de vizită
2009

Of, Doamne, mânca-i-ar ciuma pe toți. M-am săturat să vegetez în patul ăsta. Probabil o să mă duc din viață pe jos, sau nu e moartea mereu în formă bună și lipsită de boli? Elfii stâncilor de acasă erau adevărați atleți și, noaptea târziu, plecau la muncă făcând roata pe pășunile Islandei. Of, n-o să vă vină să credeți, dar noaptea trecută l-am visat pe Führer cu brațul în aer, cam de înălțimea unui deget, pe o stâncă, pe o pistă de lansare pentru bărci acasă în Svefneyjar, urlând la țărm și la alge.

Apoi intră Lóa și mă readuce la realitate, iar în urma ei apare și fiul meu din punct de vedere legal, Prințul Cartof. Magnús, dragule, ești aici?

— Da. Cum te simți?

O, a venit să-și ia rămas-bun.

— Nu mai durează mult de-acum.

— Poftim?

— Nu mai durează mult.

— Da.

— E numai vina lui Hitler.

— Ce spui? mă întreabă din nou.

Începe să mă lase serios vederea. Un șir de elfi stau lângă pat și cer sticle. Ce-i cu agitația? Rumba și rom. Îmi trebuie niște muzică nouă.

— Hitler e de vină pentru tot. Poți să dai vina pe el pentru cum…

Mă apucă tusea.

— O, nu, iadul și bandiții, toți cer sticle acum… cer sticle…

— Mamă…

Moment în care se întâmplă o sumedenie de lucruri deodată: îmi pierd un sfert de minte, iar Dóra se strecoară în garaj, salută persoanele de față, trântește ușa și începe să turuie: cunosc vreun

australian, un tip din Australia, care a bătut la ușă tot weekendul și din nou azi-dimineață, mare și musculos, un troll expandat, cu brațele groase ca picioarele, dar cu un cap mic și păr blond, care o cere insistent pe Linda, vrea să vorbească cu Linda, e sigur că locuiește aici întrucât computerul ei e aici. A vrut să se uite în toate camerele, a căutat pe sub paturi ca un polițist, s-a întins pe podea, transpirat tot. A trebuit să șteargă podeaua cu o cârpă uscată după ce a plecat.

— Curgea transpirația de pe el. Era ud fleașcă pe spate.

— Ăla e Bod.

— Cine?

— Spune-i că Linda s-a mutat.

— Linda? Care Linda?

— *The Lady Inside.*

Și atunci începe să se facă iar întuneric în mintea mea și urechile mi se umplu cu zăpadă: mă uit la Dóra mea dragă, la bronzul ei de plajă și buzele roz, dar nu o aud, îi văd doar gura mișcându-se, la fel și pe Lóa, ca într-un film mut. Mi-a pierit auzul? Dar Magnus al meu stă acolo prăbușit practic, recită un psalm de penitență ca un viking al finanțelor pe treptele iadului. A înșelat o mie cinci sute de oameni în numele lui, le-a urcat datoriile mai sus decât casele, apoi le-a pus sechestru pe mașini.

— Trebuie să vorbești cu oamenii ăia, îi spun când îmi revine în sfârșit auzul.

Și totuși, vocea îmi rămâne sub apă, urechile deasupra.

— Ce?

— Crezi c-o să te închidă? îl întreb, bătrână și impertinentă.

— Să mă închidă?

— La pușcărie.

— Nu, eu… Eu n-am fost decât un funcționar.

— Doar o rotiță în mașinăria de escrocat?

— Da.

— Ești o așchie sărită din vechiul trunchi. E numai vina lui Hitler.

— Criza financiară?

— Da, și aia.

Apoi se face tăcere, ceea ce e ciudat, pentru că Dóra, cu gura ei mare, e de față.

— Mă bucur că te-am văzut, mamă, spune Magnús într-un târziu.

— Salută-i pe Haraldur și pe Ólafur din partea mea. Zi-le că mama lor a făcut tot ce-a putut, dar a opta viață nu mi-a permis… mai mult.

Și m-a apucat un acces de tuse, gata să mă omoare. Dar m-am ținut tare.

— Spune-le să dea vina pentru tot pe Hitler. El e Hristosul epocii noastre și încă e…

Încă un acces de tuse, dar datorită unei forțe superioare i-am supraviețuit și acestuia. Viața avea de gând să-mi mai acorde o oră. Am hotărât s-o folosesc cum se cuvine și am început să le spun o poveste, povestea tatei în URSS.

110.

Hans Bios
1944-1945

Grație purcelului gras din pădurea românească, Hans Henrik devenise prizonier de război al armatei ruse. Rușinea a fost atât de mare, încât zilele care au urmat nu i-au pătruns în memorie; săptămâni întregi de drumuri, poduri și poteci prin pădure îi defilau în minte cum se derulează pelicula într-un proiector, în timp ce ochii nu i se desprindeau de podeaua mașinii, fixați pe încălțările murdare în care vedea fața mamei.

A sfârșit într-un lagăr de prizonieri fără nume, într-un loc fără nume. Dormeau câte cincisprezece în pat, strâns lipiți unul de altul împotriva voinței lor ca niște animale din specii diferite, și se trezeau la patru în fiecare dimineață ca să doboare copaci până cădea primul ger din an, iar după aceea, ca să-i taie bucăți cu ferăstrăul. Co-prizonierii lui erau toți germani și mureau câte doi pe zi, se prăbușeau epuizați în zăpadă și înghețau ca piatra în câteva minute. Dar veneau încontinuu oameni „noi”. Tata credea că sunt aceiași, nu vedea nicio diferență între cei care mureau azi și cei care soseau mâine. Poate și el era unul dintre ei? Nu putea exclude posibilitatea că murise deja de mai multe ori și revenise la viață, ca și cum lagărul ar fi fost un teren de joc unde viața și moartea se înfruntau din pur amuzament.

Sclavii de-abia așteptau să înceapă munca în speranța că vor reuși să se încălzească cât de cât. Mâncarea consta în bucățele de cocă necoaptă de mărimea unei unghii, înmuiate în apă înghețată. Tata a pierdut un sfert de stomac și vârfurile a două degete de la picioare. Dar tot era mai bine decât să fi murit împușcat într-un sat românesc

uitat de lume, cu șase mii de versuri de Heine în cap.

Știu toate astea din scrisorile pe care mi le-a scris, în multele sale tentative de a se împăca cu el însuși și cu lumea și, prin scris, de a se apropia de singura lui fiică, scrisori care ar fi constituit un bun material pentru o biografie, dar prea puțin plauzibile ca să fie dispus cineva să le publice în republica islandeză a tăcerii, unde oamenii voiau să citească doar minciuni totale sau parțiale.

Nu am scos niciun cuvânt în tot acel timp, mi-a scris el. *Germana înghețase în mine. Era ca și cum Hitler s-ar fi răzbunat lipsindu-mă de darul vorbirii. Unii dintre ei chiar se îndoiau că aș fi unul de-ai lor. Dar mulți prizonieri trăiau cu speranță și uneori ciuleau urechile când bătea vântul de la vest, sperând că vor auzi tocurile de armă ale armatei germane. În schimb, primeau plumbul rusesc în trup. Să privești felul în care sângele colorează zăpada are ceva foarte frumos. Roșul devorează albul până când își pierde toată căldura. Atunci devine negru.*

Mutenia lui s-a dovedit utilă în final. La începutul anului, au răscolit lagărul în căutare de trupe de întărire pentru că se apropia ofensiva finală. În registrele rușilor, islandezul fusese înregistrat ca „Hans Bios", iar acum cineva avea convingerea că cvadragenarul specialist în filologie nordică nu era german deloc, ci estonian. O voce interioară l-a încurajat pe tata să accepte această onoare. Trei zile mai târziu era un om liber și stătea echipat complet, cu o pușcă rusească pe umăr, într-un vehicul al Armatei Roșii alături de o mână de recruți obosiți. Nu era departe de ruta pe care se hurducăise la volanul mașinilor germane cu trei ierni în urmă, cu o jumătate de război mai tânăr și cam de două ori mai optimist. Și totuși faptul că acum purta altă haină, a dușmanului, nu era pe cât de umilitor își imaginase. Orice era mai bine decât să taie copaci pentru Stalin, iar, la o

adică, uniforma în sine nu are nicio importanță, suntem cu toții frați în război, cu toții dușmani în război: să-i supraviețuiești era singurul lucru care conta. Tata lupta acum exclusiv pentru el însuși. Trebuia să-și recâștige micul teritoriu pe care-l sacrificase pentru a cuceri o lume acum pierdută.

Și când treci din Rusia în Polonia, cel puțin te îndrepți spre Islanda.

111.

Fiica perlei
1945

În tot acest timp, eu însămi ședeam pe malurile Oderului. Copiii plângeau în întuneric, iar mamele loveau cratițele între ele. Caii stăteau întinși pe jos, iar în fața noastră râul curgea de la sud la nord, de la stânga la dreapta. Ceva mai jos, un pod făcea scufundări. O torță se legăna în aer, reflectată în apele liniștite ale râului, între două picioare de pod pe jumătate prăbușite și o bucată de oțel pe jumătate scufundată. În depărtare răsunau schimburi de focuri. Nimeni nu părea deranjat de asta. Epuizarea ne dăruise calm cu carul. Numai cei loviți de gloanțe se opreau scurt în drumurile lor, reflectau la norocul sau nenorocul lor și mureau. Ceilalți mergeau înainte, netulburați.

Pesemne că trecuseră două săptămâni de când mă alăturasem acestor oameni, germani proprietari de terenuri și arendași care munciseră câmpurile Prusiei de-a lungul secolelor și încercau acum să se salveze înainte să cadă sub ruși. Astfel, se pornise o defilare de mari proporții prin peisajul plin de gropi de obuze, prin minunatul noroi maro și ocazionala ninsoare. Partea cea mai rea era că nu mai știam unde mi se termină pielea și unde începe pantoful. Dar de-acum destinația era aproape. Dacă reușeam să traversăm Oderul, eram în siguranță. Hitler nu l-ar lăsa niciodată pe Ivan să treacă fluviul.

Era o noapte de război frumoasă și liniștită. Lăsasem multă nefericire în urmă, dar aici speranța licărea în lumina torțelor. Cineva a spus că februarie se încheia și că martie ne aștepta pe malul celălalt. Zăpada se topise și pământul era îndeajuns de uscat. Oamenii s-au instalat sub căruțe și rezemați de copaci, își scărpinau

mușcăturile de pușcă. Un băiat adormise lipit de crupa unui cal, iar mame obosite până în măduva oaselor se ghemuiau în jurul durerilor nou-născute, copiii pe care îi pierduseră ieri sau alaltăieri. Barbă-căruntă al nostru adormise sub o căruță care se deplasase puțin: roata se oprise lipită de gâtul bătrânului, care continua să doarmă în barbă. I-am privit capul, rememorând toate poveștile pe care le conținea și pe care ni le depănase într-un colț de dărâmături fumegânde sau într-un șanț călduț. Una dintre strămoașele lui primise un colier de perle de la ducele ei în timpul unei călătorii la Veneția înainte de anul 1800. Și nu era orice colier, nici orice perle, ci sărutate de însuși Casanova, ceea ce le sporea valoarea. De atunci, colierul trecuse din generație în generație, de la un gât la altul, de pe un pământ pe altul, dintr-un război într-altul, chiar dacă, treptat, perlele din șirag se răriseră.

— Străbunica și străbunicul și-au pierdut pământul în primul război prusac și l-au răscumpărat cu optsprezece perle italiene. Bunica a folosit patru dintre ele ca să supraviețuiască războiului franco-prusac. În Primul Război Mondial, tatăl meu a salvat familia cumpărând o căruță și doi cai contra a douăzeci de perle din șirag. În războiul de-acum, am supraviețuit cu ajutorul celor câteva perle rămase. Am plătit treisprezece pentru drumul cu mașina de la Łodz la Varșovia, deși aceste fiice ale lui Casanova valorau considerabil mai mult. Am dat două pentru a adăposti șaisprezece oameni în subsolul unei ambasade, cu patru am cumpărat un porc întreg, una s-a dus pe o haină mai groasă pentru Anna mea… și tot așa, vezi dumneata…

A scos din buzunar un colier ferfenițit, pe care mai atârnau doar două perle amărâte.

— Mi-au mai rămas două. Două perle din colierul lui Casanova.

Ne-a privit drept în ochi, pe mine și pe o fată pistruiată de treisprezece ani, a scos perlele de pe

sfoară și le-a dat drumul în palmă. Curcubeie minuscule au apărut pe suprafața gri-albă a sferelor ca niște dropsuri mici, asemenea unor motive magice brodate parcă în sidef de elfi. În depărtare, bombele continuau să cadă din cer.

— Acum vi le dau vouă, o perlă pentru fiecare.

Noi am refuzat insistent, dar nici nu a vrut s-audă. Ne-a zis că pierduse jumătate de familie în timpul raidurilor rusești și de cealaltă jumătate nu-i păsa, avea convingerea că locul acestei bijuterii istorice era „în mâinile viitorului”.

Astfel ședeam eu pe malul Oderului și contemplam apele râului, cu mâinile în buzunare. Într-una țineam o grenadă, în cealaltă, o perlă.

112.

Pauză de la viață
1945

Tata nu mai văzuse războiul avansând cu asemenea viteză. Ofensiva asupra Poloniei s-a desfășurat atât de rapid, încât a avut senzația că au alergat zile întregi. De multe ori împingeau frontul înapoi și cu câte o sută de kilometri pe zi. Luptele erau aproape bine-venite pentru că ofereau o pauză de la alergătură. Soldații stăteau în tranșeele improvizate, pline cu zăpadă, în timp ce artileria lansa atacul. Tata a fost cât pe-aci s-o pățească în satul Bialystok când l-a lovit o bucată de șenilă de tanc în cască. Fumul negru plutea în vălătuci deasupra câmpului alb.

S-a reluat cursa, în echipament complet, cu pușca și ranița în spinare, dar până la urmă cvadragenarul a început să rămână în urmă. S-a pierdut de plutonul lui și timp de două săptămâni a traversat o pădure de conifere hibernală împreună cu patru colegi răniți, care șchiopătau, împușcând doar căprioare și iepuri.

În cele din urmă, au ieșit din desișul de pini într-un luminiș unde mai multe escadroane construiseră un bivuac. Ofițeri mustăcioși stăteau în fața corturilor gri-brune și fumau pipă – un calm nefiresc domnea peste restul oamenilor. Deasupra unei grămezi de zăpadă topită trona o carcasă de cal. Câțiva erau strânși în jurul ei, tremurau și mestecau bucăți de carne tăiate direct din ea. Pe măsură ce se apropiau, aerul se umplea de un miros straniu, un miros pe care nasul uman nu-l mai simțise până atunci, un fel de fum care plana deasupra taberei ca o ceață invizibilă. Puțin mai la nord de unde erau, se vedea ieșind un fum alb dintr-o groapă pe marginea căreia stăteau mai

mulți soldați, majoritatea cu spatele spre tabără: era un foc mare acolo.

Hans Bios și tovarășii lui s-au apropiat, salutându-și camarazii, apoi s-au lăsat ghidați de tăcerea și privirile acestora spre rămășițele fumegânde. Cu cât se apropiau, cu atât mirosul și căldura se întețeau. Prin fumul gros, au zărit picioare, brațe, capete și trunchiuri goale.

În fața lor s-a deschis o groapă comună plină până la refuz cu cadavre, în cinci straturi, și flăcările care trosneau degajând o căldură insuportabilă. Nu s-au putut apropia mai mult de groapă fără să-și acopere fețele. Cadavrele erau numai piele și os aproape, iar din când în când se auzeau mici pocnituri dinspre foc, ca surcelele care trosnesc în sobă. Vezici sau furuncule, a explicat cineva, cu tonul unui explorator experimentat al iadului. Dar ce ardeau? Prizonieri de război germani?

— Nu, oameni din lagăre, a zis un cazac cu sprâncene negre, strângând între buzele roșii o țigară rulată prost, albă ca zăpadă. Care erau acolo, a adăugat, arătând cu degetul spre dărâmăturile unei clădiri, la vest de groapa comună.

— Treblinka.

Tata a privit în jur la fețele soldaților ruși și expresiile de nedescifrat. Băieți tineri și bărbați în toată firea stăteau cu toții, ca în transă, și priveau în inima deschisă a războiului, gaura neagră a umanității. Tatei i-a căzut privirea pe silueta unei femei gravide, din stratul de deasupra. Pielea întinsă și netedă de pe burta ei contrasta cu cadavrele smochinite și emaciate din jur. A rămas împietrit, fixându-i burta, golit de orice conștiință de sine. Era ca și cum viața s-ar fi scurs din el, iar moartea i-ar fi luat locul. Ajunsese la mijlocul vieții și, prin urmare, i s-a acordat o pauză de zece minute. Nu și-a venit în simțiri decât când burta însărcinată a cedat din cauza căldurii și a pocnit cu cel mai oribil zgomot.

Prin despicătura pântecelui răsfrânt a apărut un făt complet format și a trăit timp de o clipă roșu-incandescent înainte de a fi înnegrit de căldură ca o bucată de carne pe grătar.

Tata s-a întors și s-a îndepărtat de groapa comună, ca în transă. Dar n-a reușit s-o lase niciodată în urmă. Mirosul l-a bântuit tot restul vieții și a rămas asociat cu pinii.

A fost atât de ciudat, dar mi-a venit să ridic privirea spre orizont, dincolo de vârfurile verzi ale copacilor și, brusc, m-am simțit vinovat față de acei copaci. Noi, oamenii, lăsaserăm o pată neagră pe istoria pământului și pângăriserăm acești buni copaci, cu mirosul și cu faptele noastre malefice la care nimeni n-ar fi trebuit să asiste vreodată. A fost atât de ciudat, dar m-a copleșit vinovăția față de natură.

În 1979, tata a fost condamnat de tribunalul din Reykjavík pentru că tăiase doi molizi înalți de pe hotarul grădinii sale, fiind obligat să plătească jumătate de milion de coroane despăgubiri. Versiunea islandeză a Procesului de la Nürnberg.

113.

Fiecare pentru el
1945

Mi se întâmpla să-mi privesc picioarele cu mare interes, uimită de forța și perseverența lor. Parcă ar fi aparținut altcuiva, cineva inepuizabil. Le spuneam Nonni și Manni, după personajele dintr-o carte pentru copii. Cei doi frați nu se dezlipeau unul de altul și nu lăsau nimic să intervină între ei cu excepția noroiului.

Oricât de departe am fi ajuns, războiul răsuna la fel de puternic în urma noastră. Crezuserăm că fugeam, dar acum părea că tractăm războiul după noi ca pe o locomotivă mătăhăloasă care scuipă fum negru. Aparent, râul Oder nu reprezentase un obstacol. Indicatoarele ne promiteau Berlinul dincolo de următoarea pădure, de următorul deal. Dormeam în hambarele și casele fermelor abandonate. Când și când, găseam cartofi într-un sertar, un colț de pâine de secară pe un bufet, dar de cele mai multe ori ne hrăneam din poveștile despre fugari norocoși care dăduseră peste conace doldora de mâncare. Pe cadavrul unei femei de pe marginea unui drum am găsit o bucățică de unt, pe care am păstrat-o sub haine; mi-a ajuns o săptămână întreagă.

Zăpada se topea și drumurile se umpluseră și mai mult de refugiați: prusaci, polonezi și germani, chiar și germani de pe Volga și alte naționalități. Mii de oameni își târâiau picioarele pe drumurile pline de noroi, trecând pe lângă tancuri abandonate și cratere de bombe pline cu apă, asemenea unor personaje mute din Vechiul Testament, singura diferență fiind că pe ei nu-i observa niciun dumnezeu de dincolo de nori, din înaltul cerului.

Din când în când apăreau copaci la marginea drumului, în șiruri lungi, ne urmăreau mărșăluind

către apusuri, care erau uneori frumoase, dar întotdeauna triste. Într-o dimineață, încolonați în șir indian, au defilat pe lângă noi copii ruși, iar pe fețele lor se citea că-și văzuseră deja viețile de la început până la sfârșit. A doua zi, zeci de femei sovietice s-au scurs spre est și a trebuit să ne dăm deoparte și să așteptăm sfârșitul coloanei. Mergeau pe jos, cele mai multe pe la treizeci de ani sau mai mult, târându-și picioarele cu expresii funeste ca într-un film mut. Una dintre ele l-a scuipat pe un german din grupul nostru. Se terminase războiul? Unele erau gravide și își purtau rodul german către Belarusul natal; în cele din urmă, acești copii aveau să reprezinte singura invazie reușită de pe frontul de est, dacă nu-i înecau la naștere.

Barbă-căruntă mi-a oferit un loc în căruță; am putut să-mi las picioarele să atârne din ea timp de două zile întregi, până când i-au furat calul într-o noapte. A doua zi i-am găsit capul într-un șanț. Deși își pierduse întreaga familie, Barbă-căruntă a primit foarte rău moartea animalului și la scurt timp după aceea a rămas în urmă. Am privit înapoi peste umăr și l-am văzut dispărând într-un grup de femei înfofolite în șaluri și baticuri, o față minusculă cu nasul roșu și barba alb-gri sub cerul imens, negru de funingine.

Așa pier oamenii: înghițiți cu tot cu nasurile roșii și bărbile gri de cerul cenușiu.

M-am lipit de un grup de polonezi în ziua aceea. Satele pierdeau vremea ca cerșetorii pe marginea drumului în speranța că vor primi ajutor. Fiecare casă, fiecare biserică părea să se roage să fie smulsă din rădăcini și dusă spre o viață mai bună. Dar unde să existe o viață mai bună? Cineva a spus că ne îndreptam cu toții spre buncărul Führerului, care ne aștepta acolo cu varză fiartă și șnaps.

Într-o noapte am ocupat o fostă pensiune dintr-un sat părăsit. În dormitorul cel mai mare era un pat imens; călătorii epuizați s-au încălzit la căldura unui godin. Am ajuns să stau de vorbă cu un bărbat

care s-a dovedit a fi, din toate lucrurile posibile, un oboist suedez. Obrajii și nasul îi erau presărate cu negi mărișori. Mi-a spus povestea lui ciudată, cum aterizase în acest context istoric, dar era dispus să și ajute, mi-a zis. Apoi a scos niște țigări și mi-a oferit și mie una, mi-a aprins-o și m-a învățat să fumez. Am vomitat după prima, am tușit la a doua, dar am reușit s-o suport pe a treia. Câteva săptămâni mai târziu, m-am căsătorit cu dl Nicotină și de atunci nu ne-am mai despărțit; am sărbătorit nunta de diamant în primăvara anului 2005.

— S-a terminat războiul, a spus suedezul plin de negi. Într-o lună e gata. Yankeii traversează Rinul. Se vor întâlni la Berlin, Stalin și Roosevelt. Știu acolo un bărbat care te-ar putea ajuta. Trăiește sub un nume german, dar e american, Bill Skewinson. Ar fi bine să iei legătura cu el. Locuiește pe Bühlstraße nr. 14. Dacă el nu te poate ajuta să ajungi în Islanda, nimeni nu poate.

Apoi m-a dus la etajul al doilea și m-a întins pe pat. Am adormit curând, dar m-am trezit cu mâna lui sub pulover.

— Pot să te ajut, mi-a șoptit în germană cu accent suedez, apoi a strigat după mine numele străzii din Berlin în timp ce fugeam din cameră.

Am stat cu un grup numai de femei după aceea. Fiecare pe cont propriu. *Jader für sich, und Gott gegen alle* – Fiecare pentru el și Dumnezeu împotriva tuturor. Războiul îi unea pe oameni pentru a-i dezbina apoi mai bine. Fiecare zi era o viață întreagă. În cele din urmă m-am scuturat de epuizare și am intrat în transă. Drumul s-a transformat într-o bandă rulantă și mi se părea că pădurea, casele și indicatoarele veneau spre mine, nu eu mergeam spre ele.

Într-o zi s-a întâmplat următorul lucru: niște ofițeri SS și-au croit drum claxonând prin mulțime, iar oamenii s-au dat deoparte să lase să treacă mașina deschisă cu cei trei bărbați în uniformă SS.

Priveau drept în față, țepeni, de parcă ar fi fost sculptați în piatră, până când o femeie pricăjită a aruncat un șobolan mort pe bancheta din spate; doi dintre ei s-au întors și au tras cu revolverele: două femei de lângă femeia cu șobolanul s-au prăbușit pe drum, iar mașina a dispărut. Doi băieți au început să urle și au împins-o pe bătrână într-un șanț, apoi au călcat-o în picioare până când a înghițit-o noroiul. Am trecut cu toții în tăcere pe lângă cadavre. O femeie mai în vârstă rămăsese lângă ele, cu privirea albastră și goală pierdută în pădurea desfrunzită. Eu de ce trăiam și ele nu? De ce nu mă secerase o mitralieră invizibilă? De ce nu băusem o gură de vin cu băieții acum șapte nopți? Găsiseră o damigeană de vin într-o magazie, dar era plină cu otravă și acum erau toți morți. Să fi fost pură întâmplare sau exista o voință în spate?

Nonni și Manni păreau să știe răspunsul, pentru că m-au purtat înainte fără ezitare. În stânga mea, o fermă ardea înghițită de flăcări și fum, iar printre copaci se auzeau primele păsări ale primăverii.

114.

Podul rupt
1945

Au fost transportați peste râu cu o barjă militară. Ultimele câteva zile se pierdeau în ceață. Tata traversase jumătate de Polonie adormit, dar treaz noaptea, fixând cerul negru și pădurea gri, amorțit de război și consumat de mii de cadavre arzând. Plonjase accidental în adâncurile iadului și nu avea să-și găsească ușor drumul la lumină.

Cu toții trăiserăm anii de război și adunaserăm multe atrocități, dar acești bărbați trăseseră efectiv cu ochiul *sub război* și înțeleseseră că umanitatea își scrie istoria scoțând-o din cărți și aruncând-o în foc, într-un loc în care începutul și sfârșitul coexistă, locuit doar de diavol și de Dumnezeu. Și omul îi îngrozise pe amândoi. Istoria umanității fusese golită de sens, iar tata, dintre toți oamenii, avusese ghinionul de a privi în acel mare gol. I se deschisese în față odată cu explozia unui pântece rotund. Văzuse cu ochii *oroarea.*

Dar acum își revenea încet-încet. Începea să recunoască lucrurile din jur. Vaporul îi purta peste râul liniștit, o sută de soldați ruși. În picioare, se uita la pod, contempla dărâmăturile, pilonii solitari și puntea fărâmată, amintindu-și cum îl traversase cu trei ani în urmă, „tânăr" soldat fiind, pe drum spre frontul de est, spre eșalonul întâi al profesorilor de la Facultatea de studii nordice a Universității din Moscova. Trebuia doar să rezolve câteva detalii înainte. Iar acum se întorcea în Germania, pe un vapor lent, marcat cu o stea roșie. Trudise pe câmpuri de sânge, trăsese cu pușca în ochiul războiului, pierduse prieten după prieten și văzuse focul din sufletul lui Hitler, îi mirosise duhoarea, duhoarea idealurilor lui Hitler și a celor

proprii, dar abia acum înțelegea inutilitatea totală a războiului.

Războiul Mondial nu realizase nimic, nu adusese nimic. Nu se cucerise nimic, nu se câștigase nimic. Germania era tot Germania și Rusia tot Rusia. Între ele, se întindea Polonia. Tancurile împinseseră granițele la est și la vest, dar curând totul avea să revină la pozițiile inițiale. Pentru că în câteva săptămâni, totul avea să se termine. După ani întregi de încleștări cu arme și oțel, totul avea să revină la starea de dinainte. Singurul lucru care se întâmplase era că se rupsese podul. Râul era la fel, copacii la fel, cerul la fel. Nimic nu se schimbase, mai puțin podul. Fusese rupt.

Da, ce-i drept, se pierduseră 50 de milioane de vieți. Sau erau 70? Ce-s 20 de milioane între prieteni? Da, cât 160 de Islande.

Acum că intraseră în Germania lui Hitler, tata încetase să mai vorbească. N-a mai rostit o vorbă. Camarazii lui însă înjurau fiecare câmp, pom și scuipau pe fiecare piatră. În prima noapte, au stat într-o casă de oameni bogați pe care proprietarii nu avuseseră timp s-o ardă, cu excepția pâinii din cuptor. Toate dulapurile erau pline aici, înăuntru era uscat și toată mobila somptuoasă, demnă de un palat. Până și grajdurile erau mai elegante decât bordeiele de acasă. Ordinea teutonă i-a scos din minți pe soldații ruși. Au luat fiecare cameră la rând, înarmați și furioși, au smuls tablourile de pe pereți și au răsturnat mobila. Furia lor a atins culmea în cămară: unul dintre tovarăși s-a întors valvârtej în bucătărie, alb ca varul, urlând:

— Ce mama mă-sii le-a mai trebuit să invadeze Rusia?! Aveau de toate aici!

Apoi a înșfăcat o pâine de secară de două kilograme și a început să dea cu ea de un perete, înjurând, până când pâinea s-a rupt și el a izbucnit în plâns, a căzut în genunchi pe pardoseala roșie, invocându-și mama, soția și fiica.

— Mamușca, mamușca… Dașenka, Dașenka…

Trei ore mai târziu, erau toți ghiftuiți și beți turtă. S-au strâns în baie în timp ce tata a rămas în bucătărie. Nu mai văzuseră un vas de toaletă, iar unul s-a spălat pe față în el. Ce chestie! Tata se holba în pahar, întrebându-se pe unde o fi fiica lui. Nu, era în siguranță cu mama ei în Lübeck. Ele avuseseră norocul de partea lor. Nu fusese eliberat orașul? O, Massa, o, Massa. Vino la mine cu pulpele tale groase.

La miezul nopții, doi soldați, unul înalt și celălalt scund, și-au făcut apariția cu două fete germane cu buzele tremurând și ochii înlăcrimați. Le-au târât în sufragerie și le-au aruncat pe masă. A început cu urletele și plansetele fetelor, dar s-a terminat într-o liniște completă. Tata nu știa ce era mai rău, dar a rămas pe scaunul lui zgâindu-se la propriile degete, cinci și cinci. Mâinile de intelectual deveniseră mâini de gladiator. Poate că era primul islandez în ultimele opt sute de ani care devenise un asemenea… criminal? Omorâse pe cineva? Da, probabil în bătălia de pe Nistru, prima dintre ele. Brusc, un soldat a intrat în bucătărie, încheindu-și șlițul înainte de a se prăbuși pe un scaun lângă masa plină de pahare, scuturând din cap și mormăind în barbă.

— *Ne mogu, nikak ne mogu…* Nu pot… nu pot, futu-i… asta… morții mă-sii…

Apoi s-a uitat la tata și a ridicat paharul:

— Dar pot să beau! Pot să le beau fututul de șnaps chiar dacă nu pot să le fut femeile! Futu-ți Germania să-ți fut! A dracului să fii în vecii vecilor! *Vîpiem!*

Tata a ridicat și el paharul.

— Tu nu zici nimic, Hans. Ți-a pierit graiul?

— Care grai?

115.

Bühlstraße nr. 14
1945

Cu siguranță se poate considera un privilegiu faptul că am intrat în Berlin în primăvara lui 1945 și am trăit frumusețea distrugerii lui. Și libertatea disperării.

Primul lucru pe care l-am observat a fost scheletul unui oraș. Orbite goale, coaste căscate și oase rupte. Soarele strălucea printre zidurile de piatră rămase în picioare. Întregi cartiere fuseseră transformate în mormane de moloz, iar străzile nu erau decât niște poteci căscate între ele. În parcuri însă, Dumnezeu își vedea de comedia lui lipsită de gust, lăsând pomii să înflorească și florile să răsară din pământ și umplându-le cu ciripit de păsări.

Ființe îmbrăcate în negru fojgăiau pe străzi ca șobolanii. Eram toți în aceeași barcă: în căutare de mâncare. Jerbe întunecate de fum se înălțau în depărtare, iar undeva războiul încă scuipa ca un balaur rănit încolțit pe o stradă înfundată. Într-un colț, un soldat zăcea cu fața în jos în uniforma de paradă, iar sprijinită de un zid dormea o femeie bâzâită de muște. La etajul al treilea, focul făcea cu mâna de la fereastră.

Din când în când, se auzea cum se prăbușește o clădire sau urletul alarmei aeriene, fără ca nimeni să le bage în seamă. Iar undeva, cineva cânta la acordeon, acest instrument răzbătător, care se aude în cele mai importante momente din istoria Europei.

Un tanc a apărut la colț târându-se pe șosea ca un animal preistoric, dar nimeni n-a încercat să distingă dacă era marcat cu crucea nazistă sau cu o stea. În șenila de pe partea dreaptă rămăsese blocat un braț care acum urma mișcarea circulară, în sus deasupra străzii, apoi iar jos, ca un steag

tragicomic. Și noi, ca și orașul, de-abia ne mai țineam pe picioare, amorțiți de nepăsarea care te cuprinde când epuizarea prelungită se apropie de sfârșit. Când a trebuit să lupți ca să supraviețuiești în fiecare zi a vieții tale atâția ani și victoria se întrevede în sfârșit, brusc te copleșește indiferența.

Mă cățăram peste zidurile prăbușite, pierdută de cei poate două mii de oameni pe care-i întâlnisem traversând Polonia. Și nu aveam nicio ușă la care să bat, fiindcă nu mai existau uși. Dar aveam mai mult decât mulți alții: un plan și un fond de călătorie; numele unui american; și o perlă rară în buzunar. Poate eram cea mai bogată fată din Berlin.

Am cerut indicații, găsindu-mi încet drumul spre strada căutată. Cartierul era numai ruine. O femeie cocoșată scotocea printre dărâmături după mâncare și a ridicat privirea când am întrebat-o. Mi-a răspuns cu buza de iepure:

— Cred că Bühlstraße a fost acolo unde se vede clădirea aia în picioare.

A arătat cu degetul peste grămezile de pietre: o clădire îndepărtată cu acoperișul plat se înălța în mijlocul distrugerii ca o casă de vacanță într-un peisaj rural. Soarele de primăvară strălucea deasupra scenei tragice la fel cum o casnică aprinde lumina în toiul unei petreceri înaintate în noapte și luminează cu cruzime haosul de vomă și pahare sparte: deși mă bucuram de vremea bună după iarna lungă, mă enerva la fel de tare ca ciripitul de păsări. Mi-am croit drum spre clădire la fel de greu ca peste un câmp cu lavă islandez. Era o clădire în stil clasic, cu două etaje, zidurile găurite și două coloane în fața intrării. În dreptul celor patru trepte stătea un paznic într-o haină lungă.

Era un german înalt, cu siguranță unul dintre cei înceți la minte lăsați la vatră, ca tâmpitul de Hans din gara din Hamburg. Își transpira ultimele zile de război acolo în soare; îi curgeau stropi de sub

umbra caschetei. L-am întrebat dacă asta e Bühlstraße și a zis că da. Apoi dacă acolo locuiește vreun Hauptmann și a zis că nu. Suedezul plin de negi îmi spusese că numele conspirativ al americanului era Gerhard Hauptmann.

— Aici locuiește un bărbat pe nume Gerhard Hauptmann?

— Nu.

Am reflectat o clipă.

— Dar un american pe nume Skewinson?

— Nu.

Mi-am dat însă seama că paznicul mințea și, după ce m-am mai gândit puțin, am băgat mâna în buzunar și am scos fondul de călătorie cu care ar fi trebuit să-mi plătesc drumul spre Islanda cu următorul vapor american. Da, pentru că nu eram o orfană săracă oarecare, ci o fată perfect capabilă să-și poarte singură de grijă și să plătească biletul întreg. Am întins palma deschisă și i-am arătat soldatului înalt perla prețioasă de pe vremea lui Casanova. Curcubeiele au scânteiat în soare; valoarea ei rămânea neschimbată. Mi-a smuls perla din mână, a băgat-o în gură, a încercat s-o muște, dar a înghițit-o.

116.

O frumusețe proaspătă
1945

Mi-am petrecut noaptea pe o grămadă de moloz din apropiere. Vânătoarea după mâncare nu mi-a adus nimic, singurul lucru care mi-a rămas fiind să rumeg prostia pazniculuI. Oare ar fi trebuit să-l tratez cu grenada? Nu, sigur ar fi înghițit-o și pe-aia la fel de ușor cum înghițise perla – nu există armă împotriva unei astfel de imbecilități agresive.

Am plâns în pumni pe întuneric și am murmurat de două ori „mamă” cu buzele tremurând, dar cu voce tare. M-a consolat cât de cât să aud pe cineva rostind cuvântul. Din depărtare mi s-a răspuns cu două străfulgerări puternice pe cerul de la est, imediat urmate de bubuituri. Am presupus că erau bombe, dar în mod evident erau tunete, pentru că a început să plouă.

M-am băgat sub o bucată de fațadă prăbușită care se sprijinea de restul unui zid bine înfipt în pământ, creând astfel un mic adăpost căptușit cu miros de umezeală și praf. Era desigur riscant să mă întind sub dărâmături, s-ar fi putut prăbuși peste mine oricând, dar dintre două rele, totuși era mai bine să mor decât să mă ude leoarcă. M-am întins pe o parte – mi-am simțit toate oasele, cât de frânte de oboseală erau, întinse pe piatră ca niște unelte suprasolicitate, probabil prima premoniție a morții – și, lihnită de foame, am privit întunericul perforat de ploaie ca un animal misterios îmbrăcat în palton. Picăturile găureau piatra neabătute.

Până la urmă am adormit și, sinceră să fiu, am dormit neașteptat de bine, așa de bine, că m-am trezit uimită. Când m-am strecurat afară din vizuina mea, doar puțin umedă pe-o parte, nu mi-am amintit imediat unde eram și am trăit un scurt moment de bucurie înainte de a redescoperi că

aveam domiciliul în cel de-al Doilea Război Mondial. Nu putea fi mai mult de cinci sau șase, pentru că zorii abia începuseră să înroșească cerul la est, războiul dormea încă și nu se auzea nicio pasăre.

M-am sprijinit de o rămășiță de zid să mă contemplu de la distanță de o viață întreagă și, ce să vezi, eram chiar eu, într-un palton murdar, cu „încălțări" prăfuite și un fular roșu zdrențuit în jurul gâtului: o fată în floarea tinereții, la cei cincisprezece ani fără patru luni, cu o căutătură nestatornică și buzele coapte pentru viață – frumoasă și complet liberă, complet lihnită, complet deznădăjduită.

Îmi țineam un picior drept și pe celălalt îndoit pe o piatră; mi-am pus o mână pe genunchi. Era o poziție clasică. Semănăm cu o statuie grecească antică a unei zeițe tinere și frumoase, numai că eu eram vie și totul în jurul meu era de marmură, mort: case prăbușite, grămezi de cărămizi, bucăți de piatră. Până și frunzele gardurilor vii care ieșeau din cenușă se transformaseră în piatră, iar musca așezată pe bucata de fier fusese cioplită în piatră. Totul era mort, totul era liniște. Lumea era goală și golul era în mine. Eram o adolescentă europeană în zorii vernali ai vieții. Și una foarte norocoasă, căci aceasta fusese cea mai groaznică primăvară din istorie. Moștenirea unor generații întregi fusese pusă la pământ. Toate realizările umanității, toate construcțiile și aspirațiile din ultima mie de ani, *tot ceea ce mă adusese pe această lume*, totul fusese distrus.

Acum totul era deschis, totul era posibil – dar soarta nu-mi oferea decât o opțiune: am simțit cicatricea din atmosferă, o zgârietură în zorii aceia roșii, care mă despărțea de viitorul meu, o zgârietură lungă pe care viața mea *trebuia* s-o urmeze, la fel cum apa caută următoarea matcă la vale. Da. Dintr-odată m-a copleșit certitudinea

profundă că această zi minunată de marmură avea să mă ducă la pierzanie.

M-am întors la singura clădire rămasă în picioare pe Bühlstraße și am constatat că paznicul nu era în față. Am încercat ușa de la hol, dar era încuiată. Apoi am dat ocol clădirii și până la urmă m-am așezat pe o piatră, așteptând să iasă soarele și să facă umbră. După vreo oră, a apărut o femeie poticnindu-se printre dărâmături și s-a sprijinit de trepte. Ieșind din clădire, paznicul a împins-o de-acolo cu putere, apoi și-a reluat poziția.

Am mai așteptat două sau trei ore, dar idiotul ăla monumental nu s-a clintit nici să se pișe. În cele din urmă, foamea a început să urle în mine cu atâta disperare, încât am pornit-o spre „centru", locul în care mai erau clădiri în picioare. Într-o curte plină de dărâmături, am reperat mai multe femei strânse în jurul unei oale. M-am holbat la ele până când mi-au făcut semn să mă apropii și mi-au dat să mestec niște carne ciudată – n-am întrebat dacă era de câine sau de șobolan.

Le-am mulțumit și am luat-o la întâmplare pe o stradă îngustă. De ambele părți străjuiau fațade fără ferestre ca apartamentele dintr-un decor de film. Pe o prispă întunecată, doi copii se ciondăneau pe o pâine, conflictul tranșându-se când unul a vomitat pe celălalt. Mai jos pe stradă era o librărie. Cu coperțile și cotoarele acoperite cu praf de piatră, păreau să facă parte din aceeași colecție de o mie de volume. Am luat una și m-am ascuns în fundul magazinului, unde am adormit și m-am trezit într-o carte de Schiller, în timp ce pe stradă treceau tancuri.

Începea să se întunece, iar stomacul s-a pus iar pe urlat. Dar încă o dată, norocul a fost de partea mea; printr-o întâmplare fericită, am găsit o comoară rară printre alte dărâmături: din întuneric mi-a apărut un ou alb strălucitor, nespart și fiert tare – cum era posibil? L-am mâncat cu tot cu coajă din trei îmbucături. Am observat atunci o

femeie sinistră, așezată pe vine lângă un șemineu dărâmat, care mi-a zâmbit cu dinții ei galbeni.

— Ești fără adăpost? Hai cu mine.

Am intrat pe ușa din spate a unei clădiri cu șase etaje rezonabil de întreagă. Majoritatea celorlalte case de pe stradă nu mai aveau acoperiș, iar uneia dintre ele îi lipseau câteva etaje. Pe treptele de afară stăteau soldați care fumau în liniște, dar au strigat ceva spre noi când ne-au văzut dispărând după colțul casei. Ruși, din câte mi-am dat seama. În curtea din spate, zăcea trupul unui băiat. Păsările zburaseră cu ochii lui. În grădina de alături, înflorea fumul negru ca o frumoasă floare de război. Pe femeie o chema Birgitte și îi era greu să urce scările, oprindu-se după fiecare treaptă și scuzându-se cu un râs icnit: „Durere rusească".

În colțul palierului dintre etaje, o mostră de excremente umane aduna mușteleși împuțea aerul. Am intrat direct într-o bucătărie galbenă și veche de la etajul al treilea, unde mama ei bea așezată la masă, bucurându-se de sosirea mea. *„Frische Schönheit!"* Frumusețe proaspătă! După care, femeia cu scalpul acoperit de ciuf și-a mai turnat o dușcă. Din zâmbetul ei lipsea un dinte și din rama geamurilor sticla. Mama și fiica erau din Stettin, unde fuseseră cândva mari frumuseți ale trotuarului, dar acum cea bătrână se transformase practic într-un bărbat, iar cea tânără într-un băiat. S-au răstit una la alta într-un dialect pe care nu-l înțelegeam. Apoi s-au întors spre mine zâmbind și au ținut un toast. Am sorbit din țuică și am reușit s-o țin în mine până când a venit mâncarea, prima masă de când mă găzduise o familie în Poznán, cândva în iarna aceea lungă. Am vomitat totul printr-o lucarnă de la etajul șase. Razele lunii îmi luminau voma. Am contemplat ruinele întunecate ale orașului și i-am ascultat suspinele. Nu avea ce să mai facă, era cât se poate de evident: orașul își dădea ultima suflare. Nu se auzeau avioane pe cer, iar aerul era greu de un zumzet asurzitor, ca

epilogul unui mare vacarm. Din depărtare, îmi parvenea zgomotul înfundat al unei turle care se prăbușea și cineva a strigat de la o fereastră: *„Der Führer ist tot!”* Führerul a murit! mai târziu în acea seară, Armata Roșie a inundat străzile cu strigăte de victorie și cântece cazace.

M-am grăbit pe scări cu sticlele și brânza. Mama și fiica folosiseră apartamentul de la ultimul etaj drept cămară și nu duceau lipsă de mâncare sau vin. Când am ajuns înapoi la etajul al treilea, niște ruși stăteau cu cele două femei și au început să mugească când au dat cu ochii de mine și de sticle. Unul dintre ei, tânăr, cu nasul mare, m-a înghesuit într-un colț și mi-a suflat în față o duhoare care mi-a amintit de gura unui tun și a unei sticle la un loc. Mâinile negre au început să-mi pipăie sânii, iar rănile mici de pe față să freamăte. A spus ceva în rusește și s-a întors spre tovarășii lui care au izbucnit în hohote triumfătoare, libidinoase.

Femeia cu părul rar a turnat în pahare și s-au așezat să bea, ciocnind în toate limbile și cotcodăcind în timp ce afară clădirile ardeau în noapte. Am fost trimisă din nou după vin. Pe scară, am dat peste o femeie brunetă, îmbrăcată într-un caftan până la genunchi, palidă ca o fantomă, cu degetele pe jumătate roase, care m-a întrebat cu privirea zdrobită: „L-ai văzut pe Johan? Nu l-ai văzut pe Johan, nu? A locuit aici, Johan”. A încercat să se țină după mine până în bucătărie, dar mama lui Birgitte a împins-o afară și a trântit ușa.

— E nebună de legat. N-o vrea nimeni.

Cel mai bătrân din grup era șeful, un bărbat rotofei, cu buze subțiri și câteva fire de păr, care în mod evident și-o adjudecase pe Birgitte. Părea perfect mulțumită cu mâna lui pe coapsă. Bătrâna savura atenția masculină, recăpătându-și fosta ei strălucire și împingându-și în sus decolteul. Eram înconjurată de ochi pofticioși. Mi-am dat seama că

fusesem atrasă într-o capcană. Dacă m-aș fi dus la toaletă, unul dintre ei m-ar fi urmat.

Pentru bărbați, războiul se terminase, dar pentru noi, femeile, abia începea.

117.

Fata nepotrivită
1945

După ce am încercat să evadez, m-au ținut încuiată într-o cameră zi și noapte, cu o găleată în colț, ca pe un animal în cușcă. Două ferestre mari dădeau în stradă. Din când în când auzeam tancuri sau trupe mărșăluind, strigăte și țipete, uneori împușcături însoțite de bufnituri și gemete.

O formă de divertisment mai degrabă deprimantă, așa că cel mai mult stăteam în pat. Birgitte îmi împingea rația de mâncare pe podea cu vârful degetului mic de la picior și apoi încuia ușa care dădea direct pe palier, de partea cealaltă a căruia se afla bucătăria doamnelor din Stettin, respectiv centrul cultural al Armatei Roșii. Petrecerea începea după prânz și se prelungea până târziu în noapte. Dacă aveam noroc, nu apărea nimeni până la ora cinei, deși rareori erau mai puțin de trei până în zori, uneori mai mulți. Prima săptămână a fost o noapte lungă de bestii gâfâinde, fii urât mirositori ai Volgăi și căpetenii războinice trecute și mormăitoare, ejaculatori precoce pe o fată de cincisprezece ani. Totul era un mare infern și niciunul nu era mai bun decât altul. Eram amorțită de groază și paralizată de frică. Aproape nu mai dormeam deloc și nu visam decât vâlvătăi infernale, deși mă străduiam să cred în Dumnezeu pe timpul zilei.

Uneori o auzeam pe palier pe femeia cu degetele roase. Fie îl striga pe Johan al ei ca prima dată, fie declama monologuri lungi despre psihologia femeilor, care ar fi putut fi scrise de Samuel Beckett.

Era mai bine pe întuneric, pentru că cel puțin nu-i vedeam. Ușa se deschidea lăsând lumina să năvălească înăuntru, iar pe prag stătea *Der*

Nächste, următorul, o siluetă beată care închidea ușa și se transforma într-o masă de gemete cu mâini și o bucată de carne tare, mormăind când și când câte un cuvânt – „Dașenka, Dașenka” făcându-și loc în mine pe pipăite și terminând în câteva minute. Dacă aveam noroc, i se tăia filmul pe pernă și dormea o bucată bună de vreme, răstimp în care nu mai venea nimeni.

Unul dintre ei a adormit înainte să-și dea nădragii jos. Tovarășii l-au împins în cameră și s-a târât până la pat. Era un bărbat mai în vârstă, cu barbă și păr rar și sforăia ca un cal. Am încercat să profit la maximum și i-am șutit țigările. De unde veneau toți bărbații ăștia? Rusia era ca un mușuroi de furnici răsturnat. Erau cel puțin zece pentru fiecare fată germană. Unii încercau să fie prietenoși și mă mângâiau ca pe un pisoi, vrând să se convingă că erau amanți și nu violatori, dar ăștia se dovedeau cei mai mari porci la o adică. Ăsta era prea obosit să facă ceva. S-a trezit mai târziu totuși și au început pipăielile și gâfâielile pe întuneric. O cortină a căzut peste viața mea și a urmat un antract de zece minute. Când s-a ridicat din nou cortina și inima mea și-a reluat bătăile, bărbatul începuse din nou să sforăie. M-am întors cu spatele la el, ghemuită în poziția fătului, și m-am gândit la mama. Mama, mama, mama. Îmi amintesc cum probai pantofii în ambasada de pe Kalvebod Brygge în Copenhaga și cum am adormit atunci amândouă ascultând BBC. Mi-am tras nasul de trei ori, dar lacrimi nu mai aveam. În felul său, sforăitul bărbatului avea un efect calmant. Nu se mai auzeau zgomote din bucătărie și clădirea se cufundase într-un fel de tăcere. Schimbul de noapte se terminase.

Am reușit într-un final să adorm și am visat fânul de pe insulele Svefneyjar, soare și mâneci suflecate.

Soldatul rus s-a mișcat în somn dimineața. Prin cele două ferestre intra o lumină gri de oțel,

luminând câteva fire de pe umărul bărbatului. Cum stăteam cu capul pe pernă și le priveam, am simțit un impuls ciudat să suflu ușor peste ele. Firele de lungimi diferite s-au unduit sub briză ca arbuștii islandezi. O, voi mai revedea vreodată ceva asemănător, îmi voi mai revedea țara, voi revedea… S-a întors pe spate și i-am văzut fața.

Nu era fața potrivită, nu era deloc fața potrivită.

S-a trezit brusc, ne-am privit în ochi și fețele noastre au afișat aceeași expresie; niciodată un tată și o fiică nu semănaseră mai mult de la începutul timpurilor.

Într-o clipă, viața mi s-a ordonat în capitole, inamovibile, cimentate, întregul meu viitor, ca încăperile pe o scară imensă. Singurul lucru care-mi mai rămăsese era să urmez treptele până în acest garaj.

O auzeam pe nebună urlând. Dar afară cântau păsările. Războiul se terminase și la fel și viața mea.

118.

Lapte și șampanie
1945

Pantofi negri lustruiți sclipesc de sub tivul drept al pantalonilor la fel de negri. Tălpile apasă pe covor. Să fie pantofii bunicului? Nu, sunt ai tipului cu păr. Prim-ministrul, spune bunica. „Bunicul vorbește cu el, apoi el vorbește fără oprire”. Prim-ministrul este unul dintre frații Thors din copilăria tatei, cei care au încercat să-l smulgă de lângă mama, împiedicând astfel concepția mea. Eu sunt îmbrăcată într-o rochie albă cloșată, cu model floral galben cu verde, delicat și mă plimb legănat printre alcidele care stau în grupuri de câte trei în salonul din Bessastadir, în timp ce soarele se pregătește să apună, ținând toasturi și râzând, cu cozi negre și piepturi albe, masculi islandezi postbelici. Lângă unii dintre ei stau soțiile lor, cu părul prins în coc, cu mănuși și rochii lungi, multe dintre ele trăgând trene după ele. Toate seamănă cu niște statui de piatră, pentru că niciuna nu rostește un cuvânt, niciuna nu-și mișcă buzele să formeze un cuvânt sau un zâmbet.

Există însă o excepție: în dreptul ferestrei stă celebra Lone Bang într-o rochie neagră simplă, cu părul prins sus și pomeții înalți, trăsături cizelate și o mină prosperă, cu un zâmbet radios, înconjurată de admiratori, dând din cap: „Nu, la Londra”, o aud rostind în islandeză. „Da, pe toată durata războiului. N-am putut să ies!” Accentul ei este deopotrivă lustruit și pronunțat.

Șeful protocolului lovește într-un pahar și deschide ușa către sala de mese. Bunicul și bunica, președintele și prima doamnă a Islandei, își întâmpină oaspeții în prag. Lumina de vară care pătrunde prin ușile de sticlă se reflectă în ochelarii bunicului. În spatele lor se află o masă lungă cu

șervete puse în picioare, pregătită pentru treizeci de persoane. Pe fiecare farfurie se află o etichetă cu numele caligrafiat cu grijă. Găsesc „dra Herbjörg María Björnsson” între numele a doi domni, aproape de capătul mesei cel mai aproape de bucătărie. Lângă farfurie e un pahar cu lapte, singurul de pe masă.

Un bărbat înalt cu o față prelungă apare în stânga mea, mă salută cu un zâmbet afabil și rămâne în picioare în spatele propriului scaun. Îi citesc greșit numele de pe farfurie: „dl Jóhann Fortuneson, angrosist”. Soția lui, o roșcată cu aspect de vedetă de cinema, stă vizavi de el cu buze roșii ca focul și o etolă de blană pe umeri și încuviințează din cap. Un bărbat corpolent, cu părul rar își ocupă locul în fața mea, unul dintre acei indivizi joviali, de la țară, de care Islanda pare să nu ducă niciodată lipsă și pe care îi cheamă invariabil Gudmundur. Are fața roșie ca racul, ca și cum l-ar strangula gulerul, și pieptul umflat, ca și cum ar ține în el prizonier un râgâit vechi de zece ani. Tremurând în dreapta lui se află o doamnă palidă în costum național islandez. Soțul ei cu părul cărunt și o bărbie proeminentă, de forma unui sertar, stă în dreapta ei: dl Pétur Knudsen, secretar general al guvernului.

Imediat cum se așază la masă bunicul și bunica, toată lumea ia loc și începe trăncăneala. Se face din nou liniște când se ridică prim-ministrul în picioare.

— Este o mare onoare pentru noi să ne aflăm aici la Bessastadir în această seară. Prin cordialitatea și ospitalitatea pe care președintele și soția sa ni le-au arătat…

El își continuă discursul, iar eu o cercetez pe vedeta de cinema roșcovană de peste masă. Are o piele incredibil de pură, plină și albă, strânsă pe alocuri de rochia strâmtă și rigidă. Fața îi radiază de sănătate și bunăstare. N-am mai văzut niciodată o astfel de femeie. Dintr-un motiv oarecare,

expresia *încălzire cu ape geotermale* îmi vine în minte, expresie învățată săptămâna trecută. Apoi trec în revistă restul mesenilor. Fețe care privesc solemn în gol în timpul discursului, cu expresii ușor îngândurate, ca și cum ar vedea dincolo de acest moment împachetat în mătase soarta micii noastre națiuni. Bunica stă la cinci farfurii depărtare de mine și clipește din gene în ritmul cuvintelor oratorului care se află lângă ea, în picioare, și vorbește fără notițe, cu o demnitate radioasă, cu degetul mare înfipt în răscroiala vestei, ceea ce-l face să semene cu un alpinist vânjos, proaspăt trezit din somn, în fața cabanei, ajustându-și breteaua de la piept a rucsacului. Părul rar alb ca neaua îi stă drept în sus pe cap, creând impresia că bărbații ca el sunt fie genii, fie nebuni.

— Noi, islandezii, purtăm cel mai profund respect instituției președinției, fiind cea mai mare onoare pe care o putem atribui…

Bunicul suportă laudele cu o expresie de suferință.

La sfârșitul discursului, Elín, servitoarea cu obrajii moi și inima de piatră, ia cu asalt încăperea, urmată de trei colege, pentru a servi apetitivul: păstrăv afumat pe lipie nordică. Neobișnuită încă cu tacâmurile, apuc toată felia cu mâna, mușc din ea, apoi iau o gură generoasă de lapte. Vedeta de cinema închide ochii și-mi oferă un zâmbet îngăduitor. Se reia trăncăneala și dl Fortuneson vorbește pe deasupra capului meu:

— Pétur, ai mai primit vești de la Dawson?

Mă întorc spre secretarul general și mai iau o gură de lapte în timp ce urmăresc cum i se revarsă răspunsul din sertar.

— Da, chiar am primit. Totul arată foarte bine.

Simt cum începe să-i fiarbă sângele în vene vecinului meu, iar dinții bunei sale soții strălucesc când zâmbește. Aceasta intervine în discuție cu o bucată de lipie în furculiță:

— Vai, domnule Knudsen. Trebuie să ne vizitați neapărat împreună cu soția la casa de vacanță din est, în Thingvellir, înainte să vină toamna. Sunteți mai mult decât bine-veniți!

Dna Knudsen întinde bărbia și încuviințează ușor cu o umbră de zâmbet mut. Gudmundurul de vizavi de mine se bagă în discuție:

— Da, ați depus cererile pentru autorizație, autorizația de import?

— Da, pentru mașini americane. *Chèvre au lait,* spune doamna Fortuneson, extatică, pronunțând marca de mașini americane ca pe numele unui apetitiv franțuzesc sofisticat.

— Da, nu doar Chevrolet, ci și Chrysler și Ford, explică dl Fortuneson. În curând vom putea începe să importăm mașini americane de-adevăratelea.

— Imaginați-vă, spune soția.

— Da, o întreagă țară nouă ne așteaptă, spune doamna Knudsen cu o încuviințare din cap și accent din nord. Cine-ar fi crezut că războiul ne va aduce atâta prosperitate?

— Da, a fost cel mai bun război, întărește compatriotul cu păr rar ridicând paharul. Să ciocnim pentru asta. Pentru război!

Knudsenii și Fortunesonii râd la gluma lui, care însă e departe de a fi o glumă, și ridică paharele. Observ că mi s-a umplut și mie paharul din greșeală, îl apuc fără să mă gândesc de două ori, îl ciocnesc de ale lor și dau pe gât o gură enormă. N-am mai gustat o băutură acidulată de când mi-a oferit Miss Danemarca o cola la începutul războiului și simt cum mă ia durerea de cap în câteva secunde.

— Păcat că războiul n-a durat mai mult. Am fi făcut și mai mulți bani! adaugă Gudmundur, stârnind un cor de râsete politicoase.

Doamna roșcovană lasă paharul din mână și se uită la el consternată, apoi întreabă:

— Cum se numește acest vin alb? E puțin diferit de vinurile pe care le cunoaștem, nu vi se pare?

Soția secretarului își umflă buzele și se apleacă cu câteva riduri fine în jurul gurii și nasului pentru a-i răspunde:

— E șampanie.

Nu pare să meargă bine cu laptele.

Felul principal sosește scăldat în sos: pulpă de miel de munte cu cartofi de grădină, gem de rubarbă și varză roșie.

Adulții primesc vin. Nu mi-e deloc poftă și mă gândesc la tata, care e tot ascuns la ultimul etaj, încuiat în cameră, ca un monstru în cușcă. Aici e totul numai foșnet de mătase și clinchet de argintărie, doamna în vârstă întreabă de unde se pot cumpăra ciorapi de nailon și cea roșcovană îi răspunde că „Jóhann al meu" știe pe cineva de la „bază". Brusc mi-o amintesc pe femeia cu degetele roase de pe scara din Berlin. Din greșeală mai iau o gură de șampanie și mi se face de-a dreptul greață. Bunica se ridică în picioare, pune pe masă șervetul alb și spune câteva cuvinte în islandeză.

— Vă mulțumesc tuturor pentru că sunteți alături de noi în această seară. Mâncarea a parcurs un drum lung și au fost numeroși cei care au făcut-o gustoasă pentru noi. Iar la desert, avem skyr islandez.

Bătrâna schițează un zâmbet după ultima propoziție, stârnind râsetele discrete ale asistenței. Apoi adaugă pe un ton vesel:

— Și, vă rog, spuneți-le fetelor dacă mai doriți. Mai avem destul în bucătărie!

— Ba nu, n-a mai rămas nimic, strigă Elín din mijlocul încăperii, cu o tavă de argint sprijinită de șold.

Cineva își înăbușă un râs, iar Gudmundur are un acces de tuse, se face și mai roșu la față, aproape vânăt, cu ochii ieșindu-i din orbite în timp ce-și bagă două degete în guler.

— Mulțumesc pentru asta, Elín, răspunde bunica cu o privire tăioasă.

Angrosistul de lângă mine scoate o tabacheră de argint și le oferă celor din jur țigări Lucky Strike albe și frumoase. Mă uit la ele cu jind, dar numai soția lui acceptă. Îi aprinde întâi ei țigara, apoi pe a lui, în timp ce bărbatul solid din fața mea își ridică paharul cu vin roșu și antamează o nouă conversație.

— De unde crezi c-a făcut bătrânul rost de atâta vin roșu?

— Se vede treaba că-l are de pe vremea când era guvernator.

— Da, trebuie că e din ’39-’40 pentru că cineva a zis c-ar fi vin franțuzesc.

— Producția de vin nu s-a oprit pe timpul războiului?

— N-a fost chiar așa de rău, dar exporturile din Europa au încetat aproape de tot.

— Așa de rău a fost pe continent?

Cuvintele lor se combină cu mătasea și muselina lucioase, lumina pâlpâitoare a lumânărilor și mănușile lungi, cântecele care răsună și clinchetul farfuriilor, fumul de tutun și chelnerii aferați, tablourile cu rame aurite, laptele cu șampania din burta mea.

— Dar dumneavoastră, domnișoară, unde ați fost în timpul războiului?

— Eu? Eu… am fost… în… în Danemarca și Germania.

— Ah, da, așa e, nu? a spus o femeie.

— Da, am zis, uitându-mă fix la urma roșie pe care o lăsaseră buzele ei pe filtrul galben.

Dintr-un motiv inexplicabil, îmi provoacă greață.

— Și cum… cum a fost războiul acolo?

Erup ca gheizerul Haukadalur. Jetul țâșnește din mine într-o singură mare explozie de vomă. Jerba aterizează pe masă, dărâmând un pahar gol, și se oprește în apropierea farfuriei vedetei de cinema. Un strop minuscul ajunge pe farfuria ei goală.

Treizeci de capete amuțesc și se întorc spre mine. Ultimul lucru pe care-l văd este balta maro-deschis cuprinzând piciorul de cristal al paharului cu șampanie care se înalță din mocirlă ca o statuie semeață. De la bază, bulele urcă pe picior neîngrădite, ca baloanele eliberate spre cer la o petrecere în aer liber. Observ totul ca și cum aș fi o pasăre, din înălțimile cerului. De la depărtare, petrecerea pare de-a dreptul minusculă.

119.

8 decembrie
2009

Se pare că nu voi rezista până pe 14. Ce poate fi mai jalnic de-atât? Elfii cer încontinuu alte sticle. Cer sticle și își văd de țopăitul lor pe stânci și nesfârșite tumbe încălțați cu pantofii lor verzi de iarbă. O, ce mai poate cere o țară, acum că totul e pierdut? Dă-mi medicamentele, Lóa, scumpo, o să le iau cu mine pe lumea cealaltă. Unde mi-e oul, oul Fabergé al Führerului? O fotografie cu el atârna pe peretele din bucătăria de pe Amrum. Frau Baum o chema, vrăjitoarea vrăjmașă. Să fie ultima mea zi pe pământ?

— La asta vă referiți?

— Da, dă-l încoace. Știi ce e? E o grenadă de mână. Ai putea anunța la radio plecarea mea. Totuși ar trebui să-l suni pe Magnús al meu.

— E aici. Lângă dumneavoastră.

— Da? Și femeia mărunțică e și ea?

— Da, Sana e și ea aici, și…

— N-ar trebui să-i luăm… grenada aia de mână?

— Vai, ce noroc. Bunica a făcut paisprezece sezoane de pescuit…

— O mai fi bună?

— Mamă?

— Sau au fost șaptesprezece? Probabil șaptesprezece.

— E doar… i se mai întâmplă. Apoi își revine, de obicei.

— În schimb, eu am avut treisprezece vieți. Treisprezece vieți și o existentă.

Bob a insistat să vizităm mormântul lui Michelangelo, așa că ne-am dus la Santa Croce, unde e îngropat împreună cu Galileo și Machiavelli, în mormintele acelea somptuoase, apoi a vrut să mergem să-i vizităm casa, o,

scumpul de el. Unde ești tu acum, Bobby, dragule? Mereu atât de vesel… vesel și vesel, bun și bun… întuneric, întuneric, te cobori asupra mea, pâlnia se apropie, se tot apropie, sau vâslește cineva? Aud vâslele. Dar soarele ne-a urmat din spate pe stradă ca într-un tablou de De Chirico. Da, nenorocit secol, ai fost… aia e pâlnia? Ruginită ca un… ca un șantier naval polonez. Am alergat pe Via dei Pepi ca doi turiști proști, ce priveliște, și am dat colțul, dar n-am ajuns la timp, casa se închisese la cinci fix, am ajuns la ușa încuiată, nr. 70, cred… Dóra, tu ești? Șefa hotelului meu, binecuvântat fie-i sufletul.

— Zice ea: o mie patru sute de lire pe noapte.

— Ce?

— O mie patru sute de lire, cu așternuturile schimbate și o chiuvetă.

— Mamă…

O, mi-a dăruit un inel pe palier în seara aceea, cumpărat de pe Ponte Vecchio, de unde Leonardo își cumpăra păsările, o, ajută-mă să mă ridic, vreau să mă piș, trebuie să mă piș, vreau să termin viața asta cu un pișat, trebuie neapărat SĂ MĂ PIȘ.

— Sus, sus, plesnesc.

— Stai, dă-mi voie să te ajut.

— Via, Via Dolorosa… unde-i lumina și unde-i mimoza? Când închid?

— Poftim? Ce-ai zis? Gata, așa, e bine.

— Când închid? Trebuie să ajungem înainte de cinci, înainte de cinci.

— E șapte și jumătate acum.

— Când închid la toaletă?

— La toaletă? Ha ha. E mereu deschis.

— Locuiește pe Via Ghibellina nr. 70.

— Poftim? Cine?

— Scrie „Buonarroti” pe sonerie. Trebuie să mă piș.

— Da, te ajut eu.

— Aia e coada?

— Nu, nu, ei… n-au nevoie… Sunt ai tăi.

— Toți oamenii ăia? Să se uite la mine cum fac pipi. Nu sunt vreo Ava Gardner.

— Magnús e aici, Sana și Dóra sunt și ele și mai sunt și fiul tău Haraldur cu Thórdís Alva. Și fiica lor, Gudrún Marsibil, doar ce-a sosit…

— Bună ziua, bunico.

— Bună, mamă.

— Da, e foarte populară.

— Poftim? Cine?

— Moartea. Adevărat magnet pentru mulțimi. Se joacă cu casa închisă de fiecare dată… Nu, las-o deschisă.

— Ba nu, n-ar trebui s-o închid?

— Nu, las-o deschisă. Să vadă oamenii. Dacă tot au bătut drumul până aici. Le-ai luat numerele de telefon?

— Pardon?

— Ia-le numerele, ah, ce bine e… Da, ia-le numerele și invită-i la crem… incinerare.

— Cum te mai simți, mamă?

— Fac pipi.

— N-ar trebui s-o lăsăm să facă pipi liniștită?

— Ai zis Gudrún Marsibil?

— Da, e aici.

— Scumpa mea iubită. Nu erai plecată să te antrenezi pentru natație la… unde era? Brisbane?

— Ba da! Bună ziua, buni. Mă bucur să te văd. Tu…

— Aia nu e pe coasta de est?

— Ba da!

— La Oceanul Pacific.

— Da.

— Frumoase pozele cu tine din… călătoria în Noua Zeelandă.

— Poftim? Le-ai văzut?

— Nu sunt un pic cam mari, sânii, pentru înot?

— Poftim?

— Nu era acasă când am ajuns noi.

— Cine?

— Locuiește pe Via Ghibellina nr. 70. Scrie „Buonarroti” pe so… Lóa, nu uita să-mi iei cenușa de la crematoriu. Totul trebuie distrus, trebuie aruncată toată. Nu vreau să rămână… nimic, nici măcar un fir de praf. Chiar îmi place de Philip.

— Phi… vrei să spui?

— E din Brisbane? Îmi amintește de Bob al meu. L-a cunoscut pe Michelangelo. Au fost la școală împreună. Lóa, dragă, ajută-mă să mă ridic.

— Da, scuză-mă.

— Dacă ea n-ar fi vorbit, n-ar fi murit.

— Poftim?

— Dacă ea n-ar fi vorbit, micuța mea n-ar fi murit. Dar nu mai știu nimic de Crocodil, ce s-o fi ales de el.

— Despre ce vorbești, mamă?

— N-ar fi murit, Blómey, floarea mea. Poate ai putea să-i duci niște flori la mormânt, Lóa.

— Poftim?

— Poate ai putea să-i duci niște flori la mormânt. E la cimitirul Chacarita.

O, acum mă poticnesc înapoi spre pat în fața unei mulțimi de fani. Fără poze, vă rog! Și nu e și Gudjón al meu aici? Parcă ar fi picioarele lui, dar nu pot întoarce capul din cauza durerii din piept. Și pâlnia se apropie, pare atât de ruginită învăluită în întuneric, ca un șantier naval polonez. Șantier naval polonez. Aud gâlgâitul vâslelor.

— De ce v-ați adunat toți aici?

— Pentru că ne-am gândit…

— Că mor? Bun, atunci o să-mi dau silința. O să-ncerc s-o fac pentru voi.

— Nu, mamă, nu, am vrut să zic…

— Dar n-ar fi trebuit să mă duc înainte de 14. Ce zi e azi?

— Suntem în 8, 8 decembrie.

— Da? E ziua de naștere a lui Jón Pacifistul. Unde-i oul? Îmi trebuie oul. Trebuie să-l iau cu mine.

O, ce groaznic e să fii viu. O las să mă învelească cu plapuma, apoi mi se pune o ceață pe ochi. Va fi bine să mor. Să scap în sfârșit de plămânii ăștia. Acela e laptopul? Nu, pe el îl las, dar oul îl iau cu mine și medicamentele, medicamentele. Da, dacă n-ar fi vorbit ea, nemernica de Evita, străzile nu s-ar fi golit și puiul meu drag ar fi încă în viață. Toată viața m-a urmărit blestemul prezidențial. Am fost o târfa prezidențială, avea dreptate Bæring. Dar sper că nu mă așteaptă pe lumea cealaltă în puloverul lui albastru, cu rom și trandafiri. Ar trebui să ne putem bucura de niște liniște după moarte, după ce am prezentat certificatul de deces. Mai bine Bob și toate planurile lui. Cu el aș putea obține o audiență la diavol și mâine dimineață. Am pășI pe covor și am îngenunchea împreună ca doi copilași ai iadului. Și Maestrul ridică degetul de foc și spune: *Velbekomme,* în daneză. Da, da. Satana vorbește daneză. Dar sigur are un interpret. Are el un interpret. Și pe ea vreau s-o iau cu mine, inima tatălui meu, ținută strâns în mâinile mele încleștate, de unde încearcă să o scoată. Tatăl Nostru carele ești în ceruri…

— Nu-mi place chestia aia.

— E o grenadă adevărată? Funcționează?

— Nu știu. N-am putea să i-o luăm? Mai încearcă o dată.

— N-o pot scoate. E complet blocată.

— Mamă! Trebuie să…

— Nu-mi place chestia asta.

— O ține prea strâns.

— Haraldur, hai să mergem.

— O are de multă vreme?

— Ea zice că a avut-o toată viața. Dar nu mi-am dat seama că era…

— Poate c-o să mă întâlnesc cu jumătate de Hitler… la curtea Domnului…

— Herra dragă? Herra?

— Poate că e măscăriciul de la curte, întreg și frumos din nou?

— E dusă.

— Doamne sfinte.

— Poți să-mi obții un certificat?

— Poftim?

— Lóa, dragă, un certificat de deces. Poți să-mi obții un certificat de deces?

— Dar poate nu-i nicio problemă, dacă o are de atâta timp, nu?

— Nu știu. Tot ar putea exploda. Uite cum o strânge.

O, o, ține-te strâns de marinarul tău și apoi mergi la bal, draga mea insulară.

— Mamă scumpă, la revedere. Pot să te sărut de rămas-bun?

Din ochii lui plouă torențial, mă udă pe obraji. Nu i-am cunoscut niciodată sufletul, dar nici el nu a primit vreun pic de afecțiune de la mine. Viața întârzie, întârzie, iar hăul s-a căscat și lacrimile fiului meu se scurg pe drumul greu al mamei sale și cât de ridicol e totul, dar metalul e bun, e bine să simți metalul războiului, o, înalt preatimidul, trăiesc și acum mor, mor ca orice altă chiră arctică, nu, uite, acum alunec în pâlnia uriașă a timpului și, uite, e un indicator pe care scrie *sortie* în franceză… Așteaptă acolo cu torțe, soldații germani, iar flăcările se reflectă în apa canalului…

— Mamă, mămică scumpă.

…da, și Eysteinn și Lína șed acolo fericiți, mângâindu-și bărbile și zâmbind la lumânare, sunt ai mei, am avut un tată de-o săptămână și o mamă de-o lună și, vai, un cântec popular frumos răsună din spatele lor, cântat pe un coridor lung și întunecos, e „Binecuvântat fie satul meu”, iar acolo jos se vede crepusculul într-o ceașcă, cu o peliculă de mucegai deasupra și zer în fereastră, pâraie în pieptul meu, se scurge și se prelinge, se prelinge și se scurge, da, stai, dragă mamă, cu butoiul cel bun, butoiul lui Dumnezeu cu carnea de

focă a Satanei, mă strecor în bancă și privesc munții de pe uscat prin ferestrele insulare și jelesc Islanda, pentru că niciodată n-am avut mai mult de-atât, decât cuvântul, niciodată țara, cu toții trăim pe insule, da, și nimic între noi decât marea, blestemata de mare, acum curentul pâlniei îmi aspiră barca, mă duc cu viteză și ce… plouă mai tare acum și trolul lacrimilor îmi trimite un sărut din cerurile întunecate și o aversă de lacrimi îmi îneacă obrajii și buzele, cu gust sărat, da, cu gust sărat, fiul meu cel sărat, mă aspiră, *à dieu*…

120.

Mâini încleștate
2009

Ochii mi-au rămas deschiși, deși mi-i închiseseră. Prin pleoape, vedeam tot ce era de văzut și chiar mai mult. Devenisem atotvăzătoare și atotcunoscătoare.

Adunați în jurul meu, m-au sărutat pe obrajii în curs de răcire, fiecare pe rând, și au făcut semnul crucii deasupra trupului meu ca niște copii slabi de minte, până când Dóra i-a invitat pe toți în casă și a pus de cafea. Apoi au chemat un preot și un doctor, care s-au descărcat de gestiune fiecare în felul lui.

— I-a venit taxiul, a spus Dóra din pragul propriei bucătării la miezul nopții, trăgându-și pantofii în timp ce ambulanța trăgea pe alee.

Doi angajați ai serviciului de ambulanță din Reykjavík au încercat să-mi extragă oul lui Hitler din mâinile încleștate, dar fără succes, după care au observat cicatricea de pe brațul drept. Nu dădea bine deloc. O bătrână e găsită moartă într-un garaj, strângând la piept o grenadă de mână germană din al Doilea Război Mondial și cu o svastică pe braț. Era începutul unui roman polițist de mâna a treia.

Mi-au transportat trupul prin viscol și au condus cu prudență pe străzile pustii. Au trecut încet peste limitatoarele de viteză care străluceau ude și pe care nu le mai remarcasem până atunci, dar acum se găsesc la toate intersecțiile. Distanța până la morga din Fossvogur era scurtă. Acolo rămășițele mele au fost puse deoparte pentru investigații suplimentare.

Lóa și-a ținut promisiunea și a cerut să fiu incinerată. Iar rezervarea s-a dovedit folositoare, luni, 14 decembrie, la ora 13:30. De dimineață, o echipă de intervenție a fost convocată de la

Spitalul Național Universitar: un bărbat și o femeie cu un ferăstrău. Astfel, am alunecat în cele o mie de grade fără mâini și am ars timp de vreo jumătate de oră. Încheieturile fantomă încă mă dor.

Mâinile încleștate au fost predate serviciului de explozivi al Pazei de coastă. Câteva zile mai târziu, într-o ceață de dinaintea Crăciunului, inima tatălui meu a fost aruncată în aer cu dinamită într-un șanț plin cu nisip de pe malul lacului Raudavatn și astfel a ajuns la Dumnezeu predată de mâinile mele.

virtual-project.eu

{1} În franceză: „foc”, „flăcări” (n.red.).

{2} *Romeo și Julieta,* W. Shakespeare, actul III, scena 1; în original, „A plague on both your houses!”, Mercutio se referă la Capulet (familia Julietei) și la Montague (familia lui Romeo) și la cearta dintre acestea, care i-a adus moartea în scena respectivă (n.tr.).

{3} Numele armatei aeriene germane în al Doilea Război Mondial (n.red.).

{4} În mitologia nordică, nornele sunt creaturi care conduc destinul oamenilor și zeilor (n.red.).

{5} Smörgåsbord – „bufet suedez” (n.tr.).

{6} Produs lactat tipic islandez de consistența iaurtului, dar mai puțin acru (n.tr.).

{7} „Domnul de două ori” (engl.) (n.tr.).

{8} Jumătate de Hitler! (n.tr.).

{9} *Cum am înfrânt Armata rusă până la Berlin – Incredibila călătorie a Yaginei Ekhaterina Volonsky* (n.red.).

{10} *Partea B a vieții: anii mei la Beijing, Bruxelles, Berlin și Buenos Aires* (n.tr.).

{11} „Singura amintire a vieții mele turbulente” (fr.) (n.tr.).

Table of Contents

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.

38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.

78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.
101.
102.
103.
104.
105.
106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.
113.
114.
115.
116.
117.

118.
119.
120.

Table of Contents

1. 3
2. 6
3. 8
4. 11
5. 18
6. 22
7. 26
8. 29
9. 34
10. 37
11. 38
12. 41
13. 46
14. 49
15. 52
16. 55
17. 57
18. 60
19. 64
20. 67
21. 69
22. 72
23. 75
24. 78
25. 82
26. 83
27. 92

28. 95
29. 99
30. 101
31. 107
32. 110
33. 113
34. 116
35. 126
36. 128
37. 130
38. 135
39. 140
40. 142
41. 146
42. 148
43. 151
44. 156
45. 160
46. 165
47. 169
48. 173
49. 185
50. 187
51. 192
52. 195
53. 201
54. 206
55. 210
56. 218
57. 224

58. 228
59. 230
60. 236
61. 240
62. 245
63. 251
64. 254
65. 256
66. 259
67. 265
68. 269
69. 276
70. 277
71. 281
72. 286
73. 288
74. 292
75. 295
76. 298
77. 303
78. 307
79. 311
80. 314
81. 318
82. 321
83. 327
84. 330
85. 334
86. 344
87. 350

88. 353
89. 356
90. 358
91. 361
92. 363
93. 365
94. 366
95. 371
96. 373
97. 376
98. 378
99. 381
100. 386
101. 390
102. 394
103. 399
104. 401
105. 406
106. 407
107. 409
108. 412
109. 417
110. 420
111. 423
112. 426
113. 429
114. 433
115. 436
116. 439
117. 445

118. 448
119. 455
120. 462